

ศึกษาองค์ความรู้อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
พฤษภาคม 2556

ศึกษาองค์ความรู้อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

พฤษภาคม 2556

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ศึกษาค้นคว้าความรู้อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
พฤษภาคม 2556

คงฤทธิ แก้วตั้งขึ้น. (2556). ศึกษาองค์ความรู้อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์. ปรินิพนธ์ ส.ป.ม. (มานุษยวิทยารัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา อินทรสุวานนท์,
รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์.

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาชีวประวัติและผลงานของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ เพื่อศึกษาเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานโดยเฉพาะโหวด และเป็นการอนุรักษ์เครื่องดนตรีให้สืบทอด เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สั่งมาของภาคอีสาน และของประเทศสืบต่อไปโดยมีความมุ่งหมายของ งานวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาชีวประวัติของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

2. เพื่อศึกษาผลงานด้านดนตรีอีสานโดยเฉพาะโหวดของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

ผลการศึกษาวิจัยพบว่าอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ เป็นตระกูลชาวนาที่มีความรักในเสียงดนตรี ได้ซึมซับเสียงดนตรี สัมผัสกับเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานตั้งแต่เยาว์วัย ได้ผ่านประสบการณ์ชีวิตมา หลายอาชีพในเมืองหลวง แล้วกลับมาใช้ชีวิตที่บ้านเกิดในนามของวง “โหวดเสียงทอง” มีความโดดเด่นด้วยโหวดที่เป็นเครื่องดนตรีนำของวงที่อาจารย์คิดค้นขึ้นมา จนกลายมาเป็นสัญลักษณ์ ประจำจังหวัดร้อยเอ็ด อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ มีความมุ่งมั่นต่อการอุทิศตนให้กับการอนุรักษ์ และการถ่ายทอดศิลปะการแสดงดนตรีพื้นบ้านอีสานอย่างจริงจัง ได้ถ่ายทอดความรู้ และทักษะทาง ดนตรีอีสานให้กับเยาวชน และผู้ที่มีความสนใจ โดยได้รับเชิญเป็นครูสอนที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ ร้อยเอ็ด เป็นวิทยากรในการอบรมเกี่ยวกับศิลปะการแสดงดนตรีพื้นบ้านอีสาน เป็นที่ปรึกษาด้าน ศิลปะการแสดงพื้นบ้านอีสานให้กับหน่วยงานต่างๆ เป็นกรรมการตัดสินการประกวดดนตรีพื้นบ้าน อีสาน แม้กระทั่งการมีฝีมือทำเครื่องดนตรีอีสาน เช่น โหวด พิณ และโปงลางได้รับความนิยมอย่าง กว้างขวางด้วยเหตุผลที่ว่าได้มาตรฐานทั้งเสียง และความปราณีตสวยงาม

อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ มีความคาดหวังอยากให้คนรุ่นหลังอนุรักษ์ศิลปะการแสดง ดนตรีพื้นบ้านอีสานให้คงอยู่คู่อีสานตลอดไป ด้วยอุดมคติของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ที่ว่า “การสืบสานศิลปะการแสดงพื้นบ้านคือการคงไว้ซึ่งความเป็นไทย”

STUDY OF TEACHER SONGSAK PRATHUMSIN'S KNOWLEDGE

Presented in Partial Fulfillment of the Requirement for the
Master of Fine Arts Degree in Ethnomusicology
at Srinakharinwirot University

May 2013

Kongrit Kaewtungkuen. (2013). Study of Teacher Songsak Prathumsin's Knowledge. Master thesis, M.F.A. (Ethnomusicology). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Dr. Kanchana Intrarasunanon, Assoc. Prof. Dr. Manop Wisuttiapat.

The study of the life and work of Lecturer Songsak Prathumsin was to study of the authentic musical instruments, especially Vode (the Thai authentic panpipe), and conserve the instruments as the Northeastern cultural heritage. The purpose of the study was to study the biography and work of Lecturer Songsak Prathumsin.

1. To study the biography of Mr. Songsak Prathumsin
2. To study the Northeastern musical instrument, especially Vode, of Mr. Songsak Prathumsin

According to the result, Mr. Songsak Prathumsin comes from the house of farmers. He loves music and authentic musical instruments of the Northeastern when he was young. After many experiences from many occupations in Bangkok, the capital city, he comes back hometown in the limelight named Vode Seang Thong band (Golden voice of Vode) which is outstanding by his invented musical instrument, Vode. Nowadays, Vode is the symbol of Roi et province. Mr. Somsak Prathumsin has devoted himself to sincerely conserve the authentic musical performance for the interested person and teenage. He is a teacher at Roi et College of Dramatic Arts, trainer of the Northeastern authentic musical performance, a consultant of many organizations in the field of Northeastern authentic performance, a committee of Northeastern authentic musical performance and the famous inventor of Northeastern musical instruments such as Vode, Thai style Harp and the Northeastern xylophone.

Mr. Songsak Prathumsin's expectation is Northeastern authentic music's inheritance by the next generations in the basis of his ideal "Conserve authentic performance, Conserve Thai's identity"

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ลงได้ด้วยดีเพราะได้รับความกรุณา และความอนุเคราะห์อย่างสูงยิ่งจากบุคคลหลายฝ่าย ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจมาโดยตลอดในการทำปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งต่อ คณาจารย์ บุคลากร บุคคล ดังรายนามที่ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงดังนี้

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา อินทรสุวานนท์ ประธานควบคุมปริญญาานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์ ประธานคณะกรรมการสอบปากเปล่า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจี ศรีสมบัติ กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม ที่ให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดมา จนทำให้ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ลุล่วงไปด้วยดี ตลอดจนคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ ประสบการณ์ วิทยุทัศน์ แง่มุมมองต่างๆ แก่ผู้วิจัยทั้งที่อยู่นอกหลักสูตร และตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต เสมอมา

ขอขอบพระคุณอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ที่เป็นต้นแบบของดนตรีพื้นบ้านอีสาน (โหวด) ที่ได้ให้ข้อมูลทุกอย่าง ทุกเรื่อง ทุกขั้นตอนในเรื่องราวชีวิตที่ผ่านมาโดยละเอียดแก่ผู้วิจัย อีกทั้งการต้อนรับ พุดคุยใกล้ชิดอย่างเป็นกันเองเสมือนญาติผู้ใหญ่ท่านหนึ่งของผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณอาจารย์โยธิน พลเขต อาจารย์รัชชชัย ศิลปโชค อาจารย์อำนาจ งามะพันธ์ อาจารย์พรสวรรค์ พรตอณโก อาจารย์เกรียงไกร ป้องศรี ที่ได้ให้ข้อมูลเสริมเพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำงาน วิธีการสอนลูกศิษย์ ทัศนคติ ความเป็นอยู่ และด้านอื่นๆ ของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ได้อย่างเข้าใจเข้าถึง และเป็นกันเองกับผู้วิจัย

ท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ พี่ เพื่อน น้อง และทุกคนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ที่คอยเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยในทุกๆ เรื่องตลอดมาจนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในวันนี้

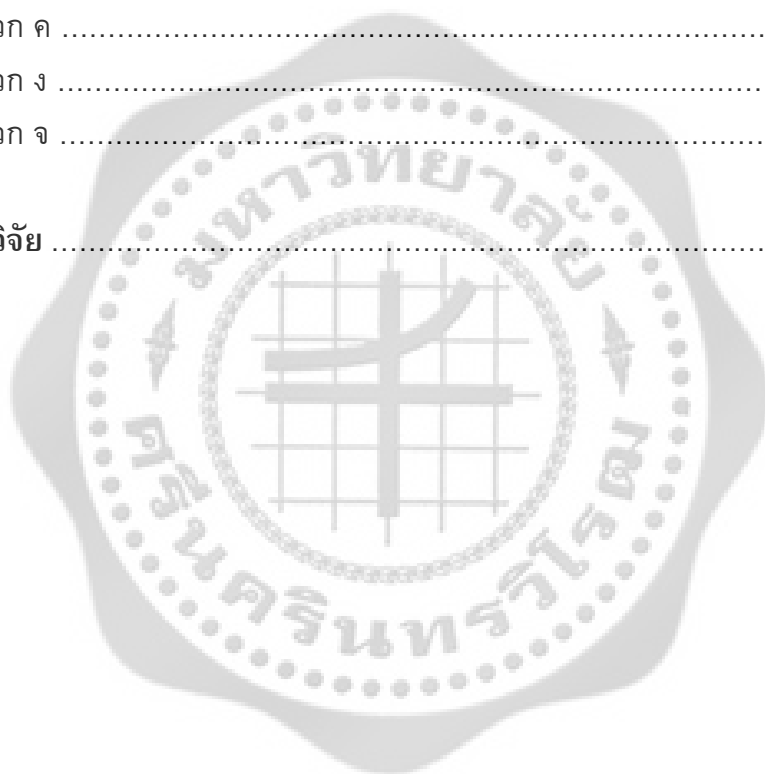
คงฤทธิ์ แก้วตั้งขึ้น

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
ข้อตกลงเบื้องต้น	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวความคิด	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
เอกสารตำราวิชาการที่เกี่ยวข้อง	8
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	23
3 วิธีการดำเนินการศึกษา	29
ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล	29
ขั้นศึกษาข้อมูล	30
ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล	30
ขั้นนำเสนอข้อมูล	31
4 วิเคราะห์ข้อมูล	32
ตอนที่ 1 ชีวิตประวัติของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสิทธิ์	32
ตอนที่ 2 ผลงานของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสิทธิ์	47
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	126
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	126
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	126
สรุปผลการวิจัย	127
อภิปรายผล	133
ข้อเสนอแนะ	134

สารบัญ

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม	135
ภาคผนวก	141
ภาคผนวก ก	142
ภาคผนวก ข	147
ภาคผนวก ค	149
ภาคผนวก ง	165
ภาคผนวก จ	178
ประวัติย่อผู้วิจัย	206

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 วุฒิการศึกษา	33
2 การเผยแพร่ผลงานด้านศิลปะการแสดงในประเทศ	49
3 การเผยแพร่ผลงานด้านศิลปะการแสดงในต่างประเทศ	53
4 การเผยแพร่ผลงานด้านศิลปะการแสดงต่างประเทศ	54
5 ผลงานที่เผยแพร่ในสื่อสิ่งพิมพ์	60
6 ผลงานที่เผยแพร่ทาง โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต และอื่นๆ	62
7 รางวัลและเกียรติคุณที่ได้รับ	66
8 การรับเชิญเป็นวิทยากร	71
9 การเป็นคณะกรรมการตัดสินการประกวดศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสาน	80
10 การทำคุณประโยชน์เพื่อสังคม	117

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 สำเนาใบประกาศวุฒิทางการศึกษา	34
2 สำเนาปริญญาบัตร	34
3 อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์	36
4 นางดุขฎิ ประทุมสินธุ์ (ภรรยา)	36
5 สมาชิกเก่าของวงโหวดเสียงทองที่ยังคงแวะเวียนไปมาหาสู่กันอยู่จนถึงปัจจุบัน	38
6 เส้นทางไปบ้าน อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ที่อำเภอหนองพอกจังหวัดร้อยเอ็ด	41
7 ป้ายเลขที่บ้านทำด้วยไม้ดูเป็นธรรมชาติ	41
8 บ้านปัจจุบันของ อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์	42
9 บ่อปลาหลังบ้าน	42
10 กระท่อมน้อยเอาไว้ทำงานและพักผ่อน	43
11 ป้ายหน้าบ้านที่บอกถึงความรักในเสียงดนตรี และความเป็นอยู่ที่พอเพียง	43
12 ผู้กริมนักกีตาร์ได้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	44
13 นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงมาศึกษาหาข้อมูล	44
14 ผู้วิจัยนั่งคุยเก็บข้อมูลที่บ้านอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ในคืนขึ้นปีใหม่อย่าง เป็นกันเอง	45
15 ร่วมรับประทานอาหารกลางวันที่ทำขึ้นจากวัตถุดิบธรรมชาติรอบๆ บ้าน	46
16 เวลาที่ว่างของอาจารย์	46
17 อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ สาธิต และเป่าเพลงโหวดให้ฟัง	47
18 แสดงดนตรีวงโหวดเสียงทอง ในงานศึกษาดูงานภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปะ วัฒนธรรมร่วมสมัย กองวัฒนธรรม สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว พ.ศ. 2554	51
19 แสดงดนตรีวงโหวดเสียงทองในงานโครงการมอบสายตาเป็นของขวัญแก่ ผู้ด้อยโอกาส จังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2554	51
20 แสดงร่วมกับวงโปงลางวิทยาลักษณ์นาฏศิลป์ร้อยเอ็ด ในงานปีใหม่ บริษัทสยาม พัฒนานมสด พ.ศ. 2545	52
21 คอนเสิร์ตตามรอยเสด็จทุกหย่อมหญ้าใต้ฟ้าพระบารมี จัดโดยการท่องเที่ยวแห่ง ประเทศไทย ณ เชียงใหม่และอุดรธานี วันที่ 26 ส.ค. และ 1 ก.ย. 2555	52
22 เผยแพร่ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย ณ ประเทศญี่ปุ่น พ.ศ. 2529	55
23 เผยแพร่ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย ณ ประเทศเยอรมันนี พ.ศ. 2531	55
24 เผยแพร่ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย ณ ประเทศฝรั่งเศส พ.ศ. 2531	56

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
25 เผยแพร่ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย ณ ประเทศฮอลแลนด์ พ.ศ. 2531	56
26 เผยแพร่ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย ณ ประเทศสิงคโปร์ พ.ศ. 2532	57
27 เผยแพร่ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย ณ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนจีน พ.ศ. 2533	57
28 เผยแพร่ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย ณ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตย ลาว พ.ศ. 2536	58
29 เผยแพร่ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย ณ ประเทศไต้หวัน พ.ศ. 2545	58
30 ร่วมแสดงในงาน ASEAN TRADITIONAL MUSIC CONCERT ณ ประเทศ เกาหลีใต้ พ.ศ. 2550	59
31 หนังสือผู้ทำคุณประโยชน์ด้านนันทนาการ กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา พ.ศ. 2554	61
32 หนังสือ”กึ่งทศวรรษศิลป์นมรดกอีสาน มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2553	61
33 บันทึกเทปโทรทัศน์รายการด้วยลำแข้ง ตอนการทำเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน (โหวด) สถานีโทรทัศน์ช่อง 7 พ.ศ. 2546	63
34 บันทึกเทปโทรทัศน์รายการกองทุนหมู่บ้านสร้างงานชุมชนสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 พ.ศ. 2547	63
35 เตี่ยวโหวดต่อหน้าพระพักตร์สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี สถานีโทรทัศน์ทุกช่อง ที่บ้านหัวโนน อำเภอธวัชบุรี จังหวัด ร้อยเอ็ด พ.ศ. 2551	64
36 แดงข่าวประชาสัมพันธ์งานวันข้าวหอมมะลิโลก ณ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่ง ประเทศไทย พ.ศ. 2553	64
37 รับโล่เชิดชูเกียรติสุดยอดศิลปินพื้นบ้านอีสาน ฉลองครบรอบ 40 ปี มหาวิทยาลัยขอนแก่น 18 มกราคม 2547	67
38 สมเด็จพระเทพฯ ทรงพระราชทานเข็มเชิดชูเกียรติ บุคคลทำคุณประโยชน์ กระทรวงวัฒนธรรม วันที่ 23 สิงหาคม 2555	68
39 คณะผู้ทำคุณประโยชน์ด้านนันทนาการประจำปี 2554 เข้าเฝ้าพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลีพระวรราชาทินัดดามาตุ เพื่อรับโล่พระราชทานสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ	68
40 เป็นวิทยากรอบรมโครงการพัฒนาการเรียนการสอนดนตรีพื้นบ้าน สปจ.ร้อยเอ็ด พ.ศ. 2545	73

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
41 เป็นวิทยากรอบรมดนตรีพื้นบ้านโหวดโรงเรียนอำเภอกาญจนบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2545	74
42 เป็นวิทยากรอบรม เรื่องวิวัฒนาการของโหวดอีสาน วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ. 2546	74
43 เป็นวิทยากรอบรมครูโรงเรียนต้นแบบดนตรีโหวดรุ่น 1 สปจ.ร้อยเอ็ด พ.ศ. 2546	75
44 เป็นวิทยากรอบรมครูต้นแบบการเรียนการสอนเรื่องโหวด สปจ.ร้อยเอ็ด พ.ศ. 2547	75
45 เป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องโหวดกับคณะดุริยางคศิลป์มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2546	76
46 เป็นวิทยากร เรื่องดนตรีพื้นบ้าน โน้ตงานเพิ่มทุนทางปัญญา พัฒนาชุมชน จัดโดย พัฒนาชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2546	76
47 เป็นวิทยากรสอนวงดนตรีโปงลาง ให้กับโรงเรียนเชียงใหม่ประชานุสรณ์ อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2549	77
48 เป็นวิทยากรสอนวงดนตรีโปงลาง ให้กับโรงเรียนไตรมิตรวิทยา อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2549	77
49 เป็นวิทยากร ในโครงการเสวนาและสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงพื้นบ้านเพื่อเทิดไถ่องค์ราชัน อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2553	78
40 เป็นวิทยากรฝึกอบรม ดนตรีพื้นบ้านโรงเรียนสูงยางวิทยาประชาสรรค์ อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2554	78
51 เป็นคณะกรรมการแข่งขันการเดี่ยวโหวดชิงแชมป์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545...	83
52 เป็นคณะกรรมการประกวดแข่งขันวงดนตรีโปงลางชิงแชมป์ประเทศไทย พ.ศ. 2550	83
53 เป็นคณะกรรมการประกวดแข่งขันวงดนตรีพื้นบ้าน “วงโปงลาง” มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ประจำปี พ.ศ. 2552	84
54 เป็นคณะกรรมการประกวดวงดนตรีพื้นบ้านโปงลางชิงถ้วยพระราชทานสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ประจำปี พ.ศ. 2554	84
55 ศูนย์ส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปปะท้องถิ่น	88
56 ฝึกอบรมบุคลากรในท้องถิ่น อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด	88
57 การฝึกอบรมการผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้าน พ.ศ. 2544 ที่ศูนย์ส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด	89

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
58 เป็นวิทยากรฝึกอบรมศิลปะพื้นบ้านอีสาน พ.ศ. 2544 ศูนย์ส่งเสริมและอนุรักษ์ วัฒนธรรมพื้นบ้าน อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด	89
59 ขั้นตอนและวิธีทำโหวด	107
60 โหวดที่ทำสำเร็จแล้ว	107
61 วัสดุอุปกรณ์ในการทำโหวด กลุ่มที่ 1	108
62 วัสดุอุปกรณ์ในการทำโหวด กลุ่มที่ 2	108
63 วัสดุอุปกรณ์ในการทำโหวด กลุ่มที่ 3	109
64 ออกไปตัดไม้ไผ่เฮี้ย และไม้ไผ่ลวก	109
65 นำไม้ไผ่เฮี้ย และไม้ไผ่ลวกมาตากแดด	110
66 นำไม้ไผ่ลวกมาตัดให้ได้ขนาดเพื่อทำแกนโหวด	110
67 ตกแต่งแกนโหวดให้ได้รูปทรง	111
68 ตัดไม้ไผ่เฮี้ยให้ได้ขนาดตามแม่พิมพ์	111
69 นำลูกโหวดมาตัดปลายให้เฉียงประมาณ 45 องศา	112
70 นำลูกโหวดมาใส่แม่พิมพ์แล้วนำขี้สูดมาอุดลูกโหวดด้านที่ไม่ได้ตัดเฉียง 45 องศา	112
71 นำไม้ปรับเสียงมาปรับเสียงที่ลูก	113
72 นำไม้แกนโหวดที่ตกแต่งแล้วมาติดขี้สูดให้รอบ	113
73 นำลูกโหวดที่ปรับเสียงแล้วมาติดเข้ากับแกนโหวด	114
74 นำขี้สูดมาติดที่หัวโหวดแล้วทำความสะอาดตัวโหวดด้วยทินเนอร์	114
75 สิ้นสุดขบวนการทำโหวด	115
76 ประตูทางเข้าบึงปลาชัย	119
77 ลานหน้าบึงปลาชัยมีรูปหล่อโลหะพระฉายาลักษณ์ รัชกาลที่ 6	119
78 มีศาลเจ้าพ่อหลักเมืองอยู่ที่เกาะกลางบึงปลาชัย	120
79 โหวดใหญ่สองข้างทางถนนในบึงปลาชัย	120
80 มีป้ายแสดงของฐานโหวดทั้งสองข้าง	121
81 หอนาฬิกาเสียงโหวดในสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์	121
82 สัญลักษณ์โหวดที่เสาไฟในสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์	122
83 สัญลักษณ์โหวดที่ป้อมยามตลาดสดทุ่งเจริญ	122
84 สัญลักษณ์โหวดที่วงเวียนเกาะกลางถนนหลังศาลากลางร้อยเอ็ด	123
85 สัญลักษณ์โหวดที่ป้ายปากซอย	123
86 สัญลักษณ์โหวดบนเสื่อของฝากที่พระมหาเจดีย์ชัยมงคล	124

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การร้องรำทำเพลงเป็นมรดกทางสังคม มีการสืบทอดสืบทอดมาตั้งแต่สมัยบรรพกาล ทุกประเทศในโลกล้วนมีเอกลักษณ์และวัฒนธรรมเฉพาะของประเทศนั้นๆ ประเทศไทยก็เช่นเดียวกันมีวัฒนธรรมของแต่ละภูมิภาคที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นไม่เหมือนกันโดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของภาษา บ้านเรือน อาหาร การฟ้อนรำ การแต่งกาย ดนตรีพื้นบ้าน และอีกหลายสิ่งหลายอย่าง สิ่งต่างๆ เหล่านี้ก็ได้ถ่ายทอดมาจนถึงคนในปัจจุบัน ดนตรีพื้นบ้านอีสานเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่เห็นได้ชัดว่าได้มีการสืบทอดต่อกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน และยังคงแสดงเอกลักษณ์เฉพาะตัวของดนตรีพื้นบ้านอีสาน ซึ่งถือว่าเป็นมรดกอันเกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษภาคอีสานที่ถ่ายทอดมาสู่รุ่นลูกหลาน ดนตรีเป็นงานศิลป์อีกแขนงหนึ่งที่มนุษย์ได้รับอิทธิพลจากธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมอันกว้างใหญ่เป็นแรงบันดาลใจให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เรียนรู้เลียนแบบจากธรรมชาติ เป็นการตอบสนองความต้องการโดยตรง โดยใช้วัสดุจากธรรมชาติประดิษฐ์เป็นเครื่องดนตรีในการบรรเลงขับกล่อมตามกิริยาท่าทางของมนุษย์ที่พึงมี

การร้องรำทำเพลงเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษยชาติ วัฒนธรรมมีอยู่ในทุกกลุ่มชนมีการยึดถือเป็นปัจจัยและแพร่กระจายออกไปจนเป็นที่ยอมรับที่จะใช้ร่วมกันตั้งแต่ในระดับกลุ่มเล็ก ๆ จนถึงกลุ่มใหญ่ ๆ และในระดับที่กว้างขวางแพร่หลายเป็นสากล มีการผสมผสานปรับปรุงแล้วถ่ายทอดออกมาเป็นรูปแบบใหม่ในอันที่จะทำให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมอย่างสมสมัย บางส่วนก็ปรากฏเค้ารอยของต้นแบบดั้งเดิม ซึ่งสะท้อนให้เห็นรากเหง้าแห่งความเป็นเจ้าของ ในขณะที่หลาย ๆ ส่วนมีการปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคม ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมการร้องรำทำเพลงมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นวิถีธรรมชาติ

ในด้านการอนุรักษ์และการสืบทอดวัฒนธรรมนั้นดำรงความเป็นชาติ มนุษย์มีหน้าที่อนุรักษ์สืบทอด ส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมต่างๆ ส่งผลและมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรม ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้แต่อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงนั้นก็มิระบบแบบแผน มนุษย์ควรได้เรียนรู้ทฤษฎีทางวัฒนธรรมที่มีต่อสังคมและต่อตนเอง (กาญจนา อินทรสุวานนท์. 2542: 104)

ดนตรีเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์มาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ โดยเริ่มต้นจากดนตรีที่มีรูปแบบอย่างง่าย เช่น การผิวปาก การเป่าใบไม้ การปรบมือ การเคาะไม้ เป็นต้น ไปสู่การพัฒนาเป็นลำดับขั้นจนทำให้ดนตรีเกิดความเจริญก้าวหน้า เสียงดนตรีเหล่านี้เป็นสื่อกลางที่สร้างให้มนุษย์เกิดอารมณ์ความรู้สึกและยังเป็นสิ่งสะท้อนถึงวิถีชีวิตในสังคมทั้งด้านดนตรีที่ใช้ในพิธีกรรมความเชื่อ ดนตรีในงานรื่นเริงดนตรีกับการเกี่ยวพาราสี และด้านอื่นๆ ตามแต่คนในสังคมจะเป็นผู้กำหนด ดนตรีจึงเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรือง ความคิดและความรู้สึกทางศิลปะของชนแต่ละเผ่าพันธุ์สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่ แตกต่างกัน กำหนดให้วัฒนธรรมของชนแต่ละเผ่ามี

ความแตกต่างกันนานาประการ ทั้งความเป็นอยู่ ศิลปะ ภาษา วรรณคดี และดนตรี ดนตรีที่แต่ละชนชาติได้สร้างสรรค์สั่งสมสืบต่อมาต่างก็ถือเป็นดนตรีของชาติเหล่านั้นทั้งสิ้น ลักษณะของดนตรีชาติเดียวกันที่แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณีความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิดและวัตถุที่เป็นสื่อแสดงออกซึ่งดนตรีของชนแต่ละท้องถิ่นเรียกว่าดนตรีประจำถิ่นหรือดนตรีพื้นเมือง (อังคณา ใจเหิม. 2538: 4)

ดนตรีเป็นเสมือนศาสตร์และศิลป์ของการเรียงร้อยสรรพเสียงต่างๆ ให้สอดคล้องเป็นทำนองหรือเสียงประสานตามจังหวะลีลาและกระแสเสียง เพื่อให้เป็นบทเพลงที่มีโครงสร้างที่สมบูรณ์และก่อให้เกิดความสะเทือนอารมณ์ (เจริญชัย ชนไฟโรจน์. 2526: 15) ซึ่งทำให้ผู้ฟังเกิดความเพลิดเพลิน คลายความเครียดหรือในบางครั้งอาจทำให้ผู้ฟังเกิดความสงสารเห็นอกเห็นใจ และได้ระบายออกซึ่งความรู้สึกที่ค้างค้ำอยู่ในใจ (สุรศักดิ์ พิมพ์เสน. 2532: 1) ดังนั้นดนตรีจึงเป็นสื่ออย่างหนึ่งในการถ่ายทอดเรื่องราวความเป็นไปในวิถีชีวิตมนุษย์ ทั้งยังเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมของผู้เป็นเจ้าของดนตรีได้เป็นอย่างดี (ชื่น ศิลปะบรรเลง; และลิขิต จินดาวัฒน์. 2521: 20)

สำหรับภาคอีสานดินแดนที่ราบสูงอันกว้างใหญ่ของประเทศไทยมีประวัติสืบทอดและมีความเจริญทางวัฒนธรรมแขนงต่างๆ มานานนับพันปี โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางดนตรีของชาวอีสานนั้นมีมาจนถึงปรากฏหลักฐานเป็นคำกล่าวในหนังสือพงศาวดารของไทยภาคที่ 1 เรื่องพงศาวดารล้านช้างซึ่งได้พูดถึงดนตรีอีสานไว้ว่า (หอสมุดแห่งชาติ. 2506: 395)

...พงศาวดารล้านช้างกล่าวว่า “ พระยาถนหลวงให้ศรีคันทพะเทวดาลงมาบอกสอนคนทั้งหลายให้เฮ็ด ข้อง กลอง กรับ เจงววง ปี่พาทย์ พิณ เพี้ยะ เพลง กลอน ได้สอนให้ดนตรีทั้งมวลและบอกเล่าส่วนครุอัน ขับพ้อนฮ่อนะสิ่งสว่างละเมงละมางทั้งมวลถ้วนแล้วก็จึงเมื่อเล่าเมื่อไหว้แก่พระยาถนหลวงทุกประการนั้นแล “ ...

จากข้อความนี้แสดงให้เห็นว่าชาวอีสานมีวัฒนธรรมทางด้านดนตรีมาช้านานแล้ว ศิลปะเหล่านี้ได้สืบทอดมาจนถึงปัจจุบันและเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของผู้คนในบริเวณนี้ที่มีความเกี่ยวพันกับดนตรีได้เป็นอย่างดี

ศิลปะการดนตรีของชาวอีสานประกอบไปด้วยการขับร้อง การฟ้อนรำ และการบรรเลงดนตรี ในส่วนของการบรรเลงดนตรีมีเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงอยู่หลายชนิดด้วยกัน เช่น โหวด พิณ แคน หิน ซอ ฉาบ กลอง กีบแก็บ ผังฮาด โป่งกลาง ฉิ่ง เป็นต้น สำหรับโหวดเป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่คิดค้นประดิษฐ์ขึ้นมาในยุคหลังโดยอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่มีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นและได้กลายเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่นของจังหวัดร้อยเอ็ดและของชาวอีสานที่น่าสนใจยิ่งนัก

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาดนตรีพื้นบ้านอีสานโดยเลือกศึกษาขั้นตอนในการประดิษฐ์โหวดของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ เป็นผู้ที่มีความรักในดนตรีพื้นบ้านอีสาน หมั่นศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลาจนเกิดจินตนาการ พัฒนา ปรับปรุง จากสิ่งที่มีอยู่ให้มีความเป็นสากลยิ่งขึ้น ได้เป็นคนแรกที่คิดค้นโหวดให้เป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวอีสาน ประชาชนทั่วไปได้ให้ความยกย่องจนกระทั่งให้โหวดเป็นสัญลักษณ์ประจำเมืองจังหวัดร้อยเอ็ด และยังเป็นผู้ที่มีความชำนาญสามารถผลิตพิณ โปงลางได้อีกด้วย มีหลายสถาบันการศึกษาให้เกียรติไปเป็นวิทยากร เช่น เป็นวิทยากรฝึกอบรมการผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้าน พ.ศ.๒๕๔๔ ที่ศูนย์ส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นวิทยากรอบรมดนตรีพื้นบ้านโหวด โรงเรียนอำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นวิทยากรอบรมเรื่องวิวัฒนาการของโหวดอีสาน ที่วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ.๒๕๔๖ เป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องโหวดให้กับคณะดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ.๒๕๔๖ เป็นต้น และเป็นอาจารย์พิเศษให้ความรู้เกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้านอีสานวิชาดนตรีพื้นบ้านอีสานที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ดตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๒๓ จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยได้สร้างรูปแบบในการสอนไว้หลากหลาย อีกทั้งเป็นคณะกรรมการตัดสินการประกวดดนตรีพื้นบ้านอีสานในระดับประเทศ และระดับจังหวัดอีกมากมาย

อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ มีเรื่องราวการเดินทางของชีวิตที่น่าสนใจ อีกทั้งเป็นศิลปินเพลงพื้นบ้านอีกท่านหนึ่งที่ได้มีโอกาสเที่ยวโหวดต่อหน้าพระพักต์สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ณ บ้านหัวโนน อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ.๒๕๕๑ มีผลงานประพันธ์เพลงโหวดที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ได้เผยแพร่วัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านของชาวอีสานทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น ประเทศจีน ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเยอรมันนี ประเทศฝรั่งเศส ประเทศฮอลแลนด์ เป็นต้น เป็นที่ประจักษ์ของคนที่ได้รับชมการแสดงเป็นยิ่งนัก จึงมีคุณค่าต่อการศึกษาเรื่องราวของครูเพลงโหวด อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ และเป็นตำนานการกำเนิดโหวดซึ่งเป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน ที่ปรากฏขึ้นในสังคมไทยอีสานในครั้งนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาชีวประวัติ อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์
2. เพื่อศึกษาผลงานของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

ความสำคัญของการวิจัย

เพื่อศึกษาชีวประวัติในด้านการศึกษาตั้งแต่เยาว์วัยจนถึงปัจจุบันรวมถึงเส้นทางการดำเนินชีวิต การเข้าสู่เส้นทางดนตรี อีกทั้งการเผยแพร่วิชาการทางดนตรีพื้นบ้านอีสาน พร้อมทั้งการแสดงดนตรีพื้นบ้านอีสานไปในสถานที่ต่างๆ เป็นกรรมการตัดสินการประกวดศิลปวัฒนธรรม

พื้นบ้านอีสาน เกียรติบัตรที่ได้รับจากการเป็นวิทยากร และผลงานเพลงของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงชีวประวัติของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์
2. ทำให้ทราบถึงผลงานของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาชีวประวัติของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ดังนี้
 - 1.1 ชาตภูมิ
 - 1.2 การศึกษา
 - 1.3 สภาพครอบครัว
 - 1.4 การเรียนดนตรีพื้นบ้าน
 - 1.5 การเข้าสู่วงการ
 - 1.6 ประสบการณ์ความภูมิใจในชีวิตตั้งแต่เยาว์วัย จนถึงปัจจุบัน
 - 1.7 ชีวิตในปัจจุบัน
2. ศึกษาผลงานของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ดังนี้
 - 2.1 การแสดง
 - 2.2 การเผยแพร่
 - 2.3 เกียรติบัตร
 - 2.4 การรับเชิญเป็นวิทยากร
 - 2.5 การรับเชิญเป็นกรรมการตัดสินการประกวดศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสาน
 - 2.6 การสร้างหลักสูตรการสอนดนตรีพื้นบ้านอีสาน
 - 2.7 การสร้างศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสานที่อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด
 - 2.8 งานเพลงประกอบละคร
 - 2.9 ผลงานเพลง
 - 2.10 การเป็นต้นตำรับช่างฝีมือผลิตเครื่องดนตรีอีสานโดยเฉพาะโหวด
3. พื้นที่ทำการศึกษาวิจัยชีวประวัติและผลงานของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ณ อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษางานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นดังนี้

1. ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ใช้วิธีการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้อาวุโสและศิลปินในวงการเพลงพื้นบ้าน ของอำเภอหนองพอกและในตัวเมืองจังหวัดร้อยเอ็ด
2. การบันทึกใช้รูปแบบและวิธีการถอดโน้ต (Transcription) ตามแนวทางหลักวิชาการมานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology)
3. การนำเสนอข้อมูลผลงาน จะบันทึกด้วยระบบโน้ตไทยและโน้ตสากล

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

1. โหวด หมายถึง เครื่องดนตรีประเภทเป่านิยมแพร่หลายในภาคอีสาน ทำมาจาก วัสดุดิบหลายชนิดคือ ทำมาจากไม้ไผ่ขนาดเล็กอีสานเรียกว่าไม้ไผ่เอี้ยน้อย แกนโหวดทำมาจากไม้ ลวก ผักด้วยขี้ผึ้งของรังจากชันโรง
2. วิธีการประดิษฐ์โหวด หมายถึง กระบวนการนำเอาวัสดุดิบทางธรรมชาติตลอดจน วัสดุที่มนุษย์พัฒนาขึ้น นำมาผสมผสานเข้ากันด้วยเทคนิคเชิงช่างให้เกิดเครื่องดนตรีประเภทเครื่อง เป่าขึ้นมาที่เป็นแบบฉบับเฉพาะตัวและมีคุณค่าทางวัฒนธรรม
3. ภูมิปัญญาพื้นบ้าน หมายถึง ภูมิรู้ ความชัดเจนทางความรู้ องค์ความรู้ที่เป็นแบบ ฉบับเฉพาะด้าน เป็นสิ่งที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น สามารถปรับใช้ส่วนบุคคล ครอบครัว และชุมชน
4. วัสดุดิบในการทำโหวด หมายถึง วัสดุดิบในการทำโหวดเป็นวัสดุที่มีในท้องถิ่นหรือมี ในท้องถิ่นใกล้เคียงประกอบด้วย ไม้กู่แคน ไม้ที่ใช้ทำแกนโหวด ขี้ผึ้งที่ใช้อุดรอยรั่วหรือที่เรียกว่า ขี้สูด
5. การอนุรักษ์วัสดุดิบ หมายถึง การรู้จักรักษาและใช้อย่างชาญฉลาด ทำให้วัสดุดิบคง อยู่ให้มีการเพิ่มจำนวนอย่างเหมาะสมกับการใช้สอย
6. การฟื้นฟูวัสดุดิบ หมายถึง การนำวัสดุดิบที่สูญหายและกำลังจะสูญหาย นำมา ปรับปรุงใหม่ การหาแนวทางในการฟื้นฟูวัสดุดิบในการทำโหวด เพื่อเป็นช่องทางในการในส่งเสริม ขยายพันธุ์หรือจัดหาให้เพียงพอต่อความต้องการในการผลิตโหวด
7. การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา หมายถึง ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงภูมิรู้ให้ใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น ร่วมทั้งเป็นการนำเอาความรู้บางสิ่งบางอย่างมาใช้ประโยชน์ อาจเป็นทฤษฎี หลักการ แนวคิด ความรู้เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นำมาใช้ประโยชน์ในภาคปฏิบัติ โดยปรับให้เข้ากับบริบทแวดล้อม ที่เป็นอยู่อย่างเหมาะสม นอกจากนี้บางสิ่งนั้นอาจเป็นวัสดุสิ่งของที่นำมาใช้นอกเหนือบทบาทหน้าที่ เดิมเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทใหม่ กรณีวัสดุดิบและการทำโหวดเป็นการนำเอาภูมิความรู้ของ ชาวบ้านมาใช้เกิดประโยชน์ด้านมูลค่าเพิ่มของบุคคลและชุมชน
9. การอนุรักษ์การทำโหวด หมายถึง การรักษาภูมิปัญญาการทำโหวดให้คงอยู่เพื่อ ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจชุมชนและศิลปกรรมท้องถิ่น

10. การฟื้นฟูการทำโหวด หมายถึง การปรับปรุงวิธีการทำโหวด และอาชีพทำโหวดให้กลับมามีในชุมชนและมีบทบาทวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ

11. การพัฒนาการทำโหวด หมายถึง การนำองค์ความรู้ของช่างแต่ละคนมาประมวลลักษณะเด่นปรับเปลี่ยนวิธีการสู่แนวทางการสร้างโหวดต้นแบบที่มีรูปลักษณ์และคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น

12. มูลค่าเพิ่มทางวัฒนธรรม หมายถึง การพัฒนาวัตถุดิบในการทำโหวด ผลงานการทำโหวดให้มีคุณค่าเพิ่มขึ้นโดยมีการนำนวัตกรรมใหม่ๆมาใช้ หรือประยุกต์องค์ความรู้เก่าสู่วงจรมớiและเพื่อให้ได้ผลผลิตผลงานที่มีคุณภาพ

13. ไห คือภาชนะที่ใช้บรรจุปลาร้า หรือหน่อไม้ดอง หรือบรรจุของดองอย่างอื่น มีลักษณะคล้ายโถโบราณ

14. ค่อง คือภาชนะที่สานโดยไม้ไผ่ กลวง น้ำไหลเข้าออกได้ เป็นรูปคล้ายโถโบราณ มีไว้ใช้สำหรับบรรจุสัตว์น้ำ

15. หวด คือภาชนะที่สานโดยไม้ไผ่เป็นรูปกรวย ใช้สำหรับนั่ง

16. กระติบข้าว คือภาชนะที่สานโดยไม้ไผ่เป็นรูปทรงกระบอก เพื่อบรรจุข้าวเหนียวหนึ่ง

17. กระดัง คือภาชนะกลมที่สานโดยไม้ไผ่ ลักษณะคล้ายถาด มีไว้สำหรับวางข้าวเหนียวที่นึ่งร้อนให้เย็นลง และใช้แทนถาดได้ด้วย

18. ขี้สูด คือวัสดุซึ่งได้จากรังผึ้งป่าเรียกตามพื้นบ้านว่า ตัวสูด หรือ ตัวแมงน้อย มีลำตัวขนาดเล็กกว่าผึ้งทั่วไป อยู่ตามบริเวณโพรงดินหรือจอมปลวก เป็นสีน้ำตาลปนดำ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา วัตถุศิลป และการทำไหวตเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางวัฒนธรรมผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาโดยอาศัยแนวทางจาก เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. เอกสาร ตำราวิชาการที่เกี่ยวข้อง
 - 1.1 สภาพสังคมและวัฒนธรรมอีสาน
 - 1.2 วิถีชีวิตของชาวอีสาน
 - 1.3 ดนตรีพื้นบ้านอีสาน
 - 1.4 ลักษณะของดนตรีพื้นบ้าน
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 2.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. เอกสาร ตำราวิชาการที่เกี่ยวข้อง

1.1 สภาพสังคมและวัฒนธรรมอีสาน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือที่นิยมเรียกกันว่าภาคอีสานมีเนื้อที่ทั้งหมด 168,854.35 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณร้อยละ 32.91 ของเนื้อที่ทั้งประเทศประกอบด้วยพื้นที่ของ 20 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเลย หนองคาย สกลนคร นครพนม ยโสธร ร้อยเอ็ด มหาสารคาม กาฬสินธุ์ อุดรธานี ขอนแก่น ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี มุกดาหาร อำนาจเจริญ หนองบัวลำภู และบึงกาฬ เป็นภาคที่มีเนื้อที่มากที่สุดในประเทศไทย

ที่ตั้งของภาคอีสาน

ที่ตั้งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอาณาเขตติดต่อกับภูมิภาคอื่น ดังนี้

ทิศเหนือติดต่อกับลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน ดินแดนที่อยู่เหนือสุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ริมฝั่งแม่น้ำโขง ท้องที่ตำบลหอค้า อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย

ทิศตะวันออกติดต่อกับลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน ดินแดนที่อยู่ทาง ตะวันออกสุด คือ ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

ทิศใต้ติดต่อกับกัมพูชา และภาคกลาง โดยมีเทือกเขาพนมดงรักและเทือกเขาสันกำแพง เป็นเส้นกั้นพรมแดน ดินแดนที่อยู่ทางใต้สุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ เทือกเขาสันกำแพง ในเขตท้องที่ตำบลจระเข้หิน อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันตกติดต่อกับภาคกลาง โดยมีเทือกเขาเพชรบูรณ์และเทือกเขาตองพญาเย็นเป็นเส้นกั้นเขตแดน ดินแดนที่อยู่ทางตะวันตกสุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ภูเขาห้วย ตำบลแสงพา อำเภอหนองบัว จังหวัดเลย

การประกอบอาชีพ

อาชีพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือการเพาะปลูก พืชที่สำคัญคือ ข้าว มันสำปะหลัง ปอ ข้าวโพด ภาคนี้มีพื้นที่ทำนามากกว่าภาคอื่น ๆ แต่ผลผลิตที่ได้ต่ำ เพราะการทำนาส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝนซึ่งไม่ค่อยแน่นอน บางปีมีน้ำมาก บางปีไม่มีน้ำเลย ภาคนี้พอถึงฤดูแล้งน้ำในแม่น้ำลำธารจะเหือดแห้งไปเสียส่วนใหญ่ ถึงฤดูฝนประชาชนก็ไม่ได้เตรียมการเก็บกักน้ำฝนไว้ใช้ให้เป็นที่แพร่หลายกัน เว้นแต่เก็บน้ำฝนไว้ดื่มกินเท่านั้น การขาดแคลนน้ำในภาคนี้ทำให้ไม่ค่อยมีการปลูกพืชหลังการเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว ทำให้ผลผลิตมีน้อย เป็นเหตุให้ประชากรในภูมิภาคนี้มีความยากจนเป็นจำนวนมาก ปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรทำให้เกิดโครงการน้ำพระทัยจากในหลวงหรือที่รู้จักกันในนาม โครงการอีสานเขียว ความมุ่งหมายของโครงการนี้เพื่อหวังจะยกระดับความเป็นอยู่ของประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ดีขึ้น โดยการหาและสร้างแหล่งน้ำปรับปรุงวิธีการประกอบอาชีพ ปรับปรุงด้านสุขภาพอนามัย สิ่งสำคัญที่ควรพิจารณาคือพื้นที่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือหลายแห่งไม่เหมาะสำหรับปลูกข้าว เพราะข้าวต้องการน้ำมากแต่เหมาะสำหรับเลี้ยงสัตว์โดยเฉพาะการเลี้ยงวัว แต่การเลี้ยงวัวเลี้ยงควายโดยการปลูกหญ้าให้เป็นอาหารสัตว์นั้นยังทำกันไม่ค่อยแพร่หลายในภาคนี้ การเลี้ยงสัตว์จึงไม่ค่อยได้ผล สำหรับงานฝีมือ เช่น การทอผ้าไหมและการจักสานในภาคนี้ทำกันได้ดีมีฝีมือประณีต แต่การทำในลักษณะที่เป็นกิจการใหญ่โตทำครั้งละมาก ๆ เพื่อการค้ายังไม่เป็นที่นิยมกันในหมู่ประชาชนเนื่องจากความขัดสนในพื้นที่ผู้คนในภาคนี้จึงได้เดินทางไปหางานทำกันในภาคอื่น ส่วนมากไปในลักษณะการบุกเบิกหาที่ทำกินใหม่ เรียกว่า “หานาดี” ในภายหลังการหานาดีก็ทำได้ยาก เพราะไม่มีพื้นที่จะให้บุกเบิกใหม่ ส่วนใหญ่จึงไปทำงานรับจ้างในที่ต่าง ๆ และไปกันถึงต่างประเทศ เช่น ประเทศสิงคโปร์ บรูไน และในประเทศเขตทะเลทรายตะวันออกเฉียงกลาง ปัญหาของภูมิภาคนี้คือการหาหนทางปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่ในภูมิภาค สร้างอาชีพใหม่ ๆ ให้เข้ากับสภาพทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่โดยเฉพาะการเลี้ยงสัตว์และตั้งโรงงานที่รองรับผลผลิต เหล่านี้จะสามารถแก้ปัญหาในภูมิภาคนี้ได้มาก

ภาษาและวัฒนธรรม

ภาษาหลักที่ใช้ก็คือภาษาอีสาน แต่ภาษาไทยกลางก็นิยมโดยเฉพาะในเมืองใหญ่นอกจากนั้นยังมีภาษาเขมรที่ใช้กันมากในบริเวณอีสานใต้ และภาษาถิ่นอื่นอีกเช่น ภาษาอีสาน ภาษาไทยโคราช วัฒนธรรมอีสานเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ต่างไปจากท้องถิ่นอื่นไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย วัฒนธรรมทางภาษา วัฒนธรรมด้านความเป็นอยู่และอื่น ๆ ตลอดจนวัฒนธรรมทางดนตรีและการละเล่น ซึ่งค่อนข้างจะเห็นความแตกต่างได้อย่างชัดเจน

เจริญชัย ชนไฟโรจน์ (2529: 1) ได้แบ่งกลุ่มวัฒนธรรมอีสานโดยเอาดนตรีและการละเล่นเป็นหลัก แบ่งได้ 3 กลุ่มคือ กลุ่มวัฒนธรรมโคราช มีเพลงโคราชและลิเกเป็นมหรสพหลัก แพร่หลายใน จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มวัฒนธรรมกันตริม มีเจริญและกันตริมเป็นมหรสพหลักนิยมแพร่หลายใน จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มวัฒนธรรมหมอลำเป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดใน ภาคอีสาน มีหมอลำเป็นมหรสพหลัก ประชากรที่อยู่ในกลุ่มวัฒนธรรมหมอลำกระจายอยู่ทั่วไปใน 13 จังหวัด ได้แก่ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ เลย หนองคาย นครพนม มุกดาหาร ร้อยเอ็ด ยโสธร อุบลราชธานี สกลนคร อุดรธานี และมหาสารคาม

**อย่าลีไลลิมถีม มูลมังแต่เก่า
อย่าลีเฝามอดเมี้ยนเสี้ยถีมบ่มีเหลือ
บาดว่าเทือมือหน้า สีพาเฮาให้เฮืองฮุ่ง
อีสานเฮาสีฟุ้ง เจริญขึ้นก็แต่หลัง เตอ...."**

บทความข้างต้นเป็นบทกลอนที่เรียกว่า "ผญา" เป็นบทกลอนของคนอีสานสำหรับ ความหมายของผญาข้างต้นมีใจความรณรงค์ให้คนไทยร่วมกันอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมพื้นบ้านให้ คงอยู่ต่อไปเพื่อว่าวัฒนธรรมเหล่านี้จะสามารถนำความเจริญมาสู่ประเทศของเราได้ สำหรับ ศิลปวัฒนธรรมอีสานนั้นมีมากมายหลายอย่าง เช่น ตัวอย่างที่ทางชมรมนำมาเสนอเผยแพร่เป็น ตัวอย่างพอสังเขป เพื่ออนุรักษ์ไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงาม วัฒนธรรมอีสานของชาวอีสานทุกสาขาที่ บรรพบุรุษของเราได้สั่งสมไว้จะเป็นวัฒนธรรมเกี่ยวกับชาติ ศาสนา ศิลปะ วิทยา จารีตประเพณี วรรณคดีภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์

หมอลำ

"ลำ" สามารถมองออกได้ในสองลักษณะเพื่อหาความหมายคือ แสดงออกเป็นกิริยา หมายถึงการขับร้อง คือ การนำเอาเรื่องราวในวรรณคดีมาขับร้องเป็น บทกลอนทำนองที่เป็นภาษา อีสาน แสดงออกเป็นคำนาม หมายถึง ชื่อเรื่องของการขับร้องหรือการแสดงที่เป็นเรื่องราว"หมอลำ" หมายถึง ผู้ที่มีความชำนาญในการขับร้องวรรณคดีอีสาน โดยการท่องจำเอากลอน มาขับร้อง หรือผู้ ที่ชำนาญในการเล่นนิทานเรื่องนั้น เรื่องนี้ หลาย ๆ เรื่อง

วิวัฒนาการของหมอลำ

เดิมที่สมัยโบราณในภาคอีสานเวลาค่ำเสร็จจากกิจกรรมการงานมักจะมาจับกลุ่มพูดคุยกัน กับผู้เฒ่าผู้แก่เพื่อคุยปัญหาสารทุกข์สุกดิบและผู้เฒ่าผู้แก่ก็นิยมเล่านิทานให้ลูกหลานฟัง นิทานที่ นำมาเล่าเกี่ยวกับจารีตประเพณีและศีลธรรม ที่แรกนั้นเล่าเมื่อลูกหลานมาฟังกัน มากจะนั่งเล่าไม่ เหมาะ ต้องยืนขึ้นเล่า เรื่องที่นำมาเล่าต้องเป็นเรื่องที่มีในวรรณคดี เช่นเรื่องกาฬเกษ สินชัย เป็นต้น

ผู้เล่าเพียงแต่เล่า ไม่ออกท่าออกทางก็ไม่สนุกผู้เล่าจึงจำเป็นต้องยกไม้ยกมือแสดงท่าทางเป็น พระเอก นางเอก เป็นนักรบ เป็นต้น เพียงแต่เล่าอย่างเดี๋ยวลำบาก จึงจำเป็นต้องใช้สำเนียงสั้นยาว ใช้เสียงสูงต่ำ ประกอบ และหาเครื่องดนตรีประกอบ เช่น ซุง ซอ ปี่ แคน เพื่อให้เกิดความสนุก ครึกครื้น ผู้แสดงมีเพียงแต่ผู้ชายอย่างเดี๋ยวลำบากไม่มีรสชาติเผ็ดมัน จึงจำเป็นต้องหา ผู้หญิงมาแสดง ประกอบ เมื่อ ผู้หญิงมาแสดงประกอบจึงเป็นการลำแบบสมบุรณ์ เมื่อผู้หญิงเข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่อง ต่าง ๆ ก็ตามมา เช่น เรื่องเกี่ยวพาราสิ เรื่องซิงติซิงเตนยาด (แย่ง) ชู้ยาดผัวกัน เรื่องโจทย์ เรื่องแก้ เรื่องประชัน ชนทำ เรื่องตลกไปกษาก็ตามมา จึงเป็นการลำสมบุรณ์แบบ จากการมีหมอลำชายเพียง คนเดียวค่อย ๆ พัฒนาต่อมาจนมีหมอลำฝ่ายหญิง มีเครื่อง ดนตรีประกอบจังหวะเพื่อความ สนุกสนาน จนกระทั่งเพิ่มผู้แสดงให้มีจำนวนเท่ากับตัวละครในเรื่อง มีพระเอก นางเอก ตัวโกงตัว ตลก เสนา ครบถ้วน

เครื่องใช้ในครัวเรือน

ไห คือภาชนะที่ใช้บรรจุปลาร้า หรือหน่อไม้ดอง หรือบรรจุของดองอย่างอื่น มีลักษณะ คล้ายโถโบราณ

ค่อง คือภาชนะที่สานโดยไม้ไผ่ กลวง น้ำไหลเข้าออกได้ เป็นรูปคล้ายโถโบราณ มีไว้ใช้ สำหรับบรรจุสัตว์น้ำ

หวด คือภาชนะที่สานโดยไม้ไผ่เป็นรูปกรวย ใช้สำหรับนั่ง

กระติบข้าว คือภาชนะที่สานโดยไม้ไผ่เป็นรูปทรงกระบอก เพื่อบรรจุข้าวเหนียวหนึ่ง

กระดัง คือภาชนะกลมที่สานโดยไม้ไผ่ ลักษณะคล้ายถาด มีไว้สำหรับวางข้าวเหนียวที่หนึ่ง ร้อนให้เย็นลง และใช้แทนถาดได้ด้วย

คนอีสาน มีวัฒนธรรมประจำชาติและประจำท้องถิ่น มาแต่โบราณกาลแล้วนับศตวรรษ จน ถือเป็นฮีตเป็นคอง ...ต้องปฏิบัติสืบกันมาจนเป็นประเพณีที่รู้จักกันดีและพูดจนติดปากว่า **"ฮีตสิบสอง คองสิบสี่"**

ฮีตสิบสอง คำว่า ฮีต มาจากคำภาษาบาลีที่ว่า จาริตตะ แปลว่า ธรรมเนียม แบบแผน ความประพฤติ ที่ดั่งงามปฏิบัติสืบต่อกันมาจนกลายเป็นประเพณี **ฮีต** นั้นมี 12 ประการ เท่ากับ 12 เดือนใน 1 ปี ตามระบบจันทรคติหรือพูดอีกนัยคือ การทำบุญ 12 เดือนนั่นเอง

ฮีตที่ 1. บุญเข้ากรรม หรือ บุญเดือนเจียง

ภิกษุต้องอาบัติ สังฆาทิเสส ต้องอยู่กรรมถึงจะพ้นอาบัติ ญาติโยมเมื่อออกแม่ตบผู้อยากได้ บุญกุศลก็จะให้ไปทาน รักษาศีลฟังธรรมเกี่ยวกับการเข้ากรรมของภิกษุ เรียกว่าบุญเข้ากรรม กำหนดเอาเดือนเจียงเป็นเวลาทำ จะเป็นข้างขึ้นหรือข้างแรมก็ได้ วันที่นิยม ทำเป็นส่วนมากคือวัน ขึ้น 15 คำเพราะเหตุมีกำหนดให้ทำในระหว่างเดือนเจียง จึงเรียกว่าบุญเดือนเจียง

อิตที่ 2. บุญคุณข้าว หรือ บุญคุณลาน

ที่สำหรับบดหรือนวดข้าว เรียกว่า ลาน การเอาข้าวที่ตีแล้วมากองให้สูงขึ้น เรียกว่าคุณลาน หรือที่เรียกกันว่าคุณข้าว ชวนาที่ทำนาได้ผลดี อดอยากได้กุศล ให้ทานรักษาศีลเป็นต้น ก็จัดเอาลานข้าวเป็นสถานที่ทำบุญ การทำบุญในสถานที่ดังกล่าวเรียกว่าบุญคุณลานกำหนดเอาช่วงเดือนนี้เป็นเวลาทำบุญจึงเรียกว่าบุญเดือนนี้

อิตที่ 3. บุญข้าวจีหรือบุญเดือนสาม

ข้าวเหนียวปั้นโรยเกลือ ทาไข่ไก่แล้วจีไฟให้สุก เรียกว่าข้าวจี การทำบุญมีให้ทานข้าวจีเป็นต้น เรียกว่าบุญข้าวจี นิยมทำกันอย่างแพร่หลาย เพราะถือว่าได้กุศลเยอะทำในช่วงเดือนสาม เรียกว่า บุญเดือนสาม

อิตที่ 4. บุญเผาส หรือ บุญเดือนสี่

บุญที่มีการเทศน์พระเวส หรือ มหาชาติ เรียกว่าบุญเผาส(ผะ-เวส) หนังสือมหาชาติ หรือ พระเวสสันดรชาดกแสดงถึงจริยวัตรของ พระพุทธเจ้าคราวพระองค์เสวยพระชาติเป็นพระเวสสันดร เป็นหนังสือเรื่องยาว 13 ผูก บุญเผาสนิยมทำกันในช่วงเดือนสี่

อิตที่ 5. บุญสงน้ำ หรือ บุญเดือนห้า

เมื่อเดือนห้ามาถึงอากาศก็ร้อนอบอ้าวทำให้คนเจ็บไข้ได้ป่วยการอาบน้ำชำระเนื้อกายเป็นวิธีการแก้ร้อนผ่อนให้เย็น ให้ได้รับความ สุขกายสบายใจ อีกอย่างหนึ่งมีเรื่องเล่าว่า เศรษฐีคนหนึ่งไม่มีลูก จึงไปปะบน(บนบาล) พระอาทิตย์และพระจันทร์เพื่อขอลูกเวลาล่วงเลยมาสามปี ก็ยังไม่ได้ลูกจึงไปขอลูกกับต้นไทรใหญ่ เทวดาประจำต้นไทรใหญ่ มีความกรุณาได้ไปขอลูกนำพระยาอินทร์ พระยาอินทร์ให้ธรรมะปาละกุมาร (ท้าวธรรมบาล) มาเกิดในท้องภรรยาเศรษฐี เมื่อธรรมะปาละประสูติ เจริญวัยใหญ่ขึ้นได้เรียนจบไตรเภท เป็นอาจารย์สอนการทำมงคลแก่คนทั้งหลาย กบิลพรหมลงมาถามปัญหาธรรมะปาละกุมาร(ถามปัญหาสามข้อคือ คนเราในวันหนึ่ง ๆ มีศรีอยู่ที่ไหนบ้าง ถ้าธรรมบาลตอบได้จะตัดศีรษะตนบูชา แต่ถ้าตอบไม่ได้จะตัดศีรษะธรรมบาลเสียดผลัดให้เจ็ดวันในชั้นแรก ธรรมบาลตอบไม่ได้ ในวันถั่วหก ธรรมบาลเดินเข้าไปในป่าบังเอิญได้ยีนนกอินทรียีสองตัวเมียพูดคำตอบให้กันฟัง ตอนเช้าศรี อยู่ที่หน้า คนจึงเอาน้ำล้างหน้าตอนเช้า ตอนกลางวันศรีอยู่ที่อก คนจึงเอาน้ำหมุดประพรมหน้าอกตอนกลางวันและตอนเย็นศรีอยู่ที่เท้า คนจึงเอาน้ำล้างเท้าตอนเย็น ธรรมบาลจึงสามารถตอบคำถามนี้ได้)สัญญาว่าถ้าธรรมบาลตอบปัญหาจะตัดหัวของตนบูชา ธรรมบาลแก้ได้ เพราะศีรษะของกบิลพรหมมีความศักดิ์สิทธิ์มาก ถ้าตกใส่แผ่นดินจะเกิดไฟไหม้ ถ้าทิ้งขึ้นไปในอากาศฝนจะแล้ง ถ้าทิ้งลงมหาสมุทรน้ำจะแห้ง ก่อนตัดศีรษะกบิลพรหมเรียกลูกสาวทั้งเจ็ดคน เอาขันมารองรับแห่รอบเขาพระสุเมรุ หกสิบนาที แล้วนำไปไว้ที่เขาไกรลาส เมื่อถึงกำหนดปีนางเทพธิดาทั้งเจ็ดผลัดเปลี่ยนกันมาเชิญเอาศีรษะทำวกบิลพรหมมาแห่รอบเขาพระสุเมรุ แล้วกลับไปทเวะโลก

ฮีดที่ 6. บุญบังไฟ หรือบุญเดือนหก

การเอาขี้เเจีย(ดินประสีว) มาประสมคั่วกับถ่าน โขลกให้แหลกเรียกว่ำหมีอ (ดินป็น) เอาหมีอใส่กระบอกลงไม้ใผ้อัดให้แน่น แล้วเจาะรูใส่หางเรียกว่ำบังไฟ การทำบุญ มีให้ทาน เป็นต้น เกี่ยวกับการทำบั้งไฟ เรียกว่ำ บุญบังไฟ กำหนดทำกันในเดือนหกเรียกว่ำบุญเดือนหก เพื่อขอฟ้าขอฝนจากเทวดาเมื่อถึงฤดูแห่งการเพาะปลูก ทำไร่นา

ฮีดที่ 7. บุญซำชะ หรือ บุญเดือนเจ็ด

การซำชะ(ซำระ) สะสวสิ่งสกปรกโสโครกให้สะอาดปราศจากมลทินโทษหรือความมัวหมอง เรียกว่ำ การซำชะสิ่งที่ต้องการทำให้สะอาดนั้นมี 2 อย่างคือ ความสกปรก ภายนอกได้แก่ร่างกาย เสื้อผ้า อาหารการกิน ที่อยู่อาศัย และความสกปรกภายใน ได้แก่จิตใจเกิดความความโลภมากโลภา โกรธหลง เป็นต้น แต่สิ่งที่จะต้องซำระในที่นี้คือเมื่อบ้านเมืองเกิดข้าศึกมาราวิทำลาย เกิดผู้ร้ายโจรมาปล้น เกิดรบราฆ่าฟันแย่งกันเป็นใหญ่ผู้คนซำงม้าววควายล้มตาย ถือกันว่าบ้านเดือดเมืองร้อนชะตาบ้านชะตาเมืองขาด จำต้องซำชะให้หายเสนียดจัญไร การทำบุญมีการรักษาศีลให้ทานเป็นต้นเกี่ยวกับการซำชะนี้เรียกว่ำบุญซำชะ มีกำหนดทำให้ระหว่างเดือนเจ็ด จึงเรียกว่ำบุญเดือนเจ็ด

ฮีดที่ 8. บุญเข้าวัดสา(เข้าพรรษา) หรือบุญเดือนแปด

การอยู่ประจำวัดวัดเดียวตลอดสามเดือนในฤดูฝนเรียกว่ำเข้าวัดสาโดยปกติกำหนดเอาวันแรมหนึ่งค้ำเดือนแปดเป็นวันเริ่มต้น เรียกว่ำบุญเดือนแปด

ฮีดที่ 9. บุญข้าวห่อประดับดิน หรือบุญเดือนเก้า

การห่อข้าวปลาอาหารและของเคี้ยวของกินเป็นห่อ ๆ แล้วเอาไปถวายทานบั้ง ไปแขวนตามกิ่งไม้ในวัดบั้ง เรียกว่ำบุญข้าวประดับดิน เพราะมีกำหนดทำบุญในเดือนเก้าจึงเรียกว่ำ บุญเดือนเก้า

ฮีดที่ 10. บุญข้าวสาก หรือบุญเดือนสิบ

การเขียนชื่อใส่สลากให้พระภิกษาและสามเณรจับและเขียนชื่อใส่ภาชนะข้าวถวายตามสลากนั้นและทำบุญอย่างอื่นมีรักษาศีลฟังธรรม เป็นต้น เรียกว่ำบุญข้าวสาก (สลาก)เพราะกำหนดให้ทำในเดือนสิบ จึงเรียกว่ำบุญเดือนสิบ

ฮีดที่ 11. บุญออกวัดสา (ออกพรรษา) หรือบุญเดือนสิบเอ็ด

การออกจากเขตจำกัดไปพักแรมที่อื่นได้เรียกว่ำ ออกวัดสา คำว่าวัดสาหมายถึงฤดูฝน ในปีหนึ่งมี 4 เดือน คือ ตั้งแต่วันแรมสี่ค้ำเดือนแปดถึงขึ้น 15 ค้ำเดือน 12 ในระยะสี่เดือนสามเดือนต้นให้เข้าวัดก่อน เข้าครบกำหนดสามเดือนแล้วให้ออก อีกเดือนที่เหลือให้หาผ้าจีวรมาผลัดเปลี่ยนการทำบุญมีให้ทานเป็นต้น เรียกว่ำการทำบุญเดือนสิบเอ็ด

อีตที่ 12. บุญกฐิน หรือ บุญเดือนสิบสอง

ผ้าที่ใช้ไม่สด้างทำเป็นขอบซึ่งเย็บจีวร เรียกว่าผ้ากฐิน ผ้ากฐินนี้มีกำหนดเวลาในการถวายเพียงหนึ่งเดือนคือตั้งแต่ แรมหนึ่งค่ำเดือนสิบเอ็ด ถึง เพ็ญสิบสอง เพราะกำหนดเวลาทำในเดือน 12 จึงเรียกว่าบุญเดือนสิบสอง

คลองสิบสี่

คลองสิบสี่ หมายถึง ข้อติกาของสังคม 14 ประการที่ยึดถือปฏิบัติต่อกันเพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคม มีดังนี้

1. เมื่อได้ข้าวใหม่หรือผลหมากรากไม้ ให้บริจาคทานแก่ผู้มีศีลแล้วตนจึงบริโภคและแจกจ่ายแบ่ง ญาติพี่น้องด้วย
2. อย่าโลภมาก อย่าจ่ายเงินแดงแบ่งเงินควาง และอย่ากล่าวคำหยาบช้ากล้าแข็ง
3. ให้ทำปายหรือกำแพงเอือนของตน แล้วปลุกหอบูชาเทวดาไว้ในสี่แจ(มุม)บ้านหรือแจเอือน
4. ให้ล้างตีนก่อนขึ้นเอือน 5 เมื่อถึงวันศีล 7- 8 ค่ำ 14 - 15 ค่ำ ให้สมமாக่อนเส้า สมมาถึงไฟ สมมาขั้นบันได สมมาผักตู(ประตู)เอือนที่ตนอาศัยอยู่
5. นำแบบอย่างที่ดีจากปupayaตายจากการคลองชีวิตคู่
6. ให้ล้างตีนก่อนเข้านอนตอนกลางคืน
7. ถึงวันศีล ให้เมียเอาดอกไม้รูปเทียนมาสมมาสามี แล้วให้เอาเอาดอกไม้ไปถวายสังฆเจ้า
8. ถึงวันศีลดับ ศีลเพ็ง ให้นิมนต์พระสงฆ์มาสูตมนต์เอือน แล้วทำบุญตัก บาตร
9. เมื่อภิกษุมาคลุมบาตร อย่าให้เฟิ่นคอย เวลาใส่บาตรอย่าชุน(แตะ)บาตร อย่าชุนภิกษุสามเณร
10. เมื่อภิกษุเข้าปริวาสกรรม ให้เอาขันขันข้าวตอกดอกไม้รูปเทียน และเครื่องอัฐบริขารไปถวายเพิ่ม
11. เมื่อเห็นภิกษุ เดินผ่านมาให้นั่งลงยกมือไหว้แล้วจึงค่อยเจรจา
12. อย่าเจียบ(เหยียบ)เงาพระสงฆ์
13. อย่าเอาอาการเงื่อน(อาหารที่เหลือจากการบริโภค)ทานแก่สังฆเจ้าและอย่าเอาอาหารเงื่อนให้สามีตัวเองกิน
14. อย่าเสพกามคุณในวันศีล วันเข้าวัดสา วัดออกพรรษา วันมหาสงกรานต์และวันเกิดของตน

1.2 วิถีชีวิตของชาวอีสาน

กุสุมา ชัยวินิตย์ (2531: 34 – 36) ได้กล่าวว่าวิถีชีวิตของชาวอีสานพึ่งพิงอยู่กับธรรมชาติ และมีความเชื่อในศาสนาชาวบ้าน การผลิตเพื่อหวังผลทางเศรษฐกิจเป็นไปในลักษณะแค่เลี้ยง

ตัวเองให้อยู่รอด พอมี พอกิน และแจกจ่ายผลผลิตไปในการทำบุญทำทาน เพื่อสะสมไว้สำหรับตัวเองทั้งชาตินี้และชาติหน้า เพื่อจะได้มีสภาพชีวิตที่ดีกว่าปัจจุบัน นอกจากนี้ยังกล่าวว่าคุณคิดทางศาสนามีอิทธิพลทั้งในทางเพิ่มผลผลิตและแจกจ่ายผลผลิตในสังคมอีสานเป็นอย่างมากในการเพิ่มผลผลิตตามแนวความคิด ความเชื่อของศาสนาชาวบ้านก็จะมีประกอบพิธีกรรมที่เชื่อว่าจะช่วยเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้ได้คือ การทำบุญคุณลาน สู้ขวัญข้าว สู้ขวัญเล่า สู้ขวัญวัวควาย สำหรับในส่วนของการแจกจ่ายผลผลิต ศาสนาชาวบ้านเป็นตัวกำหนดวิถีในการแจกจ่ายอย่างเด่นชัด ผู้มีผลผลิตจะต้องแจกจ่ายผลผลิตส่วนหนึ่งเพื่อสืบทอดคติความเชื่อทางศาสนา เช่น นำไปเลี้ยงผี ทั้งระดับครอบครัวและหมู่บ้าน ในทางพุทธศาสนาก็จะจ่ายไปในการทำบุญทำทานบำรุงศาสนา

ก่อ สวัสดิพิพาณิชย์ (2534: 13) ได้กล่าวถึงวิถีชีวิตของชาวอีสานว่าเป็นสังคมเกษตรกรรม ทำนาเป็นอาชีพหลัก มีการปลูกบ้านเรือนรวมกันเป็นหมู่บ้าน มีการแบ่งหน้าที่กันทำงาน เช่น ในยามว่างจากการทำนา ผู้หญิงทำงานที่บ้าน เช่น ทอผ้า หรือเย็บปักถักร้อย ส่วนผู้ชายทำงานนอกบ้าน เช่น ไปไร่ ไปนา หาอาหาร หรือไม่ก็อยู่บ้านจักตอก สานตะกร้า กระจุง ซ่อมแห สานแห สานสวิง ฯลฯ ในตอนกลางคืนพวกผู้หญิงอาจมีการรวมกลุ่มกันทำงาน เรียกว่า “ ลงช่วง “ หนุ่มสาวมีการเกี่ยวพาราสีกันในขณะที่ช่วยกันทำงาน งานที่ทำในตอนลงช่วงส่วนมากจะเป็นการปั่นด้าย เช่น ฝ้าย เช่นไหม เป็นต้น และจารุบุตร เรื่องสุวรรณ (2520) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “ ของดีอีสาน “ เกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆทั้งในแง่วัฒนธรรม ประเพณี วรรณคดี และบทกวีต่างๆของชาวอีสานซึ่งแสดงให้เห็นลักษณะความเป็นมาของชาวอีสานและโลกทัศน์ของชาวอีสานที่สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนไม่ว่าจะเป็นโลกทัศน์ทางการเมือง การปกครอง ความเชื่อและอื่นๆโดยเฉพาะประเพณีความเชื่อของชาวอีสานโบราณเรื่อง “อิติลีสองคองลีสี่ “ ชาวบ้านถือเป็นระบบปกครองของสังคมอีสานในสมัยก่อนซึ่งเชื่อถือและปฏิบัติกันมาแต่โบราณ อิติลีสองนับเป็นประเพณีประจำทุกๆเดือน ส่วนคองลีสี่คือ แนวทางที่ใช้เป็นหลักปฏิบัติสำหรับประชาชนทั่วไป และสำหรับผู้ปกครอง ในทำนองเดียวกัน จารุวรรณ ธรรมวัตร (2532: 55) ได้กล่าวถึงวิถีชีวิตของชาวอีสานว่าสังคมอีสานดั้งเดิมมีระบบการผลิตเพื่อยังชีพ มิได้มีจุดมุ่งหมายการผลิตเพื่อขาย ทำให้ชุมชนหมู่บ้านดำรงอยู่ได้ด้วยการพึ่งตนเองและพึ่งกันเอง โดยประกอบอาชีพเกษตรกรรมควบคู่กับหัตถกรรม เช่น ทำนา ทำสวน ทอผ้า ทอเสื่อ ปั่นหม้อ ตีเหล็ก และทำเครื่องจักรสาน เป็นต้น สำหรับ ชอบ ดีสวนโคก (2527: 7) ได้กล่าวไว้ว่า ความเชื่อของชาวอีสานมีความสำคัญเป็นพิเศษต่อการพัฒนาต่างๆของชาวอีสาน และได้กลายมาเป็นพื้นฐานแห่งอารยธรรมอีสาน ไม่ว่าจะเป็นด้านศาสนา จารีตประเพณี ศิลปะดนตรี และวัฒนธรรมในด้านอื่นๆย่อมมีพื้นฐานมาจากหลักแห่งความเชื่อดั้งเดิมทั้งสิ้น

ธวัช ปุณฺโณทก (2528: 360 – 367) เสนอบทความเรื่องความเชื่อพื้นบ้านอันสัมพันธ์กับวิถีชีวิตในสังคมอีสาน กล่าวว่าคุณเชื่อในสังคมอีสาน ผูกพันอยู่กับเรื่องภูตผีวิญญาณอย่างเหนียวแน่น แม้พุทธศาสนาจะเข้ามามีบทบาท มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตแต่ความเชื่อในเรื่องภูตผีวิญญาณก็ไม่ได้หายไปจากสังคม ทั้งชาวอีสานเองก็ไม่ได้แยกความเชื่อในเรื่องการนับถือผีออกจากพุทธ

ศาสนา ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่สนใจว่าการประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อจะเป็นแบบใดแต่จะทำตามจารีตประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา การประกอบพิธีเหล่านั้นถือว่าจะทำให้เกิดสิริมงคลแก่ตัว และครอบครัวมากกว่าที่จะคิดว่าเป็นพิธีกรรมที่เนื่องมาจากความเชื่อในเรื่องใด และประสาทอิศรปริดา และคณะ (2518: 7) ทำการศึกษาความเชื่อและสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวอีสาน พบว่าความเชื่อถือในอำนาจและเวทย์มนต์ของมนุษย์เป็นการตอบสนองความต้องการเมื่อมนุษย์มีความรู้สึกตัวว่าไม่มีความมั่นคง การแสดงพฤติกรรมตามความเชื่อจะเกิดขึ้นในขณะที่มนุษย์มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นหรือเหตุการณ์นั้นน้อย เป็นเหตุให้เกิดความไม่เข้าใจตลอดจนไม่สามารถฟันฝ่าอุปสรรคนั้นได้ เพราะฉะนั้นในการที่มนุษย์เกิดความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัย จึงจำเป็นต้องหาเครื่องยึดเหนี่ยว อาจจะเป็นทางเวทย์มนต์คาถาหรือเช่นสรวงสิ่งต่างๆ เพื่อเป็นกำลังใจที่จะเอาชนะสิ่งต่างๆ เมื่อทำเช่นนี้แล้วจะได้ผลสำเร็จ จึงเชื่อต่อว่าสิ่งที่มีอำนาจสามารถบันดาลให้พบกับความสำเร็จ แต่ถ้ามนุษย์ขัดแย้งกับสิ่งเหล่านี้ก็อาจจะประสบเคราะห์กรรมได้

พระอรียานวัตร เขมจารีเถระ (2530: 63 – 65) ได้กล่าวถึงความเชื่อของชาวอีสานไว้ว่าความเชื่อของชาวอีสานได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ จะเชื่อในการครองเรือน การทำมาหาเลี้ยงชีพในทางสัมมาชีพ สิ่งใดเป็นโทษทำแล้วจะนำความเดือดร้อนมาเยือนมละวันสิ่งนั้นเชื่อในฤกษ์ยาม เชื่อเทวดา ผีนางงามไม้ เชื่อวิญญาณบรรพบุรุษ เชื่อลางสังหรณ์ เชื่อบาปเคราะห์ เชื่อผีฟ้า ผีแดน เชื่อประเพณีคำโพธิ์คำไท่ เชื่อพิธีกรรมตัดกรรมตัดเวร ฯลฯ ในกรณีเดียวกัน พระมหาปริชาปริญญาโน (2525: 208 – 211) กล่าวถึงประเพณีในการทำงานของชาวอีสานโบราณว่า ถ้าใครไม่ทำงานถือว่าไม่เคารพประเพณี ในการทำงานนั้นมีการแบ่งหน้าที่ของหญิงและชาย คือ ผู้ชายทุกคนพอโตเป็นหนุ่มต้องฝึกงานให้เป็น ส่วนใหญ่เป็นงานช่าง ได้แก่ การจักสาน งานไม้ การทำคราด ไถ แยก ถ้าใครทำงานเหล่านี้ไม่เป็นถือเป็นสิ่งที่น่าอับอาย ส่วนผู้หญิงนั้นมีงานช่างของผู้หญิงโดยเฉพาะหญิงสาวทุกคนพ่อแม่ต้องสอนให้มีความรู้ในเรื่องของงานแม่บ้าน เช่น การตักน้ำ การตำข้าว การทำอาหาร การทอผ้า เป็นต้น ถ้าหญิงสาวทำงานเหล่านี้ไม่เป็นจะหาคู่ครองยาก ถ้าแต่งงานไปจะทำให้สามีต้องอับอายขายหน้า

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2521: 67–76) ศึกษาโลกทัศน์ทางการเมืองของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีจุดประสงค์ในการศึกษาว่าชาวอีสานมองธรรมชาติของมนุษย์ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติในลักษณะใด การศึกษาพบว่าพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อโลกทัศน์ของชาวอีสานมากกว่าความเชื่อโชคลาง ภูตผี และความเชื่ออื่นใด ชาวอีสานเชื่อในเรื่องผลของบุญกรรมอย่างหนักแน่น และเป็นพวกที่มองโลกในแง่ดี สำหรับ สมชาย นิลอาธิ (2531: 7 – 8) ได้กล่าวถึงสังคมของชาวอีสานว่าเป็นสังคมแบบเกษตรกรรมเพื่อยังชีพ มีการทำนาเป็นอาชีพหลัก ในยามว่างจากการทำนาชาวอีสานจะเตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนหารายได้จากการประกอบอาชีพอื่น เช่นรับจ้างทำสวน ทอผ้า ทอเสื่อ และทำเครื่องจักสาน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมทางสังคมอันได้แก่งานบุญประเพณีต่างๆ รวมทั้งการพักผ่อนหย่อนใจตาม

โอกาสต่างๆ และ สุเทพ สุนทรเกสัช (2511: 160 – 165) ได้กล่าวถึงความเชื่อของชาวอิสานว่าชาวอิสานจะเชื่อในเรื่องผีโดยเฉพาะผีปอบซึ่งเป็นตัวแทนของบรรพบุรุษและเป็นผีประจำหมู่บ้าน เชื่อในเรื่องเกี่ยวกับบุญ บาป ผลกรรมตามหลักพุทธศาสนา เชื่อว่าทำดียอมได้ดีทำชั่วยอมได้ผลชั่ว

1.3. ดนตรีพื้นบ้านอิสาน

เครื่องดนตรีของแต่ละชาติแต่ละวัฒนธรรมในโลกนั้น ต่างก็มีกติกาในการจัดหมวดหมู่เครื่องดนตรีเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตน ซึ่งแต่ละวัฒนธรรม ก็อาจจะมีเหตุผลและวัตถุประสงค์ในการจำแนกที่แตกต่างกัน เช่น เพื่อการจัดวงดนตรี เพื่อการพิพิธภัณฑน์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์เหล่านั้นล้วนเป็นไปเพื่อให้เกิดความสะดวกในลักษณะใดลักษณะหนึ่งทั้งสิ้น (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. 2542: 32)

ในการศึกษาศิลปะด้านต่าง ๆ รวมทั้งดนตรีจำเป็นต้องมีนิยาม หรือคำอธิบายเพื่อเป็นองค์ประกอบแห่งความรู้นั้นๆ เพื่อที่จะอธิบายหรือบรรยายเพื่อให้เห็นความสำคัญขององค์ความรู้ เช่นเดียวกันในการศึกษาเครื่องดนตรีพื้นบ้านอิสานก็มีความจำเป็นต้องศึกษาส่วนประกอบ หรือองค์ประกอบต่าง ๆ อันเป็นลักษณะเด่น หรือเอกลักษณ์ของดนตรีพื้นบ้านอิสานว่ามีจุดเด่น หรือข้อแตกต่างจากดนตรีประเภทอื่น ๆ อย่างไร เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษาในการศึกษาเครื่องดนตรีพื้นบ้านอิสานจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ของดนตรีพื้นบ้านอิสานว่ามีบทบาท หน้าที่ และแนวทางในการศึกษา โดยในการศึกษาพิณอิสานผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญในการศึกษาดังต่อไปนี้

องค์ประกอบของดนตรีพื้นบ้านอิสาน

เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี (2536: 42 - 57) ได้กล่าวถึงหลักการศึกษาดนตรีพื้นบ้านว่า ดนตรีเป็นศิลปะของเสียงที่เกิดจากความเพียรของมนุษย์ในการสร้างเสียงให้อยู่ในระเบียบของจังหวะทำนอง สีสนของเสียงและคีตลักษณ์ดนตรีไม่ว่าชาติใดภาษาใดล้วนแต่มีพื้นฐานมาจากส่วนต่าง ๆ เหล่านี้ทั้งสิ้น ความแตกต่างกันในรายละเอียดของแต่ละส่วนแต่ละวัฒนธรรมดนตรีนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง แต่การที่จะแตกต่างกันอย่างไรนั้น กรอบวัฒนธรรมของแต่ละสังคมจะเป็นปัจจัยกำหนดให้ตรงตามรสนิยมของแต่ละวัฒนธรรมจนเป็นผลให้บุคคลสามารถแยกแยะดนตรีของชาติหนึ่งแตกต่างจากดนตรีของอีกชาติหนึ่ง ฉะนั้นการศึกษาองค์ประกอบของดนตรีพื้นบ้านควรพิจารณาจากลักษณะ 5 ประการ ได้แก่

1. จังหวะ (Rhythm) เป็นศิลปะการจัดระเบียบเวลาของเสียง ไม่ว่าจะเป็นการเน้นเสียง (Accent) ความช้า – เร็ว (Tempo) องค์ประกอบเหล่านี้เป็นลักษณะที่สำคัญ เมื่อมารวมกันแล้วจะทำให้เกิดความหลากหลายของจังหวะอันเป็นผลโดยตรงต่ออรรถรสในการรับรู้ อธิพิพลตรง ๆ ของจังหวะที่มีต่อผู้ฟังจะปรากฏพบในอาการตอบสนองด้านกายภาพ เช่น ฟังแล้วเคาะมือตามไปด้วย

2. ทำนอง (Melody) เป็นส่วนของดนตรีที่มีอิทธิพลต่อผู้ฟังในด้านของสติปัญญา ผู้ฟังมักจะแยกแยะความแตกต่างระหว่างเพลงหนึ่งกับอีกเพลงหนึ่งโดยอาศัยทำนองเป็นส่วนช่วยที่สำคัญ องค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ ความสูง – ต่ำ (Pitch) และความสั้น – ยาว (Duration) ของเสียง นอกจากนี้ควรศึกษากรอบที่ใช้บังคับทำนองที่ส่งผลโดยตรงต่อการรับรู้คือบันไดเสียง

3. การประสานเสียง (Harmony) องค์ประกอบส่วนนี้เกิดจากการนำเสียงมาบรรเลงซ้อนกันหรือพร้อมกัน การซ้อนกันของเสียงจะพบในแนวตั้งหรือเวลาเดียวกัน ซึ่งจะมีลักษณะที่ตรงกันข้ามกับทำนองที่เรียบเรียงไปในแนวนอน การประสานเสียงจะมีส่วนช่วยอย่างยิ่งต่อการอุ้มเสียงให้เกิดพลังทางอารมณ์ อันเป็นองค์ประกอบภายในที่ละเอียดอ่อนช่วยเกื้อหนุนความงามของบทเพลง (สุกรี เจริญสุข. 2530: 65)

4. สีสันทของเสียง (Tone Color) สีสันทของเสียงได้แก่คุณลักษณะเฉพาะของแหล่งกำเนิดเสียง เช่นเสียงร้องและเครื่องดนตรีความหลากหลายไม่ว่าจะเป็นด้านของวิธีการบรรเลงวัสดุที่ใช้ทำเครื่องดนตรี รูปทรงขนาด ล้วนส่งผลต่อสีสันทของเสียงดนตรีทำให้มีคุณลักษณะของเสียงที่ต่างกันออกไปลักษณะของเครื่องดนตรีที่มีรูปทรงขนาดและวัสดุที่ใช้ทำต่างกันจะส่งผลให้สีสันทของเสียงมีความแตกต่างกันในลักษณะของความสัมพันธ์ต่อไปนี้ เสียงต่ำ – เสียงยาว ลักษณะเครื่องดนตรี ยาว ใหญ่ หนา แน่น หนักหยาบ นุ่ม เสียงสูง – เสียงสั้น ลักษณะเครื่องดนตรี สั้น เล็ก บาง โพรก เบา ตึงแข็ง

5. คีตลักษณ์ (Form) เป็นรูปแบบของเพลง เสมือนกรอบที่รวมเอาจังหวะ ทำนอง การประสานเสียง สีสันทของเสียง ให้เป็นไปในเป้าประสงค์อันเดียวกัน เพลงจะมีขนาดสั้น – ยาว กลับไป-มา อย่างไรก็ตามล้วนเป็นสาระสำคัญของคีตลักษณ์ทั้งนั้น

เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน

ชาวอีสานใช้ดนตรีในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อผ่อนคลายความเครียดจากการทำงาน เป็นการบรรเลงเพื่อทำให้เกิดความบันเทิงสนุกสนานรื่นเริง แต่ในด้านพิธีกรรมไม่ค่อยจะนิยมนำมาบรรเลงเท่าใดนัก เพราะดนตรีพื้นเมืองอีสานมักจะมีจังหวะที่สนุกสนานรื่นเริงจึงไม่เหมาะกับงานพิธีกรรม เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานที่นิยมนำมาบรรเลงกันมี 4 ประเภท คือ ดี เป่า ดีด สี

เครื่องดนตรีประเภทดี

แบ่งออกเป็นประเภทดีให้เกิดทำนองและประเภทดีเพื่อกำกับจังหวะมี ดังนี้

โปงลาง เป็นเครื่องดนตรีพื้นเมืองอีสานที่ทำให้เกิดทำนองชนิดหนึ่ง ซึ่งพัฒนามาจากเกราะลอหรือขอลอ โดยสมัยก่อน ทุกหมู่บ้าน จะมีเกราะลอ ไว้ดีสำหรับเรียกชาวบ้านมาประชุมกัน เสียงเกราะลอจะดังกังวานไกล ให้ได้ยินกันทั้งหมู่บ้าน

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๒ อาจารย์เปลื้อง ฉายรัศมี ผู้พัฒนาเกราะลอในอดีตได้ตั้งชื่อเครื่องดนตรีชนิดนี้ว่า โปงลาง และมีชื่อเรียกอื่นๆ อีก เช่น หมากกลิ้งกล่อม, หมากเตอะเต็น, หมากเต็ด

เต็ง, หมากเกราะล่อ, โปงลางนิยมทำจากไม้มะหาด โดยไม้มะหาดชนิดที่ให้เสียงกังวานใสดี คือไม้มะหาดทอง และไม้อื่นๆ ที่ทำโปงลางได้ เช่น ไม้พะยุง ไม้มะเหลื่อม และไม้ไผ่ โปงลางเป็นเครื่องดนตรีสำหรับตีหรือเคาะให้เกิดทำนอง คล้ายระนาดของดนตรีไทย แต่การวางซิ่ง สำหรับตีแตกต่างกัน และระนาดมีกล่องเสียง แต่โปงลางไม่มีกล่องเสียง โปงลางแบบมาตรฐาน ประกอบด้วยลูกโปงลาง ๑๓ ลูก มีโน้ต ๖ โน้ต คือ โด เร มี ฟา ซอล ลา โดยเรียงโน้ตจากเสียงต่ำ-สูง ได้ครบสองช่วงทบเสียง ดังนี้ คือ “มี ซอล ลา โด เร มี ฟา ซอล ลา โด เร มี ซอล ” สามารถเล่นลายแคนได้ทั้งลายใหญ่ ลายน้อย ลายสุดสะแนน และลายไป๋ซ้าย

เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานประเภทให้จังหวะ หรือคุ่มจังหวะ โดยกลองที่จัดว่าเป็นเครื่องดนตรีพื้นเมืองอีสาน มีอยู่ ๓ ชนิดคือ กลองตั้ง รำมะนา และกลองแฉวงหรือกลองยาว

กลองตั้ง เป็นกลองที่ให้เสียงทุ้มต่ำ คุ่มจังหวะตกของเพลง มีลักษณะทรงกระบอกกลม ข้างในกลวง ตัวกลองทำจากต้นไม้มะหาดใหญ่ เจาะรูทะลุ หุ้มด้านหนึ่งด้วยหนังสัตว์ ซึ่งนิยมใช้หนังวัว ซึ่งให้ตีด้วยเชือกหนังสัตว์ (ปัจจุบันใช้เชือกไนลอน) ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของกลองตั้ง ใหญ่พอๆ กับกลองเพล แต่ความยาว จะน้อยกว่า หรือยาวประมาณ หนึ่งศอก นิยมใช้ประกอบขบวนแห่ เช่นวงมะโหรี และวงกลองยาว เนื่องจากมีขนาดใหญ่มาก ไม่สามารถถือตีคนเดียวได้ จึงผูกเชือกหนังเป็นห่วงเล็กๆ ไว้ที่ขอบ สำหรับสอดไม้เข้าไป และแบกสองคนผู้ที่เดินตามหลังเป็นคนตี ไม้สำหรับตีกลองตั้ง ทำจากไม้ไผ่ ด้านปลายหุ้มมัดเป็นก้อนกลมด้วยเศษผ้า แต่หากไม่มีไม้ตี ก็สามารถใช้มือตีได้

รำมะนา เป็นกลองที่ให้เสียงทุ้มต่ำ เหมือนกลองตั้ง ลักษณะทรวดทรง ก็เหมือนกับกลองตั้ง ต่างกันแต่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางเล็กกว่า ตัวกลอง ทำจากต้นไม้มะหาดกลาง หรือต้นตาล เจาะรูทะลุตรงกลาง หุ้มด้านหนึ่งด้วยหนังวัว ซึ่งให้ตีด้วยเชือกหนัง หรือเชือกไนลอน มีน้ำหนักน้อยกว่ากลองตั้ง จึงสามารถสะพายตีด้วยคนเดียวได้ รำมะนาใช้ตีประกอบวงมะโหรี วงกลองยาว หรือตีให้จังหวะการเล่นพิณ แคน รำมะนานิยมใช้มือตีเพราะจะทำให้เกิดเสียงตั้ง และเสียงปะ

กลองยาว บางแห่งเรียกกลองหาง บางแห่งเรียกกลองแฉวง แต่โดยทั่วไป นิยมเรียกชื่อว่า กลองยาว ซึ่งลักษณะทรวดทรงดูผิวเผิน อาจจะคล้ายกลองยาวทางภาคกลาง แต่ความจริง ต่างกัน คือรูปทรงนับจากช่วงซิ่งหน้ากลองลงมา หรือตัวกลองของกลองแฉวง จะยาวกว่ากลองยาวภาคกลาง ส่วนหางกลอง จะสั้นกว่าของกลองยาวภาคกลาง และหางของกลองแฉวง จะบานออก สามารถตั้งไว้ได้อย่างมั่นคงนอกจากนั้น การซิ่งหนึ่งกลองแฉวงจะเอาด้านนอกหรือด้านที่มีขนไว้ข้างนอก นิยมทำจากไม้มะหาดเนื่องจากไม้มะหาดให้ทำทอนตีเนื้อแข็งพอประมาณไม่หนักมาก และมีสีสันสวยงามหนังกลองนิยมทำจากหนังวัวหรือวัวรุ่นๆ เพราะหนังยังบางอยู่ ยืดหยุ่นดี (วัวแก่ หนังหนา เสียงไม่ดี) ขนาดของกลองแต่ละลูกเท่ากัน เวลาจะใช้งานจะใช้ข้าวเหนียวหนึ่งสูกบดให้ละเอียดจนเหนียว นำมาติดหน้ากลองเพื่อปรับระดับโทนเสียงให้กลองทุกลูกดังในคีย์เสียงเดียวกัน เมื่อเล่นเสร็จแล้วจะชุบน้ำเหนียวออกใช้ผ้าชุบน้ำเช็ดทำความสะอาด คราบข้าวเหนียวออกจนหมดก่อนนำไปเก็บ

ก๊ับแก๊บ เป็นเครื่องดนตรีประเภทให้จังหวะ เล่นโดยวิธีเคาะหรือตี ทำจากไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้ประดู่ ไม้พะยุง ไม้ชิงชัน เป็นต้น ก๊ับแก๊บ ทำได้หลายรูปแบบ เช่น ตัดไม้เป็นแท่งแบน เล็กๆ สั้นๆ ประมาณพอดีกับฝ่ามือ เล่นโดย ถือไม้ก๊ับแก๊บไว้ข้างละคู่ ใช้ฝ่ามือจับ บีบให้ไม้สองอันกระทบกัน ดังก๊ับๆ ขนาดความยาวประมาณ 1 ฟุต ใช้เหรียญโลหะแบน หรือฝาขวดน้ำอัดลม ตอกตะปูไว้กับส่วนปลายก๊ับแก๊บ เรียกว่าก๊ับแก๊บตัวผู้ และใช้ไม้อีกอันหนึ่ง ทำเป็นร่องแบบฟันเลื่อย เป็นตัวรับ เรียกว่าก๊ับแก๊บตัวเมีย

ฉิ่ง ฉาบ และฆ้องโหม่ง เป็นเครื่องดนตรี อยู่ในกลุ่มประเภทให้จังหวะ ฉาบที่ใช้ มีทั้งขนาดเล็กและใหญ่ ส่วนฆ้องโหม่งซึ่งใช้เป็นเครื่องดนตรีนั้น จะใช้ฆ้องขนาดเล็ก ซึ่งมีตุมเล็กเช่นกัน พบเห็นได้ ในคณะมโหรี และกลองยาวในวงโปงลาง ส่วนใหญ่ ไม่นิยมใช้ฉิ่ง และฆ้องโหม่ง ใช้เพียง ฉาบเล็ก และฉาบใหญ่ หมากกะโหล่ง เป็นเครื่องเคาะให้จังหวะ ทำจาก ลำไม้ไผ่ เจาะเป็นร่องด้านหนึ่ง ส่วนด้านตรงข้าม ใช้ไม้เคาะให้เกิดเสียง ดังปึกๆ

เครื่องดนตรีประเภทเป่า

แคน เป็นเครื่องดนตรีที่จำแนกไว้ในกลุ่มเครื่องลม (Aerophone) ชนิดที่มีเสียงลิ้นอิสระ เสียงแคนเกิดจากการเป่า และการดูดกระแสลม ผ่านลิ้นโลหะที่ฝังอยู่ในรูปากข้างลำท่อ ลิ้นแคนลิ้นเดิมให้เสียงระดับเต็มทั้งขาเป่า และขาดูดกระแสลมผ่าน จึงเรียกว่าเป็นลิ้นแบบอิสระ

โหวด อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ได้คิดประดิษฐ์โดยทำจากไม้กู่แคนซึ่งเป็นปลายที่เหลือจากการทำแคนแต่มีรูปแบบการกำเนิดเสียงที่แตกต่างจากแคนโดยแคนมีลิ้นเป็นตัวให้กำเนิดเสียง แต่โหวดไม่มีลิ้น ให้กำเนิดเสียงโดยการไหลของลม ระดับเสียง สูง-ต่ำ ขึ้นอยู่กับขนาดความโต และความยาวของลูกโหวด หรือขึ้นอยู่กับปริมาตรความจุลมของลูกโหวดนั่นเอง หากมีความจุมากเสียงจะต่ำ หากมีความจุน้อยเสียงจะสูง

ปี่กู่แคน ตัวปี่ ทำจากไม้กู่แคน ขนาดยาวประมาณหนึ่งศอก ด้านหัวบากร่องรู ฝังลิ้น ซึ่งเหมือนกับลิ้นแคน ไว้ช่วงกลางถึงท้าย เจาะรูนิ้วคล้ายขลุ่ย ๖-๗ รู บรรเลงโดยใช้ปากอมด้านหัวให้ครอบส่วนที่เป็นลิ้นไว้ เป่าลมผ่านลิ้น และใช้นิ้วนิ้วที่รูนิ้วตามทำนองเพลงที่ต้องการ ปี่ชนิดนี้เนื่องจากทำจากไม้กู่แคนจึงเรียกกง่าย ๆ ว่าปี่กู่แคน และปี่ชนิดนี้ชาวภูไทนิยมใช้บรรเลงร่วมกับซอ พิณ และแคน จึงเรียกว่า ปี่ภูไท

หิ้นหรือหิ้น ทำด้วยซี่กไม้ไผ่แบนๆ กว้างประมาณสองนิ้วมือ ตรงกลางเขาจะร่องทำลิ้นในตัวแบบลิ้นเดี่ยวปลายด้านหนึ่งทำเป็นที่จับส่วนอีกด้านหนึ่งใช้สำหรับตีด้วยหัวแม่มือ เมื่อจะเล่นผู้เล่นจะประกบลิ้นไม้ไผ่เข้ากับปากซึ่งเปลี่ยนระดับเสียงได้ด้วยการยึดหดลิ้น และการแพบหรือโป่ง กระพุงแก้มสามารถเปลี่ยนระดับเสียงได้ ๕ เสียง คือ โด เร มี ซอล ลา

เครื่องดนตรีประเภทดีด

พิณ ชาวอีสานเรียกชื่อเครื่องดนตรีชนิดนี้แตกต่างกันออกไป แถบอุบลเรียกว่า “ซุง” ชัยภูมิเรียกว่า “เต่ง” หรือ “อีเต่ง” หนองคายเรียกว่า “ซัจบี” เป็นต้น แต่ชื่อสามัญที่คนทั่วไปใช้เรียกคือ “พิณ” นั่นเอง พิณสมัยก่อนมีเฉพาะพิณโปร่งนิยมทำจากไม้ขนุนเนื่องจากให้เสียงกังวานใส ดีเกิดกำทอนดี ไม้ขนุนเนื้อไม้แข็งมากใช้มีดใช้สิ่วเจาะทำพิณได้ไม่ยาก ไม้มะหาด ไม้ยุง ก็ให้เสียงกังวานใสดีเช่นกัน แต่เนื้อไม้ค่อนข้างแข็งมาก และค่อนข้างหายากจึงไม่นิยมนำมาทำพิณไม้ชนิดอื่นๆ เช่น ไม้มะเกลือ ไม้ฉำฉา ก็ทำพิณได้เช่นกัน แต่เสียงอาจจะไม่แน่นดี ช่วงทำพิณบางคนอาจทำเต้าพิณจากกะลาน้ำเต้า บั้งไม้ไผ่ กระจดองเต้า ใช้หนังสัตว์ เช่นหนังงู เป็นต้น ทำเป็นแผ่นประกบปิดเต้าพิณ พิณมีเสียงกังวานสดใส สามารถบรรเลงเพลงได้ทั้งจังหวะอ่อนหวาน เศร้าหด และสนุกสนานครื้นเครง เข้าถึงอารมณ์แบบพื้นบ้าน พิณจึงเป็นเครื่องดนตรีชิ้นเอกอีกชิ้นหนึ่งของคนอีสาน

ไผ่ซ้อง เป็นเครื่องดนตรีประเภทคุ่มจังหวะให้เสียงทุ้มต่ำแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความโตของไผ่ที่ใช้ และความตึงหย่อนใช้สายยางหรือสายหนังสะตักซึ่งพาดอยู่ปากไผ่ โดยทั่วไปนิยมใช้บรรจุปลาร้า เกลือ และหมักสาโท ยังไม่ทราบชัดเจนว่าใครเป็นผู้นำไผ่ซ้องมาทำเป็นเครื่องดนตรีคนแรก เวลาจะเล่นใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้เกี่ยวดึงสายหนังยางขึ้นมาแล้วปล่อย เสียงที่ได้จากการดึงปล่อยหนังยางจะดังทุ้มต่ำ คล้ายเสียงเบส วงโปงลางในยุคปัจจุบัน ส่วนใหญ่ ใช้เบส คุ่มจังหวะจึงไม่มีการดีดไผ่ซ้องจริงๆ ซึ่งไผ่ซ้องในปัจจุบัน เป็นเพียงโซ่วลีลาการดีดประกอบทำฟ้อนรำแบบอ่อนช้อยแพรวพราว จำนวนไผ่ที่นิยมใช้ประมาณ ๔-๕ ลูก ดังนั้นจึงนิยมใช้ผู้หญิงเป็นผู้ดีดไผ่เรียกว่า นางดีดไผ่หรือนางไผ่ จึงเป็นจุดดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้มาก

เครื่องดนตรีประเภทสี

ซอพื้นเมืองอีสาน ทำจากวัสดุพื้นบ้านที่หาได้ง่ายโดยสมัยก่อนตัวเต้าหรือกล่องเสียงทำจาก กะลามะพร้าว กระจอกไม้ไผ่ แกนไม้เจาะเป็นโพรง เป็นต้น และใช้หนังสัตว์เช่น หนังกบ หนังงู หนังวัว เป็นต้น หุ้มหน้าเต้าซอ แต่สมัยปัจจุบันมีการนำกระป๋องเช่น กระป๋องนม กระป๋องเครื่องดื่ม กระป๋องสี เป็นต้นมาทำเป็นตัวเต้าซอ ซึ่งชื่อของซอพื้นเมืองอีสานมักจะเรียกชื่อตามวัสดุที่ใช้ทำเต้าซอ เช่น ซอไม้ไผ่ ซอกะโป้(ซอกะลา) ซอกระป๋อง เป็นต้น สายซอสมัยก่อนทำจากเชือกป่าน หรือปอ เป็นต้น ต่อมา ซึ่งสายซอพื้นเมืองอีสาน มีเพียงสองสาย คือสายเอก และสายทุ้ม ส่วนคันชักหรือไม้สีซอทำจากไม้เหลาให้เรียวหรือซีกไม้ไผ่เหลาให้เรียว สมัยก่อนนิยมใช้หางม้า เชือกป่าน หรือปอ ผูกมัดเป็นสายสำหรับสี ต่อมาใช้สายเบรครถจักรยาน สมัยปัจจุบันใช้สายกีตาร์ ใช้เส้นเอ็นแทนก็มีเพราะหาได้ง่าย ซึ่งคันชักของซอพื้นเมืองอีสาน จะอยู่อิสระต่างหากจากตัวซอ ไม่สอดอยู่ระหว่างสายเอกและสายทุ้ม เหมือนซออู้และซอด้วง

1.4 ลักษณะของดนตรีพื้นบ้าน

คนในเมืองยามใดคิดถึงดนตรี จะมุ่งคิดถึงดนตรีในฐานะที่เป็นศิลปะที่มุ่งเสนอ อรรถรส ความงามแห่งเสียงเป็นหลักสำคัญ ในขณะที่ชาวบ้านในชนบทจะหวงคิดถึงดนตรีมิใช่เพียงความไพเราะของเสียงแต่ยังมีความผูกพันอย่างใกล้ชิดกับวิถีชีวิตอย่างแนบแน่นไม่ว่าจะเป็นกิจกรรม อาชีพ การละเล่น พิธีกรรม ความบันเทิงและอื่น ๆ (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. 2536: 42 – 50)

อาจารย์สังัด ภูเขาทอง ได้กล่าวถึงลักษณะของดนตรีพื้นบ้านไว้ว่า ธรรมชาติของเพลงพื้นบ้านนั้นก็ไม่แตกต่างอะไรกับหุ่นที่ยังไม่ได้แต่งตัว เป็นหุ่นที่มีความสะอาดบริสุทธิ์และเป็นจริง ไม่มีมายาเจือปน ศิลปินพื้นบ้านที่ถูกสร้างมาจากสังคมชาวบ้านจะเป็นผู้บอกให้เราทราบถึงฐานะทางสังคมในระดับ “ชาวบ้าน” ด้วยศิลปะที่เขาแสดงออกมาให้เราได้เห็นอย่างชัดเจน ทำให้เราทราบถึงสิ่งต่าง ๆ ที่แฝงอยู่ใน “ชาวบ้าน” ได้มากมาย เช่น กิริยา มารยาท ภาษา วัฒนธรรมอาชีพ ประวัติศาสตร์ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ทำให้คนรุ่นหลังได้อาศัยศิลปวัฒนธรรมชาวบ้าน มองลึกเข้าสู่สังคมไทยในอดีตได้อย่างชัดเจน (สังัด ภูเขาทอง. 2541: 54)

ดนตรีพื้นบ้านจะเกิดขึ้นและพัฒนาในสังคมเกษตรกรรมที่มีลักษณะเศรษฐกิจแบบเลี้ยงตัวเองได้ (Self – Sufficiency) สภาพสังคมจะไม่ใช้สังคมที่อยู่อย่างโดดเดี่ยวหรือแยกออกจากสังคมอื่น ขบวนการถ่ายทอดศิลปะดนตรีจะอาศัยการบอกด้วยปาก และจดจำเป็นหลัก ลักษณะที่กล่าวมาแล้ว เป็นเพียงการสะท้อนภาพของดนตรีพื้นบ้านโดยอาศัยบริบททางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมเป็นปัจจัยบ่งบอก แต่หากพิจารณาจากเนื้อหาของความเป็นดนตรีพื้นบ้านแล้วควรจะพิจารณาจากลักษณะดังต่อไปนี้

1. ทำนองมีขนาดสั้น โดยทั่วไปดนตรีพื้นบ้านมิได้มุ่งเน้นเพื่ออรรถรสและความงามของเสียงเป็นเกณฑ์ ประกอบกับไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร อาศัยแต่การท่องจำเป็นหลัก ดังนั้นบทเพลงพื้นบ้านจำต้องมีขนาดสั้นและวนไป – มา ในลักษณะเช่นนี้ช่วยให้ง่ายต่อการจดจำ อีกทั้งยังเป็นการสะดวกต่อชาวบ้านในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในดนตรีในลักษณะของมหาชน

2. ไม่เคร่งครัดในกฎเกณฑ์ จากการที่ดนตรีพื้นบ้านมีวิธีการถ่ายทอดโดยการบอกปาก และท่องจำ จึงพบว่าได้เกิดการเปลี่ยนแปลงเสมอ ๆ ประกอบกับในขณะที่บรรเลงและขับร้องนั้นนักดนตรีและนักร้องตลอดทั้งชาวบ้านต่างอยู่ภาวะแวดล้อมทางพิธีกรรมไม่ต้องอาศัยระบบโน้ตหรือวาทยกร (Conductor) มาเป็นกรอบให้ปฏิบัติตาม ดังนั้นทุกคนจึงมีอิสระอย่างเต็มที่ จึงปรากฏพบการพลิกแพลงท่วงทำนองแปลก ๆ ใหม่ ๆ แทรกเข้ามาเสมอในลักษณะการด้นทำนอง (Improvisation)

3. ให้ความสำคัญเนื้อร้อง วัตถุประสงค์หลักของดนตรีพื้นบ้านมิใช่มุ่งนำเสนอความงามในอรรถรสแห่งเสียงเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเสียงที่เป็นบทบรรเลงแต่จะให้ความสำคัญมากต่อเนื้อร้อง ทั้งนี้เพื่อต้องการสื่อสารด้านความหมายของเรื่องราวเป็นสิ่งสำคัญ ที่เป็นเช่นนี้เพราะภาษาพูดมีประสิทธิภาพในเชิงสื่อสารแบบตรงไปตรงมาและเข้าใจได้มากกว่าภาษาดนตรีนั่นเอง

4. จังหวะเด่นกว่าทำนอง จังหวะจะมีอิทธิพลต่อผู้ฟังอย่างมากในเชิงกายภาพเช่น เกิดการเคาะกระดิกนิ้ว เดินไปตามจังหวะ ดังนั้นบทบาทของดนตรีพื้นบ้านที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตเทศกาล งานตรุษฯ จึงเต็มไปด้วยลีลาอันหลากหลายของจังหวะ ลักษณะที่น่าจะสะท้อนถึงบทบาทที่เด่นของลีลาจังหวะในกรณีของดนตรีอีสานได้อย่างชัดเจนที่สุดน่าจะเป็นบทของ“พ่อเอหวาน” และลีลาของ “น.ส.ไห” ที่ชาวอีสานและผู้สนใจดนตรีอีสานคุ้นเคย

5. ใช้วัสดุพื้นบ้านทำเครื่องดนตรี โดยทั่วไปนักดนตรีพื้นบ้านจะทำเครื่องดนตรีขึ้นมาใช้เอง วัสดุที่ใช้ทำเป็นวัสดุที่มีอยู่ในหมู่บ้านหรือละแวกใกล้เคียง เช่น ไม้ไผ่ ไม้ซาง ไม้หมากหาด ลูกน้ำเต้า กะลามะพร้าว หนังงู หนังควาย เป็นต้น โดยวัสดุเหล่านั้นไม่จำเป็นต้องซื้อหามา เครื่องดนตรีพื้นบ้านจะปรากฏในบทบาทของผู้สนับสนุนในการขับร้องเพลงเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์เป็นวัตถุประสงค์หลัก และพบว่าคนส่วนมากร้องเพลงได้แต่จะมีเพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่สามารถบรรเลงเครื่องดนตรีได้ การศึกษาเครื่องดนตรีพื้นบ้านควรศึกษาลักษณะเฉพาะส่วนของเครื่องดนตรีวิธีที่ดีที่สุดคือการถ่ายภาพทั้งด้านหน้า ด้านหลังและด้านข้าง การเทียบเสียงการสร้างหรือกระบวนการผลิต วิธีการบรรเลง ภูมิหลังตลอดจนบทบาทของดนตรีในวัฒนธรรมดนตรีอีสานเหนือมีการแสดงหมอลำที่ถือเป็นเอกลักษณ์ประจำภาคและมีแคนเป็นเครื่องดนตรีที่สำคัญประกอบการแสดง นอกจากนี้ยังพบว่ามีวงโปงลางซึ่งประกอบไปด้วย โปงลาง แคน พิณ โหวด กลองอีสาน และทับกับ ซึ่งเป็นวงประจำท้องถิ่นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย (ข่าวคม พรประสิทธิ์. 2548: บทคัดย่อ)

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 งานวิจัยในประเทศ

สะอาด สมศรี (2543: 111 - 112) ได้ศึกษาพันธุ์ไม้ที่ใช้ทำเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานในจังหวัดร้อยเอ็ดพบว่า พันธุ์ไม้ที่ใช้ทำเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานมี 10 ชนิด คือ ไม้มะหาด ไม้มะเหลื่อม ใช้ทำโปงลางซึ่งเป็นเครื่องดนตรีในกลุ่มเครื่องกระทบใช้บรรเลงทำนองได้ ไม้ขนุน ไม้ฉำฉา ใช้ทำกลองตี้งและกลองยาว ไม้ชิงชัน ไม้ประดู่ ไม้พะยุง และไม้ขนุน ใช้ทำพิณและซอ ไม้เสี้ยนน้อย ไม้ไผ่รวก และไม้ไผ่บ้านใช้ทำโหวดและแคน โดยพันธุ์ไม้ทั้ง 10 ชนิดนี้ เกิดขึ้นตามธรรมชาติในป่าดิบแล้ง ป่าเบญจพรรณ และป่าเต็งรัง

สันทนา ทิพวงศา (2535: 320 - 321) ได้วิเคราะห์เครื่องดนตรีพื้นบ้านที่ปรากฏในวรรณกรรมอีสาน 8 เรื่องคือ เรื่องขูลูนางอั้ว ท้าวท่ากาดำ นกจอกน้อย ผาแดงนางไอ่ สังข์ศิลป์ชัย กภาพะเกษ จำปาสีต้น และพญาคันคาก มีทั้งหมด 43 ชื่อแยกเป็น ประเภทเครื่องดีด 2 ชื่อ เครื่องสี 1 ชื่อ เครื่องตี 22 ชื่อ และเครื่องเป่า 13 ชื่อ พบว่ามีเครื่องดนตรีที่ชื่อว่า “ตี้ง” อยู่หลายตอน ซึ่งคำว่า “ตี้ง” อาจจะหมายถึงพิณ

มารี แก้วแดง (2547: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการปรับตัวนักดนตรีพื้นบ้านในบริบทสังคมเมืองเชียงใหม่ทำให้ทราบว่าดนตรีพื้นบ้านเป็นดนตรีที่เรียบง่ายเกิดในบริบทของสังคมเกษตร

ในอดีตดนตรีพื้นบ้านได้รับใช้เพื่อความบันเทิงและพิธีกรรม หลังจากสังคมเปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมเมืองทำให้การบรรเลงดนตรีมีหน้าที่สนองต่อระบบธุรกิจมากขึ้นทำให้เกิดอาชีพใหม่คืออาชีพนักดนตรีพื้นบ้าน ทำให้ดนตรีพื้นบ้านต้องปะทะประสานกับวัฒนธรรมอื่น ๆ รวมทั้งยังขึ้นอยู่กับลักษณะการเมือง ระบบเศรษฐกิจ ส่งผลให้ดนตรีพื้นบ้านมีการเปลี่ยนแปลงทั้งเชิงรูปแบบและเนื้อหา รวมทั้งบทบาทหน้าที่ที่เปลี่ยนไปตามบริบทต่าง ๆ

วิมล หนูแก้ว (2541: 25 - 27) ได้ศึกษาการแพร่กระจายของดนตรีอีสานในภาคกลางกรณีแคนวงประยุกต์ในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่ามีการกระจายของวงแคนวงประยุกต์ไปอย่างกว้างขวางเป็นเพราะว่าแคนเป็นเครื่องดนตรีที่เล่นได้ง่าย ถ่ายทอดอารมณ์ได้ดี เป็นเอกลักษณ์ของชาวอีสาน และสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ สภาพแคนวงประยุกต์ ทั้งในด้านการผสมวงดนตรีการใช้รูปแบบการแสดง เพลงบรรเลง และการนำเสนอพบว่า การเล่นแคนวงประยุกต์ไม่ค่อยแตกต่างกันนักในแต่ละวง แต่ที่แตกต่างกันมากคือ เพลงที่ใช้บรรเลงเพราะส่วนมากจะเป็นไปตามคำขอของผู้ชมหรือผู้ร่วมเต้นรำ มีทั้งเพลงลูกทุ่ง เพลงไทยสากล เพลงลูกกรุง เพลงสากลเพลงพื้นบ้าน และเพลงอีสานดั้งเดิมทั้งในอดีตและเพลงที่ได้รับความนิยมในปัจจุบันความคิดเห็นของประชาชนกิ่งอำเภอชุมตาบงที่มีต่อแคนวงประยุกต์นั้น พบว่าแคนวงประยุกต์ที่ได้รับความนิยมขึ้นอยู่กับรูปแบบของการแสดง เพลงที่ใช้และความสามารถของผู้เล่น

สิริรัตน์ ประพัฒน์ทอง (2535: 129 – 130) ได้ศึกษาดนตรีจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่พบในประเทศไทยก่อนพุทธศตวรรษที่ 16 ได้พบว่าร่องรอยหลักฐานทางโบราณคดีที่เกี่ยวกับเครื่องดนตรีมีจำนวนไม่มากนัก รูปแบบของเครื่องดนตรีชิ้นสำคัญที่พบที่ใช้สืบเนื่องต่อกันมาจนถึงปัจจุบันโดยไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงรูปลักษณ์ คือ สังข์ บัณเฑาะว์ กลองมโหระทึก พิณ และฉิ่ง ประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ พม่า อินโดนีเซีย เขมร และ จัมปา พบหลักฐานทางโบราณคดีที่เกี่ยวเนื่องกับเครื่องดนตรีประเภทเดียวกัน และมีรูปร่างคล้ายกันทั้งสิ้น รูปลักษณ์ดังกล่าวมีลักษณะศิลปกรรมแบบอินเดียน ในแง่ความสัมพันธ์พบว่ามี ความเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาและศาสนาฮินดู ซึ่งหลักปฏิบัติของดนตรีทั้งสองศาสนาต่างกันโดยสิ้นเชิงพุทธศาสนิกชนจัดดนตรีเพื่อการเฉลิมฉลองรื่นเริงเป็นสำคัญ ขณะที่ศาสนาฮินดูนั้นจัดดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตในการดำเนินพิธีกรรม

โชติมา โชติกเสถียร (2548: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการผลิตเพลงพื้นบ้านล้านนากรณีศึกษา “พิณเป็ยะ” จ.ลำปาง พบว่าพิณเป็ยะเป็นเครื่องดนตรีเก่าแก่ที่ได้รับอิทธิพลมาจากพิณน้ำเต้าซึ่งเล่นโดยผู้นับถือศาสนาพราหมณ์หรือฮินดู นอกจากนี้เครื่องดนตรียังสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตและการเปลี่ยนแปลงของประเพณีพื้นบ้าน วิวัฒนาการของพิณเป็ยะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบบางส่วน เช่น กลองเสียงจากน้ำเต้าเป็นกะลามะพร้าว มี 2 3 หรือ 4 สาย จากสายเดี่ยว คนเล่นพิณเป็ยะเป็นผู้ชายเท่านั้น

บุษกร สำโรงทอง (2549: บทคัดย่อ) ศึกษาวัฒนธรรมดนตรีไทย ภาคกลาง และภาคอีสานใต้ พบข้อสรุปของดนตรีพื้นบ้านในด้านวิวัฒนาการ ด้านการบรรเลง ด้านพิธีกรรมและความ

เชื้อที่เกี่ยวเนื่องกับการสืบทอดดนตรี รวมถึงกรรมวิธีการสร้างเครื่องดนตรีว่ามีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเป็นบางส่วนทั้งในด้านการบรรเลง พิธีกรรมและความเชื่อของศิลปิน รวมถึงวิวัฒนาการของการสร้างเครื่องดนตรี แต่ก็มีดนตรีพื้นบ้านบางพื้นที่ที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์วัฒนธรรมดนตรีแบบดั้งเดิมของท้องถิ่นตนไว้โดยไม่เปลี่ยนแปลง

บุษกร สำโรงทอง (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีไทยภาคอีสานเหนือ พบว่าดนตรีอีสานเหนือได้รับการสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งโดยวิธีมุขปาฐะ ดนตรีที่มีชื่อเสียงของชาวอีสานเหนือได้แก่ หมอลำ คือ การขับร้องแบบอีสานเหนือซึ่งมีแคนประกอบ และวงโปงลาง ซึ่งประกอบไปด้วยโปงลาง พิณ โหวด กลองและเครื่องกำกับจังหวะอย่างอื่น การเรียนการสอนมักทำที่บ้านของครูทำให้ลูกศิษย์และครูมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกัน ผู้เรียนมิใช่จะได้แต่เพียงวิชาความรู้ด้านดนตรีเท่านั้น เขายังได้เรียนรู้การที่จะประกอบอาชีพนักดนตรีอย่างเป็นทางการที่ขึ้นชมของคนในสังคม ศิลปินที่เชี่ยวชาญจะถ่ายทอดความรู้เรื่องพิธีกรรมการบูชาครูไปยังอนุชน ซึ่งพิธีกรรมนี้ถือเป็นพิธีกรรมที่สำคัญสำหรับผู้เริ่มเรียนและผู้แสดง เครื่องบูชาครูสะท้อนความเชื่อของศิลปิน ซึ่งมีเรื่องเหนือธรรมชาติเกี่ยวกับเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์เข้ามาเกี่ยวข้อง การสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีนอกจากจะเป็นการอนุรักษ์ดนตรีที่งดงามแล้วยังเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์อันโดดเด่น ตลอดจนความรู้ด้านวัฒนธรรมดนตรีท้องถิ่นที่ต่างกันของไทยให้คงอยู่สืบไป

บุษกร สำโรงทอง (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวัฒนธรรมดนตรีไทยภาคอีสานเหนือ พบว่าวิวัฒนาการดนตรีภาคอีสานเหนือเดิมสัมพันธ์กับ “ประเพณีอีตลีสองคลองสิบสี่” ซึ่งเป็นวิถีของคนในชุมชน การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่ส่งผลต่อวิวัฒนาการดนตรีภาคอีสานเหนือคือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติซึ่งมุ่งหมายขยายโครงสร้างเศรษฐกิจพื้นฐานและการสื่อสารมวลชน ซึ่งได้นำความเจริญแบบใหม่เข้าสู่ภูมิภาคพร้อมกับดนตรีแบบใหม่ วิวัฒนาการการดนตรีภาคอีสานเหนือยังคงมีต่อไปตราบเท่าที่ดินตริยังคงเป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจการบันเทิงดนตรีพื้นบ้านอีสานเหนือมีการแสดงหมอลำที่ถือว่าเป็นเอกลักษณ์ประจำภาคและมีแคนเป็นเครื่องดนตรีที่สำคัญประกอบการแสดง นอกจากนั้นยังพบว่ามืองโปงลางซึ่งประกอบด้วย โปงลาง แคน พิณ โหวด กลองอีสานและกับแก๊บบซึ่งเป็นวงประจำท้องถิ่นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายวัฒนธรรมหมอลำแบ่งออกเป็น 8 ประเภท ส่วนลายจำแนกได้ 3 กลุ่ม มีการสืบทอดอย่างต่อเนื่องการบรรเลงดนตรีสามารถใช้การประสานเสียงยืนพื้นกับทำนองหลัก แต่มักเปลี่ยนบันไดเสียงไปมาผู้บรรเลงสามารถใช้ปฏิภาณไหวพริบ ส่วนหมอลำสามารถเดินเสียงสูง ต่ำในบทกลอนโดยใช้ภาษาสอดคล้องกลมกลืนทั้งการเรียกชื่อและบทเพลง เครื่องดนตรีของแต่ละท้องถิ่นจะแตกต่างกัน ดนตรีพื้นบ้านอีสานเหนือจะใช้บรรเลงและแสดงในงานบุญ งานประเพณีประจำถิ่น ไม่นิยมแสดงในงานศพ กรรมวิธีการสร้างและคุณภาพเครื่องดนตรีไทยอีสานเหนือ ในส่วนการสร้างเครื่องของช่างพิณและกลองยาวมีรายละเอียดขั้นตอนและกรรมวิธีแตกต่างกันขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการสร้าง ทั้งนี้รูปทรงและขนาดสัดส่วน สะท้อนถึงความเชื่อและเอกลักษณ์ของแต่ละจังหวัด อย่างไรก็ตามช่าง

ทั้งหมดใช้วัสดุเหมือนกันคือไม้ขนุน ในการสร้างกลองกันยาวใช้ไม้มะหาดและไม้ขนุน ในส่วนการประเมิณคุณภาพเครื่องดนตรีพบว่ารูปร่าง ความสมดุลทางกายภาพ และคุณภาพเสียง คือปัจจัยหลักที่มีความสำคัญเท่ากันในการพิจารณาคุณภาพเครื่องดนตรี

ภัทรวดี ภูษฎาภิรมณ์ (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาประวัติและวิวัฒนาการของดนตรีไทยภาคอีสานเหนือ พบว่าวิวัฒนาการดนตรีภาคอีสานเหนือแต่เดิมสัมพันธ์กับ “ประเพณีฮีตสิบสองคองสิบสี่” ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชน ต่อมาเมื่อรัฐพัฒนาการคมนาคมขนส่ง ทำให้ความเจริญจากภายนอกที่มีผลต่อรสนิยมของคนในสังคม ดนตรีจึงมีวิวัฒนาการในลักษณะรับอิทธิพลดนตรีภายนอกเข้ามาปรับปรุงผสมผสานกับรูปแบบดนตรีดั้งเดิม เช่นวิวัฒนาการของหมอลำกลอนและหมอลำหมู่ การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่ส่งผลต่อวิวัฒนาการดนตรีอีสานเหนือคือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งมุ่งขยายเศรษฐกิจพื้นฐานและการสื่อสารมวลชนนำความเจริญแบบใหม่เข้าสู่ภูมิภาคพร้อมกับดนตรีแบบใหม่คือวงลูกทุ่งและวงสตริง ทำให้ดนตรีมีวิวัฒนาการในลักษณะการประยุกต์รูปแบบและองค์ประกอบการแสดงให้ทันสมัยเลียนแบบดนตรีแบบใหม่ เช่นวิวัฒนาการของหมอลำเพลิน หมอลำซิ่ง กลองยาวประยุกต์

ข้าคม พรประสิทธิ์ (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีไทยภาคอีสานเหนือ พบว่าวัฒนธรรมหมอลำสามารถแบ่งออกได้เป็น 8 ประเภทตามที่ปรากฏในพื้นที่ภาคอีสานเหนือ 14 จังหวัด ได้แก่หมอลำพื้น หมอลำกลอน หมอลำหมู่หรือหมอลำเรื่องต่อกลอน หมอลำเพลิน หมอลำซิ่ง

หมอลำพิธีกรรม ลำแม่ต๋ำเต่า ลำเตี้ยและลำผญา หมอลำมีลีลาการขับร้องที่เรียกว่าลำทางสั้น และลำทางยาว มีแคนเป็นเครื่องดนตรีหลักในการประกอบการขับร้องของหมอลำ ลายเพลงพื้นบ้านอีสานจำแนกได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกคือลายทางยาว ได้แก่ ลายใหญ่ ลายน้อย ลายเซ กลุ่มที่สองลายทางสั้น ได้แก่ ลายสุดสะแนน ลายไปซ้าย ลายสร้อย กลุ่มที่สามเป็นลายบรรเลงเพลงเกี๊ยวและเพลงประเภทประจำถิ่นแต่ละจังหวัด ลักษณะเด่นของดนตรีพื้นบ้านมี 9 ประการ คือ

1. มีการสืบทอดที่ต่อเนื่อง
2. มีเครื่องดนตรีที่มีการประสานเสียง
3. มีการประสานเสียงยืนพื้นกับทำนองหลัก
4. มีการใช้ปฏิภาณไหวพริบ
5. มีความผูกพันกับการเจ็บไข้ได้ป่วย
6. มีความกลมกลืนระหว่างภาษา วรรณคดี และดนตรี
7. ทำนองหมอลำสามารถเดินเสียงสูงต่ำในบทกลอนได้
8. การบรรเลงดนตรีมีการเปลี่ยนบันไดเสียงไปมา
9. บทเพลง เครื่องดนตรีแต่ละท้องถิ่น แม้เป็นเพลงเดียวกัน หรือเครื่องดนตรีเดียวกันก็เรียกชื่อต่างกันได้

โอกาสที่ใช้ในการบรรเลงและแสดงมักใช้ในงานบุญ งานประเพณีประจำถิ่นในทุกพื้นที่ สำหรับโอกาสที่ยกเว้นได้แก่งานศพซึ่งมีข้อห้ามกันเป็นส่วนใหญ่เนื่องจากถือเป็นงานโศกเศร้า ประกอบกับดนตรีพื้นบ้านอีสานเหนือเน้นความสนุกสนานและเปล็ดเปล็น จึงไม่นำไปใช้ในโอกาสดังกล่าวจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าพัฒนาเป็นเครื่องดนตรีที่มีมาก่อนพุทธศตวรรษที่ 16 และยังพบปรากฏในวรรณกรรมอีสาน พัฒนาเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องดีดที่นิยมและแพร่หลาย รองลงมาจากแคน ในวรรณคดีอีสานบางเล่มเรียกว่า “ซุง” มีรากฐานมาจากคำเดียวกับ “ซึง” ในภาษาพม่า และ “เซาง์” ในภาษาพม่า พัฒนาอาจจะมี 2 สาย 3 สาย หรือ 4 สาย

ดนตรีพื้นบ้านอีสานมีความสัมพันธ์กับ “ประเพณีฮีตสิบสองคองสิบสี่” มีวิธีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งโดยวิธีมุขปาฐะ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อวิวัฒนาการทางการดนตรีของภาคอีสาน การสื่อสารมวลชน วิทยุโทรทัศน์ทำให้ดนตรีพื้นบ้านอีสานได้มีบทบาทเป็นส่วนหนึ่งในธุรกิจบันเทิงทำให้เกิดการพัฒนาเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ รูปร่าง ลักษณะ กลศาสตร์และคุณภาพของเสียงของเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน

2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

มิลเลอร์ (Miller. 1976: 60 - 63) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับหมอลำและเพลงแคนในภาคอีสานของไทย พบว่า มีการเปลี่ยนเสียงจากบันไดเสียงเมเจอร์เป็นบันไดเสียงไมเนอร์ในการแสดงอารมณ์ในกลอนลำ และแคนที่ใช้ในการลำมีระดับเสียงเฉพาะนักร้องหรือหมอลำแต่ละคนเท่านั้น นอกจากนี้ยังพบว่า เมื่อบรรเลงเดี่ยวโดยใช้แคน เสียงที่สามารถนำมาใช้จากบันไดเสียงไดโตนิกจำนวน 3 เสียง C F และ G สามารถเปลี่ยนไปเป็นบันไดเสียงเพนตะโตนิค(Pentatonic) ได้ ส่วนระดับเสียงทั้ง 7 ระดับ อาจใช้เสียง A แทนเสียง C ได้ และในบันไดเสียงแบบเพนตะโตนิคอาจเปลี่ยนไปบรรเลงในเสียง D ได้ด้วย

มอร์ตัน (Morton. 1965: 200 - 258) ได้ทำการวิเคราะห์ดนตรีไทยในด้านต่าง ๆ โดยวิเคราะห์ทั้งในด้านดนตรีและสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องตามหลักการศึกษาประวัติความเป็นมาด้านการดนตรีของชนชาติต่าง ๆ ทั้งด้านโครงสร้าง หลักเสียง มาตราเสียง การประสมวงเครื่องดนตรี และลักษณะการบรรเลงดนตรีไทย พบว่า ดนตรีไทยมีลักษณะการบรรเลงอย่างมีอิสระในกรอบที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นการรวมตัวแบบหลวมๆในการบรรเลง แต่ก็บรรเลงตามโครงสร้างและลักษณะการบรรเลงที่กำหนดไว้

เฮมโฮลท์ (Helmholtz. 1954: 156)กล่าวถึงมาตราเสียงดนตรีไทยว่า ในสมัยรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้จัดส่งดนตรีไทยไปแสดงที่ประเทศอังกฤษ เอลลิสและฮิบกินส์ได้ทำการวัดระดับเสียงดนตรีไทยไว้ พบว่า มาตราเสียงดนตรีไทยแบ่งออกเป็น 7 ส่วนเท่า ๆ กัน ใน 1 ช่วงทบเสียงและมีค่า 0, 171, 343, 514, 686, 857, 1029 และ 1200 เซนต์ตามลำดับ โดยไม่มีคู่เสียงที่เป็นเสียงฮาร์โมนิค (Harmonic) ในช่วงทบเสียง

มิลเลอร์ (Miller.1977: 360-375) กล่าวถึง ประวัติความเป็นมาของหมอลำและพัฒนาการ สอนในสาขามานุษยวิทยาทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะในเรื่องของมานุษยดุริยางควิทยาส่วนสำคัญของ หนังสือเล่มนี้เน้นไปในเรื่องของการศึกษาในตัวดนตรีเฉพาะเป็นต้นว่า การศึกษาคำร้องของ เพลง (Song Text) ความสัมพันธ์ของดนตรีในด้านอื่น ๆ เช่น งานศิลปะประวัติของวัฒนธรรม อิทธิพลของวัฒนธรรม (Cultural Dynamics) ทำให้เราสามารถนำเอาวิธีการมาประยุกต์ใช้ศึกษา ดนตรีของชนเผ่าใดเผ่าหนึ่งในรูปของการใช้ดนตรีในฐานะเทคนิคอันหนึ่ง เพื่อสร้างความเข้าใจและ การสร้างขึ้นมาใหม่ของวัฒนธรรม

มิลเลอร์ และชอนแพรอต (Miller; & Chonparot. 1979: 1-24) ได้พูดถึง เครื่องดนตรี ประเทศต่าง ๆ ว่าแบ่งเป็น 4ประเภท เครื่องเป่า (Aero phones) เครื่องสาย (Chordophones) กลอง(Mem Branophones) เครื่องตี(Idiophones) และได้กล่าวถึงระบบเสียง และบันไดเสียง นอกจากนี้ยังกล่าวถึงเรื่องของหมอลำและกลอนลำ

บรูโน (Bruno.1983: 410) ได้กล่าวถึงความเป็นมา และความสำคัญ ในการศึกษาดนตรีใน วัฒนธรรมทางดนตรีที่ไม่ใช่ดนตรีตะวันตก (Non Western Music) นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงการ บันทึกตัวโน้ต (Transcription) และหน้าที่ของดนตรีในวัฒนธรรม แหล่งกำเนิดของดนตรีการ เปลี่ยนแปลงของดนตรีในฐานะที่ถูกนำไปศึกษาถ่ายโยงทางดนตรีและทำเนียบมุขปาฐะ (Oral Tradition) รวมทั้งเทคนิคภาคสนาม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ชีวิตประวัติและผลงานของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ศิลปินเพลงพื้นบ้านอีสาน ผู้วิจัยใช้วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาวิเคราะห์ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ซึ่งเป็นผู้คิดค้นประดิษฐ์โหวดขึ้นมาให้เป็นเครื่องดนตรีเอกลักษณ์ของชาวอีสาน และบุคคลที่เคยร่วมงานรวบรวมเข้ากับเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ได้แก่ โน้ตเพลง แผ่นเสียง เทปบันทึกเสียง หนังสือ นิตยสาร งานวิจัยและบทความต่างๆ แล้วนำเสนอผลงานวิจัยในรูปแบบเชิงพรรณนาวิเคราะห์ โดยมีขั้นตอนการในการดำเนินการ 4 ขั้นตอนคือ ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นศึกษาข้อมูล ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

1. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ และ การเก็บข้อมูลจากภาคสนาม

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากโน้ตเพลง แผ่นเสียง เทปบันทึกเสียง หนังสือ นิตยสาร งานวิจัยและบทความต่างๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการศึกษา เพลงพื้นบ้าน สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตของชาวอีสาน ประวัติเรื่องราวชีวิตของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ โดยแหล่งข้อมูลสำคัญในการศึกษาค้นคว้าคือ

- 1.1 สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
 - 1.2 ห้องสมุดมหาวิทยาลัยบูรพา
 - 1.3 สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติร้อยเอ็ด
 - 1.4 วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด
 - 1.5 วิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์
 - 1.6 สถาบันวิทยบริการ (หอสมุดกลาง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 - 1.7 ห้องสมุดดนตรี มหาวิทยาลัยมหิดล
 - 1.8 ห้องสมุดศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพจำกัด (มหาชน)
 - 1.9 ห้องสมุดศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
 - 1.10 ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย
2. การเก็บข้อมูลจากภาคสนาม
- 2.1 สัมภาษณ์บุคคลข้อมูลในเรื่องราวชีวิตของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์
 - 2.2 สัมภาษณ์บุคคลข้อมูลในเรื่องผลงานของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

2. ชั้นศึกษาข้อมูล

หลังจากผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ และเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานภาคสนามเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยแบ่งประเภทของข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้คือ ข้อมูลที่เกี่ยวกับเรื่องราวชีวิต และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลงาน ของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ผู้วิจัยมีวิธีจัดกระทำข้อมูลดังนี้

1. ทำการถอดเทปที่สัมภาษณ์บุคคลข้อมูล ในเรื่องราวชีวิต ของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์
2. ทำการถอดเทปที่สัมภาษณ์บุคคลข้อมูลในเรื่องผลงาน
3. นำข้อมูลที่ศึกษาจากเอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้วิเคราะห์อ้างอิง เพื่อนำเสนอ แยกออกเป็นส่วนๆ คือ ชีวิตประวัติ และผลงานของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

3. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยจัดทำข้อมูล ด้วยการแบ่งแยกข้อมูลออกเป็นส่วนต่างๆ ในข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล คือ

1. เรียบเรียงชีวประวัติของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์
 - 1.1 ชาตภูมิ
 - 1.2 การศึกษา
 - 1.3 สภาพครอบครัว
 - 1.4 การเรียนดนตรีที่บ้าน
 - 1.5 การเข้าสู่วงการ
 - 1.6 ประสบการณ์ ความภูมิใจในชีวิตตั้งแต่เยาว์วัย จนถึงปัจจุบัน
 - 1.7 การดำรงชีวิตในปัจจุบัน
2. เรียบเรียงผลงานของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์
 - 2.1 การแสดง
 - 2.2 การเผยแพร่
 - 2.3 เกียรติบัตร
 - 2.4 การรับเชิญเป็นวิทยากร
 - 2.5 การรับเชิญเป็นกรรมการตัดสินการประกวดศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสาน
 - 2.6 การสร้างหลักสูตรการสอนดนตรีพื้นบ้านอีสาน
 - 2.7 การสร้างศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสานที่อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด
 - 2.8 งานเพลงประกอบละคร

2.9 ผลงานเพลง

2.10 เป็นต้นตำรับช่างฝีมือผลิตเครื่องดนตรีอีสานโดยเฉพาะโหวด

4. ชั้นนำเสนอข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ข้อมูลในข้างต้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้คือ

1. เรียบเรียงสาระสำคัญ ทำการสรุปผลที่ได้จากการศึกษา
2. นำเสนอแนวคิดและสาระสำคัญที่ค้นพบจากการศึกษา
3. อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

วิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยได้ศึกษาข้อมูลและหาข้อมูล โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับชีวประวัติ และผลงานของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ไว้เป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เรียบเรียงเกี่ยวกับชีวประวัติของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ดังนี้

1. ชาตภูมิ
2. การศึกษา
3. สภาพครอบครัว
4. การเรียนดนตรีที่บ้าน
5. การเข้าสู่วงการ
6. ประสบการณ์ ความภูมิใจในชีวิตตั้งแต่เยาว์วัย จนถึงปัจจุบัน
7. การดำรงชีวิตในปัจจุบัน

ตอนที่ 2

เรียบเรียงเกี่ยวกับผลงานของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ดังนี้

1. การแสดง
2. การเผยแพร่
3. เกียรติบัตร
4. การรับเชิญเป็นวิทยากร
5. การรับเชิญเป็นกรรมการตัดสินการประกวดศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสาน
6. การสร้างหลักสูตรการสอนดนตรีพื้นบ้านอีสาน
7. การสร้างศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสานที่อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด
8. งานเพลงประกอบละคร
9. ผลงานเพลง
10. เป็นต้นตำรับช่างฝีมือผลิตเครื่องดนตรีอีสานโดยเฉพาะโหวด

ตอนที่ 1 ชีวประวัติของ อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

ชาตภูมิ

นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ เกิดเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2498 ปีมะแม ที่บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 2 ตำบลหนองพอก อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด บิดาชื่อนายใส ประทุมสินธุ์ มารดาชื่อ

นางกอง มีพี่น้องในตระกูลรวม 8 คน เป็นผู้ชาย 3 คน เป็นผู้หญิง 5 คน อาจารย์เป็นบุตรชายคนที่ 2 มีรายชื่อดังนี้

1. นายธงชัย ประทุมสินธุ์ (ถึงแก่กรรม)
2. นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์
3. นางคำจันทร กองสิงห์คุณ
4. นางสาวสุคนธ์ ประทุมสินธุ์
5. นายพูนผล ประทุมสินธุ์
6. นางปิยรัตน์ เผือกทับ
7. นางทัศนีย์ พูนขุนทด
8. นางสาวกาญจนา ประทุมสินธุ์

การศึกษา

สภาพครอบครัวที่บิดามารดามีอาชีพทำนา ประกอบกับค่านิยมในการส่งบุตรหลานให้ศึกษาในสมัยนั้นยังมีน้อย ทำให้อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ จบการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบ้านหนองพอก เมื่อปี พ.ศ. 2509 และได้ศึกษาต่ออีกเลย จนกระทั่งเมื่อได้รับเชิญจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด ให้มาเป็นอาจารย์พิเศษสอนดนตรีพื้นเมือง จึงได้ขวนขวายศึกษาต่อเพื่อเพิ่มพูนวิชาฐานะของตนเองจนจบมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนผู้ใหญ่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อปี พ.ศ. 2535 และได้รับใบเกียรติบัตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์สาขาดนตรี จากมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เมื่อปี พ.ศ. 2548 แสดงให้เห็นถึงการเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่ศึกษา ถึงแม้จะมีอายุมากแล้วก็ไม่ย่อท้อที่จะศึกษาต่อเพื่อให้คุณวุฒิของตนเองสูงขึ้น

ตาราง 1 วุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา	ปีพุทธศักราช	สถานที่สำเร็จการศึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	พ.ศ. 2509	โรงเรียนบ้านหนองพอก อำเภอหนองพอก จังหวัด ร้อยเอ็ด
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	พ.ศ. 2535	ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต กิตติมศักดิ์ สาขาดนตรี	พ.ศ. 2548	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ภาพสำเนาใบประกาศวุฒิทางการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ
กรมการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ร.ด.๒ ชุดที่ 03975 เลขที่ น. 198743

สถานศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษโรงเรียนจังหวัดร้อยเอ็ด เลข/ท่ารถ ๕๒๑๕ จังหวัด ร้อยเอ็ด

ชื่อ นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ รหัสประจำตัว 3951002 ๒๕0๐๓
 เกิดวันที่ ๕ เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๘ สัญชาติ ไทย ชื่อบิดา นายสวัสดิ์ ประทุมสินธุ์
 ชื่อมารดา นางกมล ประทุมสินธุ์ เพศชาย เรียน ชั้นประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๕
 สถานศึกษาเดิม ศูนย์การศึกษาพิเศษโรงเรียนจังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัด ร้อยเอ็ด วิทยาลัยครูร้อยเอ็ด

ปีการศึกษา	วิชา	เกรด	หน่วยกิต	ผลการเรียน	ผลการสอบ	ผลการเทียบโอน	หมายเหตุ	รวมวิชาเรียน	รวมวิชาเทียบโอน	รวมวิชาเทียบโอน	รวมวิชาเทียบโอน	รวมวิชาเทียบโอน
1/253๑	ภาษาไทย ๑	TH๑	๖	๑	-	1/253๑	ภาษาไทย ๒	TH๑๒	๓๓	13	1	-
1/253๑	คณิตศาสตร์	SO๑	๖	๑	-	1/253๑	คณิตศาสตร์ ๒	SO๑๒	๓๓	13	1	-
1/253๑	วิทยาศาสตร์ 1	SC๑1	๖	๑	-	1/253๑	วิทยาศาสตร์ ๑	SC๑1	(A)	13	1	-
1/253๑	พลศึกษา	PE๑	๖	๑	-							
1/253๑	ศิลปะ/ดนตรี/นาฏศิลป์	AG 30	๖	๑	-							
1/๒5๓5	ศึกษาระดับประกาศนียบัตร					ป						

สรุปผลการเรียน

รวมหน่วยวิชาบังคับ	5	ผ่าน
รวมหน่วยวิชาเลือก	5	ผ่าน
รวมหน่วยวิชาเรียน	75	ผ่าน
ระดับผลการเรียนเฉลี่ย	1.00	
เรียนจบการศึกษาแล้ว	๒๗	๒๕๓๖
ออกใบนี้วันที่	๒๗	๒๕๓๖

นายชัญญ์ สันตมณี (นายชัญญ์ สันตมณี)
 นายชัชวาล ไชยชนะ (นายชัชวาล ไชยชนะ)
 ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดร้อยเอ็ด
 ผู้ดูแลศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดร้อยเอ็ด

คำชี้แจง (๑) เก็บใบนี้ไว้ใช้พิจารณา
 (๒) เก็บใบนี้ส่งผลการเรียนจากหลักสูตร

ภาพประกอบ 1 สำเนาใบประกาศวุฒิทางการศึกษา

ภาพประกอบ 2 สำเนาปริญญาบัตร

สภาพครอบครัว

ที่อยู่ปัจจุบันบ้านเลขที่ 32 หมู่ที่ 2 ตำบลหนองพอก อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ได้พบรักกับนางดุษฎี นวลเจริญ ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ที่หนองพอก มีอาชีพทำนาและเป็นนางล่าอยู่ในคณะเดียวกัน เคยได้เดินทางและไปแสดงร่วมกันหลายครั้งจนเกิดความรักความเข้าใจกัน จึงตกลงผูกข้อมือแต่งงานกัน เมื่อปี พ.ศ. 2522 หลังจากแต่งงานก็ได้แยกเรือนออกมาสร้างฐานะของตนเอง โดยยึดอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลักและเล่นดนตรีเป็นอาชีพรอง ปัจจุบันมีบุตร 2 คน คนที่ 1 ชื่อ นายชัชวาลย์ ประทุมสินธุ์ คนที่ 2 ชื่อ นายชาญยุทธ ประทุมสินธุ์ ทั้งสองคนมีใจรักทางดนตรีและได้รับการถ่ายทอดวิชาความรู้จากบิดาตั้งแต่เล็ก ครอบครัวของอาจารย์ ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ เป็นครอบครัวที่อบอุ่นเข้าใจซึ่งกันและกันเพราะทุกคนรักในเสียงเพลงเหมือนกัน

ภาพประกอบ 3 อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

ภาพประกอบ 4 นางดุษฎี ประทุมสินธุ์ (ภรรยา)

การเรียนดนตรีที่บ้าน

อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ เกิดในตระกูลชาวนาในชนบทที่บ้านหนองพอก ตำบลหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ชีวิตเมื่อเยาว์วัยเป็นผู้มีใจรักในเสียงดนตรีและศิลปะต่างๆ เป็นชีวิตจิตใจจากสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่มีคุณพ่อไส ประทุมสินธุ์ และคุณลุงหนูน คชทิพย์ ซึ่งเป็นนักดนตรีพื้นเมืองอีสาน เมื่ออายุได้ 13 ปี จึงได้เริ่มศึกษาฝึกฝนเครื่องดนตรี โดยเริ่มฝึกหัดพิณก่อน แล้วจึงฝึกโปงลาง ในวัยเด็กอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ เป็นผู้มีความวิริยะอุตสาหะในการทำงาน

เป็นอย่างยิ่ง ช่วยบิดามารดาและสมาชิกในครอบครัวทำงานในไร่นาด้วยความขยันขันแข็ง เป็นครอบครัวชาวนาที่มีความแตกต่างจากครอบครัวชาวนาทั่วไป คือ เป็นครอบครัวชาวนามีดนตรีในหัวใจเป็นครอบครัวที่รักในเสียงดนตรี และเล่นดนตรีสืบทอดกันมาแต่ครั้งบรรพชน ในสายตระกูลจะมีเครื่องดนตรีอีสานประเภท พิณ แคน โปงกลาง และโหวด อยู่ติดบ้านเสมอ เป็นเพราะคนสมัยก่อนจะใช้เครื่องดนตรีเหล่านี้ในการทำมหรสพ ชายใดที่เป่าแคนไม่เป็นมักจะได้เมียหรือสาว ๆ ไม่ชอบ ซึ่งเป็นค่านิยมในสมัยนั้น จึงเป็นเหตุให้เวลาตอนเย็นๆครอบครัวในละแวกบ้านก็จะพากันเล่นดนตรี และเพลงที่เล่นกันในสมัยนั้นนิยมเล่นหลายผู้ไทยเลาะตุง จะเล่นกันดึกดื่นดั่งนั้น อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ จึงมีโอกาสดำสั้กับเสียงดนตรีมาตั้งแต่วัยเยาว์ ความรู้สึกรักชอบ ความคุ้นเคย ใกล้ชิดกับเครื่องดนตรีและเสียงดนตรีก็ได้บังเกิดขึ้นในหัวใจ แม่ใหญ่ (ยาย) เป็นอีกท่านหนึ่งซึ่งเป็นผู้เล่นโปงกลางมือฉมังท่านหนึ่งที่เล็งดูใกล้ชิดมาโดยตลอด ทำให้อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ได้ซึมซับการเล่นโปงกลางเป็นมาตั้งแต่วัยเยาว์อีกทางหนึ่ง จากนั้นได้เปลี่ยนไปเล่นแคนเมื่ออายุ 8 – 14 ปี แต่มาฝึกจริงจังเมื่ออายุ 15 ปี เพื่อใช้เล่นสาว

โบราณว่าไว้ “ลูกไม่หล่นไม่ไกลต้น” เมื่อเกิดมาความรู้สึกก็ได้รับการซึมซับเกี่ยวกับดนตรีที่บ้านอีสานแล้ว กล่าวคือ คุณพ่อเล่นโปงกลาง ดัดพิณ เป่าแคน ซึ่งยายเป็นหมอลำผีฟ้า ได้รับมาจากบรรพบุรุษทางสายเลือดทั้งทางคุณพ่อ และทางคุณแม่ สืบทอดวิชาการทางหมอลำ และดนตรีที่บ้านอีสานมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โปงกลางจะเล่นเป็นทุกคนไม่ว่าผู้ชายหรือผู้หญิง ด้วยเหตุดังกล่าวอาจารย์จึงมีโอกาสซึมซับความสุนทรีย์ของดนตรีที่บ้านอีสาน และหมอลำมาแต่กำเนิด การดัดพิณอาจารย์ได้ศึกษาจากสภาพแวดล้อม คือการรับรู้จากพ่อจากพี่ๆ โดยการดัดลงอย่างเดี่ยว ต่อมาได้รับการชี้แนะจากครูแสนให้ดัดขึ้น ดัดลง ทำให้มีการพัฒนาสามารถดัดพิณได้เป็นอย่างดี

การเป่าแคนอาจารย์ได้อาศัยประสบการณ์จากเสียงแคนหมอลำผีฟ้าบ้าง จากรุ่นพี่บ้าง จากพ่อเป็นส่วนใหญ่ และจากพลังข้างในของความอยากรู้ อยากรับ มากที่สุดมาเป็นอันดับหนึ่ง การตีโปงกลางได้จากการสังเกตจาก พ่อ แม่ พี่ น้อง และญาติๆ

ส่วนการเป่าโหวดได้ศึกษาจากการละเล่นของรุ่นพี่ๆ เรื่อยมาตั้งแต่ยังเด็ก ๆ จนกระทั่งพัฒนามาเป็นทั้งผู้เป่า และผู้ผลิตเอง การเป่าโหวดอาศัยลายเพลงโบราณมาออกแบบประดิษฐ์ลายเพลงใหม่ให้เกิดความไพเราะ นุ่มนวล แปลกพิสดารยิ่งขึ้นกว่าที่เคยเป่ากันมาจากดั้งเดิม เมื่อมีการเล่นมาก ฝึกมาก จึงเกิดความรู้ความคิดสร้างสรรค์ที่จะสร้างสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆขึ้นมาเอง เช่น พิณก็เสริมใส่ให้มีหัวนาค ปรับเปลี่ยนให้ใช้กับไฟฟ้าได้โดยการติดคอนแทกขายเสียง กลายมาเป็นพิณไฟฟ้ามีทั้งแบบลำตัวทึบ และแบบลำตัวโปร่ง แม้กระทั่งทำพิณเบสไฟฟ้าเข้ามาทำหน้าที่แทนการดีดไหของที่เสียงต่ำๆซึ่งใช้ทำเป็นเสียงเบสในสมัยก่อนอีกด้วย

การเข้าสู่วงการดนตรีพื้นบ้านอีสาน

อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ได้นำเอาโหวตซึ่งเคยแกลงเล่นในท้องถิ่นมาเป็นเพลง เพื่อเกี้ยวสาวและแฉั่วสาวลงช่วง ต่อมานำมาเล่นกับ พิณ แคนและโปงลางและเริ่มตั้งวงดนตรีเล็กๆ ขึ้นในหมู่บ้านโดยการรวมญาติพี่น้องในสายตระกูล

พ.ศ. 2511 อาจารย์ได้จัดตั้งวงดนตรีขึ้นด้วยการรวมเอาญาติพี่น้องในสายตระกูล และใช้ โหวตประกอบกับ พิณ โปงลาง และแคน โดยมีสมาชิกวงได้แก่

1. อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์
2. นายบัญชา บุญชอบ
3. นายสง่า แสงภักดี
4. นายสมเจต สีวะลม
5. นายจำลอง พันสีมา
6. นายประศักดิ์ คชทิพย์
7. นายธงชัย ประทุมสินธุ์
8. นายสุวิทย์ ปุ่นปอง
9. นายสายัญ ขอบบุญ
10. นายฉลอง ฐระชัย
11. นางสาวบัวผัน ประทุมสินธุ์
12. นางสาวสุนทรีทิพย์ ประทุมสินธุ์

พ.ศ. 2516 -2519 วงโหวตของอาจารย์ได้รับความนิยมนิยมจากชาวบ้าน และละแวกใกล้เคียง แล้วเติบโตขึ้นเรื่อยๆ จนได้รับการสนับสนุนจากทางอำเภอให้เข้าร่วมโครงการพบปะประชาชนกับ ทางราชการและได้ออกมาเผยแพร่ภาพทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 เขตขอนแก่นในสมัยนั้น จึงทำให้ วงโหวตของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ได้เริ่มมีคนรู้จักมากขึ้นเป็นที่คุ้นเคยของประชาชน ด้วย วงนี้ใช้โหวตเป็นหลัก ดังนั้นนายอำเภอถนอม ส่งเสริม ดำรงตำแหน่งนายอำเภอหนองพอกใน ขณะนั้น จึงได้แต่งตั้งชื่อวงว่า “วงโหวตเสียงทอง”

พ.ศ. 2520 – 2522 วงโหวตเสียงทองไปประกวดบรรเลงแข่งขันที่สถานีวิทยุกระจายเสียง 909 จังหวัดสกลนคร ได้รับรางวัล ที่ 3 ที่ 2 ที่ 1 ตามลำดับ ในการแข่งขันทั้งหมด 3 ครั้ง และในปี เดียวกันนี้เองอาจารย์ก็ได้รับเชิญจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด กรมศิลปากร จังหวัดร้อยเอ็ด ให้ เป็นครูสอนวิชาดนตรีพื้นบ้านอีสาน มาจนถึงปัจจุบัน

ภาพประกอบ 5 สมาชิกเก่าของวงโหวดเสียงทองที่ยังคงแวะเวียนไปมาหาสู่กันอยู่จนถึงปัจจุบัน

ประสบการณ์ ความภูมิใจในชีวิตตั้งแต่เยาว์วัย จนถึงปัจจุบัน

หลังจากจบชั้นประถมปีที่ 4 อาจารย์ไม่ได้เรียนหนังสือต่อ พักอยู่ 2 – 3 ปี ช่วยบิดามารดาทำนาอยู่กับบ้าน จนกระทั่งอายุประมาณ 15 – 17 ปี จะเริ่มออกงานไปกับวงหมอลำทุกชนิด ต่อเพลงพินจากบิดา แล้วไปเรียนต่อกับครูแสน พออายุ 17 ปี เริ่มออกงานไปกับหมอลำเพลินคณะ “หนองแคนน้อยพัฒนา” ในอำเภอหนองพอก เล่นเป็นมือสอง ต่อมาครูแสนเสียชีวิตลงได้มอบกีตาร์ และพินแล้วสั่งไว้ว่าให้พยายามเล่นให้ดีที่สุด และได้มีโอกาสได้เล่นเป็นมือหนึ่ง ต่อมาหมอลำหางานลำบากขึ้นทำให้ความเป็นอยู่ฝืดเคืองอาจารย์จึงออกจากวงแล้วไปแสวงโชคในกรุงเทพมหานคร ไปทำงานโรงงานเป็นงานแรกแต่ตัวเองเห็นว่างานหนักกว่ากำลังเพราะร่างกายที่เล็กอยู่ได้ 6 เดือน จึงลาออก ไปทำงานส่งวัสดุก่อสร้างเวลาว่างก็เอากระบองมาตัดแต่งเป็นพินตีดเล่นเป็นประจำ ประกอบกับในย่านนั้นเขามีการซ้อมดนตรีโดยคณะดนตรี นักร้องที่เล่นอยู่ในร้านไถ่ยางจिरพันธ์ จึงเข้าไปทำความรู้จักกับคณะนักร้องนักดนตรีเหล่านั้น เขาถามว่า “อยากเล่นดนตรีไหม เล่นอะไรได้บ้าง” บอกเขาไปว่า “ตีกลองได้” ต่อมาก็มีโอกาสได้เล่นกีตาร์ ในขณะที่ไปส่งของโดยรถสามล้อปั่นไปส่งของที่บ้านครูพยงค์ มุกดา เคยทราบว่าเป็นครูเพลงเอกจึงถือโอกาสร้องเพลงเพื่อโชว์ตัวให้ครูพยงค์ มุกดาได้ทราบแล้วท่านก็ถามว่า “เฮ้ยหนู ชอบร้องเพลงหรือ” ก็เลยตอบไปว่า “ครับ” ท่านถามต่อไปว่า “อยากเป็นนักร้องไหม” แล้วก็ตอบไปว่า “อยากครับ” หลังจากลาออกจากงานส่งวัสดุจึงไม่มีโอกาสได้ติดต่ออีกเลย

ต่อมาไปทำงานที่ไร่อ้อย อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ประมาณ 1 ปี และเป็นหัวหน้าคนงานไร่อ้อยอีกตำแหน่งหนึ่ง จึงมีโอกาสใช้เวลาว่างเล่นพิณ ด้วยความอยากแสวงหางานใหม่จึงลาออกจากไร่อ้อยไปทำงานลงเรือหาปลาที่จังหวัดระยองประมาณ 1 สัปดาห์ก็กลับเข้ากรุงเทพฯ อีกครั้ง โดยมุ่งหน้าไปชอยบุปผาสวรรค์เพื่อสมัครเป็นนักร้องในวงดนตรีแต่ไม่ประสบความสำเร็จ จึงหันเหชีวิตไปเป็นนักมวยแล้วต่อจากนั้นไปทำงานขายวัสดุกีฬาแถวเทเวศร์ อยู่ได้ประมาณ 5 เดือนจึงลาออกจากงานตั้งใจจะกลับบ้าน ทำนา เล่นดนตรี น่าจะเป็นทางสุดท้ายแต่ก็ยังไม้ทันได้กลับบ้านก็ไปสมัครโรงงานถ่านไฟฉาย เขตบางขุนเทียน วันหนึ่งขณะที่ไปตัดผมมีโอกาสได้พบกับนักร้องในสังกัดคณะก้อง กาจก่าแหงหรือก้องนภา ลูกธนูเป็นชาวจังหวัดยโสธรเลขาทางตีสันทิ จนมีโอกาสได้ไปเข้าวงดนตรีออกแสดงกับวง เวลาว่างก็จะทำพิณกระป๋องขึ้นมาตีเล่นเป็นประจำไม่เคยว่างเว้นถ้าโอกาสมีให้ นับว่าเป็นความสุข และเริ่มมีกำลังใจมองเห็นความสำเร็จที่จะมาถึง

วันหนึ่งเป็นวันที่ทำให้ชีวิตได้หักเหเบนทางเมื่อเพื่อนที่ทำงานในกรุงเทพฯ ด้วยกันบอกว่า “แม่คิดถึงให้กลับบ้าน” ไปตั้งวงดนตรีขึ้นเอง เล่นเอง น่าจะพออยู่ได้ ด้วยความรักความกตัญญูโดยสัญชาตญาณความเป็นลูกที่ดีจึงได้กลับไปอยู่บ้านที่อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ไปเล่นร้อง เป็นมือกลอง ร้องเพลงเชียร์ร้อง จากนั้นไปเข้าคณะหมอลำ “คณะหนองแคนน้อยพัฒนา” อีกครั้ง เล่นพิณ เป่าแคนบ้างสลับกันแล้วแต่โอกาส ผู้เล่นพิณประจำวงคือ ครูแสน บ้านไค้หนู่นต่อมาได้เสียชีวิตลง ขณะเดียวกันก็วิ่งออกกับคณะ ส.อีสานศิลป์ บ้านโคกนาคำ อำเภอหนองพอก ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น “คณะสาวน้อยเพชรนาคำ” ในระหว่างที่อยู่คณะหมอลำได้ปรับปรุง พัฒนาตัวเองให้สามารถเล่นดนตรีได้ทุกชนิด และที่น่าสนใจเป็นพิเศษคือ “โหวด” มีความเชี่ยวชาญเรื่องโหวดทั้งการผลิต และการบรรเลง จนได้สมญานามจากประชาชนทั่วไปว่า “ขุนพลโหวดแห่งดงแม่แฝด”

ปี พ.ศ. 2523 ได้รับเชิญจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด กรมศิลปากรให้ไปทำการสอนดนตรีพื้นบ้านอีสาน จนถึงปัจจุบัน

การดำรงชีวิตในปัจจุบัน

ปัจจุบันอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ยังคงทำงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านอีสานทั้งในด้านการแสดง และการเผยแพร่ให้ความรู้ทางวิชาการของดนตรีพื้นบ้านอีสานอย่างต่อเนื่อง มีกลุ่มนักศึกษาจากหลายสถาบันทั้งใกล้และไกลมาศึกษาดูงานหาข้อมูลอยู่ตลอดเวลา ในวันปกติที่ไม่มีแขกมาเยี่ยมเยียนอาจารย์ก็จะผลิตเครื่องดนตรีมีทั้ง โปงกลาง โหวด แคน พิณดั้งเดิม และพิณไฟฟ้า ปี กลองยาว หรือแม้กระทั่งรางโปงกลางมีหัวเป็นพญานาคทั้งสองข้าง บ้านของอาจารย์เป็นบ้านไม้สองชั้น ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงโดยหลังบ้านจะมีบ่อเลี้ยงปลาซึ่งมีปลาเยอะมาก เลี้ยงเปิด ไร่ ตามธรรมชาติ มีสวนผักข้างบ้าน และปลูกผักกริมรั้ว มีกระท่อมใต้ต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงาเย็นสบาย ช่วงระยะหลังนี้อาจารย์จะออกไปข้างนอกน้อยลงด้วยอายุที่มากขึ้นสายตาก็ไม่ดีเหมือนเดิม นอกเสียจากเป็นงานที่สำคัญๆ เท่านั้น

ภาพประกอบ 7 ป้ายเลขที่บ้านทำด้วยไม้ดูเป็นธรรมชาติ

ภาพประกอบ 8 บ้านปัจจุบันของ อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

ภาพประกอบ 9 ป่อปลาหลังบ้าน

ภาพประกอบ 10 กระท่อมน้อยเอาไว้ทำงานและพักผ่อน

ภาพประกอบ 11 ป้ายหน้าบ้านที่บอกถึงความรักในเสียงดนตรี และความเป็นอยู่ที่พอเพียง

ภาพประกอบ 12 ผักริมรั้วกินได้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพประกอบ 13 นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงมาศึกษาหาข้อมูล

อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ถือว่าเป็นบุคคลที่มีการอุทิศตนให้การอนุรักษ์และการถ่ายทอดศิลปะการแสดงดนตรีพื้นบ้านอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง โดยเห็นได้จากการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้ที่มีความสนใจ เช่น การเป็นวิทยากรในการอบรมเกี่ยวกับศิลปะการแสดงดนตรีพื้นบ้านและการเป็นที่ปรึกษาด้านศิลปะการแสดงพื้นบ้านให้กับหน่วยงานต่าง ๆ รวมไปถึงการส่งเสริมให้เยาวชนมีความรักและหวงแหนในศิลปะการแสดงพื้นบ้านของชาวอีสาน ในด้านครอบครัวนั้น อาจารย์ พร้อมครอบครัวถือว่าเป็นครอบครัวศิลปินอย่างแท้จริงจะเห็นได้จาก ภรรยาเป็นครูภูมิปัญญาด้านการฟ้อนรำ บุตรชายรับราชการครูโดยสอนดนตรีพื้นบ้านและศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ซึ่งในปัจจุบันนี้ทั้งครอบครัวยังคงปฏิบัติเช่นเดิมและจะยังคงปฏิบัติเช่นนี้สืบต่อไป ด้วยอุดมคติของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ที่ว่า “การสืบสานศิลปะการแสดงพื้นบ้านคือการคงไว้ซึ่งความเป็นไทย”

ภาพประกอบ 14 ผู้วิจัยนั่งคุยเก็บข้อมูลที่บ้านอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ในคืนขึ้นปีใหม่มองเป็นกันเอง

ภาพประกอบ 15 ร่วมรับประทานอาหารกลางวันที่ทำขึ้นจากวัตถุดิบธรรมชาติรอบ ๆ บ้าน

ภาพประกอบ 16 เวลาที่ว่างของอาจารย์

ภาพประกอบ 17 อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ สาธิต และเป่าเพลงโหวดให้ฟัง

ตอนที่ 2 ผลงานของ อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

2.1 การแสดง

การแสดงเผยแพร่วัฒนธรรมภายในประเทศ

อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ได้ร่วมแสดงดนตรี เพื่อเผยแพร่ศิลปกรรมไทย กับวิทยาลัยนาฏศิลป์ ร้อยเอ็ด ในปี พ.ศ. 2523 – 2545 โดยเฉลี่ยประมาณ 60 ครั้ง เกือบทุกจังหวัดทั่วประเทศ อาทิเช่น

- งานเกษตรและอุตสาหกรรมเซกา ที่จังหวัดหนองคาย
- งานวิชาการไลก้าสัญจรที่จังหวัดขอนแก่น
- งานบำเพ็ญกุศลถวายพระบรมศพสมเด็จพระเจ้า ที่จังหวัดยโสธร
- งานแสดงแสงเสียงตำนานเมืองสกลนคร
- งานเฉลิมฉลองพิธีกาญจนาภิเษก ที่ท้องสนามหลวงกรุงเทพมหานคร
- งานปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติที่จังหวัดกาฬสินธุ์
- งานกวนข้าวทิพย์ ที่จังหวัดปทุมธานี
- งานวันครบรอบสถาปนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่จังหวัด นนทบุรี
- งานเทศกาลเที่ยวพิมาย ที่จังหวัดนครราชสีมา
- งานวัยเปิดบริษัทบางกอกเชียงใหม่ราย โคมัดสุจำกัด ที่จังหวัดเชียงราย
- งานวันเด็กแห่งชาติ ที่จังหวัดสมุทรปราการ
- งานนบพระเล่นเพลง ที่จังหวัดกำแพงเพชร

- งานเทศกาลนมัสการพระพุทธฉาย ที่จังหวัดสระบุรี
- งานรวบรวมกิจกรรมสมัชชา ส.ป.จ. ที่โรงเรียนเมืองร้อยเอ็ด

นอกจากแสดงดนตรีพื้นบ้านอีสานร่วมกับวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ดแล้ว ยังมีงานแสดงดนตรีของวง “โหวดเสียงทอง” อีกด้วย และผลงานอื่นๆ อีกมากมาย ในปี 2546 มีการจัดมหกรรม “โหวดใหญ่” ซึ่งจัดที่จังหวัดร้อยเอ็ด ในเดือนกุมภาพันธ์ เพื่อเป็นการแสดงถึงความเป็นรูปธรรมว่า โหวดเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ เป็นผู้คิดริเริ่มนำมาประยุกต์

การแสดงเผยแพร่วัฒนธรรมที่ต่างประเทศ

นอกจากงานแสดงเผยแพร่ภายในประเทศแล้วอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ยังมีโอกาสไปแสดงเผยแพร่ยังต่างประเทศอยู่เสมอ

พ.ศ. 2529 ได้รับเชิญจากรัฐบาลฮ่องกงไปแสดงและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยที่ประเทศฮ่องกง

พ.ศ.2530 ได้รับเชิญจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย แสดงเนื่องในงานเผยแพร่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่ประเทศมาเลเซีย

ได้รับเชิญจากศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทยแสดงที่เยอรมันเนื่องในงานครบรอบ 1,000 ปี ฉลองกรุงเบอร์ลิน และร่วมเผยแพร่วัฒนธรรมไทยที่ประเทศฮอลแลนด์ และฝรั่งเศสในคราวเดียวกันได้รับเชิญจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ไปแสดงศิลปวัฒนธรรมเนื่องในงานเผยแพร่การท่องเที่ยวที่ประเทศออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์

พ.ศ. 2530 ได้รับเชิญจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นายอดิศร เพียรเกษม ร่วมแสดงศิลปวัฒนธรรมไทยในโรงงาน “สัมพันธ์ศิลปวัฒนธรรมไทยลาว” ที่ยตรเวียงจันทน์และเมืองหลวงพระบาง

พ.ศ.2532 ได้รับเชิญจากกระทรวงมหาดไทย (นายวัฒนา อิศวเหม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย)ไปร่วมแสดงในงาน”วันแรงงานสิงคโปร์”

พ.ศ. 2533 ได้รับเชิญจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยให้ไปร่วมแสดงงานเปิดกีฬา “เอเชียนเกมส์”ที่กรุงปักกิ่ง ประเทศ สาธารณรัฐประชาชนจีน

พ.ศ. 2535 ได้รับเชิญจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยให้ไปร่วมในงานปิดการแข่งขัน “ซีเกมส์” ที่ประเทศสิงคโปร์

พ.ศ. 2539 ได้เชิญจากสมาคมซ็อโฟ ร่วมกับศูนย์วัฒนธรรมไปร่วมแสดงศิลปวัฒนธรรมไทยในงาน วัฒนธรรมพื้นบ้านนานาชาติที่ประเทศเนเธอร์แลนด์และงานฉลองเมืองคอนคอลลอง ฝรั่งเศส

2.2 การเผยแพร่

การเผยแพร่ศิลปะการแสดงดนตรีพื้นบ้านอีสานในประเทศไทย

ในด้านการเผยแพร่ผลงานด้านศิลปะการแสดงวงโปงลางนั้น อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ได้ร่วมแสดงกับวงดนตรีโปงลางของวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ดอย่างต่อเนื่องเริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2523 เรื่อยมาจนถึงปี พ.ศ. 2545 นอกจากร่วมเผยแพร่ศิลปะการแสดงกับวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ดแล้วยังมีการแสดงร่วมกันกับวงดนตรีโหวดเสียงทองซึ่งเป็นวงที่นำโหวดเข้ามาใช้ประกอบกับเครื่องดนตรีในวงโปงลางชนิดอื่นๆ เป็นวงแรกโดยมีอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ เป็นหัวหน้าวง ซึ่งมีการออกเผยแพร่ศิลปะการแสดงโดยมีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้

พ.ศ. 2516 – 2518 แสดงวงโปงลาง วงโหวดเสียงทอง ที่สถานีโทรทัศน์ ช่อง 5 ขอนแก่น

พ.ศ. 2520 – 2521 แสดงวงโปงลาง วงโหวดเสียงทองแสดงหน้าพระที่นั่ง ที่พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ จังหวัดกาฬสินธุ์

พ.ศ. 2523 แสดงวงโปงลาง วงโหวดเสียงทอง ที่สถานีวิทยุกระจายเสียง ๙๐๙ จังหวัดสกลนคร

พ.ศ. 2551 เตียวโหวดต่อหน้าสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ที่บ้านหัวโนน อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2554 แสดงดนตรีวงโหวดเสียงทอง ในงานศึกษาดูงานภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปะวัฒนธรรมร่วมสมัย จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2554 แสดงดนตรีวงโหวดเสียงทอง ในงานโครงการมอบสายตาเป็นของขวัญแก่ผู้ด้อยโอกาส จังหวัดร้อยเอ็ด

ตาราง 2 การเผยแพร่ผลงานด้านศิลปะการแสดงในประเทศไทย

ปีพุทธศักราช	ชื่อการแสดง	สถานที่แสดง	หน่วยงานที่ให้แสดง
พ.ศ. 2516 - 2518	แสดงวงโปงลาง โหวดเสียงทอง	สถานีโทรทัศน์ ช่อง 5 ขอนแก่น	สถานีโทรทัศน์ ช่อง 5 ขอนแก่น
พ.ศ. 2520 – 2521	แสดงวงโปงลาง โหวดเสียงทอง	แสดงหน้าพระที่นั่ง ที่พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์	วัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2523	แสดงวงโปงลาง วงโหวดเสียงทอง	จังหวัดสกลนคร	สถานีวิทยุกระจายเสียง ๙๐๙ จังหวัดสกลนคร

ตาราง 2 (ต่อ)

ปีพุทธศักราช	ชื่อการแสดง	สถานที่แสดง	หน่วยงานที่ให้แสดง
พ.ศ. 2551	เดี่ยวโหวดต่อหน้า สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัย ลักษณ์ อัครราชกุมารี	บ้านหัวโนน อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด	วัฒนธรรมจังหวัด ร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2554	แสดงดนตรีวงโหวด เสียงทองในงานศึกษา งานภูมิปัญญาท้องถิ่น และศิลปะวัฒนธรรมร่วม สมัย	จังหวัดร้อยเอ็ด	กองวัฒนธรรม สำนัก วัฒนธรรมกีฬาและการ ท่องเที่ยว
พ.ศ. 2554	แสดงดนตรีวงโหวด เสียงทอง ในงาน โครงการมอบสายตา เป็นของขวัญแก่ ผู้ด้อยโอกาส จังหวัด ร้อยเอ็ด	จังหวัดร้อยเอ็ด	มูลนิธิมอบสายตาเป็น ของขวัญในประเทศไทย และมูลนิธิ One Sight ร่วมกับกระทรวง สาธารณสุข โดย สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดร้อยเอ็ด

ภาพประกอบ 18 แสดงดนตรีวงโหวดเสียงทอง ในงานศึกษาดูงานภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปะวัฒนธรรมร่วมสมัย กองวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว พ.ศ. 2554

ภาพประกอบ 19 แสดงดนตรีวงโหวดเสียงทองในงานโครงการมอบสายตาเป็นของขวัญแก่ผู้ด้อยโอกาส จังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2554

ภาพประกอบ 20 แสดงร่วมกับวงโปงลางวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด ในงานปีใหม่ บริษัทสยาม
พัฒนานมสด พ.ศ. 2545

ภาพประกอบ 21 คอนเสิร์ตตามรอยเสด็จทุกห้อมหญ้าใต้ฟ้าพระบารมี จัดโดยการท่องเที่ยวแห่ง
ประเทศไทย ณ เชียงใหม่และอุดรธานี วันที่ 26 ส.ค. และ 1ก.ย. 2555

การเผยแพร่วัฒนธรรมศิลปะการแสดงดนตรีพื้นบ้านอีสานในต่างประเทศ

พ.ศ. 2529 เผยแพร่ศิลปะการแสดง พื้นบ้านของไทย ประเทศฮ่องกง

พ.ศ. 2530 เผยแพร่ศิลปะการแสดง พื้นบ้านของไทย ประเทศมาเลเซีย

พ.ศ. 2531 เผยแพร่ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศโปรตุเกส ประเทศเยอรมัน ประเทศฮอลแลนด์ และประเทศฝรั่งเศส

พ.ศ. 2532 เผยแพร่ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย วันแรงงานไทย ประเทศสิงคโปร์

พ.ศ. 2533 เผยแพร่ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย งานกีฬา เอเชียนเกมส์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน

พ.ศ. 2535 เผยแพร่ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย งานปิดกีฬา ซีเกมส์ ประเทศสิงคโปร์

พ.ศ. 2536 เผยแพร่ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

พ.ศ. 2539 เผยแพร่ศิลปะการแสดง พื้นบ้านของไทย ประเทศเนเธอร์แลนด์

พ.ศ. 2545 เผยแพร่ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย ประเทศไต้หวัน

พ.ศ. 2550 เผยแพร่ศิลปะการแสดง พื้นบ้านของไทย ประเทศเกาหลีใต้

ตาราง 3 การเผยแพร่ผลงานด้านศิลปะการแสดงในต่างประเทศ

ปีพุทธศักราช	ชื่อการแสดง	สถานที่แสดง	หน่วยงานที่ให้แสดง
พ.ศ. 2529	เผยแพร่ ศิลปะการแสดง พื้นบ้านของไทย	ประเทศฮ่องกง	กระทรวงวัฒนธรรม
พ.ศ. 2530	เผยแพร่ ศิลปะการแสดง พื้นบ้านของไทย	ประเทศมาเลเซีย	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
พ.ศ. 2631	เผยแพร่ ศิลปะการแสดง พื้นบ้านของไทย	ประเทศอังกฤษ ประเทศโปรตุเกส ประเทศเยอรมัน ประเทศฮอลแลนด์ ประเทศฝรั่งเศส	กระทรวงวัฒนธรรม
พ.ศ. 2532	เผยแพร่ ศิลปะการแสดง พื้นบ้านของไทย วัน แรงงานไทย	ประเทศสิงคโปร์	กระทรวงมหาดไทย

ตาราง 4 การเผยแพร่ผลงานด้านศิลปะการแสดงต่างประเทศ

ปีพุทธศักราช	ชื่อการแสดง	สถานที่แสดง	หน่วยงานที่ให้ แสดง
พ.ศ. 2533	เผยแพร่ศิลปะการแสดง พื้นบ้านของไทย งานกีฬา เอเชียนเกมส์	สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชน จีน	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
พ.ศ. 2535	เผยแพร่ศิลปะการแสดง พื้นบ้านของไทย งานปิดกีฬา ซีเกมส์	ประเทศสิงคโปร์	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
พ.ศ. 2536	เผยแพร่ศิลปะการแสดง พื้นบ้านของไทย	สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชน ลาว	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
พ.ศ. 2539	เผยแพร่ศิลปะการแสดง พื้นบ้านของไทย	ประเทศเนเธอร์แลนด์	กระทรวงวัฒนธรรม
พ.ศ. 2545	เผยแพร่ศิลปะการแสดง พื้นบ้านของไทย	ประเทศไต้หวัน	กระทรวงวัฒนธรรม
พ.ศ. 2550	เผยแพร่ศิลปะการแสดง พื้นบ้านของไทย	ประเทศเกาหลีใต้	กระทรวงวัฒนธรรม

ภาพถ่ายการเผยแพร่วัฒนธรรมศิลปะการแสดงพื้นบ้านในต่างประเทศ

ภาพประกอบ 22 เผยแพร่ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย ณ ประเทศญี่ปุ่น พ.ศ. 2529

ภาพประกอบ 23 เผยแพร่ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย ณ ประเทศเยอรมันนี พ.ศ. 2531

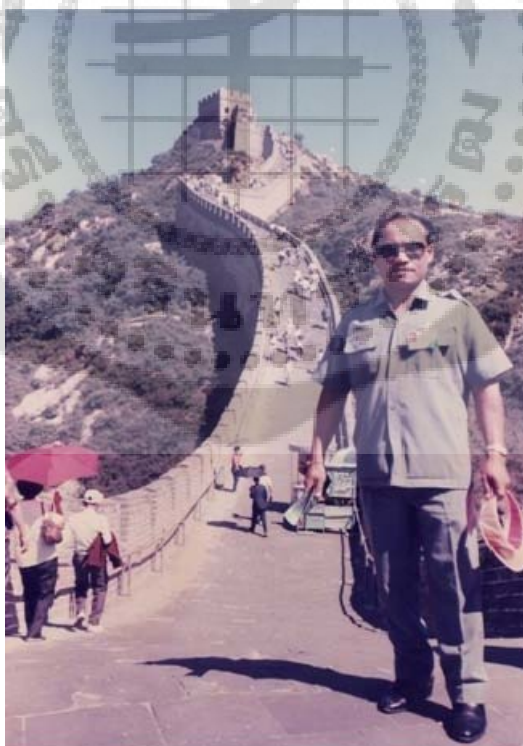
ภาพประกอบ 24 เผยแพร่ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย ณ ประเทศฝรั่งเศส พ.ศ. 2531

ภาพประกอบ 25 เผยแพร่ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย ณ ประเทศฮอลแลนด์ พ.ศ. 2531

ภาพประกอบ 26 เผยแพร่ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย ณ ประเทศสิงคโปร์ พ.ศ. 2532

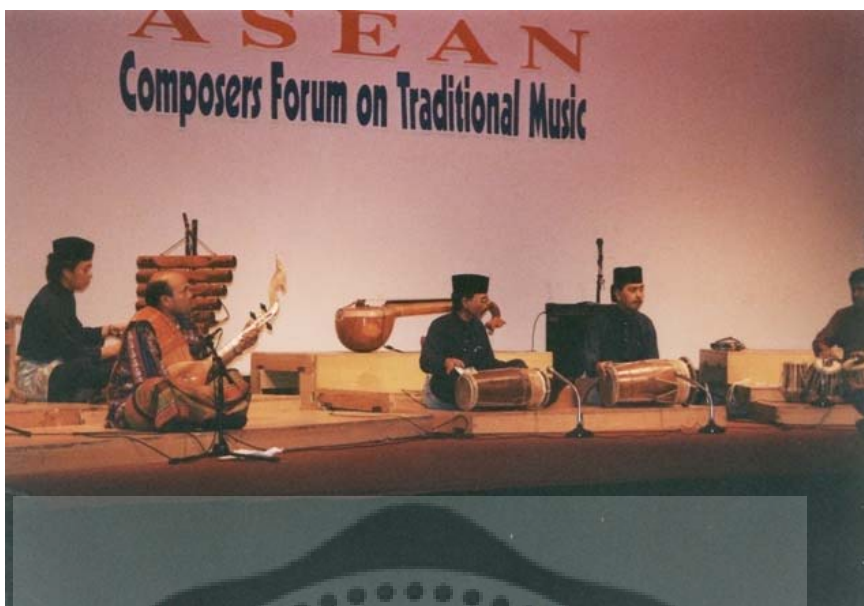
ภาพประกอบ 27 เผยแพร่ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย ณ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน พ.ศ. 2533

ภาพประกอบ 28 เผยแพร่ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย ณ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตย
ลาว พ.ศ. 2536

ภาพประกอบ 29 เผยแพร่ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย ณ ประเทศไต้หวัน พ.ศ. 2545

ภาพประกอบ 30 ร่วมแสดงในงาน ASEAN TRADITIONAL MUSIC CONCERT ณ ประเทศ
เกาหลีใต้ พ.ศ. 2550

ผลงานที่เผยแพร่ในสื่อสิ่งพิมพ์

พ.ศ. 2537 ฟ็อนโหวด วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด ปี พ.ศ. 2537

พ.ศ. 2537 รายงานการวิจัยระดับปริญญาโทเรื่อง ชีวิตและผลงานของนายทรงศักดิ์ ประ
ทุมสินธุ์ โดย ปิ่น อุณพิกุล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม ปี พ.ศ. 2537

พ.ศ. 2544 รายงานการวิจัยระดับปริญญาโทเรื่อง ชีวิตประวัติและผลงานของอาจารย์ทรง
ศักดิ์ ประทุมสินธุ์ โดย สนธยา ไชวิจิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปี พ.ศ. 2544

พ.ศ. 2551 รายงานการวิจัยระดับปริญญาโทเรื่อง การเปรียบเทียบทางโปงกลางของ อ.
ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ อ.เปลื้องฉายรัศมี และอ. อรงค์รด คำโสภา โดย สรวุฑ ไชติจำรัส
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปี พ.ศ. 2551

พ.ศ. 2553 หนังสือ“กึ่งทศวรรษศิลป์นมรดกอีสาน” เนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และวันอนุรักษ์มรดกไทย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2554 หนังสือผู้ทำคุณประโยชน์ด้านนันทนาการ กรมพลศึกษา กระทรวงการ
ท่องเที่ยวและกีฬา

ตาราง 5 ผลงานที่เผยแพร่ในสื่อสิ่งพิมพ์

ปีพุทธศักราช	ชื่อบทความหรือชื่อหนังสือ	สำนักพิมพ์/ปีที่พิมพ์
พ.ศ. 2537	หนังสือพ็อนโหวด	วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด ปี พ.ศ. 2537
พ.ศ. 2537	รายงานการวิจัยระดับปริญญาโทเรื่อง ชีวิตและผลงานของนายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ โดย ปิ่น อุณพิกุล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม ปี พ.ศ. 2537
พ.ศ. 2544	รายงานการวิจัยระดับปริญญาโทเรื่อง ชีวิตประวัติและผลงานของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ โดย สนธยา ไชวิจิต	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปี พ.ศ. 2544
พ.ศ. 2551	รายงานการวิจัยระดับปริญญาโทเรื่อง การเปรียบเทียบทางโป่งกลางของ อ.ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ อ.เปลื้องฉายรัสมิ์และ อ. อรงค์รด คำโสภา โดย สรวุฑ โชติจำรัส	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปี พ.ศ. 2551
พ.ศ. 2553	หนังสือ“กึ่งทศวรรษศิลป์นมรดกอีสาน” เนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และวันอนุรักษ์มรดกไทย	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
พ.ศ. 2554	หนังสือผู้ทำคุณประโยชน์ด้านนันทนาการ	กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ภาพประกอบ 31 หนังสือผู้ทำคุณประโยชน์ด้านนันทนาการ กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2554

ภาพประกอบ 32 หนังสือ "กึ่งศตวรรษศิลปนิมรดกอีสาน มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2553

ผลงานที่เผยแพร่ทาง โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต และอื่น ๆ

พ.ศ. 2532 รายการสารคดีจากที่ราบสูงสถานีโทรทัศน์ช่อง 5

พ.ศ. 2547 การจัดการกองทุนหมู่บ้าน สถานีโทรทัศน์ช่อง 11

พ.ศ. 2553 VCD สื่อการเรียนรู้ เรื่องตะลุยกแดนไหนดี โรงเรียนปทุมรัตน์ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2553 แดงขำงานวันข้าวหอมมะลิโลก สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 สถานีโทรทัศน์ช่อง 5 สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 Nation Channel คลื่นวิทยุ 82.35 Mz

พ.ศ. 2554 การผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน สถานีโทรทัศน์ ช่อง สบายดี TV

พ.ศ. 2554 ความรู้เกี่ยวกับไหนดี www.isanchula.com

พ.ศ. 2554 นาฏศิลป์ถิ่นอีสานสืบสานตำนานไหนดีสาเกตนคร www.sahavicha.com

พ.ศ. 2554 ความรู้ทั่วไปเรื่องไหนดี www.hukthaiubon.com

พ.ศ. 2554 ความรู้ทั่วไปเรื่องไหนดี www.Tuk101.com

ตาราง 6 ผลงานที่เผยแพร่ทาง โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต และอื่น ๆ

ปีพุทธศักราช	ผลงานที่เผยแพร่	แหล่งที่เผยแพร่ข้อมูล
พ.ศ. 2532	รายการสารคดีจากที่ราบสูง	สถานีโทรทัศน์ช่อง 5
พ.ศ. 2547	การจัดการกองทุนหมู่บ้าน	สถานีโทรทัศน์ช่อง 11
พ.ศ. 2553	VCD สื่อการเรียนรู้ เรื่องตะลุยกแดนไหนดี	โรงเรียนปทุมรัตน์ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2553	แดงขำงานวันข้าวหอมมะลิโลก	สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 สถานีโทรทัศน์ช่อง 5 สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 Nation Channel คลื่นวิทยุ 82.35 Mz
พ.ศ. 2554	การผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน	สถานีโทรทัศน์ ช่อง สบายดี TV
พ.ศ. 2554	ความรู้เกี่ยวกับไหนดี	www.isanchula.com
พ.ศ. 2554	นาฏศิลป์ถิ่นอีสานสืบสานตำนานไหนดีสาเกตนคร	www.sahavicha.com
พ.ศ. 2554	ความรู้ทั่วไปเรื่องไหนดี	www.hukthaiubon.com
พ.ศ. 2554	ความรู้ทั่วไปเรื่องไหนดี	www.Tuk101.com

ภาพประกอบ 33 บันทึกเทปโทรทัศน์รายการด้วยลำแข้ง ตอนการทำเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน (โหวด) สถานีโทรทัศน์ช่อง 7 พ.ศ. 2546

ภาพประกอบ 34 บันทึกเทปโทรทัศน์รายการกองทุนหมู่บ้านสร้างงานชุมชนสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 พ.ศ. 2547

ภาพประกอบ 35 เดียวโหวดต่อหน้าพระพิภร์สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี สถานีโทรทัศน์ทุกช่อง ที่บ้านหัวโนน อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2551

ภาพประกอบ 36 แดงขาวประชาสัมพันธ์งานวันข้าวหอมมะลิโลก ณ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2553

2.3 เกียรติบัตร

พ.ศ. 2520 รางวัลชนะเลิศการประกวดดนตรีพื้นบ้านจังหวัดสกลนคร

พ.ศ. 2536 ให้การสนับสนุนกิจกรรมวงโปงลางโรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์โรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์

พ.ศ. 2538 ได้บริจาค เครื่องดนตรีโปงลางให้แก่ โรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ จังหวัดร้อยเอ็ดกระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ. 2542 เป็นผู้สนับสนุนการจัดงานประเพณีบุญทอดเทียนโฮม มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

พ.ศ. 2543 เป็นผู้ร่วมส่งเสริมและอนุรักษ์ดนตรีพื้นถิ่น – นาฏศิลป์พื้นบ้านเนื่องในงานวันอนุรักษ์มรดกไทยวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2544 ได้สนับสนุนการจัดงาน “วันอนุรักษ์มรดกไทย” ประจำปี 2544 วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2544 This Letter of Gratitude In appreciation of your enthusiastic Participation in Asia – Pacific Asia – Pacific Traditional Arts Forum

พ.ศ. 2545 รับรางวัลเชิดชูเกียรติคนดีศรีสังคมสถานีวิทยุกระจายเสียง 909 กองทัพภาคที่ 2 จังหวัดสกลนคร

พ.ศ. 2547 รับรางวัลเชิดชูเกียรติสุดยอดศิลปินพื้นบ้านอีสาน ประเภทโหวดมหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2548 ได้รับการยกย่องเป็นครุภูมิปัญญาจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาการผลิตโหวดจังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2550 ได้รับ รางวัลศิลปินมรดกอีสาน ประเภท ศิลปะการแสดงดนตรีพื้นบ้านอีสาน มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2550 ได้รับการยกย่องเป็นบุคคลดีเด่นให้การช่วยเหลือสนับสนุนการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดร้อยเอ็ด ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2551 ได้รับการยกย่องให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคมตามโครงการ “เมืองไทยเมืองคนดี” จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2552 ผู้ทำคุณประโยชน์ต่อกระทรวงวัฒนธรรม ด้านศิลปะกระทรวงวัฒนธรรม

พ.ศ. 2554 ได้สนับสนุนโครงการ “ศิลปินคืนถิ่นบ้านเฮาบุญผะเหวด” จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

ตาราง 7 รางวัลและเกียรติคุณที่ได้รับ

ปีพุทธศักราช	รางวัลและเกียรติคุณที่ได้รับ	หน่วยงานที่มอบ
พ.ศ. 2520	รางวัลชนะเลิศการประกวดดนตรีพื้นบ้าน	จังหวัดสกลนคร
พ.ศ. 2536	ให้การสนับสนุนกิจกรรมวงโปงลาง โรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์	โรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์
พ.ศ. 2538	ได้บริจาค เครื่องดนตรีโปงลาง ให้แก่ โรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ จังหวัด ร้อยเอ็ด	กระทรวงศึกษาธิการ
พ.ศ. 2542	เป็นผู้สนับสนุนการจัดงานประเพณี บุญทอดเทียนโฮม	มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรราช วิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
พ.ศ. 2543	เป็นผู้ร่วมส่งเสริมและอนุรักษ์ ดนตรีพื้นถิ่น – นาฏศิลป์พื้นบ้านเนื่องใน งานวันอนุรักษ์มรดกไทย	วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2544	ได้สนับสนุนการจัดงาน “วันอนุรักษ์มรดก ไทย” ประจำปี 2544	วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2544	This Letter of Gratitude In appreciation of your enthusiastic Participation in Asia – Pacific	Asia – Pacific Traditional Arts Forum
พ.ศ. 2545	รับรางวัลเชิดชูเกียรติคนดีศรีสังคม	สถานีวิทยุกระจายเสียง 909 กองทัพภาคที่ 2 จังหวัด สกลนคร
พ.ศ. 2547	รับรางวัลเชิดชูเกียรติสุดยอดศิลปินพื้นบ้าน อีสาน ประเภทโหวด	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
พ.ศ. 2548	ได้รับการยกย่องเป็นครูภูมิปัญญาจังหวัด ร้อยเอ็ด สาขาการผลิตโหวด	จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2550	ได้รับ รางวัลศิลปินมรดกอีสาน ประเภท ศิลปะการแสดงดนตรีพื้นบ้านอีสาน	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
พ.ศ. 2550	ได้รับการยกย่องเป็นบุคคลดีเด่นให้การ ช่วยเหลือสนับสนุนการศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัดร้อยเอ็ด	ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2551	ได้รับการยกย่องให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ สังคมตามโครงการ “เมืองไทยเมืองคนดี”	จังหวัดร้อยเอ็ด

ตาราง 7 (ต่อ)

ปีพุทธศักราช	รางวัลและเกียรติคุณที่ได้รับ	หน่วยงานที่มอบ
ปีพุทธศักราช	รางวัลและเกียรติคุณที่ได้รับ	หน่วยงานที่มอบ
พ.ศ. 2552	ผู้ทำคุณประโยชน์ต่อกระทรวงวัฒนธรรม ด้านศิลปะ	กระทรวงวัฒนธรรม
พ.ศ. 2554	ได้สนับสนุนโครงการ “ศิลปินคืนถิ่นบ้านเฮา เอาบุญผะเวด” จังหวัดร้อยเอ็ด	จังหวัดร้อยเอ็ด

ภาพประกอบ 37 รับโล่เชิดชูเกียรติสุดยอดศิลปินพื้นบ้านอีสาน ฉลองครบรอบ 40 ปี มหาวิทยาลัยขอนแก่น 18 มกราคม 2547

ภาพประกอบ 38 สมเด็จพระเทพฯ ทรงพระราชทานเข็มเชิดชูเกียรติ บุคคลทำคุณประโยชน์กระทรวงวัฒนธรรม วันที่ 23 สิงหาคม 2555

ภาพประกอบ 39 คณะผู้ทำคุณประโยชน์ด้านนันทนาการประจำปี 2554 เข้าเฝ้าพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลีพระวรราชทินนิตตามาตุ เพื่อรับโล่ให้พระราชทานสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ

2.4 การรับเชิญเป็นวิทยากร

นอกจากจะทำหน้าที่สอนแล้วอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ยังได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรไปสอน บรรยายให้ความรู้เรื่องดนตรีพื้นเมืองอีสานทั้งใน และต่างจังหวัดมากมายรวมทั้งต่างประเทศด้วยเช่น รับเชิญจากศูนย์วัฒนธรรมแห่งชาติ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และบริษัทเอกชนจากประเทศอังกฤษ ให้ไปสาธิต และแสดงเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมสาขาดนตรีพื้นบ้านอีสานในต่างประเทศ อาทิเช่น ฮองกง มาเลเซีย ญี่ปุ่น สวิตเซอร์แลนด์ อังกฤษ โปรตุเกส เยอรมัน เดนมาร์ก ฮอลแลนด์ ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย สิงคโปร์ ฯลฯ

พ.ศ. 2523 ได้รับเชิญให้เป็นอาจารย์พิเศษสอนดนตรีพื้นเมืองอีสานที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด อาจารย์ก็ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้กับนักเรียน นักศึกษา ด้วยความตั้งใจและอดทน เสียสละเวลาส่วนตัว ฝึกซ้อมให้กับนักเรียน ไม่เห็นความเหน็ดเหนื่อยแม้ยามค่ำคืน มีวิธีการถ่ายทอดการจดจำ มีจิตวิทยาในการสอนและควบคุมนักเรียน สุขุม ใจเย็น ไม่เคยดุตำหนิหรือว่ากล่าวลูกศิษย์หรือลูกหาเลย จนเป็นที่รักใคร่และศรัทธา นักเรียนและเพื่อนร่วมงานนอกจากจะให้ความรู้และฝึกฝนฝีมือทางด้านดนตรีให้กับนักเรียนอย่างตั้งใจแล้วยังเผยแพร่ความรู้ให้กับผู้ที่สนใจอีกมากมาย ได้รับเชิญให้ไปเป็นวิทยากรอยู่เสมอ ดังต่อไปนี้

พ.ศ. 2525 เป็นวิทยากรอบรมครูและนักเรียนกลุ่มโรงเรียนบ้านศรีแก้ว อำเภอเมืองจังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2526 เป็นวิทยากรอบรมครูและนักเรียนกลุ่มบ้านตากแดด ตำบลหัวโดน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2527 เป็นวิทยากรอบรมครูและนักเรียนบ้านบ่อพันขัน จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2533 เป็นวิทยากรอบรมครู อำเภออำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี

พ.ศ. 2535 เป็นวิทยากรอบรมครู อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2543 เป็นวิทยากรอบรมครู อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นวิทยากรอบรมครูเขตการศึกษาที่ 10

พ.ศ. 2544 เป็นวิทยากรฝึกอบรมการผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน ศูนย์ส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2545 เป็นวิทยากรอบรมครูผู้สอนดนตรีโหวด สำนักงานประถมศึกษา อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2545 เป็นวิทยากรอบรมโครงการพัฒนาการเรียนการสอนดนตรีพื้นบ้านโหวด สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2546 เป็นวิทยากรอบรมครู โรงเรียนต้นแบบดนตรีโหวด สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2547 เป็นวิทยากร อบรมครูต้นแบบ การเรียนการสอนเรื่องโหวด สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2547 เป็นวิทยากร เรื่องดนตรีพื้นบ้านในงานเพิ่มทุนทางปัญญา พัฒนาชุมชน จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2548 เป็นวิทยากรอบรม ดนตรีพื้นบ้านวงโปงลาง โรงเรียนเชียงใหม่ประชานุสรณ์ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2549 เป็นวิทยากรอบรม ดนตรีพื้นบ้านวงโปงลาง โรงเรียนไตรมิตรวิทยา อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2549 เป็นวิทยากรโครงการอบรมสัมมนา การพัฒนาศักยภาพทางด้านดนตรีพื้นบ้านไทย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ร่วมกับ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พ.ศ. 2549 เป็นวิทยากรอบรม ดนตรีพื้นบ้านวงโปงลาง เทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2550 เป็นวิทยากร ในโครงการเสวนาและสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงพื้นบ้านเพื่อเทิดไท้องค์กรราชัน โรงเรียนพนมไพรวิทยาคาร อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2551 เป็นวิทยากรฝึกอบรม ดนตรีพื้นบ้านโรงเรียนบ้านหนองขี้เหล็กโรงเรียนบ้านหนองขี้เหล็ก อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

พ.ศ. 2551 เป็นวิทยากรอบรมวิธีการผลิตโหวด ในการจัดกิจกรรมการแสดงวัฒนธรรม จังหวัดร้อยเอ็ด สภาวัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2552 เป็นวิทยากรฝึกอบรม ดนตรีพื้นบ้านโรงเรียนบ้านหนองคำ โรงเรียนบ้านหนองคำ อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2552 เป็นวิทยากรฝึกอบรม ดนตรีพื้นบ้านโรงเรียนบ้านหนองแวงห้วยทราย โรงเรียนบ้านหนองแวงห้วยทราย อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2552 เป็นวิทยากรฝึกอบรม ดนตรีพื้นบ้านโรงเรียนบ้านท่าวารี โรงเรียนบ้านท่าวารี อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2552 เป็นวิทยากรบรรยายโครงการ “ปราชญ์ชาวบ้านถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่ลูกหลาน”มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2552 เป็นวิทยากร โครงการสัมมนาลายดนตรีและการแสดงพื้นบ้าน วิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์

พ.ศ. 2553 เป็นวิทยากรอบรมเรื่องการเป่าโหวด โรงเรียนเมยวดีพิทยาคม อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2553 เป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้าน โรงเรียนหนองพอกวิทยาลัย อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2553 เป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้าน ณ โรงเรียนบ้านหม่ม อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

พ.ศ. 2554 เป็นวิทยากรฝึกอบรม ดนตรีพื้นบ้านโรงเรียนสูงยางวิทยาประชาสรรค์
โรงเรียนสูงยางวิทยาประชาสรรค์ อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด

ตาราง 8 การรับเชิญเป็นวิทยากร

ปีพุทธศักราช	หัวข้อที่ไปเป็นวิทยากร	หน่วยงานที่เชิญ
พ.ศ. 2544	เป็นวิทยากรฝึกอบรมการผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน	ศูนย์ส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2545	เป็นวิทยากรอบรมครูผู้สอนดนตรีโหวด	สำนักงานประถมศึกษาอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2545	เป็นวิทยากรอบรมโครงการพัฒนาการเรียนการสอนดนตรีพื้นบ้านโหวด	สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2546	เป็นวิทยากรอบรมครูโรงเรียนต้นแบบดนตรีโหวด	สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2547	เป็นวิทยากร อบรมครูต้นแบบการเรียนการสอนเรื่อง โหวด	สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2547	เป็นวิทยากร เรื่องดนตรีพื้นบ้านในงานเพิ่มทุนทางปัญญา พัฒนาชุมชน	พัฒนาชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2548	เป็นวิทยากรอบรม ดนตรีพื้นบ้านวงโปงลาง	โรงเรียนเชียงใหม่ประชานุสรณ์ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2549	เป็นวิทยากรอบรม ดนตรีพื้นบ้านวงโปงลาง	โรงเรียนไตรมิตรวิทยา อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2549	เป็นวิทยากรโครงการอบรมสัมมนา การพัฒนาศักยภาพทางด้านดนตรีพื้นบ้านไทย	สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
พ.ศ. 2549	เป็นวิทยากรอบรม ดนตรีพื้นบ้าน วงโปงลาง	เทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด

ตาราง 8 (ต่อ)

ปีพุทธศักราช	หัวข้อที่เป็นนิทรรศการ	หน่วยงานที่เชิญ
พ.ศ. 2550	เป็นนิทรรศการ ในโครงการ เสวนาและสร้างสรรค์ ศิลปะการแสดงพื้นบ้านเพื่อ เกิดไต่องค์กรราชัน	โรงเรียนพนมไพรวิทยาคาร อำเภอพนมไพร จังหวัด ร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2551	เป็นนิทรรศการฝึกอบรม ดนตรี พื้นบ้านโรงเรียนบ้านหนอง ฮีเหล็ก	โรงเรียนบ้านหนองฮีเหล็ก อำเภอหนองกุงศรี จังหวัด กาฬสินธุ์
พ.ศ. 2551	เป็นนิทรรศการอบรมวิธีการผลิต โหวด ในการจัดกิจกรรมการ แสดงวัฒนธรรม จังหวัด ร้อยเอ็ด	สภาวัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2552	เป็นนิทรรศการฝึกอบรม ดนตรี พื้นบ้านโรงเรียนบ้านหนองคำ	โรงเรียนบ้านหนองคำ อำเภอหนองพอก จังหวัด ร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2552	เป็นนิทรรศการฝึกอบรม ดนตรี พื้นบ้านโรงเรียนบ้านหนองแวง ห้วยทราย	โรงเรียนบ้านหนองแวงห้วย ทราย อำเภอโพหนอง จังหวัด ร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2552	เป็นนิทรรศการฝึกอบรม ดนตรี พื้นบ้านโรงเรียนบ้านท้าวารี	โรงเรียนบ้านท้าวารี อำเภอ หนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2552	เป็นนิทรรศการบรรยายโครงการ “ปราชญ์ชาวบ้านถ่ายทอดภูมิ ปัญญาสู่ลูกหลาน”	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2552	เป็นนิทรรศการ โครงการสัมมนา ลายดนตรีและการแสดง พื้นบ้าน	วิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์
พ.ศ. 2553	เป็นนิทรรศการอบรมเรื่องการ เป่าโหวดโรงเรียนเมยวดีพิทยาศ คม	โรงเรียนเมยวดีพิทยาคม อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

ตาราง 8 (ต่อ)

ปีพุทธศักราช	หัวข้อที่ไปเป็นวิทยากร	หน่วยงานที่เชิญ
พ.ศ. 2553	เป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้าน	โรงเรียนหนองพอกวิทยาลัย อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2553	เป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้าน ณ โรงเรียนบ้านหมุ่มมัน อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๑
พ.ศ. 2554	เป็นวิทยากรฝึกอบรม ดนตรีพื้นบ้านโรงเรียนสูงยางวิทยาประชาสรรค์	โรงเรียนสูงยางวิทยาประชา สรรค์ อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด

ภาพถ่ายที่ได้รับเชิญเป็นวิทยากร

ภาพประกอบ 40 เป็นวิทยากรอบรมโครงการพัฒนาการเรียนการสอนดนตรีพื้นบ้าน สปจ.ร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2545

ภาพประกอบ 41 เป็นวิทยากรอบรมดนตรีพื้นบ้านโหวดโรงเรียนอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2545

ภาพประกอบ 42 เป็นวิทยากรอบรม เรื่องวิวัฒนาการของโหวดอีสาน วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ. 2546

ภาพประกอบ 43 เป็นวิทยากรอบรมครูโรงเรียนต้นแบบดนตรีไหวตรุ่น 1 สปจ.ร้อยเอ็ด พ.ศ. 2546

ภาพประกอบ 44 เป็นวิทยากรอบรมครูต้นแบบการเรียนการสอนเรื่องไหวต สปจ.ร้อยเอ็ด พ.ศ.
2547

ภาพประกอบ 45 เป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องโหนดกับคณะครูศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2546

ภาพประกอบ 46 เป็นวิทยากร เรื่องดนตรีพื้นบ้าน ในงานเพิ่มทุนทางปัญญา พัฒนาชุมชน จัดโดย พัฒนาชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2546

ภาพประกอบ 47 เป็นวิทยากรสอนวงดนตรีโปงลาง ให้กับโรงเรียนเชียงใหม่ประชานุสรณ์ อำเภอ
โพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2549

ภาพประกอบ 48 เป็นวิทยากรสอนวงดนตรีโปงลาง ให้กับโรงเรียนไตรมิตรวิทยา อำเภอหนองพอก
จังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2549

ภาพประกอบ 49 เป็นวิทยากร ในโครงการเสนาและสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงพื้นบ้านเพื่อเทิดไถ่องค์ราชัน อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2553

ภาพประกอบ 50 เป็นวิทยากรฝึกอบรม ดนตรีพื้นบ้านโรงเรียนสูงยางวิทยาประชาสรรค์ อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2554

2.5 การรับเชิญเป็นกรรมการตัดสินการประกวดศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสาน

นอกจากจะทำหน้าที่สอนแล้วอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ยังได้รับเชิญจากสถานศึกษาและหน่วยงานราชการต่างๆให้ไปเป็นกรรมการตัดสินการประกวดศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสานอย่างต่อเนื่องเสมอมา ด้วยเหตุที่อาจารย์ท่านเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญรอบรู้เกี่ยวกับศิลปการแสดงพื้นบ้านอีสาน การบรรเลงเครื่องดนตรีอีสานพร้อมทักษะเทคนิคขั้นสูง อีกทั้งเป็นผู้ผลิตเครื่องดนตรีอีสานได้มาตรฐานปราณีตสวยงามเป็นที่เชื่อถืออีกด้วย

อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ได้รับเชิญเป็นกรรมการตัดสินการประกวดศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสาน ดังนี้

พ.ศ. 2544 เป็นคณะกรรมการจัดงานมหกรรมวัฒนธรรมภาคอีสาน ครั้งที่ 1 ประจำปี 2544 สำนักงานเลขาธิการสภาวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

พ.ศ. 2545 เป็นคณะกรรมการแข่งขันการเดี่ยวโหวดซิงแซมปีแห่งประเทศไทยจังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2548 เป็นคณะกรรมการประกวดวงดนตรีพื้นเมืองและเดี่ยวเครื่องดนตรีพื้นเมืองในการแข่งขันทักษะทางวิชาการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

พ.ศ. 2548 เป็นคณะกรรมการประกวดแข่งขันวงดนตรีโปงลางซิงแซมปีประเทศไทย ครั้งที่ 1 ณ กรุงเทพมหานคร สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

พ.ศ. 2548 เป็นคณะกรรมการประกวดผลงานทางวัฒนธรรม ในงานมหกรรมวัฒนธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 17 ณ จังหวัดมหาสารคามกระทรวงวัฒนธรรม

พ.ศ. 2549 เป็นคณะกรรมการตัดสินขบวนแห่บุญบั้งไฟประจำปี อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2549 เป็นคณะกรรมการประกวดแข่งขันวงดนตรีโปงลางซิงแซมปีประเทศไทย ครั้งที่ 2 ณ กรุงเทพมหานคร สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

พ.ศ. 2550 เป็นคณะกรรมการประกวดแข่งขันวงดนตรีโปงลางซิงแซมปีประเทศไทย ครั้งที่ 3 ณ กรุงเทพมหานคร สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

พ.ศ. 2551 เป็นคณะกรรมการประกวดแข่งขันวงดนตรีโปงลางซิงแซมปีภาคอีสาน ซึ่งถวายพระราชทานสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ครั้งที่ 1 ณ จังหวัดเลย โรงเรียนมูลมังหลวงปู่ชอบฐานสโม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

พ.ศ. 2551 เป็นคณะกรรมการประกวดแข่งขันวงดนตรีโปงลางซิงแซมปีประเทศไทย ครั้งที่ 4 ณ กรุงเทพมหานคร สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

พ.ศ. 2552 เป็นคณะกรรมการประกวดแข่งขันวงดนตรีพื้นบ้าน “วงโปงลาง”ประจำปี พ.ศ. 2552 มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2552 เป็นคณะกรรมการประกวดแข่งขันวงดนตรีโปงลางชิงแชมป์ภาคอีสาน ซึ่ง
 ถ้วยพระราชทานสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ครั้งที่ 2 ณ จังหวัดเลยโรงเรียนมูลมังหลวงปู่ชอบ
 ฐานสโม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

พ.ศ. 2552 เป็นคณะกรรมการประกวดแข่งขันวงดนตรีโปงลางชิงแชมป์ประเทศไทย ครั้งที่
 5 ณ กรุงเทพฯ สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

พ.ศ. 2552 เป็นคณะกรรมการประกวดแข่งขันวงดนตรีโปงลางชิงแชมป์ประเทศไทย ซึ่ง
 ถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ณ จังหวัดกาฬสินธุ์กระทรวงวัฒนธรรม

พ.ศ. 2552 เป็นคณะกรรมการตัดสินการประกวดแข่งขันเป่าแคน ดีดพิณ ในงานมหกรรม
 ของดีเมืองโพนทอง ละวันพัฒนาสตรีสากล ปี 2552 สำนักงานเทศบาลอำเภอโพนทองจังหวัด
 ร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2553 เป็นคณะกรรมการประกวดแข่งขันวงดนตรีโปงลางชิงแชมป์ประเทศไทย ครั้งที่
 6 ณ กรุงเทพฯ สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

พ.ศ. 2553 เป็นคณะกรรมการประกวดแข่งขันวงดนตรีโปงลางชิงแชมป์ภาค
 ตะวันออกเฉียงเหนือ รายการฟ้อนแคนคอนเทสต์ครั้งที่ 3 ณ จังหวัดขอนแก่นมหาวิทยาลัย
 ขอนแก่น

พ.ศ. 2553 เป็นคณะกรรมการประกวดแข่งขันวงดนตรีโปงลางชิงแชมป์ภาคอีสาน ซึ่ง
 ถ้วยพระราชทานสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ครั้งที่ 3 ณ จังหวัดเลยโรงเรียนมูลมังหลวงปู่ชอบ
 ฐานสโม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

ตาราง 9 การเป็นคณะกรรมการตัดสินการประกวดศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสาน

ปีพุทธศักราช	รายการที่เป็นคณะกรรมการ	หน่วยงานที่เชิญ
พ.ศ. 2544	เป็นคณะกรรมการจัดงานมหกรรมวัฒนธรรม ภาคอีสาน ครั้งที่ 1 ประจำปี 2544	สำนักงานเลขาธิการสภา วัฒนธรรมภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ
พ.ศ. 2545	เป็นคณะกรรมการแข่งขันการเดี่ยวโหวดชิง แชมป์แห่งประเทศไทย	จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2548	เป็นคณะกรรมการประกวดวงดนตรีพื้นเมือง และเดี่ยวเครื่องดนตรีพื้นเมือง ในการแข่งขันทักษะทางวิชาการ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต 1
พ.ศ. 2548	เป็นคณะกรรมการประกวดแข่งขันวงดนตรี โปงลางชิงแชมป์ประเทศไทย ครั้งที่ 1 ณ กรุงเทพฯ	สำนักงานพัฒนาการกีฬาและ นันทนาการ กระทรวงการ ท่องเที่ยวและกีฬา

ตาราง 9 (ต่อ)

ปีพุทธศักราช	รายการที่เป็นคณะกรรมการ	หน่วยงานที่เชิญ
พ.ศ. 2548	เป็นคณะกรรมการประกวดผลงานทางวัฒนธรรม ในงานมหกรรมวัฒนธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 17 ณ จังหวัดมหาสารคาม	กระทรวงวัฒนธรรม
พ.ศ. 2549	เป็นคณะกรรมการตัดสินขบวนแห่บุญบั้งไฟประจำปี อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด	องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2549	เป็นคณะกรรมการประกวดแข่งขันวงดนตรีโปงลางชิงแชมป์ประเทศไทย ครั้งที่ 2 ณ กรุงเทพฯ	สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
พ.ศ. 2550	เป็นคณะกรรมการประกวดแข่งขันวงดนตรีโปงลางชิงแชมป์ประเทศไทย ครั้งที่ 3 ณ กรุงเทพฯ	สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
พ.ศ. 2551	เป็นคณะกรรมการประกวดแข่งขันวงดนตรีโปงลางชิงแชมป์ภาคอีสาน ชิงถ้วยพระราชทานสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ครั้งที่ 1 ณ จังหวัดเลย	โรงเรียนมูลมั่งหลวงปู่ชอบฐานสโม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย
พ.ศ. 2551	เป็นคณะกรรมการประกวดแข่งขันวงดนตรีโปงลางชิงแชมป์ประเทศไทย ครั้งที่ 4 ณ กรุงเทพฯ	สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
พ.ศ. 2552	เป็นคณะกรรมการประกวดแข่งขันวงดนตรีพื้นบ้าน “วงโปงลาง” ประจำปี พ.ศ. 2552	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2552	เป็นคณะกรรมการประกวดแข่งขันวงดนตรีโปงลางชิงแชมป์ภาคอีสาน ชิงถ้วยพระราชทานสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ครั้งที่ 2 ณ จังหวัดเลย	โรงเรียนมูลมั่งหลวงปู่ชอบฐานสโม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย
พ.ศ. 2552	เป็นคณะกรรมการประกวดแข่งขันวงดนตรีโปงลางชิงแชมป์ประเทศไทย ครั้งที่ 5 ณ กรุงเทพฯ	สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ตาราง 9 (ต่อ)

ปีพุทธศักราช	รายการที่เป็นคณะกรรมการ	หน่วยงานที่เชิญ
พ.ศ. 2552	เป็นคณะกรรมการประกวดแข่งขันวงดนตรี โปงลางชิงแชมป์ประเทศไทย ชิงถ้วย พระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ณ จังหวัดกาฬสินธุ์	กระทรวงวัฒนธรรม
พ.ศ. 2552	เป็นคณะกรรมการตัดสินการประกวดแข่งขัน เป่าแคน ดีดพิณ ในงานมหกรรมของดีเมือง โพหนอง ละวันพัฒนาสตรีสากล ปี 2552	สำนักงานเทศบาลอำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2553	เป็นคณะกรรมการประกวดแข่งขันวงดนตรี โปงลางชิงแชมป์ประเทศไทย ครั้งที่ 6 ณ กรุงเทพฯ	สำนักงานพัฒนาการกีฬา และนันทนาการ กระทรวงการ ท่องเที่ยวและกีฬา
พ.ศ. 2553	เป็นคณะกรรมการประกวดแข่งขันวงดนตรี โปงลางชิงแชมป์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รายการฟ้อนแคนคอนเทสต์ครั้งที่ 3 ณ จังหวัดขอนแก่น	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
พ.ศ. 2553	เป็นคณะกรรมการประกวดแข่งขันวง ดนตรีโปงลางชิงแชมป์ภาคอีสาน ชิงถ้วย พระราชทานสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ครั้งที่ 3 ณ จังหวัดเลย	โรงเรียนมูลมังหลวงปู่ชอบ ฐานสโม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

ภาพถ่ายรับเชิญเป็นคณะกรรมการ

ภาพประกอบ 51 เป็นคณะกรรมการแข่งขันการเดี่ยวไวโอลินชิงแชมป์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545

ภาพประกอบ 52 เป็นคณะกรรมการประกวดแข่งขันวงดนตรีโปงลางชิงแชมป์ประเทศไทย พ.ศ.

2550

ภาพประกอบ 53 เป็นคณะกรรมการประกวดแข่งขันวงดนตรีพื้นบ้าน “วงโปงลาง” มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ประจำปี พ.ศ. 2552

ภาพประกอบ 54 เป็นคณะกรรมการประกวดวงดนตรีพื้นบ้านโปงลางซึ่งถ้วยพระราชทานสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ประจำปี พ.ศ. 2554

2.6 การสร้างหลักสูตรการสอนดนตรีพื้นบ้านอีสาน

รูปแบบการสร้างหลักสูตรการสอนดนตรีพื้นบ้านอีสาน

ได้ปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนวิชาดนตรีพื้นบ้านที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 จนถึง ปี พ.ศ. 2545 โดยได้สร้างรูปแบบในการสอนไว้หลากหลายดังนี้

1. จัดสร้างเรียบเรียงลายดนตรีพื้นบ้านขึ้นให้เป็นรูปแบบที่ง่าย สะดวกเหมาะสมในการสอนและการถ่ายทอด
 2. สร้างและเรียบเรียงลายดนตรีพื้นบ้านจากเสียงให้เป็นรูปธรรม โดยการถอดเสียงออกมาเป็นตัวโน้ต
 3. ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริงแล้วทำการประเมินผล
 4. ได้วิเคราะห์ผลการสอนของตัวเอง โดยประเมินจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการสอนวิชาดนตรีพื้นบ้านอีสานให้ดีขึ้น
- พ.ศ. 2545 ได้รับเชิญจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เข้าเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีพื้นบ้านอีสานทำการสอนในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท

ผลงานด้านวิชาการที่ใช้ประกอบการสอน

ในปี พ.ศ. 2523 อาจารย์ได้รับความไว้วางใจจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด กรมศิลปากร โดยได้เชิญให้เป็นครูสอนดนตรีพื้นเมืองอีสานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ด้วยความวิริยะอุตสาหะอย่างสม่ำเสมอและนอกจากงานในหน้าที่ ที่ทางวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด มอบหมายให้ทำแล้ว อาจารย์ยังได้ใช้ความพยายามอย่างหนักเพื่อจัดสร้าง เรียบเรียงลายดนตรีพื้นเมืองอีสานขึ้นให้เป็นรูปแบบที่ง่าย สะดวก เหมาะสมในการสอนและถ่ายทอดสร้างและเรียบเรียงลายดนตรีพื้นเมืองอีสานจากเสียงให้เป็นรูปธรรม โดยการถอดเสียงออกมาเป็นตัวโน้ตได้วิเคราะห์ผลงานการสอนของตนเอง โดยการประเมินจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กนักเรียน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขในรูปแบบและวิธีการสอนดนตรี

แต่งเพลงประกอบชุดการแสดงใหม่ๆ ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด ที่สร้างขึ้น เช่น

- ฟ้อนเก็บขิด
- ฟ้อนโหวด
- ฟ้อนสาวหลอก
- ฟ้อนเก็บฝ้าย
- ฟ้อนตี่ครกตี่สาก
- ฟ้อนกั๊บกั๊บลำเพลิน
- ฟ้อนแห่ไข่มดแดง

การถ่ายทอดวิชาความรู้

ตั้งแต่ได้รับเชิญให้มาเป็นอาจารย์ผู้สอนดนตรีพื้นเมืองอีสานที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ ร้อยเอ็ด อาจารย์ได้อุทิศร่างกายแรงใจสั่งสอนถ่ายทอดวิชาความรู้ให้กับนักเรียนอย่างเต็มที่มิเห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย ฝึกซ้อมดนตรีเพื่อให้นักเรียนได้ไปแสดงเผยแพร่สู่สายตาผู้ชม มีลูกศิษย์จบออกไปประกอบอาชีพรับราชการ ศึกษาต่ออย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัยนวมินทิวชิลา สถาบันราชภัฏ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ลูกศิษย์ของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ออกไปสานต่อเจตนารมณ์ของอาจารย์โดยการตั้งวงดนตรีพื้นบ้านอีสานเป็นการอนุรักษ์ และส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น ทุกคนยังแวะเวียนมาเยี่ยมเยียนพร้อมกับได้รับคำปรึกษาเรื่องดี ๆ เกี่ยวกับดนตรี อยู่เสมอ

อาจารย์ได้ทำหน้าที่ของครูอย่างแท้จริงเต็มใจมีเมตตาต่อศิษย์รู้จักใช้จิตวิทยาในการควบคุมในนักเรียนมีวินัย นักเรียนที่เกเรไม่เชื่อฟัง อาจารย์ก็สามารถกล่อมเกล่าให้เชื่อฟังอ่อนโยนลงได้ มีวิธีการถ่ายทอดที่เป็นขั้นตอน เป็นระบบโดยเริ่มจากง่ายไปยาก มีความเชี่ยวชาญในการสอนเครื่องดนตรีแทบทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นโหวด พิณ โปงลาง แคน หรือแม้แต่การวาดลวดลายของก๊ับแก๊บ นอกจากนี้ยังมีความชำนาญในการปรับเสียงต่างๆ ของเครื่องดนตรีให้กลมกลืนกันได้อย่างไพเราะอีกด้วย จึงมักถูกรับเชิญจากหน่วยงานและสถานศึกษาหลายแห่งให้ไปเป็นกรรมการตัดสินดนตรีพื้นบ้านอีสาน และรับเชิญให้เป็นวิทยากรอบรมถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีพื้นบ้านอีสาน อยู่เสมอ

2.7 การสร้างศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสาน

ด้วยใจรักในดนตรีพื้นบ้านอีสาน อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ พ.ศ.2545 ได้จัดสร้างศูนย์ส่งเสริม และอนุรักษ์ศิลปปะท้องถิ่น อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด โดยได้ทุนสนับสนุนจากธนาคารออมสินมาจำนวนหนึ่ง ตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสานทุกชนิด ศิลปะการแสดง พร้อมศึกษาการทำเครื่องดนตรีอีสาน จนกระทั่งสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมอีสานสำหรับเด็กนักเรียนประถมศึกษาไปจนถึงชั้นมัธยมศึกษาและบุคคลทั่วไป มีลูกศิษย์มากมายที่จบออกไปบางคนเป็นครูสอนดนตรีในสถานการศึกษา จะมีผู้มาเรียนในช่วงที่ทางโรงเรียนมีการประกวดวิชาการกันเป็นจำนวนมาก วิทยากรที่มาช่วยสอนก็มาจากครูภูมิปัญญาท้องถิ่นและครูที่เกษียณอายุราชการแล้ว มาเข้าอบรมเทคนิคการสอนแล้วจึงไปถ่ายทอดต่อ ส่วนมากจะเปิดสอนในช่วงปิดเทอมครั้งละ 10 วันต่อกลุ่ม โรงเรียนใดไม่มีงบประมาณให้อาจารย์ก็จะไปจัดกิจกรรมเข้าค่ายให้ถึงโรงเรียน จบหลักสูตรของการเข้าค่ายมีการจัดกิจกรรมรวมวง ประเมินผลแล้วสรุป นักเรียนได้รับประสบการณ์ชีวิต ความรู้ ได้เพื่อน บางคนถึงกับร้องไห้เมื่อต้องจากลา และเปิดอบรมเยาวชน นักเรียนชาวบ้าน เปิดมาแล้ว 5 รุ่น รุ่นแรกมี 450 คน

นับได้ว่าอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ได้ปลุกต้นกล้าแห่งวัฒนธรรมอีสานไว้เป็นอย่างดี ยิ่ง เป็นการอนุรักษ์ศิลปการแสดงดนตรีพื้นบ้านอีสานที่เป็นคุณประโยชน์ต่อชาวอีสาน และ ประเทศชาติอย่างมหาศาล

ภาพประกอบ 55 ศูนย์ส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปะท้องถิ่น

ภาพประกอบ 56 ฝึกรวมบุคลากรในท้องถิ่น อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

ภาพประกอบ 57 การฝึกอบรมการผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้าน พ.ศ. 2544 ที่ศูนย์ส่งเสริมและอนุรักษ์
วัฒนธรรมพื้นบ้าน อำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

ภาพประกอบ 58 เป็นวิทยากรฝึกอบรมศิลปะพื้นบ้านอีสาน พ.ศ. 2544 ศูนย์ส่งเสริมและอนุรักษ์
วัฒนธรรมพื้นบ้าน อำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

2.8 งานเพลงประกอบละคร

ด้วยความโดดเด่นในฝีมือการบรรเลงดนตรีพื้นบ้านอีสานของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ จึงได้มีการรับเชิญให้ไปทำเพลงประกอบภาพยนตร์ และละคร อาทิเช่น ภาพยนตร์เรื่องราชินีดอกหญ้า จากบริษัทศรีบุญเรืองฟิล์ม และละครเรื่องนายฮ้อยทมิฬ ภาพยนตร์เรื่องราชินีดอกหญ้า ได้รับรางวัลเพลงประกอบภาพยนตร์ยอดเยี่ยมในการประกวดภาพยนตร์ ประจำปี 2530

ผลงานเพลงในละครเรื่องนายฮ้อยทมิฬ

พ.ศ. 2543 อาจารย์ได้ร่วมบรรเลงในงานเพลงประกอบละครเรื่อง นายฮ้อยทมิฬ เครื่องดนตรีที่เล่น คือ โหวด แคน พิณ โปงลาง เพลงหนึ่งๆ อาจจะเล่นเพียงชิ้นเดียวหรืออาจจะเล่น 2-3 ชิ้น ในการเตรียมการในอัลบั้มชุดนี้ใช้เวลาประมาณ 1-2 เดือน แต่ใช้เวลาในการบันทึกเสียง 2 อาทิตย์ ทำนองเพลงผู้จัดทำได้ทำไกด์ขึ้นมาแล้วให้อาจารย์เติมแต่งความไพเราะ ลูกเล่นต่างๆ ลงไปเอง บางเพลงก็เว้นไว้ให้เลย เพลงประกอบละครนายฮ้อยทมิฬเป็นทำนองที่คิดขึ้นมาใหม่ทั้งหมด รายได้ ชิ้นละ 400 บาทต่อเพลง เพลงหนึ่งๆ อาจจะเล่นแค่ชิ้นเดียวก็ได้ 400 บาท ถ้าเล่น 3 ชิ้นในเพลงเดียวกันได้รวมปีน 1,200 บาท

เรื่องย่อ นายฮ้อยทมิฬ

นวนิยายเรื่องนายฮ้อยทมิฬมีทั้งหมด 26 ตอน โดยมีเรื่องย่อดังนี้

ฝูงควายจำนวนสามร้อยกว่าๆ จากอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร นำทัพโดยนายฮ้อยเคน ซึ่งตำแหน่งนายฮ้อยคือผู้นำฝูงควาย กว่าจะได้ถูกเรียกว่า “นายฮ้อย” ต้องผ่านการนำฝูงควายลงไปขายอย่างน้อย 3 ครั้ง เพราะมีความชำนาญทางเดินที่แสนกันดาร ที่แห่งไหนมีโจรสลัดชุม นายฮ้อยจะนำขบวนไปทางอื่น ที่ใดมีเสือโคร่งชุมก็จะกระทำเหมือนกัน นายฮ้อยทุกคนส่วนมากถือกันว่าเป็นคนหนึ่งเหนียว อยู่ยงคงกระพันชาตรี แม้งูเงี้ยวเขี้ยวขอที่มีพิษร้ายก็ไม่กล้าเข้าใกล้ ผีสงคางแดงไม่วาระดับไหนนายฮ้อยปราบได้หมด หลูกยารักษาควายเมื่อเจ็บป่วย และลูกน้องส่วนมากเป็นยารากไม้หรือสมุนไพร บางทีก็ใช้มนต์คาถาเสกเป่าหายไปตั้งปลิดทิ้ง เส้นทางเดินทางจะต้องผ่านทุ่งกุลาร้องไห้ที่มีตำนานในความแห้งแล้งกันดาร ดุจตั้งทะเลทราย และร้อนมาก ทุ่งปุป่าหลาน และทุ่งสัมฤทธิ์ ซึ่งเป็นทุ่งที่รวมอยู่ในทุ่งกุลาร้องไห้ก็มีสภาพไม่แตกต่างกันกับใจกลางของทุ่งกุลาร้องไห้แม้แต่น้อย ทุ่งสัมฤทธิ์นั้นขึ้นกับอำเภอฟิมมาย จังหวัดนครราชสีมาหรือเมืองโคราชนั่นเอง จากนั้นก็เข้าสู่เมืองโคราช มีแม่น้ำสัก ก่อที่จะข้ามแม่น้ำสักก็เกิดเรื่องมีเสือโคร่งมากินควาย ทำให้ควายตกใจ และกลัวอยู่ตลอดเวลาเพราะได้กลิ่นเสือโคร่งที่มาคาบวัวควายไปกิน นายฮ้อยจึงตัดสินใจขายวัวเทียมเกวียนทั้งหมดให้กับชาวบ้านริมฝั่งแม่น้ำในราคาหนึ่งหมื่นบาท หลังจากที่ยาวัวแล้วขบวนควายที่นำทัพโดยนายฮ้อยเคนก็ได้ออกเดินทางต่อเพื่อมุ่งสู่เมืองสระบุรี

ระหว่างการเดินทางบางคนมองไปรอบๆ ก็เห็นแต่ภูเขาสูงขวางกันอยู่เป็นพืดเขียวชะอุ่ม ต้องก้มหน้าดูดิน บางคนก็ว่าเป็นกลอนล้ำขึ้นมาหงิงๆ นายฮ้อยได้ยื่นเข้าพังกอดตามหงิงๆ นาย

อ้อยรู้ว่าเสียงกลอนลำที่ลูกน้องว่าออกมานั้นมันเป็นสิ่งปลอบใจเขาในยามทุกข์ยากอย่างนี้เท่านั้น คำไหนก็นอนนั้นตามประกาศนายควาย พอไปถึงภูเขาคือมีชื่อว่าปากช่องก็ต้องไล่ควายเข้าช่องเขา แคบๆ เมื่อเข้าช่องภูเขาคอนกก็ต่างเจียบเพราะสองข้างทางข้างบนเหมือนมีใครเอาแท่งหินมาตั้งไว้เกือบจะชนกัน บางแห่งเป็นหินโล้นยื่นชะงักลงมาเหมือนจะหล่นโครมลงมาอยู่รอบรอบ ทางเดินบางแห่งแคบพอให้ควาย 3 – 4 ตัวเดินตาหน้าไป ฝ่ายพวกควายก็ไม่ค่อยแพะเล็มหญ้าเหมือนอยู่ข้างนอกกรากกับว่ามันรู้ว่าบัดนี้อยู่ในตงเสื่อโครงกระนั้นแหละ บางทีเสียงนางชะนีโหยรับแสงตะวันสีทอง ก้องลงมาชวนให้เยะเยือกหัวใจยิ่งนัก นานๆ จะมีเสียงนายฮ้อยก้องมาจากข้างหน้าว่าถ้าใครพบลิง ค่าง บ่าง ชะนี ก็ยิงไปคั่วไปย่างได้เลย ต่อจากนั้นก็มีแต่เสียงเกราะคอกควายดังโกร่งๆ เป็นอยู่อย่างนี้ กระทั่งควายทุกตัวพ้นเขตช่องเขาซึ่งเป็นยามดวงตะวันอยู่ตรงหัวพอดี และเดินทางสู่เนินเขาวิบโยค เวลาอันระทึกใจเริ่มมาถึงเมื่อเวลาตี 5 ตรง พอนายฮ้อยจตุรบุเทียนขอขมาเจ้าพ่อภูเขาศรีจก็ยิงปืน ขึ้นโป่งหนึ่งจึงขึ้นหลังม้าบุกป่าเดินหน้าเข้าไปก่อนขึ้นสู่เขาตงพญาเย็น ต่างคนต่างรู้สึกหนาวจนมี ลูกน้องนายฮ้อยหลายคนล้มป่วยไปกว่าจะถึงสระบุรีก็แทบแย่

เดินทางมาจนกระทั่งถึงสระบุรีนายด่านตรวจควายก็บอกให้พักก่อนสัก 3 วัน ต้องให้ความสดชื่น และมีสภาพที่ดีกว่านี้เพราะเดินทางมาไกล ถ้านำควายไปขายทันทีราคาจะตกถึงตัวละ 2 – 3 ร้อยบาท หรืออาจไม่ได้ขายเลยสักตัว เมื่อถึงเวลาขายควายคนในบ้านของหมู่บ้าน 2 – 3 หมู่ บ้านคุ่มเดินมาเป็นกลุ่มๆ ต่อจากนั้นชาวบ้านก็เลาะเลียบดูควายที่ผูกสามกับหลักเป็นหมู่ๆ บ้างติชมควายไปตามประสา ผู้ชื่อว่าควายตัวนี้สมควรจะเอาไปขายให้โรงฆ่าสัตว์มากกว่า บ้างก็ตัวนี้ค่อนข้างลีนากลัวจะล้มทับแล้งเสียเปล่าๆ บ้างตัวนี้ดูเหมือนเจ้าของเพิ่งจะเช็ดขี้ตาออกให้ใหม่ๆ นี้หว่า แต่เจ้าของควายก็ยอมยื่นหัวเราะเอาใจลูกค้า บางคนก็พูดไปว่าขี้ตาควายเมืองสกลนครใช้เป็นยาทาขี้กลากชะงัดนักแล ทำเอาลุงคนหนึ่งที่กำลังเกาขี้กลากอยู่โกยอ้าวไปทางอื่น เสียงเกราะดังขึ้น แสดงว่ามีการประมูลราคาควายกัน เมื่อมีเสียงหนึ่งว่า 5 ตัวนี้ฉันให้ 6 พันบาทก็มีคนตีเกราะขึ้น 3 ที แล้วฟังเสียงคนต่อไป เมื่อไม่มีใครให้เพิ่มอีกเจ้าของควายต้องวิ่งมาถามนายฮ้อยเคนว่า ราคานี้จะขายได้ไม่ได้ ถ้านายฮ้อยบอกว่าขายก็ขายไปทันที ถ้าบอกว่าขอเขาอีกสัก 4 – 5 ร้อยจึงขาย เจ้าของก็ต้องยืนยันตามนั้นเพราะเรื่องตีราคาหรือถื่นแถวไหนราคาควายเป็นอย่างไรนายฮ้อยรู้มาก่อนแล้ว เฉลี่ยการขายควายแล้วทุกคนได้กำไรคนละพันแปดเท่าๆ กัน บางคนก็ฝากธนาคารที่ สระบุรี บางคนก็ฝากธนาคารที่อยุธยา หลังจากนั้นทุกคนก็ตกลงเข้าเมืองบางกอกด้วยกัน ก่อนที่จะขึ้นรถไฟไปยังที่แห่งหนึ่งที่แห่งนั้นคือ ไบหน้าลูก และเมียนั่นเอง

เกียดิคุณของนวนิยายนายฮ้อยทมิฬ ได้แก่

1. นวนิยายรางวัลชมเชยจากสมาคมผู้จัดพิมพ์ และจำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย
2. ถูกสร้างเป็นภาพยนตร์ในปีพุทธศักราช 2535
3. ถูกสร้างเป็นละครโทรทัศน์ในปีพุทธศักราช 2543

เพลงประกอบละครนายอ้อยทมิฬที่เป็นลายโหวดบรรเลงในเพลง ได้แก่

1. เพลงเพื่อนรักเพื่อนเรา
2. เพลงทุ่งกุลาร้องไห้
3. เพลงอีสานบ้านเฮา
4. เพลงโคราชต้อนรับ
5. เพลงนับเงิน

เพื่อรักเพื่อเธอ

เพลงประกอบละครเรื่อง ฟ้าหลังฝน
บทเพลงโดย โสภโศภ

เรียบเรียง: อรรถสิทธิ์ ฝั่งวงษ์
ผู้จัดทำ: อรรถสิทธิ์ ฝั่งวงษ์

The musical score is written on ten staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 3/4 time signature. The melody starts on a whole note G4. The second staff contains measures 4 through 7, with triplets of eighth notes marked with '***'. The third staff contains measures 11 through 13, with a triplet of eighth notes marked with '3'. The fourth staff contains measures 16 through 18. The fifth staff contains measures 21 through 23. The sixth staff contains measures 26 through 28. The seventh staff contains measures 31 through 33. The eighth staff contains measures 36 through 38. The ninth staff contains measures 41 through 43, ending with a double bar line and a fermata. The number '7' is written at the end of the final staff.

54

59 § 10

72 4 Coda

81

86

91

96

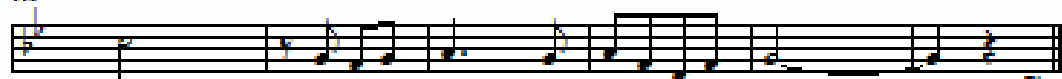
101 § Coda

106

111

116

rit. Fine

Detailed description: The image shows two musical staves. The first staff, labeled '111', contains a sequence of notes: a quarter rest, a quarter note G4, a quarter note A4, a quarter note B4, a quarter note C5, a quarter note B4, a quarter note A4, a quarter note G4, a quarter note F4, a quarter note E4, a quarter note D4, a quarter note C4, a quarter note B3, a quarter note A3, a quarter note G3, and a quarter note F3. The second staff, labeled '116', contains a sequence of notes: a quarter rest, a quarter note G4, a quarter note A4, a quarter note B4, a quarter note C5, a quarter note B4, a quarter note A4, a quarter note G4, a quarter note F4, a quarter note E4, a quarter note D4, a quarter note C4, a quarter note B3, a quarter note A3, a quarter note G3, and a quarter note F3. The staff ends with a double bar line. Below the second staff, there is a 'rit.' marking with a dashed line extending to the right, and the word 'Fine' at the end of the staff.

ท่วงทูลาร้องไห้

เพลงนี้ใช้วงเครื่องลมทองเหลือง
และวงเครื่องสาย

เรียบเรียง: อรรถสิทธิ์ ปัทมพงศ์
นำโดย: อรรถสิทธิ์ ปัทมพงศ์

1

6 **A**

11

21 **B**

27 **B**

30 **C**

36 **B**

40

46

50

Fine

The image shows a musical score for the piece 'ท่วงทูลาร้องไห้' (Tuaeng Tu La Rong Hai). The score is written for a brass and string ensemble. It consists of ten staves of music. The first staff is the beginning of the piece, marked with a '1'. The second staff has a measure rest followed by a measure with a note, then a double bar line, and then a measure with a note, followed by a measure with a note, and then a measure with a note. A box labeled 'A' is placed above the second measure. The third staff has a measure with a note, followed by a measure with a note, then a measure with a note, followed by a measure with a note, and then a measure with a note. The fourth staff has a measure with a note, followed by a measure with a note, then a measure with a note, followed by a measure with a note, and then a measure with a note. A box labeled 'B' is placed above the second measure. The fifth staff has a measure with a note, followed by a measure with a note, then a measure with a note, followed by a measure with a note, and then a measure with a note. A box labeled 'B' is placed above the second measure. The sixth staff has a measure with a note, followed by a measure with a note, then a measure with a note, followed by a measure with a note, and then a measure with a note. A box labeled 'C' is placed above the second measure. The seventh staff has a measure with a note, followed by a measure with a note, then a measure with a note, followed by a measure with a note, and then a measure with a note. A box labeled 'B' is placed above the second measure. The eighth staff has a measure with a note, followed by a measure with a note, then a measure with a note, followed by a measure with a note, and then a measure with a note. The ninth staff has a measure with a note, followed by a measure with a note, then a measure with a note, followed by a measure with a note, and then a measure with a note. The tenth staff has a measure with a note, followed by a measure with a note, then a measure with a note, followed by a measure with a note, and then a measure with a note. The word 'Fine' is written below the tenth staff.

อีสานบ้านเฮา

เพลงบ้านเฮาของครูมนตรีธรรมรักษ์
บรรเลงโดยโยธิน

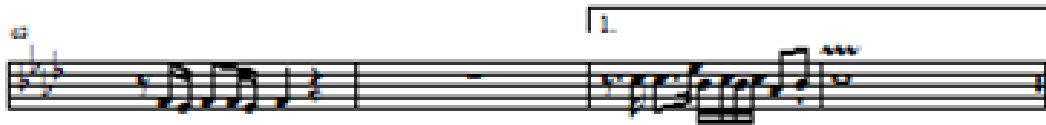
เรียบเรียง: อาจารย์ไพรัชคุณศิริ
นักศึกษาคณะดุริยางค์และนาฏศิลป์

The musical score is written in 3/4 time and consists of nine staves of music. The notation includes treble clefs, a key signature of one flat (B-flat), and various rhythmic values such as quarter, eighth, and sixteenth notes. The score is divided into sections marked with letters A through E. Section A spans measures 6-13, B spans 14-15, C spans 16-17, D spans 18-26, and E spans 27-30. There are also first and second endings indicated by '1.' and '2.' above certain measures. The score concludes with a double bar line and repeat dots.

39

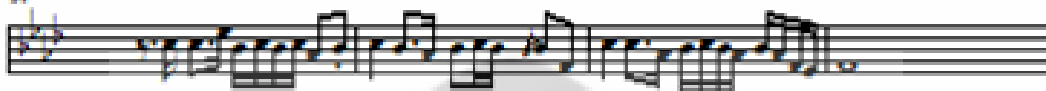
45

47

51

55

Fine

โคราชต้อนรับ

เพลงนำวงดนตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
บรรเลง โคราชต้อนรับ

เรียบเรียง : อาจารย์กีฬารวมพลราชภัฏ
ฉันทิภา คงสุตธีรพันธ์กิจ

The musical score is written in treble clef with a 3/4 time signature. It consists of nine staves of music. The first staff begins with a treble clef, a 3/4 time signature, and a key signature of one flat (B-flat). The melody starts on a whole note G4, followed by a half note G4, and then a quarter note G4. The second staff continues with a quarter note G4, a quarter note A4, and a quarter note B4. The third staff has a measure with a whole rest, followed by a measure with a whole note G4, and then a quarter note G4. The fourth staff continues with a quarter note G4, a quarter note A4, and a quarter note B4. The fifth staff has a measure with a whole rest, followed by a measure with a whole note G4, and then a quarter note G4. The sixth staff continues with a quarter note G4, a quarter note A4, and a quarter note B4. The seventh staff has a measure with a whole rest, followed by a measure with a whole note G4, and then a quarter note G4. The eighth staff continues with a quarter note G4, a quarter note A4, and a quarter note B4. The ninth staff has a measure with a whole rest, followed by a measure with a whole note G4, and then a quarter note G4. The score includes various musical notations such as rests, notes, and dynamic markings. A large watermark of the Rajabhat Surin University logo is visible in the background.

1 7

11

15 A 10

21

27 3

33 B 6 6

39 3 To Coda

45 2 Coda

51

Fine

นับเงิน

เพลงนี้แต่งโดยคุณครูประสิทธิ์
คุณครูโยโย่

เรียบเรียง : คุณครูพี่แป้งคุณครูพี่
คุณครู โยโย่

1 3 §

7

11

15 A B 8 To Coda 8

24 8 8 D.S. al Coda

29 Coda 6 8 8 7 solo

33

37

41

Fine

The musical score is written on a single staff in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. It consists of 41 measures. Measure 1 starts with a treble clef, a key signature of one sharp, and a 2/4 time signature. Measure 3 contains a triplet of eighth notes. Measure 15 contains two boxed letters 'A' and 'B' above the staff, followed by a double bar line and a repeat sign. Measure 24 contains two '8' symbols above the staff. Measure 29 contains a 'Coda' symbol, a double bar line, and a '7' symbol above the staff. Measure 33 contains a 'solo' instruction. The score ends with a 'Fine' instruction at the end of measure 41. A large, faint watermark of a university seal is visible in the background of the page.

2.9 ผลงานเพลง

การประพันธ์ลายเพลงดนตรีพื้นบ้านอีสาน

เนื่องจากเป็นผู้มีประสบการณ์ความรู้ในด้านการเล่นดนตรีพื้นเมืองอีสานมาโดยตลอด ตั้งแต่อยู่คณะโหวดเสียงทอง เมื่อมีโอกาสได้สอนดนตรีพื้นเมืองอีสานวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 จึงคิดประพันธ์ลายเพลงที่ใช้ในการบรรเลง และประกอบการแสดงขึ้นโดยประยุกต์มาจากลายเพลงอีสานโบราณ โดยเพิ่มทำนอง และจังหวะให้ไพเราะน่าฟังยิ่งขึ้นลายเพลงที่แต่งเพิ่มเติมโดยยึดทำนองหลักลายโบราณเพื่อให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนและการแสดง ได้ใช้ชื่อเดิมตามลายโบราณประกอบการบรรเลงได้แก่ ลายเต้ยธรรมดา เต้ยโขง เต้ยพม่า เช็งโป่งกลาง สาวลงช่วง วัวขึ้นภู ลำเพลินแก้วหน้าม้า คอนสวรรค์ เพลงเปิดวงศรีอีสาน ลายเพลงที่แต่งขึ้นดั้งเดิมโดยยึดทำนองหลักลายโบราณและประกอบการแสดงได้แก่ รำคอนสวรรค์ รำตั้งหวาย ฟ้อนศรีโคตรบูรณ์ ฟ้อนภูไท 3 เผ่า ฟ้อนแก้มฝ้าย เช็งทำนา เช็งกระโป้ ก๊ับก๊ับลำเพลินและรำชันตรูจน์ นอกจากนี้แต่งลายเพลงดังกล่าวแล้วยังได้บันทึกไว้เป็นโน้ตเพลงเพื่อประกอบการสอนอีกด้วย

9.2 การประยุกต์ดนตรีพื้นบ้านอีสานในการบรรเลงร่วมกับดนตรีสากล

อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ได้ร่วมกับวงจังหวัง บรรเลงดนตรีประกอบการขับร้องของอาจารย์สลา คุณวุฒิ เช่น

- เพลงสาวดีข้าว
- วอนลมเกี้ยวใจ
- บุญบ้านเฮา
- โขงหนาว
- สาวตะเคียนน้อย
- สาวนาลาลับ
- แจ่วฮ้อน
- เขยฝั่งโขง

นอกจากนั้นได้ร่วมงานกับวงดนตรีของทอด้ ทอดดี (Todd Saville) ในการบรรเลงเพลงที่จังหวัด ยโสธร ร้อยเอ็ด มหาสารคาม ศรีสะเกษ เลย ร่วมกับคณะหมอลำว่าสนา ศักดิ์สิทธิ์ มิตรประชา สมหมาน้อย ดวงเจริญ บานเย็น รากแก่น ตะวันยอแสง ศักดิ์สยาม เพชรชมพู ดาวบ้านดอน เทพพร เพชรอุบล ปิยะ ตระกูลราษฎร์ สนิธิ สมมาตย์

ตลอดจนเพลงประกอบภาพยนตร์เรื่องราชินีดอกหญ้า เพลงประกอบละครนายฮ้อยทมิฬ เพลงประกอบสารคดีจากที่ราบสูง เพลงโฆษณาอีสานเขียว เทปพื้นเมืองอีสานของบริษัท BBC กรุงลอนดอนประเทศอังกฤษซึ่งส่งจำหน่ายทั่วโลก เทปดนตรีอีสานของวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด เทปดนตรีพื้นเมืองอีสานชุดเปิดตัวอีสานวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด เทปดนตรีพื้นเมืองอีสานชุดเปิดตัวอีสานวิทยาลัยครุฑมหาสารคาม รายการกระจกหกด้าน ร่วมทำงานธุรกิจกับบริษัท GMM

GRAMMY PUBLIC COMPANY LIMITED ในงานของ ไมค์ ภิรมย์พร ศิริพร อำไพพงษ์ ยามว่าง อาจารย์ก็จะฝึกซ้อมและคิดทำเพลงใหม่ๆ อยู่เสมอโดยเทียบเสียงและทำนองกับเครื่องดนตรีสากล คือ อิเลคโทน

9.3 ผลงานสร้างสรรค์ลายเพลงพื้นบ้านอีสานประกอบการแสดงชุดศิลปชีพ

อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์เป็นเยี่ยม จึงได้คิดประดิษฐ์ลายเพลงอีสานใหม่ๆ ขึ้นหลายเพลง ล้วนมีทำนองและลีลาเลิศหรู วิจิตรและแปลกยิ่งลายเพลงพัฒนาที่คิดขึ้นจะประกอบการแสดงชุดศิลปชีพ เช่น ประกอบการฟ้อนเก็บขิด ฟ้อนสาวหลอก ฟ้อนเก็บฝ้าย ฟ้อนผู้ไทย 3 เผ่า ดึงครกดึงสากและยังมีอีกมากมายที่ยังไม่ได้จัดทำขึ้นเป็นรูปแบบไว้และยังร่วมประดิษฐ์ทำล้าในชุดการแสดงต่างๆ ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ดอีกมากมาย

9.4 ผลงานการสร้างสรรค์ลายเพลงพื้นบ้านอีสานและชุดการแสดงพื้นบ้านอีสาน

ผลงานการสร้างสรรค์ ปี พ. ศ. 2524

- ลายเปิดวงโหวด
- ลายเปิดวงศรีอีสาน
- ลายเปิดวงลาว
- ลายเปิดวงจีน
- ลายลมพัดพร้าวประกอบการแสดงภูไทเรณู
- ลายลมพัดไผ่ประกอบการแสดงศรีโคตรบูรณ์
- ลายคอนสวรรค์

ผลงานการสร้างสรรค์ปี พ.ศ. 2525

- ลายรำตั้งหวาย
- ลายอ่านหนังสือน้อย
- ลายแมงต๊อบเต่า
- ลายแม่ฮ้างกล่อมลูก

ผลงานการสร้างสรรค์ปี พ.ศ. 2526

- ลายสาวลงช่วงประกอบการแสดงดึงครกดึงสาก
- ลายสาวน้อยยิกแม่

ผลงานการสร้างสรรค์ปี พ.ศ. 2535

- ลายสาวน้อยลงทุ่ง
- ชุดการแสดงฟ้อนเก็บขิด
- ลายหมาย่าหาด

ผลงานการสร้างสรรคปี พ.ศ. 2536

- ลายศรีพันดร
- ชุดการแสดงเตี้ยเกี้ยว
- ชุดการแสดงนาคนูชา
- ชุดการแสดงดอกมันปลาลาก้าน

ผลงานการสร้างสรรคปี พ.ศ. 2537

- นักเค้าอ่านคอน
- ลายพรานเดินดง
- ชุดการแสดงฟ้อนโหวด
- เพลงประกอบภาพยนตร์เรื่องราชินีดอกหญ้า
- เพลงประกอบละครเรื่องนายฮ้อยทมิฬ
- ไมค์ ภิรมภรย์ ชุดละครชีวิต ยาใจคนจน
- ศิริพร อำไพพงษ์ ชุดปริญญาใจ
- ศักดิ์สยาม เพชรชมพู

นอกจากงานสร้างสรรค์ทางด้านดนตรีแล้วอาจารย์ยังเป็นผู้ที่สร้างสรรค์งานด้านสังคมอีกมากมาย เช่น การให้การช่วยเหลือและสนับสนุนชาวบ้านให้มีอาชีพโดยการ สอนให้ทำพิน ไปรลงกลาง ชายเล็งชีพ จนมีลูกศิษย์มากมายแล้ว อาจารย์ยังได้รับเชิญให้ทำเพลงประกอบภาพยนตร์จากบริษัทศรีบุญเรืองฟิล์มเรื่องราชินีดอกหญ้า จนได้รับรางวัลเพลงประกอบภาพยนตร์ยอดเยี่ยมในการประกวดภาพยนตร์ ประจำปี 2530 พร้อมรับเชิญให้นำโหวดบันทึกเสียงประกอบหมอลำวงเนตรรีวาสนาและศักดิ์สิทธิ์ มิตรประชา กระทั่งทำเพลงพื้นบ้าน ของบริษัท บี.บี.ซี. ที่กรุงลอนดอนประเทศอังกฤษ และทำเพลงพื้นบ้านชุด แกนอีสาน ของสถาบันราชภัฏมหาสารคาม โดยเป็นคนเล่นพิน และเป่าโหวดนาง

เป็นต้นตำรับช่างฝีมือผลิตเครื่องดนตรีอีสาน พิน ไปรลง โดยเฉพาะโหวด

อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ เป็นผู้มีฝีมือทางช่างอย่างวิจิตร นอกเหนือจากการเป็นนักดนตรีและยังเป็นผู้ที่เริ่มนำโหวดซึ่งเป็นของเล่นสำหรับเด็กเลี้ยงควาย ชาวภาคอีสานทั่วๆ ไปไปใช้เล่นในช่วงปลายฤดูฝนก่อนเก็บเกี่ยวข้าวนาปี มายกระดับให้เป็นเครื่องดนตรี และใช้เล่นผสมในวงดนตรีพื้นบ้านอีสานได้อย่างกลมกลืน ในปัจจุบันมักจะใช้เสียงโหวดเป็นเสียงนำในบทเพลง นอกจากทำโหวดแล้วงานสร้างสรรค์ที่น่าสนใจอีกชิ้นหนึ่งของอาจารย์คือการทำพิน 2 หัว เพื่อใช้ประโยชน์ในการบรรเลงเพลงลายต่างๆ นับว่าเป็นการพัฒนารูปแบบของเครื่องดนตรีอีกชิ้นหนึ่ง อาจารย์ยังเป็นช่างพินที่มีฝีมือเยี่ยมผู้หนึ่ง ในการทำพินของอาจารย์จะทำโดยยึดความถูกต้อง ไพเราะ และสวยงาม ดังนั้นพินของอาจารย์จึงเป็นพินที่มีรูปร่างสวยงามและมีเสียงไพเราะ อาจารย์ใช้เวลาว่างในการแกะหัวพินขนาดเพื่อประดับที่หัวพินทุกตัวที่ใช้เล่น

นอกจากอาจารย์จะทำพิน ทำโหวดแล้วอาจารย์ยังเป็นผู้ที่มีฝีมือในการทำโปงลางอีกด้วย เพราะได้สืบวิชาการทำเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานจากบรรพบุรุษ ซึ่งในตอนแรกๆ ทำขึ้นเพื่อไล่สัตว์ที่มากินข้าวกล้าในนาหรือไล่สัตว์ป่า เช่น เสือ หมี ซึ่งเมื่อ 60 – 70 ปีก่อน ในป่าแถบหนองพอกยังเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์มาก จะปรากฏมีเสือลงมาคาบลูกวัวควาย สุนัข ของชาวบ้านไปกินอยู่เสมอ จึงทำบักเตดเต็งไว้ตามเถียงนา หรือตามชายป่า เพื่อตีไล่สัตว์ โปงลางของอาจารย์จะมีลักษณะพิเศษ คือ จะเพิ่มเสียง ฟา เข้าไปด้วยเพื่อให้สะดวกต่อการเล่นเพลงลูกทุ่ง

ผลงานการทำเครื่องดนตรีของอาจารย์ เช่น โหวด พิน และโปงลางจะได้รับความนิยมจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน อาทิ กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ทั้งภายใน และต่างจังหวัด โรงเรียนมัธยมมากมาย สถาบันราชภัฏต่างๆ วิทยาลัยนาฏศิลป์ทั้ง 4 ภาค แม้แต่มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่อยู่ใกล้ๆ ทั้งที่มีตัวเลือกหลายเจ้า แต่ก็ต้องใช้เครื่องดนตรีจากอาจารย์ ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ด้วยเหตุผลที่ว่าได้มาตรฐานทั้งเสียงอีกทั้งความปราณีตสวยงาม

10.1 การทำพิน

พ.ศ. 2523 อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ได้รับเชิญให้มาทำการสอนดนตรีพื้นเมืองอีสานที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด กรมศิลปากร ในช่วงนั้นวิทยาลัยขาดแคลนเครื่องดนตรีเพื่อใช้ในการเรียนการสอน โดยเฉพาะพิน จึงได้มีความคิดที่จะทดลองผลิตพิน เพื่อใช้สำหรับสอนนักเรียน ได้ฝึกหัด โดยในตอนแรกได้แนวคิดรูปแบบจากพินโบราณ นำมาปรับปรุงทรงให้เล็กกระทัดรัดสวยงามโดยนำลายไทยมาประยุกต์ตกแต่งให้กับพิน ให้ตัวพินมีลวดลายที่สวยงามและแกะสลักหัวพญานาค ซึ่งเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ในความเชื่อของชาวอีสาน มาประกอบเป็นหัวพิน เรียกพินหัวพญานาค

พ.ศ. 2525 ได้แนวคิดจากวงดนตรีเพชรพินทอง ซึ่งได้นำคอนแทกมาประกอบกับพินโปรงเพื่อให้เกิดเสียงดัง โดยไม่ต้องใช้ไมโครโฟน ตลอดจนศึกษา โครงสร้างองค์ประกอบของกีตาร์ไฟฟ้า จึงได้เกิดแนวคิดผลิตพินไฟฟ้าขึ้นมาใช้ ซึ่งเป็นที่นิยมแพร่หลายในปัจจุบัน

พ.ศ. 2526 ได้ปรับปรุงวงดนตรีพื้นเมืองอีสานของวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด ในด้านการใช้เสียงท่อมในการประกอบวงซึ่งเดิมการใช้เสียงท่อมประกอบจังหวะของดนตรีพื้นเมืองอีสานนั้นจะใช้ในการตีตโหมเป็นหลัก อาจารย์จึงได้คิดผลิตพินเบสไฟฟ้า โดยนำคอนแทกเบสมาประกอบเป็นพินเบส ซึ่งมีรูปทรงคล้ายพินและให้เสียงท่อมแทนโหมของ ซึ่งเดิมมีเพียง 3-4 เสียง และเมื่อนำพินเบสไฟฟ้าประกอบวงดนตรีพื้นเมืองอีสานแล้ว ก็ทำให้ได้เสียงไพเราะนุ่มนวล หนักแน่นยิ่งขึ้น

10.2 การทำโปงลาง

เนื่องจากได้รับเชิญให้มาทำการสอนดนตรีพื้นเมืองอีสานที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ดดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้นอาจารย์ จึงได้ผลิตโปงลางขึ้นมาให้ประกอบวงพร้อมๆ กันกับการผลิตพินในการทำโปงลางนั้น ได้รับการถ่ายทอดความรู้มาจากบิดา ผสมผสานกับตนเองซึ่งมีความรู้ด้าน

ช่างไม้และดนตรีเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงคิดปรับปรุงโปงลาง ให้สวยงามมีเสียงตรงกับดนตรีสากล และมีความคงทนถาวรอีกด้วย

10.3 การทำโหวด

เมื่อปีพ.ศ. 2511 ได้ผลิตโหวดขึ้นประกอบวงดนตรีพื้นเมืองอีสานเป็นคนแรกของประเทศ ไทย ซึ่งแต่เดิมนั้นโหวดเป็นเพียงเครื่องเล่นของชาวอีสาน ซึ่งใช้แกว่งโยนขึ้นสู่ท้องฟ้าเพื่อให้เกิดเสียงในฤดูฝนเนื่องจากมีความเชื่อว่าจะทำให้ฝนตก เสียงโหวดนั้นจะมีลักษณะแหบ โหยหวน หวีด หวิว ให้ความรู้สึกได้หลายอย่าง มีเรื่องที่น่าอัศจรรย์จึงเกิดความคิดที่จะนำโหวดมาประยุกต์เพื่อใช้ บรรเลงร่วมกับวงดนตรีพื้นเมืองอีสาน ซึ่งในตอนนั้นมีเพียงพิณโปรง แคน กลอง จึงฉาบเท่านั้นโดย ในตอนแรกมาปรับบันไดเสียงให้เข้ากับแคน ซึ่งใช้โหวดเป็นเสียงหลัก

อาจารย์ได้ใช้ภูมิปัญญาอันลึกซึ้งของตนเอง ในการประดิษฐ์โหวดตั้งแต่เริ่มจัดทำวัสดุซึ่งเป็นวัสดุที่ หาได้ในท้องถิ่น เช่น ไม้ไผ่เอี้ย ไม้รวก ชี้สุด อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ก็คือ มีดตอก มีดอีโต้ ไม้รำทับ ปรับระดับเสียงโดยขั้นตอนการทำค่อนข้างที่จะต้องอาศัยความชำนาญพอสมควร จากการเหลาไม้ จากการเลือกไม้ไผ่เอี้ยมาตัดเสียงความยาวให้ลดหลั่นกันตามลำดับ แล้วจึงตัดแต่งลูกโหวดโดยตัด เฉียง 45 องศา อุดรูลูกโหวดด้วยชี้สุด แล้วปรับระดับเสียง

จากนั้นนำไม้ไผ่มาตัดแต่งทำแกนโหวด โดยเลือกไม้ให้ได้ขนาดที่เหมาะสมกับความใหญ่ หรือเล็กของโหวดที่จะทำ แล้วจึงนำชี้สุดมาทำเป็นริ้วเล็กๆ ยาวพอประมาณ แปะติดกับแกนโหวด นำลูกโหวดที่ปรับกับระดับเสียงมาประกอบกับแกนโหวดจนรอบ สุดท้ายจึงนำชี้สุดอีกส่วนหนึ่งติด เข้าที่ข้างโหวด ตกแต่งให้เรียบสวยงามและเพื่อประโยชน์ใช้สอยตลอดจนให้เป่าง่ายไม่เปลืองลม ปัจจุบันอาจารย์ได้พัฒนาการประดิษฐ์โหวดจากไม้ไผ่เอี้ย ซึ่งอาจจะแตกและชำรุดง่าย อายุการใช้งานไม่ยาวนานมาเป็นโหวดทำจากอลูมิเนียม ซึ่งคงทนกว่าและเสียงมิได้ผิดเพี้ยนไปจากโหวดที่ทำ จากไม้ แสดงให้เห็นถึงวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลในการพัฒนาตนเองไม่ยอมหยุดนิ่งและพยายามที่จะ ประยุกต์เครื่องดนตรีพื้นเมืองโดยใช้เทคโนโลยีและวัสดุสมัยใหม่เข้ามาช่วยอยู่เสมอ

ใน พ.ศ.2517 ได้มีโอกาสนำวงโหวดเสียงทองไปบรรเลงที่สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยจังหวัด ขอนแก่นจึงได้ทำให้เครื่องดนตรีโหวดเป็นที่รู้จักและมีผู้สนใจนำไปบรรเลงร่วมกับวงดนตรีพื้นเมือง อีสานกันอย่างแพร่หลายและในปัจจุบันวงดนตรีอีสานแทบทุกวงได้นำโหวดไปบรรเลงร่วมกับดนตรี ชนิดอื่นจนเป็นที่รู้จักทั่วประเทศ

โหวด เป็นเครื่องเล่นของชาวอีสาน สืบต่อกันมาช้านานพอๆ กับการเล่นบั้งไฟของชาว อีสานและโดยทั่วไปใช้แกว่ง ขว้างเล่น ให้เกิดเสียงดังทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ต่อมา นำมาเป่าเล่น เป่าโซว์ เป่าเพื่อความสนุกสนานตลอดจนนายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ มีความรัก ความชอบในดนตรีอยู่แล้ว จึงได้นำโหวดเข้าไปเป่า กับวงดนตรีพื้นบ้านร่วมกับ แคน พิณและ โปงลาง นับว่าเป็นคนแรกของประเทศไทยหรือของโลกก็ได้ ปัจจุบันโหวดถือว่าเป็นเครื่องดนตรี พื้นบ้านอีสานที่คนไทยรู้จักโดยทั่วไป สิ่งที่ทำให้นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ได้เป็นที่รู้จักในวงการ

ดนตรีพื้นบ้านอีสานนั้น นอกจากจะเป็นคนแรกที่น่าโหวดเข้ามาใช้ในวงโปงลางแล้วยังเป็นบุคคลแรกที่ได้ปรับปรุงโหวดในสมัยก่อนซึ่งมีแค่ 2 - 3 เสียงมาเป็นโหวดที่มี 7 เสียง ซึ่งเป็นต้นแบบของโหวดในปัจจุบันนี้

การพัฒนาเครื่องดนตรีโหวด

1. โหวดเดิมใช้แกว่ง ขว้าง ปา เล่น หรือเพื่อพิธีกรรม มีเพียง 2 – 3 ลูก นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ได้นำมาปรับปรุงโดยการเพิ่มลูกโหวดเป็น 7 ลูก 7 เสียง และนำมาเข้าเล่นในวงดนตรีพื้นบ้านจนถึงปัจจุบัน
 2. การทำโหวด เดิมนั้น ทำแบบง่าย ๆ วัสดุไม่ละเอียด นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ได้มีการจัดกระบวนการทำอย่างพิถีพิถันมากขึ้น ปรับเสียง ปรับรูปทรงให้มีความเหมาะสมสวยงามยิ่งขึ้น
 3. ในสมัยก่อน การฝึกเป่าโหวดนั้นฝึกแบบไม่มีเทคนิคและวิธีการใดๆ อาศัยการฟังและจำทำนองจากรุ่นสู่รุ่น นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ จึงเป็นผู้คิดรูปแบบการฝึกเป่าโหวดขึ้นและมีการใช้สอนในสถาบันการศึกษาจนถึงปัจจุบัน
- ประเภทของโหวด** มี 3 ประเภท คือ
4. โหวดหาง หรือ โหวดแกว่ง หรือ แกวโหวด เป็นโหวดที่ผูกเชือกไว้แกว่งเล่นเพื่อออกกำลังแขน จะแกว่งโหวดให้หมุนเป็นรูปวงกลมไปรอบๆ ตัว เสียงโหวดจะดัง “แกว – แกว” ชาวบ้านจึงเรียกว่า “แกวโหวด” เมื่อแกว่งโหวดไปรอบๆ ตัวแล้วจะปล่อยปลายวงโหวดให้หลุดลอยขึ้นไปบนอากาศ เพื่อให้เกิดเสียงดัง “โว – โว” ซึ่งเรียกอาการนี้ว่า ทิ้งโหวด (ทิมโหวด) บางครั้งก็จะมัดโหวดติดกับบั้งไฟ โหวดจะติดขึ้นไปด้วยทำให้เกิดเสียงดัง “หวีด” โหวดชนิดนี้จะมี 5 – 6 ลูกเท่านั้น
 5. โหวดกลม ไม่มีหางมีลักษณะเป็นทรงกลมเหมือนบั้งไฟ มีลูกโหวดตั้งแต่ 11 – 13 ลูก เวลาประดิษฐ์จะเน้นให้เกิดเสียงไพเราะ และสามารถเล่นเข้ากับเครื่องดนตรีชิ้นอื่นๆ ได้ เช่น พิณ แคน และโปงลางโหวดที่มี 13 ลูก จะเป็นโหวดที่สมบูรณ์แบบที่สุด เพราะเป่าเสียงต่ำสุด และเสียงสูงสุดได้
 6. โหวดแผง ใช้หลักการเป่าเหมือนโหวดกลม ซึ่งโหวดแผงจะติดลูกโหวดเรียงกันเป็นแถวเดียวตามลำดับความยาว-สั้น

ภาพประกอบ 59 ขั้นตอนและวิธีทำโหวด

ภาพประกอบ 60 โหวดที่ทำสำเร็จแล้ว

โหวดทำมาจากไม้กู่แคนหรือไม้ไผ่เฮี้ย ที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปตามธรรมชาติในบริเวณ
เทือกเขาภูพาน ในอดีตโหวดทำกันเพียง 3 – 7 ลูก เพื่อแกว่งหรือสแนร์ขึ้นบนท้องฟ้า ต่อมาปี พ.ศ.

2511 อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ได้คิดค้นให้โหวดมีเสียงเพิ่มขึ้นเป็น 7 เสียง สามารถนำมาบรรเลงกับเครื่องดนตรีอื่นๆ ได้ ขั้นตอนของการทำโหวดพอสรุปได้ ดังนี้

วัสดุอุปกรณ์ในการทำโหวด

- ไม้ไผ่เสี้ย
- ไม้ไผ่ลวก
- ขี้สูด (ชันรงค์)

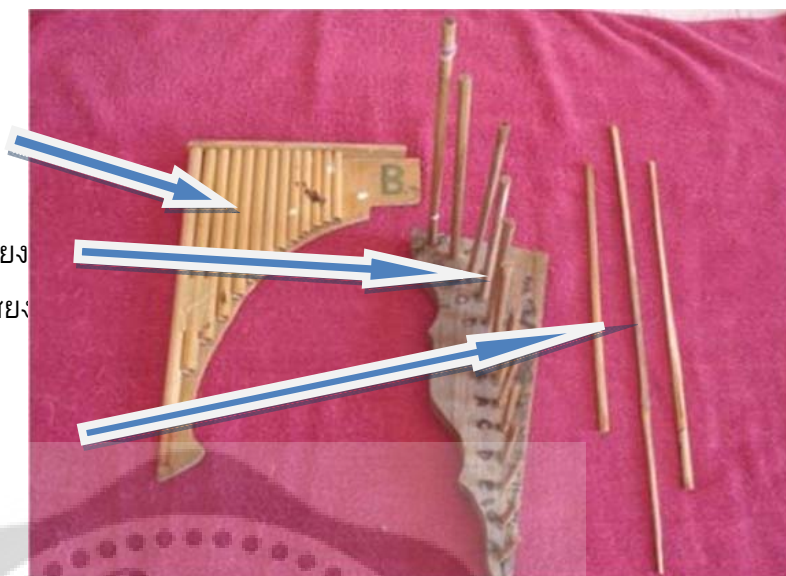
ภาพประกอบ 61 วัสดุอุปกรณ์ในการทำโหวด กลุ่มที่ 1

- มีดตอก
- มีดอีโต้
- เลื่อย

ภาพประกอบ 62 วัสดุอุปกรณ์ในการทำโหวด กลุ่ม 2

- แม่พิมพ์ลูกหวด
- แม่พิมพ์ปรับระดับเสียง
- ไม้ลำทับปรับระดับเสียง

ภาพประกอบ 63 วัสดุอุปกรณ์ในการทำหวด กลุ่มที่ 3

ขั้นตอนในการทำหวด

1. ออกไปตัดไม้ไผ่เขียว และไม้ไผ่ลวก

ภาพประกอบ 64 ออกไปตัดไม้ไผ่เขียว และไม้ไผ่ลวก

2. นำไม้ไผ่เขียว และไม้ไผ่รวมมาตากแดด

ภาพประกอบ 65 นำไม้ไผ่เขียว และไม้ไผ่รวมมาตากแดด

3. นำไม้ไผ่ลวกมาตัดให้ได้ขนาดเพื่อทำแกนโหวด

ภาพประกอบ 66 นำไม้ไผ่ลวกมาตัดให้ได้ขนาดเพื่อทำแกนโหวด

4. ตกแต่งแกนโหวดให้ได้รูปทรง

ภาพประกอบ 67 ตกแต่งแกนโหวดให้ได้รูปทรง

5. ตัดไม้ไผ่เอียงให้ได้ขนาดตามแม่พิมพ์

ภาพประกอบ 68 ตัดไม้ไผ่เอียงให้ได้ขนาดตามแม่พิมพ์

6. นำลูกโหวดมาตัดปลายให้เฉียงประมาณ 45 องศา

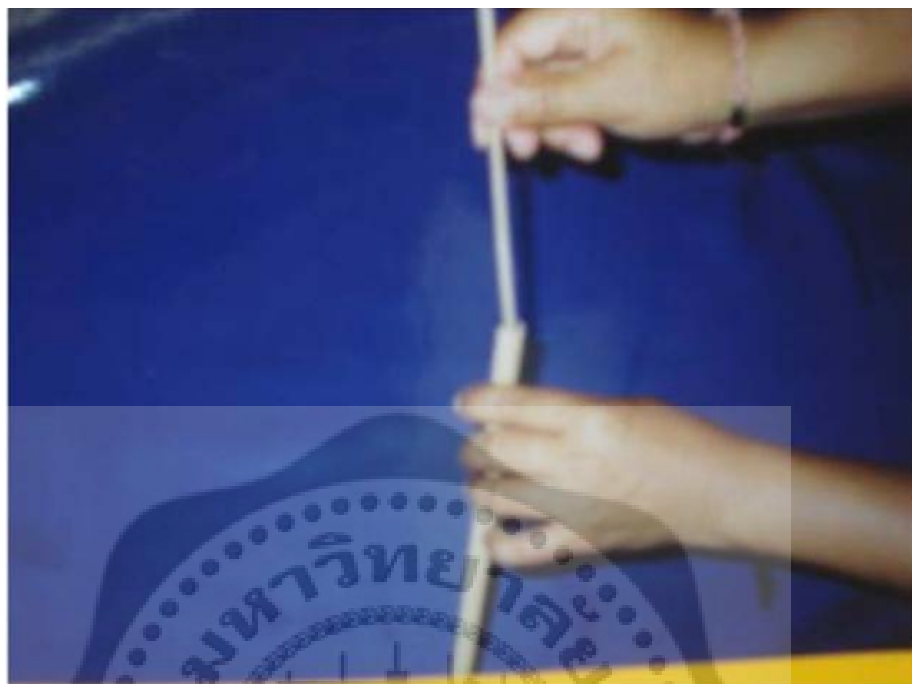
ภาพประกอบ 69 นำลูกโหวดมาตัดปลายให้เฉียงประมาณ 45 องศา

7. นำลูกโหวดมาใส่แม่พิมพ์แล้วนำซี่สูตมาอุดลูกโหวดด้านที่ไม่ได้ตัดเฉียง 45 องศา

ภาพประกอบ 70 นำลูกโหวดมาใส่แม่พิมพ์แล้วนำซี่สูตมาอุดลูกโหวดด้านที่ไม่ได้ตัดเฉียง 45 องศา

8. นำไม้ปรับเสียงมาปรับเสียงที่ละลูก

ภาพประกอบ 71 นำไม้ปรับเสียงมาปรับเสียงทีละลูก

9. นำไม้แกนโหวดที่ตกแต่งแล้วมาติดซี่สลุตให้รอบ

ภาพประกอบ 72 นำไม้แกนโหวดที่ตกแต่งแล้วมาติดซี่สลุตให้รอบ

10. นำลูกโหวดที่ปรับเสียงแล้วมาติดเข้ากับแกนโหวด

ภาพประกอบ 73 นำลูกโหวดที่ปรับเสียงแล้วมาติดเข้ากับแกนโหวด

11. นำขี้สูดมาติดที่หัวโหวดแล้วทำความสะอาดหัวโหวดด้วยทินเนอร์

ภาพประกอบ 74 นำขี้สูดมาติดที่หัวโหวดแล้วทำความสะอาดหัวโหวดด้วยทินเนอร์

12. ลิ้นสุดขบวนการทำโหวด

ภาพประกอบ 75 ลิ้นสุดขบวนการทำโหวด

งานสนับสนุนศิลปวัฒนธรรม

อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ เป็นผู้ที่ชอบการดนตรีและรักเป็นชีวิตจิตใจตั้งนั้นการสร้างสรรคที่จะขาดไม่ได้นั่นคือ การสนับสนุนส่งเสริมด้านการดนตรีพื้นบ้านอีสาน โดยการเป็นครูสอน เป็นวิทยากร ในการให้ความรู้ด้านการดนตรีพื้นบ้านแก่วงดนตรีน้องใหม่ทั้งภาครัฐและเอกชน นับได้ว่าอาจารย์เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในหลายๆ ด้านตลอดจนการสร้างคุณประโยชน์อีกมากมายให้กับสังคมเนื่องจากเป็นผู้สนใจในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมในด้านดนตรีพื้นบ้านอีสานเป็นพิเศษประกอบกับสายตระกูลมีเลือดของนักดนตรีอยู่ ดังนั้นชีวิตของอาจารย์จึงทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจให้กับงานด้านศิลปการดนตรีและการแสดงพื้นบ้านอีสานอย่างเต็มที่

ฉะนั้นอาจารย์จึงได้สร้างผลงานทางศิลปะการดนตรีและการแสดงพื้นบ้านอีสานซึ่งรักและได้ประจักษ์แก่สายตาของคนทั่วไปทั้งในประเทศและต่างประเทศมีอยู่มากมาย

ด้านการประดิษฐ์สร้างสรรค์ศิลปะการละเล่นพื้นบ้านอีสาน

อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ มิใช่มีความสามารถเฉพาะดนตรีเท่านั้น ยังมีพรสวรรค์ในด้านการละเล่นพื้นบ้านอีสานหลายประเภทอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นหมอลำ ปี พ.ศ.2536 เคยลำได้ตอบอาจารย์ ดร.จวีร์วรรณ พันธุ(ดำเนิน) ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (หมอลำ) เป็นบุคคลที่

ได้รับการยกย่องเป็นราชินีหมอลำคนแรกของประเทศไทย มาแล้วหลายครั้งในงานแสดงเผยแพร่ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด และหน่วยงานอื่น นอกจากนี้ยังมีความสามารถในการร่ายรำมวยโบราณได้อย่างสวยงามและยังสามารถถ่ายทอดให้ลูกศิษย์ได้อย่างดี ไม่ว่าจะเป็นท่าเสื่อออกท่า หมุ่มาถวายเป็นแหวน จะเข้าพาดหาง เป็นต้น เป็นการแสดงศิลปะทำการต่อสู้ อีกทั้งชุดฟ้อนภูไท 3 ผ่า อาจารย์ก็เป็นผู้ฝึกสอน นอกจากนี้ยังเป็นผู้ให้คำแนะนำออกแบบท่าในการละเล่นพื้นเมืองอีสานอีกหลายชุด ที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ดนำออกแสดงเช่น ฟ้องเก็บขิด ผลงานประดิษฐ์สร้างสรรค์ปี พ.ศ. 2535 เต๋ยเกี่ยว ผลงานประดิษฐ์สร้างสรรค์ ปี พ.ศ. 2536 ฟ้อนโหวด ผลงานประดิษฐ์สร้างสรรค์ปี พ.ศ. 2537

การทำคุณประโยชน์เพื่อสังคม

การเข้ามารับหน้าที่เป็นครูผู้สอนในวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด มิได้ทำให้อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ละเลยต่อการทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นของตน ยามว่างในวันเสาร์อาทิตย์ อาจารย์จะกลับไปยังบ้านหนองพอกเพื่อฝึกซ้อมดนตรีให้กับเด็กๆ ในหมู่บ้านหรือโรงเรียนที่ขอความช่วยเหลือ โดยไม่เรียกร้องค่าตอบแทนใดๆ บางอาทิตย์ก็จะเดินทางไปสอนนักเรียนในสถานพินิจจังหวัดขอนแก่น ในกิจกรรมดนตรีเพื่อคนพิการรณรงค์ในการต่อต้านด้านโรคเอดส์ รณรงค์ไม่กินปลาดิบ โครงการต่างๆ ที่หน่วยงานขอมาไม่ว่าจะเป็นสาธารณสุข การไฟฟ้า อาจารย์ก็จะให้ความร่วมมือโดยเกียติงอน

พ.ศ. 2545 อาจารย์ได้สร้างศูนย์ส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปะท้องถิ่น อำเภอหนองพอก เปิดอบรมเยาวชน นักเรียน ชาวบ้าน เปิดมาแล้ว 5 รุ่น รุ่นแรกมี 450 คน เป็นผู้ดำเนินการหาทุนเพื่อเป็นกองทุนสังคม สนับสนุนสร้างอาคารอเนกประสงค์ เป็นที่เผยแพร่ และรวบรวมศิลปะพื้นเมือง เป็นที่เล่นที่ซ้อม เหมือนสมัยก่อนที่ไม่มีบ้านแล้วให้คนไปอยู่ทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นศูนย์รวมการผลิตเครื่องดนตรีพื้นเมืองกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้น และได้แบ่งเป็นกลุ่มๆ ละประมาณ 4 - 5 หมู่บ้าน จะมีคณะกรรมการบริหาร 25 คน ต่อ 1 กลุ่ม สมาชิกจะกระจายอยู่ในเขตเทศบาลอำเภอหนองพอก ประธานศูนย์คือผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 ชื่อผู้ใหญ่ สายัญ ชอบบุญ ส่วนอาจารย์เป็นรองประธาน และเป็นฝ่ายกิจกรรม ต้องคอยประสานงานและไปประชุมอยู่ตลอดเวลา ชื่อเสียงและฝีมือของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ เป็นที่ยอมรับและรู้จักของบุคคลทั่วไปทั้งในวงการดนตรีและวงการศึกษา มีผู้ศรัทธา และชื่นชมที่จะขอซื้อตัวไปทำงานดนตรีที่กรุงเทพฯ แต่อาจารย์ก็ยึดมั่นที่จะยืนหยัดสืบสานศิลปะพื้นบ้านท้องถิ่นของตนเองมากกว่า ความเสียสละของอาจารย์ในด้านความรู้ยังไม่หยุดเพียงเท่านี้ อาจารย์ยังเสียสละเวลาบรรจงสร้างเครื่องดนตรีพื้นเมืองอีสานบริจาคให้กับโรงเรียน ให้กับวัดที่ขาดแคลนอีกด้วย คุณงามความดีและการเสียสละ ตลอดจนความรู้ที่ให้เป็นวิทยาทานแก่ชุมชนตลอดมา จึงได้รับผลตอบแทนที่เป็นเกียรติยศ เป็นความภาคภูมิใจให้กับตัวเองและครอบครัว คือโล่ที่ประกาศเกียรติคุณอย่างมากมายแม้จะมีได้เป็นทรัพย์สินเงินทอง แต่เป็นน้ำทิพย์ชโลมใจที่ทำให้อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ หายเหน็ดเหนื่อย

นอกจากการเผยแพร่ศิลปะการแสดงพื้นบ้านแล้วนายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ยังเป็นบุคคลที่อุทิศตนทำคุณประโยชน์เพื่อสังคมอย่างต่อเนื่องโดยได้รับการยอมรับให้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ในทางสังคมดังต่อไปนี้

พ.ศ. 2548 - ปัจจุบัน เป็นประธานเครือข่าย OTOP อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2548 - ปัจจุบัน เป็นรองประธานสภาวัฒนธรรม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2552 – ปัจจุบัน เป็นประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนหนองพอกวิทยาลัย อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2552 ได้บริจาคเงิน จำนวน 4,200 บาท ให้กับโรงเรียนบ้านกล้วยวิทยา อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2552 – ปัจจุบัน เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาและพัฒนาโรงพยาบาล อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 252 – ปัจจุบัน เป็นคณะกรรมการพัฒนาเทศบาล อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2552 – ปัจจุบัน เป็นคณะกรรมการบริการงานจังหวัดแบบบูรณาการ(ก.บ.จ.)

จังหวัดร้อยเอ็ด

เป็นที่ปรึกษาการทำผลงานทางวิชาการ เพื่อเลื่อนวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามาโดยต่อเนื่อง และตลอดไป

ตาราง 10 การทำคุณประโยชน์เพื่อสังคม

ปีพุทธศักราช	การทำคุณประโยชน์เพื่อสังคม และสาธารณกุศล	สถานที่
พ.ศ. 2548 - ปัจจุบัน	เป็นประธานเครือข่าย OTOP อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด	อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2548 - ปัจจุบัน	เป็นรองประธานสภาวัฒนธรรม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด	อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2552 – ปัจจุบัน	เป็นประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน โรงเรียนหนองพอกวิทยาลัย อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด	อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2552	ได้บริจาคเงิน จำนวน 4,200 บาท ให้กับ โรงเรียนบ้านกล้วยวิทยา	อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2552 – ปัจจุบัน	เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาและพัฒนา โรงพยาบาล อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด	อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

ตาราง 10 การทำคุณประโยชน์เพื่อสังคม

ปีพุทธศักราช	การทำคุณประโยชน์เพื่อสังคม และสาธารณกุศล	สถานที่
พ.ศ. 2552 – ปัจจุบัน	เป็นคณะกรรมการพัฒนาเทศบาล อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด	อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2552 – ปัจจุบัน	เป็นคณะกรรมการบริการงานจังหวัดแบบ บูรณาการ(ก.บ.จ.)	จังหวัดร้อยเอ็ด
-	เป็นที่ปรึกษาการทำผลงานทางวิชาการ เพื่อ เลื่อนวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา	-

นอกจากนั้นอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ยังได้ทำคุณประโยชน์ให้แก่จังหวัดร้อยเอ็ด คือ มีโหนดเป็นตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดร้อยเอ็ด สร้างไว้ตั้งอยู่สองข้างทางถนนที่อยู่ประตูทางเข้า เกาะบึงปลาชัยเป็นตัวโหนดที่ใหญ่มากมองเห็นได้เด่นชัด พร้อมทั้งหอนาฬิกาที่บึงปลาชัยในสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ได้ทำเสียงโหนดแทนเสียงนาฬิกา ทุกๆ ชั่วโมงจะมีเสียงโหนดดังขึ้นตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อเอาไว้เตือนเวลาและเพื่อความเพลิดเพลินสำหรับคนที่แวะมาบริเวณนั้นได้ฟังกัน อีกทั้งเสาไฟในสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ก็มีสัญลักษณ์โหนดติดอยู่ด้วย วงเวียนกลางถนนหลังศาลากลางร้อยเอ็ดได้ทำสัญลักษณ์เป็นรูปโหนดด้วยเหมือนกันอยู่ใจกลางวงเวียนของถนน อีกแห่งหนึ่งที่ตลาดสดทุ่งเจริญตรงป้อมยามจะมีรูปโหนดอยู่มุมของป้อมยามความสูงเท่ากับป้อมยาม แม้กระทั่งปากทางเข้าซอยต่างๆจะมีป้ายที่มีสัญลักษณ์โหนดติดอยู่ด้วยอีกเช่นกัน

อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ได้ทำให้คนจังหวัดร้อยเอ็ดภาคภูมิใจเป็นอย่างมากที่มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง

ภาพประกอบ 76 ประตูทางเข้าบึงพลาญชัย

ภาพประกอบ 77 ลานหน้าบึงพลาญชัยมีรูปหล่อโลหะพระฉายาลักษณ์ รัชกาลที่ 6

ภาพประกอบ 78 มีศาลเจ้าพ่อหลักเมืองอยู่ที่เกาะกลางบึงพลาญชัย

ภาพประกอบ 79 โห่ดใหญ่สองข้างทางถนนในบึงพลาญชัย

ภาพประกอบ 80 มีป้ายแสดงของฐานโหวดทั้งสองข้าง

ภาพประกอบ 81 หอนาฬิกาเสียงโหวดในสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์

ภาพประกอบ 82 สัญลักษณ์โหนดที่เสาไฟในสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์

ภาพประกอบ 83 สัญลักษณ์โหนดที่ป้อมยามตลาดสดทุ่งเจริญ

ภาพประกอบ 84 สัญลักษณ์โหนดที่วงเวียนเกาะกลางถนนหลังศาลากลางร้อยเอ็ด

ภาพประกอบ 85 สัญลักษณ์โหนดที่ป้ายปากซอย

ภาพประกอบ 86 สัญลักษณ์โหวดบนเสื้อของฝากที่พระมหาเจดีย์ชัยมงคล

ปณิธานและอุดมการณ์ที่วางไว้

ความมุ่งมั่นที่ไม่เคยลบเลือนไปจากชีวิตของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ เลยก็คือการถ่ายทอดความรู้และฝีมือทางดนตรีให้กับลูกศิษย์เป็นปณิธานที่จะพยายามต่อไปอย่างไม่ขาดสาย โดยคาดหวังว่าจะทำให้ลูกศิษย์มีคุณภาพขึ้นไปมากกว่านี้

ในด้านความใฝ่ฝันและโครงการในอนาคตของตนเองอยากที่จะศึกษาเรื่องของโน้ตสากลให้เข้าใจและเชี่ยวชาญกว่านี้เพราะปัจจุบันเวลาที่แต่งทำนองเพลงมักจะใช้โน้ตไทยและทำเอกลักษณ์เพิ่มเติม โดยใช้โน้ตดนตรีพื้นเมืองอีสาน

นอกจากนี้ยังใฝ่ฝันที่จะมีกิจการเกี่ยวกับดนตรีเป็นของตนเองหรือมีส่วนในการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมย่อยเป็นของท้องถิ่นหรือสมาคมดนตรีที่บ้านที่ตนจะสามารถทำงานดนตรีได้อย่างอิสระสามารถแบ่งวันเสาร์ให้กับสังคมได้อย่างเต็มที่

ความคาดหวังกับทายาทต้องการให้สืบทอดสานต่องานทางด้านดนตรีพื้นเมืองของตนด้วยอุดมการณ์และปณิธานที่ตั้งไว้คือ “ไม่ต้องร่ำรวย ขอให้มีความสุข”

แผนงานความเป็นไปของโหวดในอนาคต

จะต้องทำให้คนรู้จักทั่วไป โดยลำพังวิทยาลัยนาฏศิลป์หรือชื่อเสียงของอาจารย์เองคงทำได้อายากจะต้องกระจายความรู้ไปสู่ชุมชนและโรงเรียนซึ่งตอนนี้ได้สร้างหลักสูตรสำหรับนักเรียนประถมศึกษาให้เรียนโหวดด้วย โหวดจะต้องสามารถเกื้อหนุนสังคมได้สร้างรายได้ต่อชุมชน

เรื่องของการบรรเลงจากเพลงพื้นเมืองอยากให้อำเภอรอบบึงสาธิตการสร้งงานร่วมกับเพลงลูกทุ่ง เพลงสตริง เพลงสากล การสร้างโหวดให้มีทุกเสียง ทั้ง # ,b เพื่อใช้ในงานเพลงให้กว้างขึ้นแต่ตอนนี้ก็ได้สร้างขึ้นมาแล้วแต่ไม่เป็นที่นิยมเท่าที่ควร การเล่นดนตรีที่มี 5 เสียงของอีสานก็ยังจะอนุรักษ์ไว้เหมือนเดิมเพราะเป็นเอกลักษณ์ของดนตรีอีสาน อยากสร้างสื่อๆ ต่างๆ ให้ง่ายต่อการเรียน เช่นการเรียนโหวดทางอินเทอร์เน็ต

ฝากถึงศิลปินรุ่นใหม่

คนที่ก้าวมาถึงในจุดนี้ได้จะต้องมีความคิดเพิกกันในด้านแรก ต้องมีความอดทน ตั้งใจฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ ไม่อยากให้ท้อถอย อยากให้คิดตลอดเวลาว่าจะทำอะไรขอให้อะไรขอให้อะไรให้ถึงที่สุด เหมือนที่ผู้เฒ่าผู้แก่เก่าก่อนสอนไว้ว่า “เฮ็ดให้สุดขุดให้ถึง” คือทำให้ถึงที่สุดจะดีจะร้ายก็ให้ผลออกมาชัดเจน ถ้าดีก็ถือว่าเป็นงานวิจัยชั้นเยี่ยม แต่ถ้าผิดพลาดให้ถือว่าเป็นครู สังเกตได้จากคนที่ประสบความสำเร็จไม่มีใครทำครั้งเดียวได้ดีที่สุดต้องล้มลุกคลุกคลานมาจึงจะจับทางถูกเพราะความไม่เคยชิน

ถ้ามีใจรักในเสียงเพลง เสียงดนตรี ไม่ผิดหวังแน่นอน จะนำทางไปสู่ความสำเร็จในอนาคต ดนตรีเป็นสิ่งประโลมโลกเปรียบเสมือนดังอาหารชนิดหนึ่งที่มาหล่อเลี้ยงจิตใจมนุษย์ ถ้าคนเรามีจิตใจที่สนุกสนานก็จะมีกำลังใจที่จะต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ ไปได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาองค์ความรู้ของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามขั้นตอนที่ได้กำหนดเป็นลำดับ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาชีวประวัติของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์
2. เพื่อศึกษาผลงานด้านดนตรีอีสานโดยเฉพาะโหวดของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงชีวประวัติของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์
2. ทำให้ทราบถึงผลงานด้านดนตรีของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

การศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยใช้วิธีการวิจัยภาคสนามเป็นหลัก และการศึกษาทางเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นส่วนประกอบเพื่อนำข้อมูลมาประมวลให้ได้ข้อมูลภาพรวม และสามารถเชื่อถือได้ โดยผู้วิจัยได้แบ่งข้อมูลออกเป็น 2 รูปแบบดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชีวประวัติของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ในด้านการศึกษาตั้งแต่เยาว์วัยจนถึงปัจจุบันรวมถึงเส้นทางการดำเนินชีวิต การเข้าสู่เส้นทางดนตรี อีกทั้งการเผยแพร่วิชาการทางดนตรีพื้นบ้านอีสาน พร้อมทั้งการแสดงดนตรีพื้นบ้านอีสานไปในสถานที่ต่างๆ เป็นกรรมการตัดสินการประกวดศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสาน เกียรติบัตรที่ได้รับจากการเป็นวิทยากร การทำโหวดซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่โดดเด่นของอาจารย์ และผลงานเพลงของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

2. ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารต่างๆ ได้แก่บทความทางวิชาการ ตำรา หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

เมื่อได้ข้อมูลทางเอกสารและข้อมูลทางภาคสนามแล้ว ผู้วิจัยได้จัดแยกประเภทข้อมูลและทำการศึกษาวิเคราะห์ในด้านต่างๆ ตามหัวข้อต่อไปนี้

- ชชาติภูมิ
- การศึกษา
- สภาพครอบครัว
- การเรียนดนตรีพื้นบ้าน

- การเข้าสู่วงการ
- ประสบการณ์ ความภูมิใจในชีวิตตั้งแต่เยาว์วัย จนถึงปัจจุบัน
- ชีวิตในปัจจุบัน
- การแสดง
- การเผยแพร่
- เกียรติบัตร
- การรับเชิญเป็นวิทยากร
- การรับเชิญเป็นกรรมการตัดสินการประกวดศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสาน
- การสร้างหลักสูตรการสอนดนตรีพื้นบ้านอีสาน
- การสร้างศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสานที่อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด
- งานเพลงประกอบละคร
- ผลงานเพลง
- การเป็นต้นตำรับช่างฝีมือผลิตเครื่องดนตรีอีสานโดยเฉพาะโหวด

ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้นำมาเรียบเรียงในรูปแบบของการพรรณนา บรรยายเป็นความเรียงและสรุปเป็นรายงานการวิจัยดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยและข้อมูลต่างๆ สามารถสรุปได้เป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับชีวประวัติ อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

1. ชาตภูมิ

อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ เกิดในครอบครัวชาวนา อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ในสมัยนั้นทำอาชีพกสิกรรมเป็นส่วนใหญ่ ไม่นิยมส่งบุตรหลานไปเรียนชั้นสูงๆ เพราะต้องออกจากบ้านไปเรียนในเมืองทำให้ไม่ได้เรียนตามที่ตัวเองตั้งใจเอาไว้

อาจารย์ทรงศักดิ์ เป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่ศึกษาด้านดนตรีพื้นเมืองตั้งแต่ยังเด็กเรื่อยมา จนกระทั่งวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ดเห็นถึงความรู้ความสามารถจึงเชิญให้ไปเป็นอาจารย์พิเศษสอนดนตรีพื้นเมือง นับได้ว่าอาจารย์เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นคนหนึ่งของประเทศ

2. การศึกษา

อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบ้านหนองพอก เมื่อปี พ.ศ. 2509 และมีมัธยมศึกษาตอนปลาย จากกศน.หนองพอก เมื่อปี พ.ศ. 2535

3. สภาพครอบครัว

อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ สมรสกับนางคุณุณี นวลเจริญ มีอาชีพทำนาและเล่นดนตรี มีบุตรชาย 2 คน เป็นครอบครัวที่อบอุ่นเข้าใจซึ่งกันและกัน เพราะทุกคนรักในเสียงเพลงเหมือนกันปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 32 หมู่ที่ 2 ตำบลหนองพอก อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

4. การเรียนดนตรีที่บ้าน

เมื่ออายุได้ 13 ปี อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ได้เริ่มศึกษาฝึกฝนเครื่องดนตรีอย่างจริงจัง โดยเริ่มฝึกหัดพิณก่อนแล้วจึงฝึกโปงลาง ท่านเป็นผู้มีความวิริยะอุตสาหะในการทำงานเป็นอย่างยิ่ง ช่วยบิดามารดาและสมาชิกในครอบครัวทำงานในไร่นาด้วยความขยันขันแข็ง เป็นครอบครัวชาวนาชนบทที่มีความแตกต่างจากครอบครัวชาวนาทั่วไป คือ เป็นครอบครัวชาวนาที่มีดนตรีในหัวใจเป็นครอบครัวที่รักในเสียงดนตรี และเล่นดนตรีสืบทอดกันมาแต่ครั้งบรรพชน

ในสายตระกูลจะมีเครื่องดนตรีอีสานประเภท พิณ แคน โปงลาง และโหวด อยู่ติดบ้านเสมอ เป็นเพราะคนสมัยก่อนจะใช้เครื่องดนตรีเหล่านี้ในการทำมหรสพ ชายใดที่เป่าแคนไม่เป็น มักจะไม่ได้เมียหรือสาว ๆ ไม่ชอบ ซึ่งเป็นค่านิยมในสมัยนั้น จากนั้นได้เปลี่ยนไปเล่นแคนเมื่ออายุ 8 – 14 ปี แต่มาฝึกจริงจังเมื่ออายุ 15 ปี เพื่อใช้เล่นสาว

การติดพิณ อาจารย์ได้ศึกษาจากสภาพแวดล้อม คือการรับรู้จากพ่อจากพี่ๆ โดยการติดลงอย่างเดียว ต่อมาได้รับการชี้แนะจากครูแสนให้ดีขึ้น ติดลง ทำให้มีการพัฒนาสามารถติดพิณได้เป็นอย่างดี

การเป่าแคนอาจารย์ได้อาศัยประสบการณ์จากเสียงแคนหมอลำผีฟ้าบ้าง จากรุ่นพี่บ้าง จากพ่อเป็นส่วนใหญ่ และจากพลังข้างในของความอยากรู้ อยากเป็น มากที่สุดมาเป็นอันดับหนึ่ง การตีโปงลางได้จากการสังเกตจาก พ่อ แม่ พี่ น้อง และญาติๆ

ส่วนการเป่าโหวดได้ศึกษาจากการละเล่นของรุ่นพี่ๆ เรื่อยมาตั้งแต่ยังเด็กๆ จนกระทั่งพัฒนามาเป็นทั้งผู้เป่า และผู้ผลิตเอง การเป่าโหวดอาศัยลายเพลงโบราณมาออกแบบประดิษฐ์ลายเพลงใหม่ให้เกิดความไพเราะ นุ่มนวล แปลกพิสดารยิ่งขึ้นกว่าที่เคยเป่ากันมาจากดั้งเดิม เมื่อมีการเล่นมาก ฝึกมาก จึงเกิดความรู้ความคิดสร้างสรรค์ที่จะสร้างสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ขึ้นมาเอง เช่น พิณก็เสริมใสให้มีหัวนาค ปรับเปลี่ยนให้ใช้กับไฟฟ้าได้โดยการติดคอนแทกขยายเสียง กลายมาเป็นพิณไฟฟ้ามีทั้งแบบลำตัวทึบ และแบบลำตัวโปร่ง แม้กระทั่งทำพิณเบสไฟฟ้าเข้ามาทำหน้าที่แทนการตีใจของที่เสียงต่ำๆซึ่งใช้ทำเป็นเสียงเบสในสมัยก่อนอีกด้วย

5. การเข้าสู่วงการดนตรีที่บ้านอีสาน

อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ได้นำเอาโหวดซึ่งเคยแกลงเล่นในท้องถิ่นมาเป่าเป็นเพลงเพื่อเกี้ยวสาวและแอ้วสาวลงช่วง ต่อมานำมาเล่นกับ พิณ แคนและโปงลางและเริ่มตั้งวงดนตรีเล็กๆ ขึ้นในหมู่บ้านโดยการรวมญาติพี่น้องในสายตระกูล

อาจารย์ได้จัดตั้งวงดนตรีขึ้นด้วยการรวมเอาญาติพี่น้องในสายตระกูล และใช้โหวด ประกอบกับ พิณ โปงลาง และแคน วงโหวดได้รับความนิยมจากชาวบ้าน และละแวกใกล้เคียงแล้วเติบโตขึ้นเรื่อยๆ จนได้รับการสนับสนุนจากทางอำเภอให้เข้าร่วมโครงการพบปะประชาชนกับทางราชการและได้ออกมาเผยแพร่ภาพทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 เขตขอนแก่นในสมัยนั้น จึงทำให้วง

โหวดเริ่มมีคนรู้จักมากขึ้นเป็นที่คุ้นเคยของประชาชน ด้วยวงนี้ใช้โหวดเป็นหลัก ดังนั้นนายอำเภอ ถนอม ส่งเสริม ดำรงตำแหน่งนายอำเภอหนองพอกในขณะนั้น จึงได้แต่งตั้งชื่อวงว่า “วงโหวดเสียงทอง”

พ.ศ. 2520 – 2521 วงโหวดเสียงทองไปประกวดบรรเลงแข่งขันที่สถานีวิทยุกระจายเสียง 909 จังหวัดสกลนคร ได้รับรางวัล ที่ 3 ที่ 2 ที่ 1 ตามลำดับ ในการแข่งขันทั้งหมด 3 ครั้ง และในปีเดียวกันนี้เองอาจารย์ก็ได้รับเชิญจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด กรมศิลปากร จังหวัดร้อยเอ็ด ให้เป็นครูสอนวิชาดนตรีพื้นบ้านอีสาน มาจนถึงปัจจุบัน

6. ประสบการณ์ ความภูมิใจในชีวิตตั้งแต่เยาว์วัย จนถึงปัจจุบัน

หลังจากจบชั้นประถมปีที่ 4 อาจารย์ไม่ได้เรียนหนังสือต่อ พออายุ 17 ปี เริ่มออกงานไปกับหมอลำเพลินคณะ “หนองแคนน้อยพัฒนา” ในอำเภอหนองพอก เล่นเป็นมือสอง ต่อมาครูแสนเสียชีวิตลงได้มอบกีตาร์และพิณแล้วสั่งไว้ว่าให้พยายามเล่นให้ดีที่สุด และได้มีโอกาสได้เล่นเป็นมือหนึ่ง ต่อมาหมอลำหางานลำบากขึ้นทำให้ความเป็นอยู่ฝืดเคืองอาจารย์จึงออกจากวงแล้วไปแสวงโชคในกรุงเทพมหานคร ไปทำงานโรงงานแต่ตัวเองเห็นว่างานหนักกว่ากำลังเพราะร่างกายที่เล็กอยู่ได้ 6 เดือน จึงลาออก

ในขณะที่ทำงานส่งวัสดุก่อสร้างเวลาว่างก็เอากระป๋องมาตัดแต่งเป็นพิณดีดเล่นเป็นประจำ ประกอบกับในย่านนั้นเขามีการซ้อมดนตรีโดยคณะดนตรี นักร้องที่เล่นอยู่ในร้านไก่อ่างจรพันธ์ จึงเข้าไปทำความรู้จักกับคณะนักร้องนักดนตรีเหล่านั้น ต่อมามีโอกาสได้เล่นกีตาร์ ในขณะที่ไปส่งของโดยรถสามล้อปั่นไปส่งของที่บ้านครูพยงค์ มุกดา เคยทราบว่าเป็นครูเพลงเอกจึงถือโอกาสร้องเพลงเพื่อโชว์ตัวให้ครูพยงค์ มุกดาได้ทราบแล้วท่านก็ถามว่า “เฮ้ยหนู ชอบร้องเพลงหรือ” ก็เลยตอบไปว่า “ครับ” ท่านถามต่อไปว่า “อยากเป็นนักร้องไหม” แล้วก็ตอบไปว่า “อยากครับ” หลังจากลาออกจากการงานส่งวัสดุจึงไม่มีโอกาสได้ติดต่ออีกเลย

ต่อมาไปทำงานที่ไร่อ้อย อำเภอบ้านม่วง จังหวัดชลบุรี ประมาณ 1 ปี เป็นหัวหน้าคนงานไร่อ้อยอีกตำแหน่งหนึ่ง จึงมีโอกาสใช้เวลาว่างเล่นพิณ ด้วยความอยากแสวงหางานใหม่ ลาออกจากไร่อ้อยไปทำงานลงเรือหาปลาที่จังหวัดระยองประมาณ 1 สัปดาห์ก็กลับเข้ากรุงเทพฯ อีกครั้ง โดยมุ่งหน้าไปชอยบุปผาสวรรค์เพื่อสมัครเป็นนักร้องในวงดนตรีแต่ไม่ประสบความสำเร็จ จึงหันเหชีวิตไปเป็นนักมวย

ต่อจากนั้นไปทำงานขายวัสดุกีฬาแถวเทเวศร์ อยู่ได้ประมาณ 5 เดือนจึงลาออกจากการตั้งใจจะกลับบ้าน ทำนา เล่นดนตรี น่าจะเป็นทางสุดท้ายแต่ก็ยังไม่มีทุนได้กลับบ้านก็ไปสมัครโรงงานถ่านไฟฉาย เขตบางขุนเทียน วันหนึ่งขณะที่ไปตัดผมมีโอกาสได้พบกับนักร้องในสังกัดคณะ ก้อง กาจกำแหงหรือก้อง นภา ลูกธนูเป็นชาวจังหวัดยโสธรเลยหาทางตีสันท จนมีโอกาสได้ไปเข้าวงดนตรีออกแสดงกับวง เวลาว่างก็จะทำพิณกระป๋องขึ้นมาดีดเล่นเป็นประจำไม่เคยว่างเว้นถ้าโอกาสมีให้ นับว่าเป็นความสุข และเริ่มมีกำลังใจมองเห็นความสำเร็จที่จะมาถึง

จากนั้นไปเข้าคณะหมอลำ “คณะหนองแคนน้อยพัฒนา” อีกครั้ง เล่นพิณ เป่าแคนบ้าง สลับกันแล้วแต่โอกาส ผู้เล่นพิณประจำวงคือ ครูแสน บ้านไค่นุ่นต่อมาได้เสียชีวิตลง ขณะเดียวกันก็ ว่างออกกับคณะ ส.อีสานศิลป์ บ้านโคกนาคำ อำเภอหนองพอก ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น “คณะสาว น้อยเพชรนาคำ” ในระหว่างที่อยู่คณะหมอลำได้ปรับปรุง พัฒนาตัวเองให้สามารถเล่นดนตรีได้ทุก ชนิด และที่น่าสนใจเป็นพิเศษคือ “โหวด” มีความเชี่ยวชาญเรื่องโหวดทั้งการผลิต และการบรรเลง จนได้สมญานามจากประชาชนทั่วไปว่า “ขุนพลโหวดแห่งดงแม่แฝด”

ปี พ.ศ. 2523 ได้รับเชิญจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด กรมศิลปากรให้ไปทำการสอน ดนตรีพื้นบ้านอีสาน จนถึงปัจจุบัน

7. การดำรงชีวิตในปัจจุบัน

ปัจจุบันอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ยังคงทำงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้าน อีสานทั้งในด้านการแสดง และการเผยแพร่ให้ความรู้ทางวิชาการของดนตรีพื้นบ้านอีสานอย่างต่อเนื่อง มีกลุ่มนักศึกษาจากหลายสถาบันทั้งใกล้และไกลมาศึกษาดูงานหาข้อมูลอยู่ตลอดเวลา บ้านของอาจารย์เป็นบ้านไม้สองชั้น ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ช่วงระยะหลังนี้อาจารย์จะออกไป ข้างนอกน้อยลงด้วยอายุที่มากขึ้นสายตาไม่ดีเหมือนเดิม นอกเสียจากเป็นงานที่สำคัญๆ เท่านั้น

ตอนที่ 2 ผลงานของ อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

1. การแสดง

การแสดงเผยแพร่วัฒนธรรมภายในประเทศ

อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ได้ร่วมแสดงดนตรี เพื่อเผยแพร่ศิลปกรรมไทย กับ วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด ในปี พ.ศ. 2523 – 2545 โดยเฉลี่ยประมาณ 60 ครั้ง เกือบทุกจังหวัดทั่ว ประเทศ นอกจากแสดงดนตรีพื้นบ้านอีสานร่วมกับวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ดแล้ว ยังมีงานแสดง ดนตรีของวง “โหวดเสียงทอง” และผลงานอื่นๆ อีกมากมาย ในปี 2546 มีการจัดมหกรรม “โหวด ใหญ่” ซึ่งจัดที่จังหวัดร้อยเอ็ด ในเดือนกุมภาพันธ์ เพื่อเป็นการแสดงถึงความเป็นรูปธรรม ว่า โหวด เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ เป็นผู้จัดริเริ่มนำมาประยุกต์

การแสดงเผยแพร่วัฒนธรรมที่ต่างประเทศ

นอกจากงานแสดงเผยแพร่ภายในประเทศแล้วอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ยังมี โอกาสไปแสดงเผยแพร่ยังต่างประเทศอยู่เสมอทั้งทวีปเอเชียและยุโรป เช่น ประเทศฮ่องกง มาเลเซีย เยอรมัน เนเธอร์แลนด์ และงานฉลองเมืองคอนคอลลองประเทศฝรั่งเศส เป็นต้น

2. การเผยแพร่

อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ได้ร่วมแสดงกับวงดนตรีโปงลางของวิทยาลัยนาฏศิลป์ ร้อยเอ็ดอยู่อย่างต่อเนื่องเริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2523 เรื่อยมาจนถึงปี พ.ศ. 2545 นอกจากร่วมเผยแพร่ ศิลปะการแสดงกับวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ดแล้วยังมีการแสดงร่วมกันกับวงดนตรีโหวดเสียงทอง

ซึ่งเป็นวงที่นำโหวดเข้ามาใช้ประกอบกับเครื่องดนตรีในวงโปงลางชนิดอื่นๆ เป็นวงแรก ซึ่งมีการออกเผยแพร่ศิลปะการแสดงมากมายทั้งทางสถานีโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ตและต่อหน้าพระพักตร์พระบรมศานุวงศ์ เช่น สถานีโทรทัศน์ ช่อง 5 ขอนแก่น สถานีวิทยุกระจายเสียง ๙๐๙ จังหวัดสกลนคร เตียวโหวดต่อหน้าสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี วงโหวดเสียงทองแสดงหน้าพระที่นั่ง ที่พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ เป็นต้น

2. เกียรติบัตร

อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ได้รับเกียรติบัตรมากมายทั้งในและต่างประเทศ เช่น

- This Letter of Gratitude In appreciation of your enthusiastic Participation in Asia – Pacific Asia – Pacific Traditional Arts Forum

- รับรางวัลเชิดชูเกียรติสุดยอดศิลปินพื้นบ้านอีสาน ประเภทโหวด มหาวิทยาลัยขอนแก่น

- ได้รับ รางวัลศิลปินมรดกอีสาน ประเภท ศิลปะการแสดงดนตรีพื้นบ้านอีสาน มหาวิทยาลัยขอนแก่น

- ผู้ทำคุณประโยชน์ต่อกระทรวงวัฒนธรรม ด้านศิลปะกระทรวงวัฒนธรรม เป็นต้น

- ฯลฯ

3. การรับเชิญเป็นวิทยากร

นอกจากจะทำหน้าที่สอนแล้วอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ยังได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรไปสอน บรรยายให้ความรู้เรื่องดนตรีพื้นเมืองอีสานทั้งใน และต่างจังหวัดมากมายรวมทั้งต่างประเทศด้วยเช่น รับเชิญจากศูนย์วัฒนธรรมแห่งชาติ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และบริษัทเอกชนจากประเทศอังกฤษ ให้ไปสาธิต และแสดงเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมสาขาดนตรีพื้นบ้านอีสานในต่างประเทศ อาทิเช่น ฮองกง มาเลเซีย ญี่ปุ่น สวิตเซอร์แลนด์ อังกฤษ โปรตุเกส เยอรมัน เดนมาร์ก ฮอลแลนด์ ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย สิงคโปร์ ฯลฯ เป็นต้น

4. การรับเชิญเป็นกรรมการตัดสินการประกวดศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสาน

อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ยังได้รับเชิญจากสถานศึกษาและหน่วยงานราชการต่างๆ ให้ไป เป็นกรรมการตัดสินการประกวดศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสานอย่างต่อเนื่องเสมอมา ด้วยเหตุที่อาจารย์ท่านเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญรอบรู้เกี่ยวกับศิลปะการแสดงพื้นบ้านอีสาน การบรรเลงเครื่องดนตรีอีสานพร้อมทักษะเทคนิคขั้นสูง อีกทั้งเป็นผู้ผลิตเครื่องดนตรีอีสานได้มาตรฐานปราณีตสวยงามเป็นที่เชื่อถืออีกด้วย

5. การสร้างหลักสูตรการสอนดนตรีพื้นบ้านอีสาน

อาจารย์ได้ปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนวิชาดนตรีพื้นบ้านที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 จนถึง ปี พ.ศ. 2545 โดยได้สร้างรูปแบบในการสอนไว้หลากหลาย จัดสร้างเรียบเรียงลายดนตรีพื้นบ้านขึ้นให้เป็นรูปแบบที่ง่าย สะดวกเหมาะสมในการสอนและการถ่ายทอด สร้างและเรียบเรียงลายดนตรีพื้นบ้านจากเสียงให้เป็นรูปธรรม โดยการถอดเสียงออกมาเป็นตัวโน้ต

อาจารย์ได้รับเชิญจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีพื้นบ้านอีสานทำการสอนในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท

6. การสร้างศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสาน

ด้วยใจรักในดนตรีพื้นบ้านอีสาน อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ได้จัดสร้างศูนย์ส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปปะท้วงถิ่น อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด โดยได้ทุนสนับสนุนจากธนาคารออมสินมาจำนวนหนึ่ง ตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสานทุกชนิด ศิลปะการแสดงพร้อมศึกษาการทำเครื่องดนตรีอีสาน จนกระทั่งการอนุรักษ์สิ่งแวดลอม และวัฒนธรรมอีสานสำหรับเด็กนักเรียนประถมศึกษาไปจนถึงชั้นมัธยมศึกษา อุดมศึกษาและบุคคลทั่วไป

นับได้ว่าอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ได้ปลูกต้นกล้าแห่งวัฒนธรรมอีสานไว้เป็นอย่างดี เป็นการอนุรักษ์ศิลปการแสดงดนตรีพื้นบ้านอีสานที่เป็นคุณประโยชน์ต่อชาวอีสาน และประเทศชาติอย่างมหาศาล

7. งานเพลงประกอบละคร

ด้วยความโดดเด่นในฝีมือการบรรเลงดนตรีพื้นบ้านอีสานของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ จึงได้มีการรับเชิญให้ไปทำเพลงประกอบภาพยนตร์ และละคร อาทิเช่น ภาพยนตร์เรื่องราชินีดอกหญ้าจากบริษัทศรีบุญเรืองฟิล์ม และละครเรื่องนายอ้อยทมิฬ เสียงดนตรีอีสานที่บรรเลงประกอบไปตลอดเรื่องมีความกลมกลืนกับเรื่องราวทำให้ผู้นิยมและกล่าวถึงเป็นอย่างมาก ภาพยนตร์เรื่องราชินีดอกหญ้าได้รับรางวัลเพลงประกอบภาพยนตร์ยอดเยี่ยมในการประกวดภาพยนตร์ ประจำปี 2530 เป็นต้น

8. ผลงานเพลง

เนื่องจากเป็นผู้มีประสบการณ์ความรู้ในด้านการเล่นดนตรีพื้นเมืองอีสานมาโดยตลอด ตั้งแต่อยู่คณะโหวดเสียงทอง เมื่อมีโอกาสได้สอนดนตรีพื้นเมืองอีสานวิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 จึงคิดประพันธ์สายเพลงที่ใช้ในการบรรเลง และประกอบการแสดงขึ้นโดยประยุกต์มาจากลายเพลงอีสานโบราณ โดยเพิ่มทำนอง และจังหวะให้ไพเราะน่าฟังยิ่งขึ้นลายเพลงที่แต่งเพิ่มเติมโดยยึดทำนองหลักลายโบราณเพื่อให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน ลายเพลงพัฒนาที่คิดขึ้นจะประกอบการแสดงชุดศิลปชีพ เช่น ประกอบการฟ้อนเก็บขิด ฟ้อนสาวหลอก ฟ้อนเก็บฝ้าย ฟ้อนผู้ไทย 3 เผ่า ดึงครกตึงสาก ฯลฯ และยังร่วมประติษฐ์ทำลำในชุดการแสดงต่างๆ ของวิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ดอีกมากมาย

9. เป็นต้นตำรับช่างฝีมือผลิตเครื่องดนตรีอีสาน พิณ โปงกลาง โดยเฉพาะโหวด

อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ เป็นผู้ที่มีฝีมือทางช่างอย่างวิจิตร นอกเหนือจากการเป็นนักดนตรีและยังเป็นผู้ที่เรีมนำโหวดซึ่งเป็นของเล่นสำหรับเด็กเลี้ยงควาย มายกระดับให้เป็นเครื่องดนตรี และใช้เล่นผสมในวงดนตรีพื้นบ้านอีสานได้อย่างกลมกลืน

นอกจากอาจารย์จะทำพิน ทำโหวดแล้วอาจารย์ยังเป็นผู้ที่มีฝีมือในการทำโปงลางอีกด้วยเพราะได้สืบวิชาการทำเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานจากบรรพบุรุษ โปงลางของอาจารย์จะมีลักษณะพิเศษ คือ จะเพิ่มเสียง ฟา เข้าไปด้วยเพื่อให้สะดวกต่อการเล่นเพลงลูกทุ่ง

ผลงานการทำเครื่องดนตรีของอาจารย์ เช่น โหวด พิน และโปงลางจะได้รับความนิยมจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน อาทิ กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ทั้งภายใน และต่างจังหวัด โรงเรียนมัธยมมากมาย สถาบันราชภัฏต่างๆ วิทยาลัยนาฏศิลป์ทั้ง 4 ภาค แม้แต่มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่อยู่ใกล้ๆ ทั้งที่มีตัวเลือกหลายเจ้า แต่ก็ต้องใช้เครื่องดนตรีจากอาจารย์ ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ด้วยเหตุผลที่ว่าได้มาตรฐานทั้งเสียงอีกทั้งความปราณีตสวยงาม

อภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัยพบว่าอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ เป็นตระกูลชาวนาที่มีความรักในเสียงดนตรีได้ซึมซับเสียงดนตรี สัมผัสกับเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานตั้งแต่วัยเยาว์ ได้ประสบการณ์ผ่านชีวิตมาหลายอาชีพในเมืองหลวง แล้วกลับมาใช้ชีวิตที่บ้านเกิดในนามของวง “โหวดเสียงทอง” โดยนายอำเภอหนองพอกคือนายถนอม ส่งเสริม เป็นผู้ตั้งชื่อวง “โหวดเสียงทอง” ให้ในสมัยนั้น มีความโดดเด่นด้วยโหวดที่เป็นเครื่องดนตรีนำของวงที่อาจารย์คิดค้นขึ้นมา จนโหวดได้กลายมาเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดร้อยเอ็ด อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ มีความมุ่งมั่นต่อการอุทิศตนให้กับการอนุรักษ์และการถ่ายทอดศิลปะการแสดงดนตรีพื้นบ้านอีสานอย่างจริงจัง ได้ถ่ายทอดความรู้ และทักษะทางดนตรีอีสานให้กับเยาวชน และผู้ที่มีความสนใจ โดยได้รับเชิญเป็นครูสอนที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด เป็นวิทยากรในการอบรมเกี่ยวกับศิลปะการแสดงดนตรีพื้นบ้านอีสานเป็นที่ปรึกษาด้านศิลปะการแสดงพื้นบ้านอีสานให้กับหน่วยงานราชการต่างๆ เป็นกรรมการตัดสินการประกวดดนตรีพื้นบ้านอีสาน พร้อมใบเกียรติคุณอีกมากมาย แม้กระทั่งการมีฝีมือทำเครื่องดนตรีอีสาน เช่น โหวด พิน และโปงลาง ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางด้วยเหตุผลที่ว่าได้มาตรฐานทั้งเสียง และความปราณีตสวยงาม

ในด้านความใฝ่ฝันและโครงการในอนาคตของตนเองอยากที่จะศึกษาเรื่องของโน้ตสากลให้เข้าใจและเชี่ยวชาญกว่านี้เพราะปัจจุบันเวลาที่แต่งทำนองเพลงมักจะใช้โน้ตไทยและทำสัญลักษณ์เพิ่มเติม โดยใช้โน้ตดนตรีพื้นเมืองอีสาน

ความคาดหวังกับทายาทคือต้องการให้สืบทอดสานต่องานทางด้านดนตรีพื้นเมืองของตนด้วยอุดมการณ์และปณิธานที่ตั้งไว้คือ “ไม่ต้องร่ำรวย ขอให้มีความสุข”

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาชีวิตประวัติและผลงานของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ คงเป็นประโยชน์สำหรับการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการศึกษาเครื่องดนตรีอีสาน พิน โปงลาง โดยเฉพาะโหวด และเป็นการอนุรักษ์เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานให้สืบทอดเป็นมรดกอันทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมที่สั่งมาของภาคอีสาน และของประเทศสืบต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาชีวประวัติและผลงานของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป ดังนี้

1. การนำงานวิจัยไปใช้ให้เป็นประโยชน์

1.1 เป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อท้องถิ่น ศูนย์วัฒนธรรมในจังหวัดภาคอีสาน ในการศึกษาชีวประวัติและผลงานของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

1.2 เป็นข้อมูลทางวัฒนธรรมให้ได้ศึกษาเกี่ยวกับเครื่องดนตรีอีสานโดยเฉพาะโหวด และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดนตรีภาคอีสานโดยเฉพาะโหวด

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 สามารถทำการศึกษาชีวประวัติและผลงานของบุคคลอื่นๆ เพื่อเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่างๆ

2.2 ศึกษาเปรียบเทียบเครื่องดนตรีอีสานกับเครื่องดนตรีสากลที่มีการบรรเลงแบบประยุกต์ เพื่อเป็นข้อเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางดนตรี

2.3 ควรมีการบันทึกรวบรวมเพลงที่ใช้บรรเลงด้วยเครื่องดนตรีอีสานชนิดอื่นๆ เป็นลายลักษณ์อักษรมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เพลงที่ใช้ในการบรรเลงกับเครื่องดนตรีอีสานพื้นบ้านไม่สูญหายไป

2.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมและหน่วยงานด้านการศึกษา ควรส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์และสืบทอดเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานอย่างจริงจังให้เป็นที่ยุติอย่างกว้างขวางมากขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา อิทรสุนานนท์. (2540). *พื้นฐานทางมนุษยศรียางควิทยาภาควัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ก่อ สวัสดิพาณิชย์. (2534). *อีสานเมื่อวันวาน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- กุสุมา ชัยวินิตย์. (2531). *ศาสนาชาวบ้านในวรรณกรรมพื้นบ้านอีสาน*. ปรินญาณิพนธ์ ศศ. ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- เกรียงไกร ป้องศรี. (2545). *ศึกษาลายโหวดในเพลงประกอบละครเรื่องนายฮ้อยทมิฬ*. มหาสารคาม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยสารคาม.
- ขนิษฐา สุวรรณชาติ. (2528). "อีสานของเรา" ในดนตรีและการละเล่นของชาวอีสาน. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ข้าม พรประสิทธิ์. (2548). *วัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีไทย อีสานเหนือ*. กรุงเทพฯ: หน่วยงานวิจัยวัฒนธรรมดนตรีไทย.
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. (2542). *วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดร้อยเอ็ด*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- (2542). *พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญา วัฒนธรรมจังหวัดนครพนม*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- (2542). *พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญา วัฒนธรรมจังหวัดมุกดาหาร*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- คณะศิลปกรรมศาสตร์. (2545). *ดนตรีพื้นเมืองอีสาน*. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- จารุบุตร เรืองสุวรรณ. (2520). *ของดีอีสาน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- (2525, มกราคม). *ต้นกำเนิดทำนองดนตรีและสัญญาณการค้าต่างแดนของชาวอีสาน*. *ไปกลาง ศิลปวัฒนธรรม*. 3: 80-85.
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (ม.ป.ป.) *คติชาวบ้าน*. มหาสารคาม: ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- (2528). *บทบาทของหมอลำต่อสังคมอีสานในช่วงกึ่งศตวรรษ*. มหาสารคาม: สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- (2532). *ภูมิปัญญาแห่งอีสานรวมบทความอีสานคดีศึกษา*. มหาสารคาม: ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- (2540). *การสืบสานภูมิปัญญาและมรดกจากธรรมชาติ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม: อัครมวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,

- จารุวรรณ ธรรมวัตร. *วิเคราะห์ภูมิปัญญาอีสาน*. (2538). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เจริญชัย ชนไฟโรจน์. (2541). *คู่มือการเป่าแคนเบื้องต้น*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- (2527, กรกฎาคม-ธันวาคม). *ลักษณะพิเศษบางประการของดนตรีอีสาน*. (2527). *วารสารศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม*. 3(2): 147-156.
- *ดนตรีพื้นบ้านอีสาน*. (2526). มหาสารคาม: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- (2530, กรกฎาคม-ธันวาคม). *ดนตรีพื้นบ้านอีสาน*. *วารสารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. 6(2): 131-138.
- (2526). *ดนตรีผู้ไทย*. มหาสารคาม: ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- (2526). *ดนตรีและการละเล่นพื้นบ้านอีสาน*. มหาสารคาม: ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- (2529). *รายงานการวิจัยเรื่องดนตรีผู้ไทย*. มหาสารคาม: ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- เจริญชัย ชนไฟโรจน์ และสิทธิศักดิ์ จำปาแดง. (2540). *ดนตรีและการแสดงพื้นบ้านอีสาน*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2544). *ดนตรีเอเซียตะวันออก*. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- (2536). *วิธีการศึกษาดนตรีพื้นบ้าน*. (2536). ขอนแก่น: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- *สังคีตนิยมว่าด้วยดนตรีไทย*. (2542). ขอนแก่น: คณะศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- โชติมา โชติกเสถียร. (2548). *ศักยภาพการผลิตเพลงพื้นบ้านล้านนา กรณีศึกษา “พินเปี้ยะ” จังหวัดลำปาง*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ศิลปศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ชอบ ดีสวนโคก. (2527, กุมภาพันธ์). *ความเชื่อ: พื้นฐานแห่งอารยธรรมของชาวอีสาน*. *มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 1: 4-25.
- ชั้น ศิลปบรรเลง. (2538). *ที่ระลึก 80 ปี คุณหญิงชั้น ศิลปะบรรเลง*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ศ.
- ที่ทำการปกครองอำเภอหนองพอก. (2555). *บรรยายสรุปอำเภอหนองพอก*. ร้อยเอ็ด: ที่ทำการปกครองอำเภอหนองพอก.

- รัชช ปุณฺณทก. (2532). *เที่ยวอีสาน ใน การพัฒนาท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*.
กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- (2522). *วรรณคดีอีสาน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ปิยะ เฉลิมกลิ่น. (2533). *การพัฒนาการผลิตไฟในระบบการเกษตร*. กรุงเทพฯ: สาขาวิจัย
อุตสาหกรรมเกษตร สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2521). *โลกทัศน์ทางการเมืองของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
วิเคราะห์จากวรรณกรรมโบราณ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- พระมหาปริชา ปริญญาโน. (2525). *ประเพณีไทยโบราณอีสาน*. พิมพ์ครั้งที่ 5. อุบลราชธานี:
ศิริธรรม.
- พระอรียานุกัฏฐ (อารีย์ เขมจารี). (2513). *พญาคันคาก (จักรพรรดิคันคากน้อยเลวพญาแกน
หลวง)*. มหาสารคาม: ศูนย์อนุรักษ์วรรณคดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วัดมหาชัย จังหวัด
มหาสารคาม.
- พระอรียานุกัฏฐ. (2526). *ประเพณี วรรณคดีเก่าของอีสาน*. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์,
บุษกร สำโรงทอง. (2549). *วัฒนธรรมดนตรีไทยภาคอีสานเหนือ*. กรุงเทพฯ: หน่วยงานวิจัย
วัฒนธรรมดนตรีไทย.
- บุษกร สำโรงทอง. (2548). *ความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการถ่ายทอด
ดนตรีไทยอีสานเหนือ*. กรุงเทพฯ: หน่วยงานวัฒนธรรมดนตรีไทย.
- ปัญญา รุ่งเรือง. (2546). *หลักมานุษยวิทยารากวิทยา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาศิลปะนิเทศ คณะ
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประยูทธ เหล็กกล้า. (2512, กุมภาพันธ์). ชุง เครื่องดนตรีของชาวตะวันออกเฉียงเหนือ.
คุรุสัมพันธ์. 2(1): 43-46 ;
- ประสาธ อิศรปริดา และคณะ. (2518). *ความเชื่อและสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจของชาวอีสาน*.
มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ปิยพันธ์ แสนทวีสุข และคณะ. (2546). *การศึกษาความหลากหลายทางวัฒนธรรม: ภูมิปัญญา
ดนตรีพื้นบ้านอีสาน เพื่อการพัฒนาและประยุกต์ใช้ การพาณิชย์และการบริการทางสังคม*.
มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ภัทรวดี ภูษฎาภิรมณ์. (2548). *ประวัติและวิวัฒนาการของดนตรีไทย ภาคอีสานเหนือ*. กรุงเทพฯ:
หน่วยงานวิจัยวัฒนธรรมดนตรีไทย.
- มารี แก้วแดง. (2547). *การปรับตัวของนักดนตรีพื้นบ้านในบริบทของสังคมเชียงใหม่ปัจจุบัน*.
วิทยานิพนธ์ ศป.ม. (ศิลปศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โยธิน พลเขต. (2553). *การฝึกดนตรีพื้นบ้านอีสาน*. กापสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- วิทยาลัยครูมหาสารคาม. (2521). *มรดกอีสาน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. มหาสารคาม; ปรีดาการพิมพ์.

- วิมล หนูเกื้อ. (2541). *การแพร่กระจายของดนตรีอีสานในภาคกลางกรณีศึกษาแคนวงประยุกต์ในจังหวัดนครสวรรค์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สังัด ภูเขาทอง. (2541, มกราคม-เมษายน). ดนตรี: ภาพสะท้อนของชีวิตมนุษย์. *วารสารสุโขทัย*. 11(1): 20-24.
- สันทนา ทิพวงศา. (2535). *เครื่องดนตรีในวรรณกรรมอีสาน*. ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม. (ศิลปศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สมชาย นิลอาธิ. (2531). *สมบัติชนบทอีสานเล่ม 3*. มหาสารคาม: ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม.
- สะอาด สมศรี. (2543). *พันธ์ไม้ที่ใช้ทำเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานในจังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ศิลปศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สำเร็จ คำโหมง. (2538). *ดนตรีอีสาน: แคนและดนตรีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เล่มที่ 1 เน้นเรื่องแคน*. มหาสารคาม: ภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- สิริรัตน์ ประพัฒน์ทอง. (2535). *การศึกษาเครื่องดนตรีจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่พบในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ ศป.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- สุศักดิ์ พิมพ์เสน. (2532). *การทำแคน: ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านศรีแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด*. ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สุกรี เจริญสุข. (2530). *วิธีการเล่นทรมเป็ต*. กรุงเทพฯ: ยูไนเต็ตบุ๊กส์.
- สุเทพ สุนทรภัสซ์. (2511). *สังคมวิทยาของหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์.
- หอสมุดแห่งชาติ. (2506). *ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 1*. กรุงเทพฯ: ก้าวหน้า.
- อุไร จันทราช. (2516). *ประวัติศาสตร์เมืองร้อยเอ็ด*. กรุงเทพฯ: มิตรนราการพิมพ์,
 ----- (2528). *วัฒนธรรมอีสาน*. ขอนแก่น: ภาควิชามนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
 ----- (ม.ป.ป.). *วิวัฒนาการของการละเล่นพื้นเมืองภาคอีสาน*. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
 ----- (2526). *หมอลำ-หมอลำแคน*. กรุงเทพฯ: อักษรสมัย.
 ----- (2521). *อีสานคดี*. กรุงเทพฯ: พี.เอส. การพิมพ์.
- Bruno, Nettl. (1984). *The Aesthetic of Sound and Performance in Rock'n'roll: Its Roots in the Rural South*. M.A.: The University of Texas at Dallas.
- Helmholtz, Hermann L.F. (1956). *On the Sensation of Tone*. New York: Dover.

- Jareanchai Chonpairot. (2003). *Music of Northeast Thailand: Haw a Molam Klon Singer Creates a Lam Melody in A Search*. Diliman Quezon Philippines: College of Music.
- . (2005). *Transmissions and Changes of Khaen Music in Northeast Thailand*. Mahasarakham: The Research Institute of Arts and Culture of Northeast Thailand Mahasarakham University.
- Miller, Terry E. (1976). *Kaen Playing and Mawlum Singing in Northeast Thailand*. Indiana:U. S. A, The Department of Musicology.
- Morton, David. (1965, January). *The Traditional Music of Thailand*. *Dissertation Abstracts International*. 25(7): 4185-A.
- Terry E. Miller; & J. Chonpairot. (1944). *A History of Siam Music Ricontricted Form Western Document 1505-1932*. Center for Southeast Asian Studies: Northern Illinois University.
- . (1985). *Tradition Music of the Lao*. Kent State: Kent State University.
- . (1954). *The Musical Traditions of Northeast Thailand*. Mahasarakham: Mahasarakham

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

พื้นที่ทำการวิจัย

พื้นที่ทำการวิจัย

ประวัติอำเภอหนองพอก

อำเภอหนองพอกเดิมเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของ อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ลักษณะเป็นหมู่บ้านขนาดกลางมีประชากรประมาณ 230 ครอบครัวซึ่งส่วนใหญ่อพยพมาจากบ้านกกโพธิ์ ตำบลกกโพธิ์ มาตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณริมหนองน้ำที่มีต้นพอกขนาดใหญ่ขึ้นอยู่ริมหนองน้ำ ซึ่งต่อมาชาวบ้านจึงได้ตั้งชื่อว่า “บ้านหนองพอก” และได้มีการขุดลอกขยายบริเวณหนองน้ำให้กว้างขึ้น สามารถเก็บน้ำไว้ใช้ได้ตลอดปี ปัจจุบันเป็นที่ตั้งของศาลเจ้าปู่แสนฟ้ามหาศักดิ์ – หลักเมืองของชาวอำเภอหนองพอก ก่อนที่มีการขอยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอนั้น บริเวณแห่งนี้เป็นป่าดงดิบทุรกันดาร มีไข้มาลาเลีย และสัตว์ป่าชุกชุม การเดินทางติดต่อกับอำเภอโพนทอง เป็นไปอย่างลำบาก เส้นทางส่วนใหญ่เป็นทางเกวียน ต้องนั่งเรือพายข้ามลำน้ำยัง ก่อนที่จะเดินทางถึงอำเภอ ครั้นต่อมาเมื่อประมาณเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2498 คณะกลุ่มครูเขตบึงงามได้มีการหารือเรื่องการขอตั้งกิ่งอำเภอ เนื่องจากเห็นว่านักเรียน ผู้ปกครอง และราษฎรส่วนใหญ่ได้รับความลำบากในการเดินทางไปติดต่อกับทางอำเภอโพนทอง และเห็นว่าพื้นที่บริเวณที่ตั้งบ้านจะมีความเหมาะสมเป็นที่ตั้งที่ว่าการอำเภอ และส่วนราชการต่างๆ เนื่องจากมีหนองแจ้งเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่อยู่ในบริเวณนั้น โดยจะขอรวมเอา 3 ตำบลฝั่งซ้ายของลำน้ำยัง ได้แก่ ตำบลกกโพธิ์ ตำบลบึงงาม และตำบลชุมพร (ปัจจุบันตำบลชุมพรอยู่ในเขตอำเภอเมยวดี) เป็นเขตกิ่งอำเภอ และทำเรื่องเสนอขอไปที่กระทรวงมหาดไทย แต่ระยะนั้นประเทศไทยเกิดการปฏิวัติ เรื่องขอตั้งกิ่งอำเภอจึงเงียบหายไป ต่อมาเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2503 คณะเจ้าหน้าที่นำโดยผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด ทำการออกสำรวจพื้นที่ และบริเวณที่ตั้งสถานที่ราชการกิ่งอำเภอ ซึ่งแทนที่จะไปดูพื้นที่บ้านฉะฉานที่ไปต้อนรับกลับมาคณะเจ้าหน้าที่จากจังหวัดไปดูที่โคกหนองเต็น (สถานที่ตั้งที่ว่าการอำเภอในปัจจุบัน) เป็นสถานที่ตั้งส่วนราชการ เพราะเห็นว่ามีความกว้างใหญ่เหมาะสม ซึ่งในช่วงที่มีการก่อสร้างสถานที่ราชการนั้น ก็พบกับปัญหาอุปสรรคมากมาย แต่ด้วยความสามารถและความเสียสละของผู้นำชุมชนที่สำคัญ 2 ท่าน คือ นายวิฑูร พรรดพล กับนายนาถ ศรีวะรัมย์ ทำให้การตั้งกิ่งอำเภอหนองพอกได้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้

เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2508 กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศจัดตั้งกิ่งอำเภอหนองพอก โดยประกาศยกฐานะบ้านหนองพอกขึ้น เป็นกิ่งอำเภอหนองพอก ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอหนองพอกคนแรกคือ นายสมรักษ์ สิทธิวิไล และต่อมาเมื่อวันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2516 ได้มี พระราชกฤษฎีกายกฐานะกิ่งอำเภอหนองพอกขึ้นเป็น อำเภอหนองพอก และเป็นอำเภอที่ 11 ของจังหวัดร้อยเอ็ด ตั้งแต่เริ่มตั้งอำเภอจนถึงขณะนี้ มีผู้ดำรงตำแหน่งนายอำเภอ จำนวน 18 คน ซึ่งนายอำเภอคนปัจจุบัน คือ นายเชียรชัย อัจฉริยพันธ์ุ

อาณาเขต

- ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด, อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร, อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร
- ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด, อำเภอกุตุชุม จังหวัดยโสธร
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่ และลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบกับที่ราบสูงสลับกันไปทางทิศเหนือและทิศตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภูเขาขนาดเล็กยาวติดต่อกัน ไปยังเทือกเขาภูพานซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารหลายสาย มีป่าไม้ค่อนข้างสมบูรณ์ และส่วนใหญ่เป็นป่าสงวนแห่งชาติ มีป่าไม้ขึ้นอยู่ทั่วไป มีพื้นที่ทั้งหมด 450 ตารางกิโลเมตร และตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อมูลประชากร เศรษฐกิจและสังคม

จำนวนตำบล 9 ตำบล 102 หมู่บ้าน 10,799 หลังคาเรือน จำนวนประชากร 62,491 คน แบ่งเป็น ชาย 31,612 คน หญิง 30,879 คน ประชากรในเขตสุขาภิบาล (มี 2 ตำบล คือ ตำบลหนองพอกและตำบลรอบเมือง) 10,035 คน แบ่งเป็นชาย 5,217 คน หญิง 1,818 คน

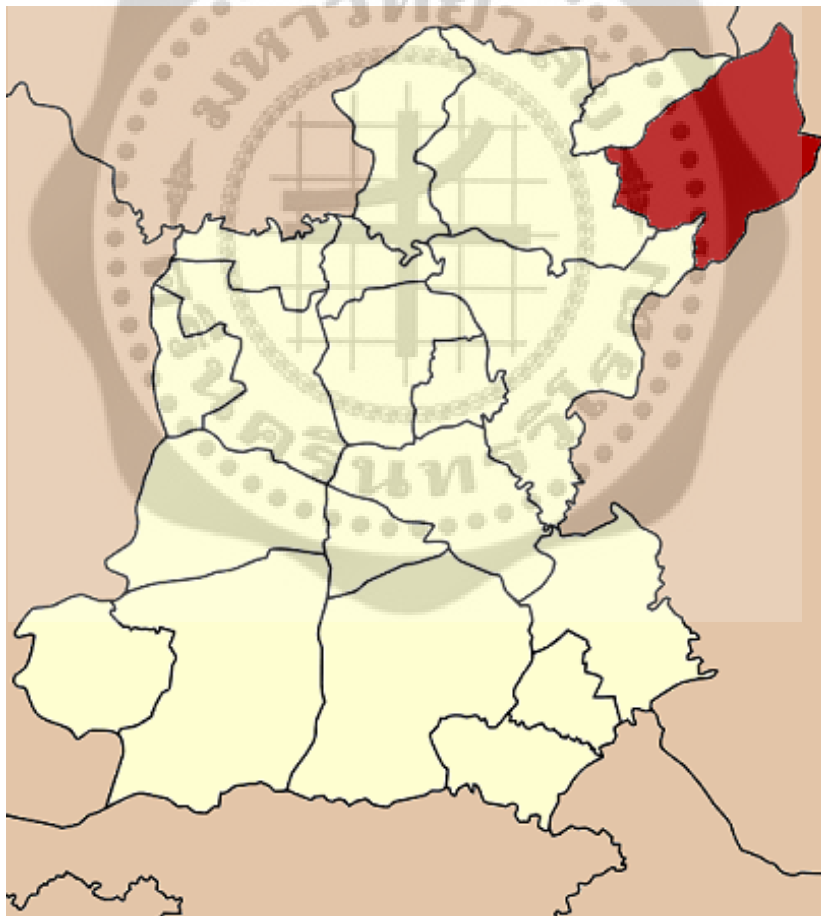
อาชีพหลัก ทำนา รองลงมาทำไร่ รายได้เฉลี่ย / คน / ปี 6,000 บาท จำนวนโรงเรียนประถมศึกษา 35 แห่ง มัธยมศึกษา 4 แห่ง จำนวนและการกระจายของสถานบริการสาธารณสุข ประเภทและระดับต่าง ๆ

โรงพยาบาล ขนาด 30 เตียง 1 แห่ง สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ 1 แห่ง สถานีอนามัย 12 แห่ง อสม. 1,018 คน ผดุงครรภ์โบราณ (ผคบ.) 49 คน ชสม. 62 คน มตย. 181 คน

อำเภอหนองพอกแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 9 ตำบล 120 หมู่บ้าน

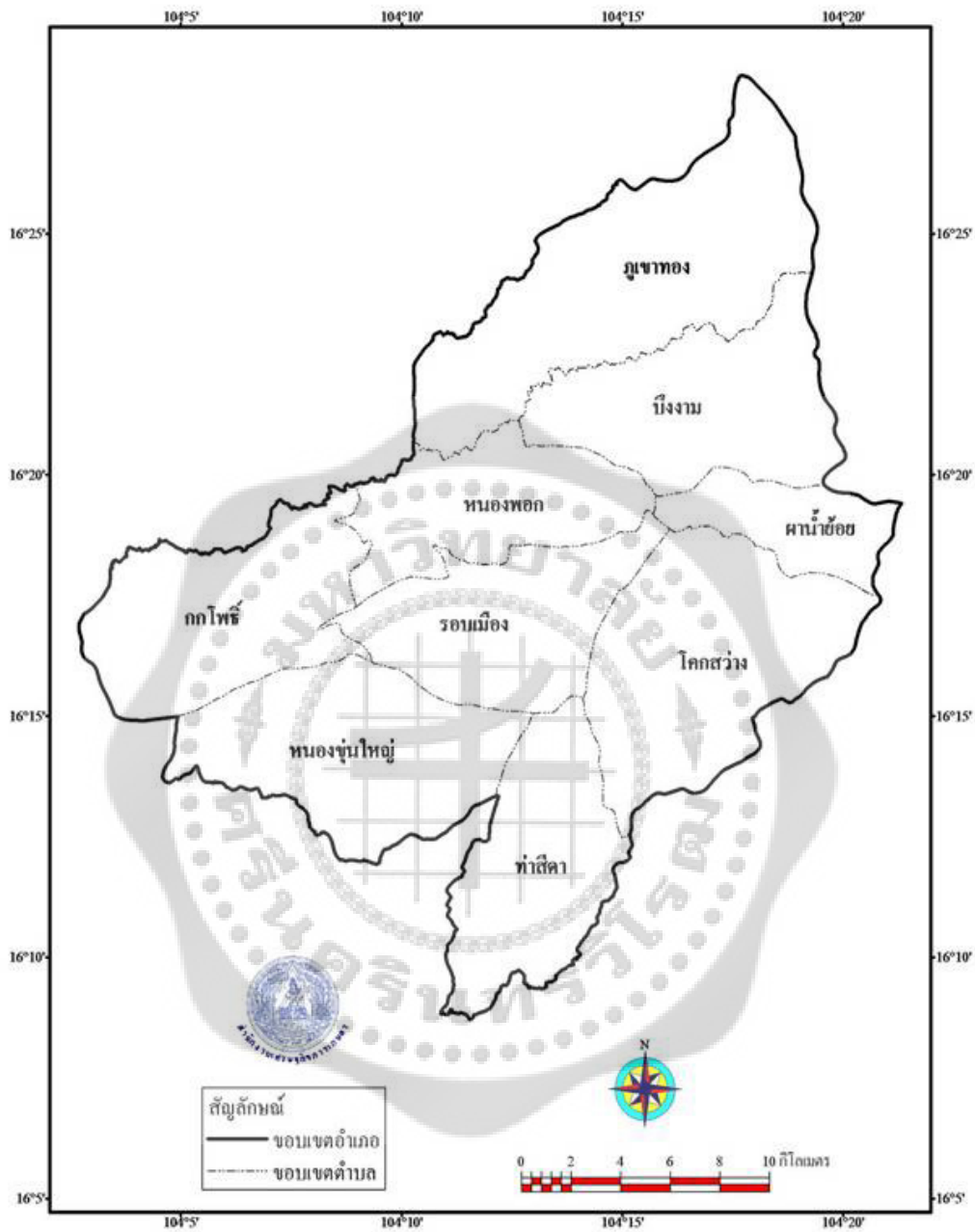
1. หนองพอก (Nong Phok) 14 หมู่บ้าน
2. บึงงาม (Bueng Ngam) 11 หมู่บ้าน
3. ภูเขาทอง (Phukhao Thong) 17 หมู่บ้าน
4. กกโพธิ์ (Kok Pho) 12 หมู่บ้าน
5. โคนสว่าง (Khok Sawang) 10 หมู่บ้าน
6. หนองขุนใหญ่ (Nong Khun Yai) 13 หมู่บ้าน
7. รอบเมือง(Rop Mueang) 19 หมู่บ้าน
8. ผาน้ำย้อย (Pha Nam Yoi) 13 หมู่บ้าน
9. ท่าสีดา (Tha Sida) 11 หมู่บ้าน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้ประมวลความรู้ ทั้ง ทฤษฎีและข้อมูลมาเป็นแนวทางการศึกษาวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ เป็นศิลปินพื้นบ้านที่มีความสามารถคิดค้นประดิษฐ์โหวดให้เป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานขึ้นมา ด้วยภูมิปัญญาชาวบ้านและด้วยจิตวิญญาณของศิลปินพื้นบ้านหรือที่เรียกกันว่า “ ปราชญ์ชาวบ้าน “ ให้เป็นที่ประจักษ์ต่อประชาชนชาวอีสานและบุคคลทั่วไปทั้งในประเทศและนอกประเทศด้าน วัฒนธรรมพื้นบ้าน อีกทั้งได้เป็นผู้เผยแพร่ อนุรักษ์ พัฒนา ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง โหวดให้เป็น เอกลักษณะของเครื่องดนตรีอีสานและสามารถใช้บรรเลงกับเครื่องดนตรีสากลตามยุคสมัยใหม่ได้ จากสาเหตุดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าชีวประวัติ และผลงาน พร้อมทั้งประวัติ ความเป็นมาของโหวด ขั้นตอนในการผลิตโหวด ของอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ เพื่อเป็นการ เผยแพร่ รวบรวม อนุรักษ์ ให้เพลงพื้นบ้านอีสานและโหวดให้เป็นเอกลักษณ์ประจำภาคอีสานและ ของชาติไทย สืบไป

แผนที่แสดงขอบเขตการปกครองจังหวัดร้อยเอ็ด และตำแหน่งอำเภอหนองพอก

แผนที่แสดงขอบเขตการปกครอง อำเภอหนองพอก

ภาคผนวก ข

ภาพบุคคลข้อมูล

ภาพบุคคลข้อมูล

อาจารย์รัชชัย ศิลปโชค
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

อาจารย์อำนาจ งามะพันธุ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

อาจารย์โยธิน พลเขต
วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด

อาจารย์พรสวรรค์ พรดอนก้อ
วิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์

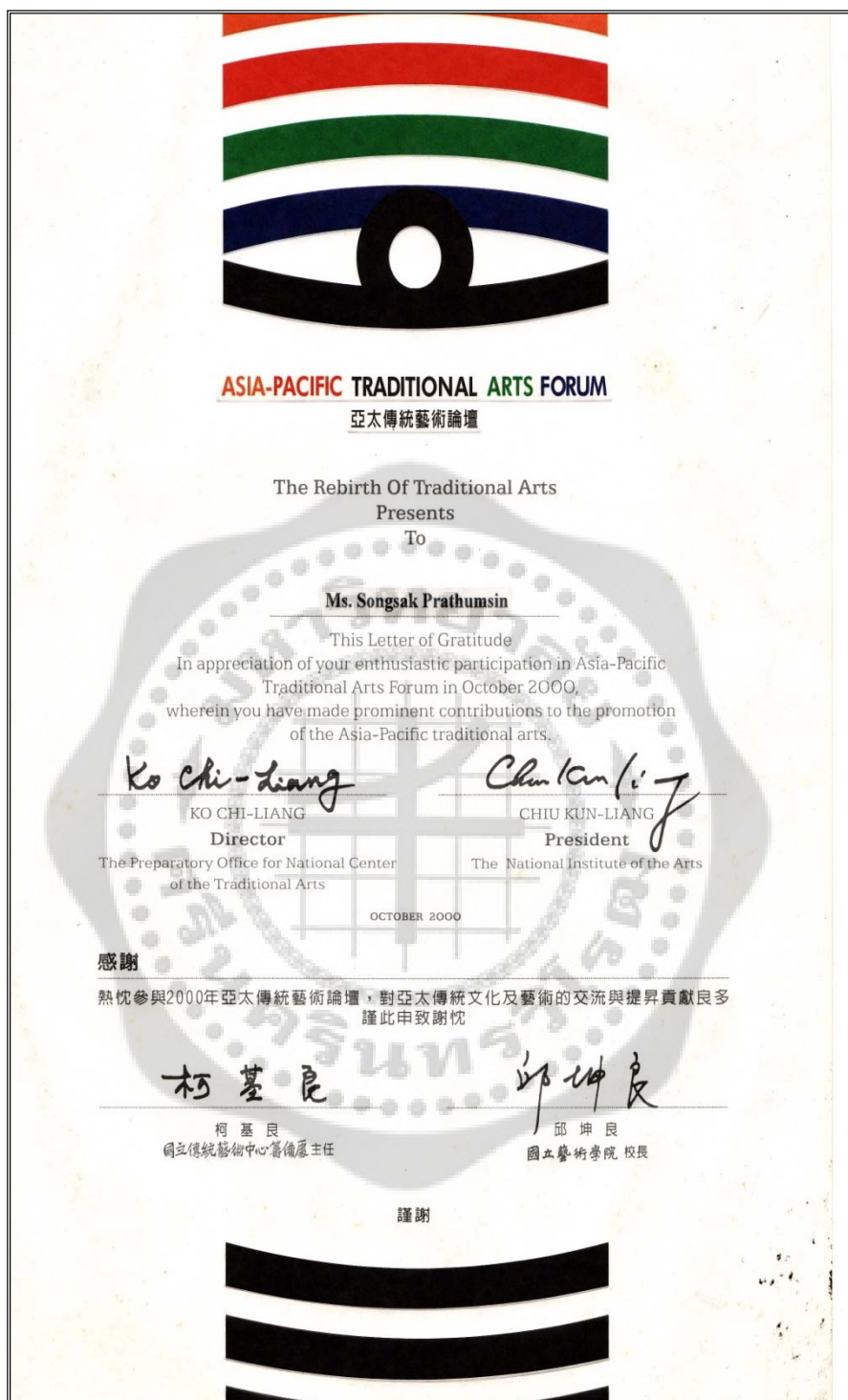

อาจารย์เกรียงไกร ป้องศรี
โรงเรียนหนองพอกวิทยา

ภาคผนวก ค

สำเนาใบประกาศเกียรติคุณและโล่รางวัลที่ได้รับ

เกียรติบัตรเป็นผู้สนับสนุนการจัดงานประเพณีบุญทอดเทียน พ.ศ. 2542

เกียรติบัตรให้การสนับสนุนกิจกรรมโปงลางโรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ พ.ศ. 2536

เกียรติบัตรบริจาคเครื่องดนตรีโปงกลาง มูลค่า 11,000 บาท พ.ศ. 2538

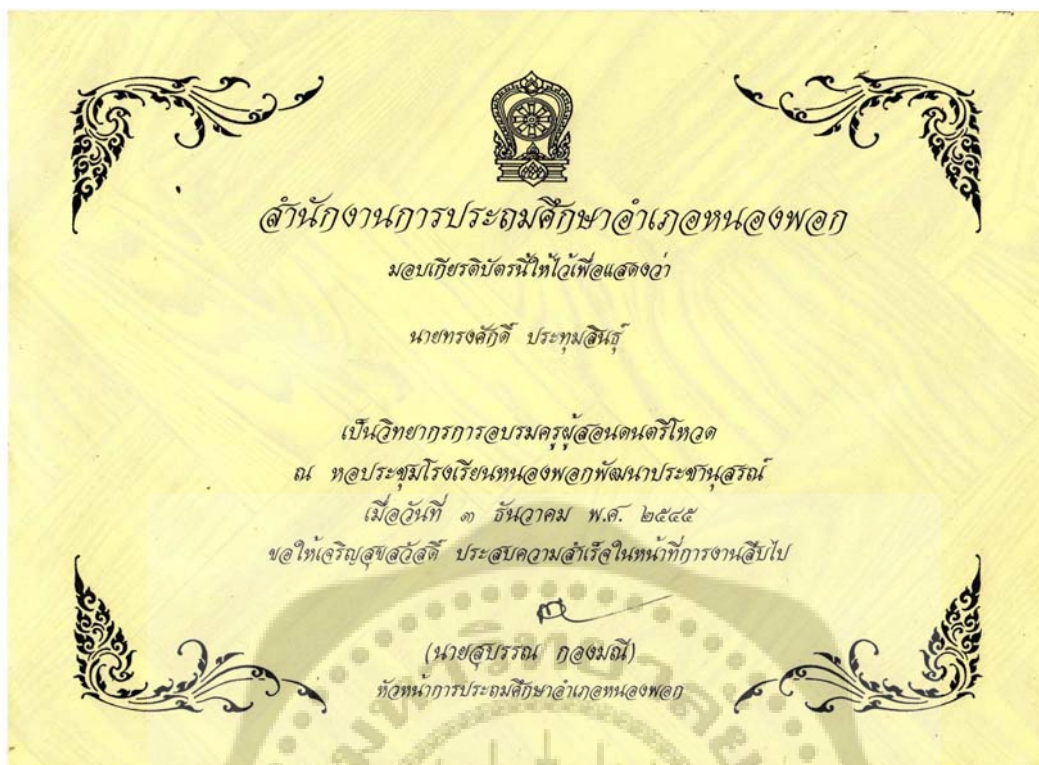
เกียรติบัตร เป็นผู้ร่วมส่งเสริมและอนุรักษ์ดนตรีพื้นถิ่น - นาฏศิลป์พื้นบ้าน พ.ศ. 2543

เกียรติบัตรเป็นกรรมการจัดงานมหกรรมวัฒนธรรมภาคอีสาน พ.ศ. 2544

เกียรติบัตรเป็นบุคคลที่บำเพ็ญและอุทิศตนเพื่อสังคม พ.ศ. 2545

เกียรติบัตรเป็นวิทยากรการอบรมครูผู้สอนดนตรีไหวด พ.ศ. 2545

เกียรติบัตรเป็นวิทยากรในการอบรมครูโรงเรียนต้นแบบ พ.ศ. 2546

จังหวัดร้อยเอ็ด

มอบเกียรติบัตรฉบับนี้ไว้เพื่อแสดงว่า

นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

เป็นครูภูมิปัญญาจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาวิชาผลิตโหวด

ขอให้มีความสุขสวัสดิ์ เจริญเทอญ

ให้ไว้ ณ วันที่ ๓๐ เดือนกันยายน พ.ศ.๒๕๔๘

นายพร จันทร์ทอง

ผู้อำนวยการจังหวัดร้อยเอ็ด

เกียรติบัตรเป็นครูภูมิปัญญาจังหวัดร้อยเอ็ด สาขาวิชาผลิตโหวด พ.ศ. 2548

เกียรติบัตรเข้าร่วมโครงการศิลปะ ดนตรี เทศบาลตำบลเมืองสรวง พ.ศ. 2549

องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

ร่วมกับ
อำเภอหนองพอก / เทศบาลตำบลหนองพอก

เกียรติบัตรฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์
ได้ร่วมเป็น “ **คณะกรรมการตัดสินชวชนแห่** ”
ในงานประเพณีบุญบั้งไฟ ประจำปี ๒๕๔๘ ณ อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด
ในระหว่างวันที่ ๑๔-๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๘
ขออำนาจพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก จงดลบันดาลให้ท่านเจริญด้วย อายุ วรรณะ สุขะ พละ เทอญฯ
ไว้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๔๘

คามตำรวจ (โทนอย สุทธิประภา) นายกเทศมนตรีตำบลหนองพอก	ว่าที่ ร.ต. (ประสิทธิ์ จันทร์) ปลัดอำเภอ(เจ้าพนักงานปกครอง ๖) วิทยาราชการแทน นายอำเภอหนองพอก	(นางวัชนี พลซื่อ) นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด
---	---	---

เกียรติบัตรเป็นคณะกรรมการตัดสินชวชนแห่ในงานประเพณีบุญบั้งไฟ พ.ศ. 2549

สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ
เกียรติบัตรฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

เป็นกรรมการตัดสินการประกวดดนตรีพื้นบ้านโปงลาง
โครงการนันทนาการสร้างสรรค์คุณภาพชีวิต
วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๔๙
ณ สนามกีฬาแห่งชาติ ปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

(นายทวนชัย สมุสสว่าง) ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและพัฒนานันทนาการ	(นายทินกร บัญญัติผล) ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ
--	---

เกียรติบัตรเป็นกรรมการตัดสินการประกวดดนตรีพื้นบ้านโปงลาง พ.ศ. 2549

เกียรติบัตรเป็นอาจารย์พิเศษสอนการฝึกปฏิบัติดนตรีพื้นบ้านอีสาน โทวด พ.ศ. 2550

เกียรติบัตรสนับสนุนกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอหนองพอก พ.ศ. 2550

เกียรติบัตรเป็นผู้มีความประพฤติดี มีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต พ.ศ. 2551

เกียรติบัตรเป็นวิทยากรฝึกอบรมการเล่นดนตรีพื้นเมือง พ.ศ. 2552

เกียรติบัตรเป็นกรรมการตัดสินการประกวดวงดนตรีพื้นบ้านโปงลาง พ.ศ. 2552

เกียรติบัตรเป็นเชี่ยวชาญดนตรีพื้นบ้านอีสาน และเป็นทีปรีกษาวงโปงลางต้นน้ำชี พ.ศ. 2552

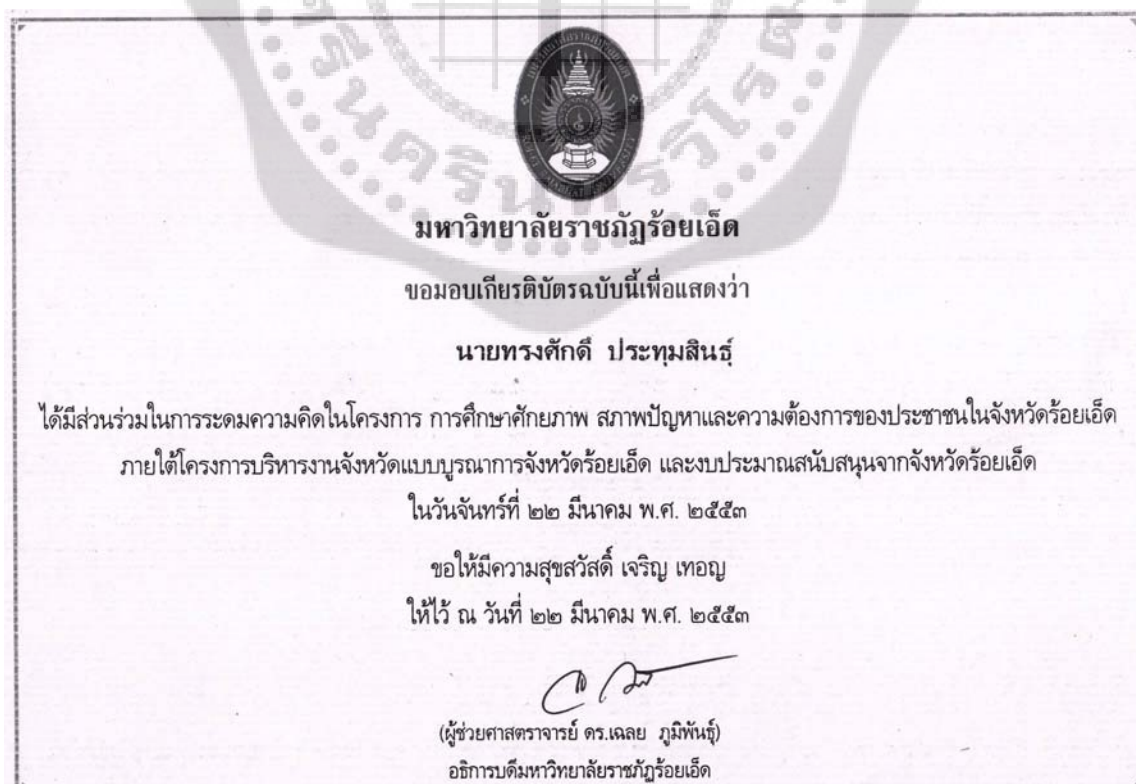
เกียรติบัตรเป็นกรรมการตัดสินการประกวดแข่งขัน เป่าแคน ดัดพิน พ.ศ. 2552

เกียรติบัตรเป็นที่ปรึกษาวิชาดนตรีพื้นบ้าน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ. 2552

เกียรติบัตรเป็นผู้เชี่ยวชาญดนตรีพื้นบ้านอีสาน พ.ศ.2552

เกียรติบัตรเข้าร่วมระดมความคิดเห็นโครงการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2553

เกียรติบัตรให้การสนับสนุนโครงการ “ศิลปินคืนถิ่นบ้านเฮา เอามุญพะเวด” พ.ศ. 2554

โล่รางวัลสุดยอดศิลปินพื้นบ้านอีสาน ประเภทโหวด
มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2547

โล่รางวัลศิลปินมรดกอีสาน ประเภทศิลปะการแสดงพื้นบ้าน
ที่ได้สร้างสรรค์ พัฒนา อนุรักษ์ศิลปะ และวัฒนธรรมอีสาน
มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2550

ภาคผนวก ง

สำเนาหนังสือเชิญและหนังสือคำสั่งบางส่วน
ในการร่วมกิจกรรมทางสังคมต่างๆ

ที่ รอ ๐๐๗๑/ว.๓๕๑๓

ศาลากลางจังหวัดร้อยเอ็ด
ถนนท้าวทาบิบาล รอ ๔๕๐๐๐

๑๗ กันยายน ๒๕๕๑

เรื่อง เชิญไปสาธิต การผลิตโหวด

เรียน นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

ด้วยคณะกรรมการจัดการกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดร้อยเอ็ด ได้พิจารณาคัดเลือกกิจกรรมขับเคลื่อน ปีส่งเสริมการท่องเที่ยว จังหวัดร้อยเอ็ด ประจำปี ๒๕๕๑ ซึ่งได้กำหนดจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น การแสดงศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมประเภทกีฬา กิจกรรมประเภทการแสดงสินค้า การจัดถนนคนเดิน โดยกำหนดจัดงานในระหว่างวันที่ ๒๖ - ๒๗ กันยายน ๒๕๕๑ ณ บริเวณสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ร้อยเอ็ด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด ท้าววัฒนารามจังหวัดร้อยเอ็ด และวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในการจัดการกิจกรรมการแสดงศิลปวัฒนธรรม โดยจัดให้มีการประกวดและแข่งขันการแสดง คือ วัฒนธรรมประเพณีของชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้

๑. การประกวดลำกตชนช้าง
๒. การแข่งขัน เดี่ยวโหวด
๓. การแข่งขัน เดี่ยวพิน
๔. การสาธิต การผลิตโหวด แคน

กำหนดจัดการแข่งขัน ในระหว่างวันที่ ๒๖-๒๗ กันยายน ๒๕๕๑ ณ บริเวณสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ร้อยเอ็ด

จังหวัดร้อยเอ็ด เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการผลิตโหวด ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่เป็นสัญลักษณ์ ของจังหวัดร้อยเอ็ด สมควรที่จะได้รับการเผยแพร่ ถ่ายทอดวิธีการผลิต ให้กับประชาชนทั่วไปได้ชม ตลอดจนทั้งนำผลิตภัณฑ์ไปจำหน่าย

ดังนั้น จึงขอเชิญท่านไปสาธิตวิธีการผลิตโหวด ในวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๑

ณ บริเวณจัดงานสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ร้อยเอ็ด ตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐ น. เป็นต้นไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายทิมข พิชยกุลป)

ผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด

กลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

โทร. ๐-๔๓๕๒-๗๘๑๔

โทรสาร. ๐-๔๓๕๒-๖๘๑๐

ที่ ศทอ ๐๔๑๒๓.๕๓๑/ ๖๖๕๓

โรงเรียนหนองพอกวิทยา
ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก
จังหวัดร้อยเอ็ด ๕๕๒๕๐

๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

เรื่อง ขอบขออนุญาตฯที่เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า

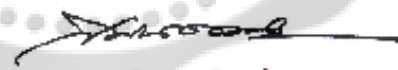
เรียน นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

ด้วยนางวิศรา ไชยกันยา ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ชำนาญการ โรงเรียนหนองพอกวิทยา
อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ศึกษาชั้นพหุวิชา เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ(STAD)
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเพิ่มเติมนาฏศิลป์ ชุดเพื่อนอัจฉริยะผิวยิ้มสดใส สัมผัสศิลปศึกษาปีที่ ๓ โดยได้
แนบฝึกทักษะนาฏศิลป์พื้นเมืองสร้างสรรค์ เพื่อให้ได้ผลงานทางวิชาการประกอบการขอให้มีหรือเลื่อน
วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์ โรงเรียนหนองพอกวิทยา
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์จากท่านเป็นที่ปรึกษา และเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่จะใช้รวบรวม
ข้อมูลในครั้งนี้ ทวงเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายอินสอน กันทะโล)

รองผู้อำนวยการโรงเรียน รักษาการแทน
ผู้อำนวยการ โรงเรียนหนองพอกวิทยา

ฝ่ายธุรการ
โทร. ๐-๔๓๕๓-๕๑๕๓-๕
โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๕๑๗๓

หนังสือของความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า พ.ศ. 2552

คำสั่งที่ว่าการอำเภอหนองพอก

ที่ ๑๖๖/ ๒๕๕๒

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา โรงพยาบาลหนองพอก

เนื่องจาก โรงพยาบาลหนองพอก เป็นโรงพยาบาลชุมชนโลกชุมชน เพื่อชุมชน ดังนั้น เพื่อให้การทำงานสอดคล้องกับชุมชนเต็มรูปแบบ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา และพัฒนาโรงพยาบาลหนองพอก ระดับอำเภอ ตามรายชื่อดังต่อไปนี้

1. นายพิชัย กระจงมา	ประธานกรรมการ
2. นายธีระศักดิ์ โองศิริ	รองประธานกรรมการ
3. นายไพศาล พงษ์ปก	กรรมการ
4. นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์	กรรมการ
5. นายศักดิ์ดา มีเพชร	กรรมการ
6. นายวิโรจน์ แวงวรรณ	กรรมการ
7. นายชัชชัย ดวงจำ	กรรมการ
8. นายกันทร หันธุ์ทอง	กรรมการ
9. ศ.ดร.วิภา ศรีหาญ	กรรมการ
10. นายสมาน บุญศรี	กรรมการ
11. นายปวิรุจ คำชาณี	กรรมการ
12. นายหญิงศักดิ์ สมบัติ	กรรมการ
13. นายสาธิต ไรยจิตร	กรรมการ
14. นายสุพัชร์ศักดิ์ พิธีศิลป์	กรรมการและเลขานุการ
15. นายไผ่ล้อม ศรีหาตา	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

โดยให้มีบทบาทหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ให้คำปรึกษาแก่คณะกรรมการบริหาร โรงพยาบาลหนองพอก
 2. ประสานงานกับภาคเอกชนในตำบลสูงคาพจนานันท์
 3. ประสานงานพัฒนาและทำความเข้าใจกับชุมชน
 4. ศึกษาดูงานที่คณะกรรมการพัฒนาโรงพยาบาลเห็นสมควร
- ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑๖ เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

ตั้ง ณ วันที่ ๑ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

(ลงชื่อ)

(นายเชิรชัย อัจฉริย์กันธุ์)

นายอำเภอหนองพอก

หนังสือเชิญแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาโรงพยาบาลหนองพอก พ.ศ. ๒๕๕๒

ที่ รอ ๑๑๑๗๖ ๒๕๕๓

ที่ว่าการอำเภอหนองพอก

ถนนพวงมาลัย รก ๔๕๒๑๐

๑๔ มีนาคม ๒๕๕๓

เรื่อง การดำเนินการศึกษาศักยภาพชุมชนท้องถิ่น สภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน
ในจังหวัดร้อยเอ็ด ในพื้นที่ตำบล

เรียน นาย กฤษณ์ศักดิ์ ปรากฏสิทธิ์

จังหวัดร้อยเอ็ด ได้มอบหมายให้มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ดำเนินการศึกษาศักยภาพ
ชุมชนท้องถิ่น สภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อจะได้นำข้อมูลไปใช้
ประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด โดยใช้กระบวนการประชุมประชาชนชุมชนในแต่ละอำเภอ
๒๐ อำเภอ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายผู้เข้าร่วมประชุมฯ ประกอบด้วย หัวหน้าส่วนราชการ/หัวหน้าหน่วยงาน
รัฐวิสาหกิจทุกแห่ง ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ทุกแห่ง ผู้แทนภาคธุรกิจเอกชน
อำเภอละไม่น้อยกว่า ๑๐ คน ผู้แทนภาคประชาสังคมทุกภาคส่วน ไม่น้อยกว่า ๑๐ คน ผู้แทนภาค
ประชาชน (ถ้านับผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ใหญ่บ้าน) ตำบลละ ๓ คน

อำเภอ จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมเพื่อศึกษาศักยภาพชุมชนท้องถิ่นฯ ในวันที่จันทร์ที่
๒๑ มีนาคม ๒๕๕๓ เวลา ๐๘.๓๐ น. ณ หอประชุมอำเภอหนองพอก

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายชัชวาลย์ สิริพันธ์)

นายอำเภอหนองพอก

ที่ทำการปกครองอำเภอ

ฝ่ายบริหารงานปกครอง

โทร: โทรสาร ๐-๔๑๕๐๙-๕๐๖๑

หนังสือเชิญการดำเนินการศึกษาศักยภาพชุมชนท้องถิ่น 2553

ที่ ศท 04121.204/298

โรงเรียนบ้านหมู่น หมู่ที่ 1 ต.หมู่น
อ.เวียงชัย จ.ร้อยเอ็ด 45170

8 ธันวาคม 2553

เรื่อง ขออนุญาตเป็นวิทยากร

เรียน คุณทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการอบรมปฏิบัติการ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย ศูนย์การเรียนรู้ด้านดนตรี นาฏศิลป์ไทยและพื้นบ้าน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จะได้ดำเนินการอบรมให้ความรู้ด้านดนตรี และนาฏศิลป์พื้นบ้าน(เน้น โขนนาง)
เพื่อสร้างเครือข่ายดนตรี -นาฏศิลป์ไทยพื้นบ้าน และปลูกฝังสร้างจิตสำนึกความเป็นไทยให้กับศูนย์ดนตรี
ไทยพื้นบ้านประจำตำบล ในระหว่างวันที่ 15 – 16 ธันวาคม 2553 แต่เนื่องจากการอบรมดังกล่าว ต้องใช้วิทยากร
ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะทางด้านดนตรี

ดังนั้น โรงเรียนบ้านหมู่น เห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะด้านดนตรี จึงขอ
เรียนเรียนเชิญเป็นวิทยากร ในการอบรมดังกล่าว ตามกำหนดการ
ที่ส่งมาพร้อมหนังสือนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายบวรศรี ตั้งชะพิลา)

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหมู่น

ดูรายการ

โทร. 043 – 514176

หนังสือเชิญเป็นวิทยากร พ.ศ. 2553

ที่ รค 0027.301/ ๕๒

โรงพยาบาลหนองพอก
หมู่ 1 ต.หนองพอก อ.หนองพอก
จ.ร้อยเอ็ด 45210

3 กุมภาพันธ์ 2553

เรื่อง ขอดำเนินการคณะกรรมการที่ปรึกษาโรงพยาบาลเข้าร่วมประชุม

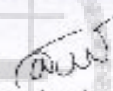
เรียนเชิญ คณะกรรมการที่ปรึกษาโรงพยาบาลทุกท่าน

โรงพยาบาลหนองพอกขอเชิญคณะกรรมการที่ปรึกษาโรงพยาบาลทุกท่านเข้าร่วมประชุม เพื่อปรึกษาหารือเรื่องการจัดนิมิตต่างๆ และสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ในวันศุกร์ที่ 5 กุมภาพันธ์ 2553 เวลา 14.00 น. ณ ห้องประชุมชั้น 3 สังกัดฝ่ายการ โรงพยาบาลหนองพอก

จึงเวียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุพัชรวิทย์ พันธุศิลา)
ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลหนองพอก

ฝ่ายบริหารทั่วไป
โทร. 0-4357-9073 ต่อ 201,0
โทรสาร.0-437-9073 ต่อ 118

หนังสือเชิญคณะกรรมการที่ปรึกษาโรงพยาบาลเข้าประชุม พ.ศ. 2553

ที่ วธ ๐๘๐๘ / ๖ ลง ๓		วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด ถนนทองพลับ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
๑๑ มีนาคม ๒๕๕๓		
เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ		
เรียน อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์		
สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการอบรมโครงการพัฒนาหลักสูตรและบุคลากร จำนวน ๑ ชุด		
ด้วยวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ได้จัดทำร่างหลักสูตรดนตรีและการแสดงพื้นบ้านชั้นพื้นฐาน และชุดบทกวีหาซูทศักราว ๒๕๕๑ เพื่อนำเสนอสภาสถาบันฯ สนุมัติให้ใช้ในปีการศึกษา ๒๕๕๓ ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๓ ในกรณีนี้ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ซึ่งที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในด้านดนตรีและการแสดงพื้นบ้านอีสานเข้าร่วมประเมินและวิพากษ์ร่างหลักสูตรดนตรีและการแสดงพื้นบ้านในวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๓ ระหว่างเวลา ๘.๐๐ - ๑๖.๓๐ น.		
ณ วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด		
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณอย่างยิ่ง		
ขอแสดงความนับถือ		
		
(นายนิเทศน์ จันทร์นุช)		
รองผู้อำนวยการ รักษาราชการแทน		
ผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด		
สำนักงานวิชาการ		
โทร. ๐๔๓ - ๕๑๑๒๔๔		

หนังสือเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ พ.ศ. 2553

ด่วนที่สุด

ที่ รล ๐๐๑๖.๒/ว ๕๕๒๐

ศาลากลางจังหวัดร้อยเอ็ด
ถนนเทวภิบาลฯ อ. ๕๕๐๐๐

๒ กันยายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขอเชิญประชุมเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการของจังหวัดประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗

เรียน นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

อ้างถึง หนังสือจังหวัดร้อยเอ็ด ด่วนที่สุด ที่ รย ๐๐๑๖.๒/ว ๕๕๑๕ ลงวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

ตามที่ จังหวัดได้แต่งตั้งท่านเป็นปลัดกระทรวงการปกครองส่วนท้องถิ่นและบูรณาการจังหวัดร้อยเอ็ด (ปจล.) เพื่อดำเนินการปฏิรูปโครงสร้างและส่วนราชการให้การบริหารงานแบบบูรณาการในจังหวัดให้เป็นไปตามหลักการ นโยบาย และกรมการตามที่ ก.ร. กำหนด รวมทั้งการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและแผนปฏิบัติการประจำปีและคำขอของกรมการจังหวัด นั้น

บัดนี้ จังหวัดได้กำหนดประชุมคณะกรรมการบริหารจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.) ครั้งที่ ๒๒๕๕๖ เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการของจังหวัดประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ในวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๕๖ เวลา ๑๕.๐๐ น. ณ ห้องประชุมพระเวศสันดร (ชั้น ๓) ศาลากลางจังหวัดร้อยเอ็ด ดังนั้น จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุม ในวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดข้างต้น อันมี สำนักรวมการ (เฉพาะภาครัฐ) ที่ไม่สามารถเข้าร่วมประชุม และได้มอบหมายให้ผู้อื่นเข้าร่วมประชุมแทน ขอให้ทำหนังสือหรือหลักฐานการมอบหมายในการปฏิบัติหน้าที่แทนในฐานะกรรมการด้วย

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และเข้าร่วมประชุม ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดข้างต้นโดย
พร้อมเพรียงกัน

ขอแสดงความนับถือ

(นายวีระชัย ฟ้าส่องแสง)

ผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด

สำนักงานจังหวัด
กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด
โทร. โทรสาร ๐ ๕๖๕๒ ๕๑๖๕ ๒๖. ๕๖๓๒๒๕

ถ้ามีมติเห็นชอบให้แก้ไขเพิ่มเติม ให้แจ้งผู้พิมพ์และแจกจ่ายเอกสารราชการด้วย

หนังสือเชิญประชุมเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการของจังหวัด พ.ศ. 2553

ที่ รอ ๑๑๑๗ / ว ๓๓๓)

ที่ว่าการอำเภอหนองพอก
ถนนทรงบาดาล รอ ๔๕๒๑๐

ณ พุธภาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ส่งคำสั่งการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟ ประจำปี ๒๕๕๔

เรียน นายทองศักดิ์ ประทุมสินธุ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. คำสั่งอำเภอหนองพอก ที่ ๒๑๓ /๒๕๕๔

จำนวน ๑ ชุด

๒. กำหนดการจัดงานฯ

จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย อำเภอหนองพอก ร่วมกับ เทศบาลตำบลหนองพอก ส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจ ได้กำหนดจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ขึ้น ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔ รวม ๒ วัน

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของทางราชการ จึงขอส่งคำสั่งอำเภอหนองพอกที่ /๒๕๕๔ และกำหนดการจัดงานฯ รายละเอียดตามเอกสารสิ่งที่ส่ง มาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

ขอแสดงความนับถือ

(นายชวัลย์ สิริพันธ์)

นายอำเภอหนองพอก

กองการศึกษา

โทร. ๐ ๔๓๕๗ ๙๐๘๐

โทรสาร. ๐ ๔๓๕๗ ๙๔๖๖

ด่วนที่สุด

พ.ศ. ๑๑๗๒/ว. ๒๑๙๑

ศาลากลางจังหวัดร้อยเอ็ด
ถนนเทวาภิบาล รอ ๕๕๐๐๐

๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๔

เรื่อง ขอยกยุดคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) ประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๕๔

เรียน นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

อ้างถึง หนังสือจังหวัดร้อยเอ็ด ด่วนที่สุด ที่ รอ ๑๑๗๒/ว. ๒๑๙๑ ลงวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๔

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. รายงานการประชุม ก.บ.จ. ครั้งที่ ๑/๒๕๕๔ จำนวน ๓ ชุด
- ๒. (ร่าง) ระเบียบบริหารการประชุม ก.บ.จ. ครั้งที่ ๒/๒๕๕๔ จำนวน ๓ ชุด

ตามที่ จังหวัดได้ประชุมคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดร้อยเอ็ด (ก.บ.จ.) ครั้งที่ ๑/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๔ ณ ห้องประชุมพระเวทสันดร (ชั้น ๑) ศาลากลางจังหวัดร้อยเอ็ด นั้น

บัดนี้ สำนักงานจังหวัดร้อยเอ็ด (ฝ่ายเลขานุการ ก.บ.จ.) ได้จัดทำรายงานการประชุม ก.บ.จ. ครั้งที่ ๑/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๔ เสร็จเรียบร้อยแล้ว รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ จึงขอให้คณะกรรมการ ได้ตรวจสอบรายงานการประชุม หากมีข้อสงสัยประการใด ขอความกรุณาแจ้งฝ่ายเลขานุการ (สำนักงานจังหวัดร้อยเอ็ด) ทราบด้วย

อนึ่ง จังหวัดมีข้อราชการสำคัญที่จะเสนอให้ ก.บ.จ. พิจารณา ดังนั้น จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๕๔ เพื่อพิจารณาผลการทบทวนแผนพัฒนาจังหวัดร้อยเอ็ดและข้อราชการสำคัญ ในวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๔ เวลา ๑๐.๓๐ น. ณ ห้องประชุมเจ้าพลหมะละลี (ชั้น ๑) ศาลากลางจังหวัดร้อยเอ็ด รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒ โปรดขอให้จัดเตรียมสำเนาบัตรข้าราชการ/ประชาชน เพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบการเบิกจ่ายเบี้ยประชุม อนึ่ง สำหรับกรรมการ (เฉพาะภาครัฐ) ที่ไม่สามารถเข้าร่วมประชุมและได้มอบหมายให้ผู้อื่นเข้าร่วมประชุมแทน ขอให้ทำหนังสือหรือหลักฐานการมอบหมายในการปฏิบัติหน้าที่แทนในฐานะกรรมการด้วย

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และเข้าร่วมประชุมฯ ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดข้างต้นโดยพร้อมเพรียงกัน

ขอแสดงความนับถือ

(นายสมศักดิ์ ขำทวีพรหม)
ผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด

สำนักงานจังหวัด
กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด
โทร./โทรสาร ๐ ๕๓๑๒ ๕๓๑๕ มท. ๕๑๓๒๔
คำขวัญประจำจังหวัดร้อยเอ็ด "บุรณศิริคุณเมืองงาม บูรณการณารมย์อันดี สืบสันตติคุณงาม"

หนังสือเชิญคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2554

บ้านเลขที่ 32 หมู่ 2 ต.หนองพอก

อ.หนองพอก จ.ร้อยเอ็ด 45210

13 พฤษภาคม 2554

เรียน อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

กระผมชื่อ นายเมธีธ ชาติรา จากข้างหุ้นส่วนจำกัด เคพลัสทู ซึ่งรับผิดชอบดูแลโครงการการประกวดวงดนตรีที่หน้าบ้านโป่งกลาง กรมพลศึกษา ประจำปี 2554 ขอเรียนอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ว่า กระผมได้ส่งเอกสารฉบับสำเนาว่างระเบียบการประกวดของโครงการฯ มาพร้อมกับจดหมายฉบับนี้ เพื่อให้ อาจารย์ได้พิจารณาในส่วนของคุณค่าเพลงที่ใช้ในการประกวดแต่ละรุ่นอายุ ซึ่งในเอกสารดังกล่าว จะปรากฏ แยก ล้อมสีแดงวงไว้ให้อาจารย์พิจารณาเสียเปรียบแล้วครับ

พร้อมกันนี้ ผมยังได้แนบข้อเสนอแนะซึ่งอาจารย์ทักท้วง อัลไพน์บลูส์ และคุณแม่ราตรีศิริวิไล ได้เสนอเข้ามาในเบื้องต้นมาด้วย เพื่อให้อาจารย์ได้ใช้ประกอบการพิจารณาว่าเห็นตรงกันหรือไม่ อย่างไร

หากอาจารย์มีความเห็นว่าจะควรแก้ไข ปรับเปลี่ยนในส่วนใด หรือมีข้อเสนอแนะที่เพิ่มเติม สามารถติดต่อกระผมได้ที่เบอร์โทรศัพท์ 080-602-0488 หรือที่ maythoussatra@gmail.com ซึ่งกระผมจะดำเนินการประสานงาน เพื่อหาข้อสรุปให้อาจารย์ในขั้นตอนต่อไปครับ

ด้วยความเคารพอย่างสูง

เมธีธ ชาติรา

ผู้ประสานงานโครงการ

ห้างหุ้นส่วนจำกัด เคพลัสทู

หนังสือเชิญรับผิดชอบดูแลรักษาการประกวดดนตรีที่บ้านโป่งกลาง พ.ศ. 2554

ที่ รล ๕๓๕๐๑/ว ๑๑๓

สำนักงานเทศบาลตำบลหนองพอก
ถนนทรงบาท ๓๕ ๕๕๑๑๐

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

เรื่อง ขอเชิญประชุมเพื่อพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปี พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๕๖ (แก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ ๑)

เรียน คณะกรรมการพัฒนาเทศบาล..... เทศบาลตำบลหนองพอก

- อ้างถึง ๑. ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๘
- ๒. คำสั่งเทศบาลตำบลหนองพอก ที่ ๕๓๓/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ระเบียบวาระการประชุมคณะกรรมการพัฒนา ครั้งที่ ๑/๒๕๕๔
- ๒. สำเนารายงานการประชุมคณะกรรมการพัฒนาเทศบาล ครั้งที่ ๒/๒๕๕๓
- ๓. ร่างแผนพัฒนาสามปี พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๕๖ (แก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ ๑)
- ๔. สำเนาประกาศเทศบาลตำบลหนองพอก เรื่อง การรายงานผลการดำเนินงานในรอบปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓
- ๕. สำเนารายงานผลการประเมินการจัดมาตรฐานบริการสาธารณสุขโดยตนเอง ของเทศบาลตำบลหนองพอก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย (อ้างถึง ๑) ใช้ ๑๗ กำหนดให้ระบบการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องผ่านการพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น (อ้างถึง ๒) ก่อน นั้น

ดังนั้น เทศบาลตำบลหนองพอก จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมเพื่อพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปี พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๕๖ (แก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ ๑) ในวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ เวลา ๑๐.๐๐ น. ณ ห้องประชุม ชั้น ๒ โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลหนองพอก

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายวินัย ดวงจำ)

นายกเทศมนตรีตำบลหนองพอก

สำนักปลัดเทศบาล
งานแผนและงบประมาณ
โทร. ๐ ๕๓๕๓ ๕๐๕๔
โทรสาร ๐ ๕๓๕๓ ๕๕๖๖

ภาคผนวก ง

สำเนาหนังสือเชิญและหนังสือคำสั่งบางส่วน
ในการร่วมกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ

ที่ รอ ๐๐๓๑.ว.๓๖๖๓

ศาลากลางจังหวัดร้อยเอ็ด
ถนนท้าวเกียล รอ ๔๕๐๐๐

๑๙ กันยายน ๒๕๕๑

เรื่อง เชิญไปสาธิต การผลิตโหวด

เรียน นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

ด้วยคณะกรรมการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดร้อยเอ็ด ได้พิจารณาคัดเลือกกิจกรรมขับเคลื่อน ปีส่งเสริมการท่องเที่ยว จังหวัดร้อยเอ็ด ประจำปี ๒๕๕๑ ซึ่งได้กำหนดจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น การแสดงศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมประเพณีกีฬา กิจกรรมประเพณีการแสดงสินค้า การจัดถนนคนเดิน โดยกำหนดจัดงานในระหว่างวันที่ ๒๖ - ๒๗ กันยายน ๒๕๕๑ ณ บริเวณสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ร้อยเอ็ด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด ภาควัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด และวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมการแสดงศิลปวัฒนธรรม โดยจัดให้มีการประกวดและแข่งขันการแสดง ศิลปวัฒนธรรมประเพณีของชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้

๑. การประกวดลำกษณซึ่ง
๒. การแข่งขัน เดี่ยวโหวด
๓. การแข่งขัน เดี่ยวพิน
๔. การสาธิต การผลิตโหวด แคน

กำหนดจัดการแข่งขัน ในระหว่างวันที่ ๒๖-๒๗ กันยายน ๒๕๕๑ ณ บริเวณสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ร้อยเอ็ด

จังหวัดร้อยเอ็ด เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการผลิตโหวด ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่เป็นสัญลักษณ์ ของจังหวัดร้อยเอ็ด สมควรที่จะได้รับการเผยแพร่ ถ้าขอความรู้การผลิต ให้กับประชาชนทั่วไปได้ชม ตลอดจนให้นำผลิตภัณฑ์ไปจำหน่าย

ดังนั้น จึงขอเชิญท่านไปสาธิตวิธีการผลิตโหวด ในวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๑

ณ บริเวณจัดงานสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ร้อยเอ็ด ตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐ น. เป็นต้นไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด
กลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
โทร. ๐-๔๓๕๒-๓๖๑๔
โทรสาร. ๐-๔๓๕๒-๖๘๑๐

(นายนิธิง พิชยกัลป์)
ผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด

ที่ ศธ ๐๔๑๒๓.๕๓๘/ ๖๖๓๓

โรงเรียนหนองพอกวิทยา
ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก
จังหวัดร้อยเอ็ด ๕๕๒๕๐

๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

เรื่อง ขอบขอมอนูเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า

เรียน นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

ด้วยนางวิจิรา ไชยกันยา ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ชำนาญการ โรงเรียนหนองพอกวิทยา
ตำบลรอบเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ศึกษา ค้นคว้าเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ(SIAD)
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เพิ่มเติมหลักสูตรฯ ชุดเพื่อนอัจฉริยะด้วยรับมรดก สันนิษฐานศึกษาปีที่ ๓ โดยได้
แบบฝึกทักษะนาฏศิลป์พื้นเมืองสร้างสรรค์ เพื่อใช้เป็นผลงานทางวิชาการประกอบขอให้มีหรือเลื่อน
วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์ โรงเรียนหนองพอกวิทยา
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องที่เป็นข้อสงสัย จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์จากท่านเป็นที่ปรึกษา และเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่จะใช้รวบรวม
ข้อมูลในครั้งนี้ ทว่ายังเป็นอยู่อย่างซึ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณ
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายถิ่นสอน กันทะโล)

รองผู้อำนวยการโรงเรียน ศึกษาราชการแทน
ผู้อำนวยการ โรงเรียนหนองพอกวิทยา

ฝ่ายธุรการ

โทร. ๐-๔๓๕๖-๕๑๖๓-๕

โทรสาร ๐-๔๓๕๖-๕๑๖๓

คำสั่งที่ว่าการอำเภอหนองพอก

ที่ ๒๖๖/ ๒๕๕๒

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา โรงพยาบาลหนองพอก

เนื่องจาก โรงพยาบาลหนองพอก เป็นโรงพยาบาลชุมชนโลกชุมชนเพื่อชุมชน ดังนั้น เพื่อให้การทำงานบรรลุถึงชุมชนเต็มรูปแบบ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา และพัฒนาโรงพยาบาลหนองพอก ระดับอำเภอ ตามรายชื่อดังต่อไปนี้

1. นายพิชัย กระเบา	ประธานกรรมการ
2. นายธีระศักดิ์ โอ่งศรี	รองประธานกรรมการ
3. นายโทศก พงงโต	กรรมการ
4. นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์	กรรมการ
5. นายศักดิ์ มิเพียร	กรรมการ
6. นายวิโรจน์ แสงวรรณ	กรรมการ
7. นายชัชชัย ดวงจำ	กรรมการ
8. นายกันทร หันธุ์ทอง	กรรมการ
9. ส.ด.ปรีชา ศรีหาญ	กรรมการ
10. นายสมาน บุญศรี	กรรมการ
11. นายปารุจ คำชนะ	กรรมการ
12. นายหญิงศักดิ์ สมบัติ	กรรมการ
13. นายสายฝน ไชยจิตร	กรรมการ
14. นายสุพัชรศักดิ์ พันธ์ศิลา	กรรมการและเลขานุการ
15. นายไผ่ล้อม ศรีหาเส	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

โดยให้มีบทบาทหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ให้คำปรึกษามุ่งผลสำเร็จการบริหาร โรงพยาบาลหนองพอก
 2. ประสานงานกับภาคเอกชนในด้านสุขภาพอนามัย
 3. ประสานงานพัฒนาและทำความเข้าใจกับชุมชน
 4. ที่อื่นๆ ตามที่คณะกรรมการพัฒนาโรงพยาบาลเห็นสมควร
- ทั้งนี้ ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป

ตั้ง ณ วันที่ ๕ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๒

(ลงชื่อ)

(นายเชิษฐาธิ อัจฉริย์กันธุ์)

นายอำเภอหนองพอก

ที่ รอ ๑๑๑๗๖ ๒๕๕๓

ที่ว่าการอำเภอหนองพอก

ถนนพหลโยธิน ตำบล รอ ๔๕๒๑๐

๑๔ มีนาคม ๒๕๕๓

เรื่อง การดำเนินการศึกษาศักยภาพชุมชนท้องถิ่น สภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน
ในจังหวัดร้อยเอ็ด ในพื้นที่ตำบล

เรียน นาย กฤษณ์ กฤษณ์ สารภักดิ์

ตัวจังหวัด ได้มอบหมายให้มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ดำเนินการศึกษาศักยภาพ
ชุมชนท้องถิ่น สภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อจะได้นำข้อมูลไปใช้
ประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด โดยใช้กระบวนการประชุมประชาคมชุมชนในแต่ละอำเภอ
๒๐ อำเภอ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายผู้เข้าร่วมประชุมฯ ประกอบด้วย หัวหน้าส่วนราชการอำเภอ หัวหน้าหน่วยงาน
รัฐวิสาหกิจทุกแห่ง ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ทุกแห่ง ผู้แทนภาคธุรกิจเอกชน
อำเภอละไม่น้อยกว่า ๑๐ คน ผู้แทนภาคประชาสังคมอำเภอละ ไม่น้อยกว่า ๑๐ คน ผู้แทนภาค
ประชาชน (ถ้านั้นผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ใหญ่บ้าน) ตำบลละ ๓ คน

อำเภอ จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมเพื่อศึกษาศักยภาพชุมชนท้องถิ่นฯ ในวันจันทร์ที่
๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ เวลา ๐๘.๓๐ น. ณ หอประชุมอำเภอหนองพอก

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นาย ชัยวัฒน์ สิริพันธ์)

นายอำเภอหนองพอก

ที่ว่าการปกครองอำเภอ

ฝ่ายบริหารงานปกครอง

โทรศัพท์สาร.๐-๔๑๕๑-๕๑๕๑

ที่ ศท 04121.204/298

โรงเรียนบ้านหมู่น หมู่ที่ 1 ต.หมู่น
อ.เชียงขวัญ จ.ร้อยเอ็ด 45170

8 ธันวาคม 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นวิทยากร

เรียน คุณทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการอบรมปฏิบัติการ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย ศูนย์การวิจัยนวัตกรรมการศึกษา นานาชาติไทยและเพื่อนบ้าน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จะได้ดำเนินการอบรมให้ความรู้ด้านดนตรี และนาฏศิลป์พื้นบ้าน(เน้น โปงลาง)
เพื่อสร้างเครือข่ายดนตรี-นาฏศิลป์ไทยพื้นบ้าน และปลูกฝังสร้างจิตสำนึกความเป็นไทยให้กับศูนย์ดนตรี
ไทยพื้นบ้านประจำตำบล ในระหว่างวันที่ 15-16 ธันวาคม 2553 แต่เนื่องจากการอบรมดังกล่าว ต้องใช้วิทยากร
ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะทางด้านดนตรี

ดังนั้น โรงเรียนบ้านหมู่น เห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะด้านดนตรี จึงขอ
เรียนเชิญเป็นวิทยากรในการอบรมดังกล่าว ตามกำหนดการ
ที่ส่งมาพร้อมหนังสือนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายบวรศักดิ์ สังกะสีลา)

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหมู่น

บูรการ

โทร. 043-514176

ที่ รค 0027.301/ ๕๒

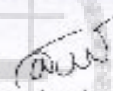
โรงพยาบาลหนองพอก
หมู่ 1 ต.หนองพอก อ.หนองพอก
จ.ร้อยเอ็ด 45210

3 กุมภาพันธ์ 2553

เรื่อง ขอดำเนินการคณะกรรมการที่ปรึกษาโรงพยาบาลเข้าร่วมประชุม
เรื่องเชิญ คณะกรรมการที่ปรึกษาโรงพยาบาลทุกท่าน

โรงพยาบาลหนองพอกขอเชิญคณะกรรมการที่ปรึกษาโรงพยาบาลทุกท่านเข้าร่วมประชุม
เพื่อปรึกษาหารือเรื่องการจัดนิมิตต่างๆ และสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ในวันศุกร์ที่ 5 กุมภาพันธ์
2553 เวลา 14.00 น. ณ ห้องประชุมชั้น 3 สังกัดฝ่ายการ โรงพยาบาลหนองพอก
จึงเวียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

 (นายสุพัชรวิทย์ พันธุศิลา)
 ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลหนองพอก

ฝ่ายบริหารทั่วไป
โทร. 0-4357-9073 ต่อ 201,0
โทรสาร.0-437-9073 ต่อ 118

หนังสือเชิญคณะกรรมการที่ปรึกษาโรงพยาบาลเข้าร่วมประชุม พ.ศ. 2553

ที่ วธ ๐๘๐๕ / ๖ ๕๓๓

วิเทศศึกษานาฏศิลป์ร้อยเอ็ด
ถนนของพลลับ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

๑๑ มีนาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการอบรมโครงการพัฒนาหลักสูตรและเอกสาร จำนวน ๑ ชุด

ด้วยวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ได้จัดทำร่างหลักสูตรดนตรีและการแสดงพื้นบ้านชั้นพื้นฐาน และคู่มือศึกษาพุทธศักราช ๒๕๕๑ เพื่อนำเสนอสภาสถาบันฯ กฤษฎีกาให้ใช้ในพิธีการศึกษา ๒๕๕๓ ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๓ ในกรณีนี้ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ซึ่งมีความรู้และเชี่ยวชาญในด้านดนตรีและการแสดงพื้นบ้านอีสานเข้าร่วมประเมินและวิพากษ์ร่างหลักสูตรดนตรีและการแสดงพื้นบ้านในวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๓ ระหว่างเวลา ๙.๐๐ - ๑๖.๓๐ น.

ณ วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณอย่างยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายนิเทศน์ ใจโหมง)

รองผู้อำนวยการ รักษาการแทน
ผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด

สำนักงานวิชาการ

โทร. ๐๔๓ - ๕๑๑๒๔๔

ด่วนที่สุด

ที่ ๓๑ ๐๐๑๖.๒/ว ๕๓๒๐

ศาลากลางจังหวัดร้อยเอ็ด
ถนนเทพวิภาต ๖๖ ๕๕๐๐๓

๒ กันยายน ๒๕๕๔

เรื่อง ขอเชิญประชุมเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการของจังหวัดประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕

เรียน นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

อ้างถึง หนังสือจังหวัดร้อยเอ็ด ด่วนที่สุด ที่ ๓๐๑๖.๒/ว ๕๓๒๐ ลงวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓

ตามที่ จังหวัดได้แต่งตั้งท่านเป็นคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดร้อยเอ็ด (ท.จ.) เพื่อดำเนินการตามปฏิรูปและอำนวยความสะดวกการบริหารงานแบบบูรณาการในจังหวัดให้เป็นไปตามหลักการ นโยมาย และระบบสามที่ ก.ร. ก.ท.ร. รวมทั้งการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและปฏิบัติการของประจำปีและคำขอร้องของประชาชนของจังหวัด นั้น

บัดนี้ จังหวัดได้กำหนดประชุมคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ท.จ.) ครั้งที่ ๒๒๒๕๕๔ เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการของจังหวัดประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕ ในวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๕๓ เวลา ๑๕.๐๐ น. ณ ห้องประชุมพระเวศสันดร (ชั้น ๓) ศาลากลางจังหวัดร้อยเอ็ด ดังนั้น จึงขอเชิญท่าน เข้าร่วมประชุม ในวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดข้างต้น อันมี สำเนาโครงการ (เฉพาะภาครัฐ) ที่ไม่สามารถเข้าร่วมประชุม และได้รับมอบหมายให้ผู้อื่นเข้าร่วมประชุมแทน ขอให้ทำหน้าที่หรือหลักฐานการมอบหมายในการ ปฏิบัติหน้าที่แทนในฐานะกรรมการด้วย

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และแจ้งเข้าร่วมประชุม ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดข้างต้นโดย
พรีณเพียรกัน

ขอแสดงความนับถือ

(นายธีรศักดิ์ พิธีสุวรรณ)
ผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด

สำนักงานจังหวัด
กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด
โทร./โทรสาร ๐ ๕๖๕๒ ๑๒๒๕ พ.ศ. ๕๖๓๒๕
สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองร้อยเอ็ด สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองร้อยเอ็ด

ที่ รอ ๑๑๑๗ / ว ๓๓๓)

ที่ว่าการอำเภอหนองพอก

ถนนทรงบาดาล รอ ๔๕๒๑๐

๙ พฤษภาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ส่งคำสั่งการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟ ประจำปี ๒๕๕๔

เรียน นายทองศักดิ์ ประทุมสิงห์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. คำสั่งอำเภอหนองพอก ที่ ๒๑๓ /๒๕๕๔

จำนวน ๑ ชุด

๒. กำหนดการจัดงานฯ

จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย อำเภอหนองพอก ร่วมกับ เทศบาลตำบลหนองพอก ส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจ ได้กำหนดจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ขึ้น ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔ รวม ๒ วัน

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของทางราชการ จึงขอส่งคำสั่งอำเภอหนองพอกที่ /๒๕๕๔ และกำหนดการจัดงานฯ รายละเอียดตามเอกสารสิ่งที่ส่ง มาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

ขอแสดงความนับถือ

(นายชวัลย์ ศิริพันธ์)

นายอำเภอหนองพอก

กองการศึกษา

โทร. ๐ ๔๓๕๗ ๙๐๘๐

โทรสาร. ๐ ๔๓๕๗ ๙๔๖๖

ด่วนที่สุด

พ.รศ. ๐๐๗๖.๒/ว. ๒๖๗๖

ศาลากลางจังหวัดร้อยเอ็ด
ถนนเทวาริบาล รอ ๕๕๐๐๐

(๒๑) มิถุนายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอยกคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) ประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๕๘

เรียน นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

อ้างถึง หนังสือจังหวัดร้อยเอ็ด ด่วนที่สุด ที่ รอ ๐๐๗๖.๒/ว. ๒๖๗๖ ลงวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๘

สิ่งที่ส่งมาด้วย	๑. รายงานการประชุม ก.บ.จ. ครั้งที่ ๑/๒๕๕๘	จำนวน ๓ ชุด
	๒. (ร่าง) ระเบียบวาระการประชุม ก.บ.จ. ครั้งที่ ๒/๒๕๕๘	จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ จังหวัดได้ประชุมคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดร้อยเอ็ด (ก.บ.จ.) ครั้งที่ ๑/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ ห้องประชุมพระภคสังคาร (ชั้น ๑) ศาลากลางจังหวัดร้อยเอ็ด นั้น

บัดนี้ สำนักงานจังหวัดร้อยเอ็ด (ผ่านเลขานุการ ก.บ.จ.) ได้จัดทำรายงานการประชุม ก.บ.จ. ครั้งที่ ๑/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๘ เสร็จเรียบร้อยแล้ว รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ จึงขอให้คณะกรรมการ ได้ตรวจสอบรายงานการประชุม หากมีข้อสงสัยประการใด ขอความกรุณาแจ้งฝ่ายเลขานุการ (สำนักงานจังหวัดร้อยเอ็ด) ทราบด้วย

อนึ่ง จังหวัดมีข้อราชการสำคัญที่จะเสนอให้ ก.บ.จ. พิจารณา ดังนั้น จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๕๘ เพื่อพิจารณาแผนการทบทวนแผนพัฒนาจังหวัดร้อยเอ็ดและข้อราชการสำคัญ ในวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ เวลา ๑๐.๓๐ น. ณ ห้องประชุมเจ้าวรวงศ์ไชยกุล (ชั้น ๑) ศาลากลางจังหวัดร้อยเอ็ด รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ ขอให้อธิบดีเตรียมสำเนาบัตรข้าราชการ/ประชาชน เพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบการเบิกจ่ายเบี้ยประชุมฯ อนึ่ง สำหรับกรรมการ (เฉพาะภาครัฐ) ที่ไม่สามารถเข้าร่วมประชุมฯ และได้มอบหมายให้ผู้อื่นเข้าร่วมประชุมแทน ขอให้ท่านแจ้งชื่อหรือหลักฐานการมอบหมายในการปฏิบัติหน้าที่แทนในฐานกรรมการด้วย

จึงเวียนมาเพื่อทราบ และเข้าร่วมประชุมฯ ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดข้างต้นโดยพร้อมเพรียงกัน

ขอแสดงความนับถือ

(นายสมศักดิ์ ชำทวิหค)
ผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด

สำนักงานจังหวัด
กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด
โทร./โทรสาร ๐ ๕๒๓๕๓ ๕๒๓๕๔ มท. ๕๒๓๒๔
คำขวัญประจำจังหวัดร้อยเอ็ด "บุรณการุณเมืองมหาบุรณการุณเมืองมหาบุรณการุณเมืองมหาบุรณการุณ"

บ้านเลขที่ 32 หมู่ 2 ต.หนองพอก

อ.หนองพอก จ.ร้อยเอ็ด 45210

13 พฤษภาคม 2554

เรียน อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

กระผมชื่อ นายเมธีธ ชาติรา จากข้างหุ้นส่วนจำกัด เคพลัสทู ซึ่งรับผิดชอบดูแลโครงการการประกวดวงดนตรีที่หน้าบ้านโป่งกลาง กรมพลศึกษา ประจำปี 2554 ขอเรียนอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ว่า กระผมได้ส่งเอกสารฉบับสำเนาว่าระเบียบการประกวดของโครงการฯ มาพร้อมกันขอหมายฉบับนี้ เพื่อให้ อาจารย์ได้พิจารณาในส่วนของคุณค่าเพลงที่ใช้ในการประกวดแต่ละรุ่นอายุ ซึ่งในเอกสารดังกล่าว จะปรากฏ แยก ล้อมสีแดงวงไว้ให้อาจารย์พิจารณาเสียเปรียบแล้วครับ

พร้อมกันนี้ ผมยังได้แนบข้อเสนอแนะซึ่งอาจารย์ทิมกร อัดใหญ่สิทธิ์ และคุณแม่ราตรีศิริวิไล ได้เสนอเข้ามาในเบื้องต้นมาด้วย เพื่อให้อาจารย์ได้ใช้ประกอบการพิจารณาว่าเห็นตรงกันหรือไม่ อย่างไร

หากอาจารย์มีความเห็นว่าจะควรแก้ไข ปรับเปลี่ยนในส่วนใด หรือมีข้อเสนอแนะที่เพิ่มเติม สามารถติดต่อกระผมได้ที่เบอร์โทรศัพท์ 080-602-0488 หรือที่ maythoussatra@gmail.com ซึ่งกระผม จะดำเนินการประสานงาน เพื่อหาข้อสรุปให้อาจารย์ในขั้นตอนต่อไปครับ

ด้วยความเคารพอย่างสูง

เมธีธ ชาติรา

ผู้ประสานงานโครงการ

ห้างหุ้นส่วนจำกัด เคพลัสทู

ที่ รล ๕๓๕๐๑/ว ๑๑๓

สำนักงานเทศบาลตำบลหนองพอก
ถนนทรงบาดาล รย ๕๕๑๑๐

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

เรื่อง ขอเชิญประชุมเพื่อพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปี พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๕๖ (แก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ ๑)

เรียน คณะกรรมการพัฒนาเทศบาล เทศบาลตำบลบ้านดอน

- อ้างถึง ๑. ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการรักษาแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๘
- ๒. คำสั่งเทศบาลตำบลหนองพอก ที่ ๕๓๓/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ระเบียบวาระการประชุมคณะกรรมการพัฒนา ครั้งที่ ๑/๒๕๕๔
- ๒. สำเนารายงานการประชุมคณะกรรมการพัฒนาเทศบาล ครั้งที่ ๒/๒๕๕๓
- ๓. ร่างแผนพัฒนาสามปี พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๕๖ (แก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ ๑)
- ๔. สำเนาประกาศเทศบาลตำบลหนองพอก เรื่อง การรายงานผลการดำเนินงานในรอบปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓
- ๕. สำเนารายงานผลการประเมินการจัดมาตรฐานบริการสาธารณะโดยตนเอง ของเทศบาลตำบลหนองพอก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย (อ้างถึง ๑) ใช้ ๑๗ วันนับให้กระบวนกรจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องผ่านการพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น (อ้างถึง ๒) ก่อน นั้น

ดังนั้น เทศบาลตำบลหนองพอก จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมเพื่อพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปี พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๕๖ (แก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ ๑) ในวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ เวลา ๑๐.๐๐ น. ณ ห้องประชุม ชั้น ๒ โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลหนองพอก

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายวินัย ดวงจำ)

นายกเทศมนตรีตำบลหนองพอก

สำนักปลัดเทศบาล
ถนนถนนระยองประมาณ
โทร. ๐ ๕๓๕๗ ๕๐๕๔
โทรสาร ๐ ๕๓๕๗ ๕๕๖๖

ภาคผนวก จ

โน้ตลายเพลงพื้นบ้านที่สร้างสรรค์ขึ้น
จาก อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์

ลายล่ำเพลินแก้ห้ำมำ

- - - -	- ด ล ร	- ด ล ร	- ด ร ม	ล ช ม ร	- ด ล ด	- ด ล ร	- ด ร ม
ล ช ล ด	ร ช ร ม	- ล - ล	ด ล ช ม	- ร ม ช	ด ล ช ม	- ด ล ร	- ด ร ม
ล ช ม ร	ช ร ม ด	- ด ม ร	ม ช ร ม	- ด ล ช	ล ม ช ล	ล - - -	ช ล ช ล
ล - - -	ช ล ช ล	- ด ล ช	ล ม ช ล	ด ช ด ล	ช ม ร ม	- ด ล ร	- ด ร ม
ล ช ม ร	- ด ล ด	- ด ม ร	ม ช ร ม	ล ช ล ด	ร ช ร ม	- ม - ล	- ล - ด
ร ม ช ล	ม ช ร ม	- ม - ด	ล ช ล ด	ร ม ช ล	ร ช ร ม	- ด ช ล	ช ม - ล
- ด ล ด	- ร ม ช	ช - - ม	- ล - ล	ช ม ช ล	- ด - ล	ล - - ม	ช ล - ล
ช ม ช ล	- ร ด ล	ร ล ร ล	ร ล - ด	ล ม - ล	ช ม ร ด	ล ร - ด	ล ร - ด
- ล ล ล	- - ช ม	ล ช ม ร	- ด ล ด	- ล ล ล	- - ช ม	ล ช ม ร	- ด ล ด

ลายน้ำโตนตาด

				- - - -	- - - ม	- - - ม	- - - ม
(:- - - -	- ม ช ม	- ม ร ม	ร ม ช ด	- - - -	- ม ช ม	- ม ร ม	ร ม ช ด
- - - -	- ม ช ม	- ม ร ม	ร ม ช ล	- - - -	- ม ช ม	- ม ร ม	ร ม ช ด
- - - -	- ม ช ล	ช ล ด ล	ช ม ร ม	- - - -	- ม ช ล	ช ล ด ล	ช ม ร ม
- - - -	- ม ช ด	- ด ร ช	ร ม ช ม	- - - -	- ม ช ด	- ด ร ช	ร ม ช ม
- - - -	- ม ช ล	ช ล ด ล	ช ม ร ม	- - - -	- ม ช ล	ช ล ด ล	ช ม ร ม
- - - -	- ม ช ด	- ด ร ช	ร ม ช ม	- - - -	- ม ช ด	- ด ร ช	ร ม ช ม
- - - -	- ม ช ร	ม ร ด ล	ด ร ล ด	- ล - ม	- ม ช ร	ม ร ด ล	ด ร ล ด:)
- ล - ม	- ช - ร	ม ร ด ล	ด ร ล ด	- ล - ม	- ช - ร	- ด - ร	ม ช - ล

ลายแม่ฮ้างกลุ่มลูก

ท่อนที่ ๑

- - - -	(: - - - ล	- ซี่ - ม	- ร - ม	- - - -	- - - ด	- ร - ซี่	- ร - ม
- - - ม	- - - ม	- ร - ม	- ซี่ - ด	- - - ด	- ร - ม	- ซี่ - ด	- ร - ม
- - - ล	- ด - ล	- ซี่ - ม	- ร - ม	- - - ร	- ล - ด	- - - ร	- ม - ซี่
- - - ด	- ร - ม	- ซี่ - ร	- ล - ด	- ล - ซี่	- ม - ร	- ด - ล	- ฆ - ล
- - - -	- ม - ร	- ด - ล	- ฆ - ล	- - - ล			

ท่อนที่ ๒

					- - - ล	- ด - ร	- ม - ด
- - - -	- ม - ด	- ร - ซี่	- ร - ม	- - - -	- - - ม	- ร - ม	- ซี่ - ล
- - - ล	- ร - ล	- ด - ซี่	- ล - ม	- - - ม	- ล - ม	- ซี่ - ร	- ม - ด
- - - ด	- ม - ด	- ร - ซี่	- ร - ม	- - - ม	- ล - ม	- ซี่ - ร	- ม - ด
- - - ร	- ม - ร	- ด - ล	- ฆ - ล	- - - -	- ม - ร	- ด - ล	- ฆ - ล
- - - ล							

ท่อนที่ ๓

	- - - ล	- ซี่ - ม	- ร - ม	- - - ม	- - - ร	- ด - ล	- ซี่ - ล
- - - ล	- - - ด	- ร - ซี่	- ร - ม	- - - -	- - - ม	- ร - ม	- ซี่ - ด
- - - ด	- ร - ม	- ซี่ - ด	- ร - ม	- - - ล	- ด - ล	- ซี่ - ม	- ร - ม
- - - ร	- ล - ด	- - - ร	- ม - ซี่	- - - ด	- ร - ม	- ซี่ - ร	- ล - ด
- - - ซี่	- ม - ร	- ด - ล	- ฆ - ล	- - - -	- ม - ร	- ด - ล	- ฆ - ล :))
- - - -	- ฆ - ร	- ม - ด	- ล - ม	- - - -	- ฆ - ร	- ม - ด	- ล - ร
- - - -	- ฆ - ร	- ม - ด	- ล - ม	- - - -	- ฆ - ร	- ม - ด	- ล - ร
- - - -	- ม - ร	- ด - ล	- ฆ - ล	- ม - ล	- ม - ร	ม ร ด ล	- ฆ - ล

ลายสว่นย่อยลงท่ง

- - - -	- ล้ - ร้	- ร้ ต้ ล้	ช ล ต้ ร้	- - - ต้	ร้ ต้ ร้ ฟ้	- ฟ - ช	ล ช ต้ ล
- - - -	- ร - ล	ล ช ฟ	ร ฟ ช ล	- - - ต้	- ล ต้ ช	- ช ล ฟ	- ร - ต้
- - ร้ ล้	ร้ ล้ ต้ ช้	- ช ฟ ช	ล ต้ - ร	- - - -	- ล ต้ ร้	- ฟ้ ร้ ต้	ร้ ม้ ต้ ร้
- ร้ ม้ ต้	ร้ ม้ ร้ ม้	ช้ ม้ ร้ ต้	ร้ ม้ ต้ ร้	- - - -	- ฟ ช ล	- ต้ ล ช	ล ฟ ช ล
- ต้ ล ช	ล ฟ ช ล	ร้ ล ต้ ล	ช ฟ ม ร	- - - -	- ล ต้ ร้	- ม้ ร้ ต้	ร้ ม้ ต้ ร้
- ร้ ม้ ต้	ร้ ม้ ร้ ม้	ช้ ม้ ร้ ต้	ร้ ม้ ต้ ร้	- - - -	- ฟ ช ล	- ต้ ล ช	- ฟ ช ล
- ต้ ช ล	ล ฟ ช ล	ร้ ล้ ต้ ล้	ช ฟ ม ร	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

ลายลมพัคพรว้าว (ลายห้อย)

- - - -	- - - ฟ	- ฟ ร ช	- ฟ ช ล	- ล ร้ ต้	- ต้ ร้ ล	- ล ร้ ต้	- ต้ ม้ ร้
- ร้ ช้ ม้	- ม้ ช้ ร้	- ร้ ม้ ร้	ม้ ร้ ม้ ต้	- ต้ ร้ ต้	ร้ ต้ ร้ ฟ	- ฟ ช้ ต้	ช ล ต้ ล
- ล ร้ ล	ต้ ช ล ฟ	- ฟ ช้ ต้	ช ล ต้ ล	- ร - ล	- ร - ล	- ร้ ต้ ล	- ร้ ต้ ล
- ล ต้ ล	ช ล ต้ ล	ร้ ล ต้ ล	ช ล ต้ ล	- ล ต้ ล	ช ล ต้ ล	ร้ ล ต้ ฟ	ช ล ต้ ล
- ร - ฟ	- ร - ช	- ช - ฟ	ร ล ฟ ช	- - ต้ ล	ช ล ฟ ช	- ช - ฟ	ร ล ฟ ช
- ช ต้ ล	ช ล ฟ ช	- ช - ฟ	ร ล ฟ ช	- ล ร้ ต้	- ต้ ร้ ล้	- ล ร้ ต้	- ต้ ม้ ร้
- ร้ ช้ ม้	- ม้ ช้ ร้	- ร้ ม้ ร้	ม้ ร้ ม้ ต้	- ต้ ร้ ต้	ร้ ต้ ร้ ฟ	- ฟ ช ต้	ช ล ต้ ล
- ล ร้ ล	ต้ ช ล ฟ	- ฟ ช้ ต้	ช ล ต้ ล	- ร - ล	- ร - ล	- ร้ ต้ ล	- ร้ ต้ ล
- ล ต้ ล	ช ล ต้ ล	ร้ ล ต้ ล	ช ล ต้ ล	- ล ต้ ล	ช ล ต้ ล	ร้ ล ต้ ฟ	ช ล ต้ ล
- ร - ล	- ช - ต้	- ช - ล	- ร - ฟ	- ร - ล	- ต้ - ช	- ล - ร	ฟ ช - ฟ

ลายเมยกินบ้ง

- - - -	- ล - ร้	- ร้ ต้ ล	ช ล ต้ ฟ	- - ร ต้	ช ล ต้ ฟ	ช ล ต้ ฟ	ช ล ต้ ร้
- - - -	- ล - ร้	- ร้ ต้ ล	ช ล ต้ ฟ	- - ร ต้	ช ล ต้ ฟ	ช ล ต้ ฟ	ช ล ต้ ล
- - - -	- ช ฟ ฟ	- - - -	- ช ฟ ฟ	- - - -	- ช ฟ ฟ	- ช ฟ ฟ	- ช ฟ ฟ
- ช ล ร	- ร ฟ ช	ล ต้ ล ร้	ล ต้ ช ล	- - - -	- ต้ ช ล	- - - -	- ต้ ช ล
- - - -	- ต้ ช ล	- ต้ ช ล	- ต้ ช ล	- - - ฟ	ร ต้ ช ล	ร้ ล ต้ ล	ช ฟ ม ร

ลายลมพัดไม้ (ลายน้อย ประกอบชุดการแสดงศรีโคตรบูรณ์)

----	---ฟ	-ฟรช	-ฟชล	-ร้ลต้ช	-ฟรฟ	-ฟรช	-ฟชล
-ลต้ร	-ต้ลร้	-ต้ฟ้ร้	-ต้ล้ร้	-ช้ฟ้ร้	-ต้ลร้	-ลต้ร้	-ต้ลร้
ฟ้ต้ฟ้ร้	ต้ลชล	-ฟ้ชล้	-ต้ลล	-ฟชล	-ต้ลล	-ฟชล	-ชฟฟ
-ช-ล	-ชฟฟ	-ฟ-ล	-ชฟช	-ชฟช	ลชฟล	-ฟ-ล	ลชฟช
ลชต้ช	ลชฟร	-ร-ล	ชฟมร	-ร-ล	ชฟมร	-มรช	รมดร
-รดร	ชฟมร	ดรมร	ชฟมร	-ฟรฟ	ชลต้ล	ร้ต้ร้ฟ	ชลต้ล
-ฟรฟ	ชลดล	ร้ต้ร้ล	ต้ร้ฟ้ร	-ลต้ร	-ต้ลร้	-ต้ฟ้ร้	-ต้ลร้
-ช้ฟ้ร้	-ต้ลร้	-ลต้ร	-ต้ลร้	ฟ้ต้ฟ้ร้	ต้ลชล	-ฟชล	-ต้ลล
-ฟชล	-ต้ลล	-ฟชล	-ชฟฟ	-ฟ-ล	-ชฟฟ	-ฟ-ช	-ชฟช
-ชฟช	ลชฟช	-ฟ-ช	ลชฟช	ลชต้ช	ลชฟร	-ร-ล	ชฟมร
-ร-ล	ชฟมร	-ร-ล	-ลชต้	-ต้ชล	-ร-ฟ	-ร-ล	-ลต้ช
ลชฟร	ฟชรฟ	---ร					

ลายสาวน้อยยึกแม่

---ล	---ล	---ล	---ช	ลดลช	ลดลช	ลดลช	---ร
---ร	---ร	-ลดร	---ร	-ลดร	ฟดฟร	ดลดร	---ร
-ลดร	ฟดฟร	ดลชล	-ด-ฟ	ชลชล	ดรฟร	ดลชล	-ดช
ลชฟฟ	-ร-ล	ชลดฟ	-ร-ล	ชลดฟ	- - -ด	ชลดล	-ลดฟ
ชลดล	ดรดล	ดลชล	-รดล	ดรดร	- - -ร	-ลดร	ฟชลช
ฟรดร	- - - -	-ลดร	ฟชลช	ฟรดร	-ฟ-ล	- - ฟร	ฟดฟร
ดลชล	-ด-ฟ	ชลชล	ดรฟร	ดลชล	-ลดฟ	ชลดช	- - - -
-ลดช	- - - -	-ลดช	- - ดล	ชลดช	-ลชฟ	รลฟช	ดรฟร
ดลฟช	-ลชฟ	รฟชล	-รดล	ชลดล	-ลดฟ	ชลดล	ดรฟร
ดร-ร	- - ลช	- - ฟช	-ฟลช	ฟรดร	ฟดฟร	ดลดร	ฟดฟร
ดลชล	- - -ฟ	ชลดล	รลดช	ลฟรฟ	-ร-ล	ชลดช	-ล-ร
ฟช-ฟ	- - -ร						

ลายอ่านหนังสือห้อย

--- <u>ดรม</u>	- - - -	- - - -	- - - ม	ช ม - ล	- - - -	- - - -	- - - ม
ล ช - ด	- ล ช ม	- - - ร	ม ช - ร	- - ช ร	- ด ล ด	- - - -	- - - -
- - - ร	ม ช ม ช	ม ช - ร	- ด ล ด	- - - -	- - - -	- - - ร	ม ช ม ช
- ล ด ล	- ช ล ช	- ม ช ม	- - ล ม	- - ช ม	- - ล ม	- - ช ร	ม ช ม ช
- ม ช ร	- ม - ด	- ล - ม	- - - ด	- - - ด	- ร ด ล	- - - ด	- - - ล

เกริ่น

- - - ม	ร ม ช <u>ด</u> ร	ดล- ม <u>ด</u> ร	<u>ด</u> ร ดล - <u>ด</u> ร	- <u>ช</u> มม <u>ร</u> ดช	ช <u>ล</u> ดล- <u>ด</u> ช	<u>ด</u> ร ม - <u>ร</u> ดล	ล <u>ร</u> ด ล ด
<u>ล</u> ม <u>ร</u> ม - <u>ด</u> ร	<u>ล</u> ด - <u>ร</u> ม ช	<u>ล</u> ม <u>ช</u> ม - ร	<u>ด</u> ล - - ม	ร ม ช <u>ด</u> ร	ดล - ช <u>ด</u> ร	ดล - ลด	- - - -
- - - ด	ช <u>ร</u> ม ชม	- - - -	- - - -	- - - <u>ร</u> ดล	- - - ร	ม ช ม ช	- <u>ม</u> ช <u>ร</u> - <u>ด</u> ล
- - - ร	ม ช ม ช	<u>ล</u> ด - <u>ล</u> ด ล	- ช ล ช	- ม ช ม	- ล ม ช	ล ด <u>ล</u> ด ด	- ล ด ล
- ช ล ช	- ม ช ม	- - ล ม	- - ช ม	- - ล ม	- - ช ร	ม ช ม ช	- - - ร
ม <u>ด</u> ล - <u>ด</u> ร	- <u>ด</u> ร - <u>ด</u> ร	ดล - - ด	- - - ล	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

หมายเหตุ

ลด หมายถึง การเป่าโหวดลมเดียวหนึ่งจังหวะให้ได้โน้ตสองตัว

ดร ม ลด หมายถึง การเป่าโหวดลมยาวหนึ่งจังหวะให้ได้โน้ตสามตัวหรือโน้ตสามพยางค์

ลายประกอบการแสดง ฟ้อนดั้งครกตึงสาก

ท่อน 1 จังหวะช้า

กลองส่ง ปะ, -- เปิงเปิง, - เปิง --							--- ล
----	--- ด	- ร - ม	- ช - ล	- ล - ล	- ล - ด	- ร - ม	- ร - ด
- ล - ล	- ล - ด	- ร - ม	- ช - ด	- ล - ล	- ล - ม	- ร - ม	- ช - ร
- ด - ล	- ม - ช	- ร - ม	ช - ร	- ด - ล	- ม - ช	- ร - ม	- ช - ด
- ล - ม	- ร - ด	- ร - ม	- ช - ล	- ล - ม	- ช - ด	- ร - ม	- ช - ล

ท่อน 2 จังหวะช้า

- ล - ล	- ล - ด	- ร - ม	- ช - ล	- ด - ร	- ม - ร	- ด - ล -	- ช - ล
- ล - ล	- ล - ด	- ร - ม	- ช - ล	- ด - ร	- ม - ร	- ด - ล -	- ช - ล
--- ม	- ช - ม	- ด - ม	- ช - ล	- ด - ร	- ม - ร	- ด - ล	- ช - ล
- ล ล ล	- ล - ล						

ท่อน 3 จังหวะช้า

- ช - ล	- ด - ร	----	----	- ช - ล	- ด - ร	--- ม	- ร - ด
- ล - ม	- ด - ร	--- ม	- ร - ด	- ล - ม	- ร - ช	- ล - ม	- ร - ด
- ล - ม	- ด - ร	----	----	- ช - ล	- ด - ร	----	----
- ช - ล	- ด - ร	--- ม	- ร - ด	- ล - ม	- ด - ร	- ช - ม	- ร - ด
- ล - ด	- ร - ด	----	- ร - ด	- ล - ด	- ร - ด	- ม ร ด	- ร - ด
- ล - ด	- ร - ด	----	- ร - ด	- ล - ด	- ร - ด	- ม ร ด	- ร - ด
- ล - ด	- ร - ด	----	- ร - ด	- ล - ด	- ร - ด	- ม ร ด	- ร - ด
- ล - ด	- ร - ช	----	- ล - ช	- ม - ช	- ล - ช	- ด ล ช	- ล - ช
- ม - ช	- ล - ช	----	- ล - ช	- ม - ช	- ล - ช	- ด ล ช	- ล - ช
- ม - ช	- ล - ช	- ด ล ช	- ล - ม	- ช - ด	- ร - ม	- ล - ม	- ช - ร
- ด - ล	- ด - ร	- ร ร ร	- ร - ร	ซ้ำ 3 รอบ			

ท่อน 4 จังหวะเร็ว

----	- ช - ด	- ด - ร	ม ช - ม	----	- ช - ด	- ด - ร	ม ช - ม
- ช ม ช	ด ล ช ม	ช ม ร ด	ล ด - ด	- ช ม ช	ด ล ช ม	ช ม ร ด	ล ด - ด
----	(: - ช - ช	ล ช ม ช	- ล - ด	---- ร	- ด - ล	ด ล ช ม	ช ล ม ช
----	- ช - ช	ล ช ม ช	- ล - ด	---- ร	- ด - ล	ด ล ช ม	ช ล ช ม
----	- ด ม ร	- ร - ด	ล ม ด ร	----	- ช ม ร	- ร - ด	ล ม ด ร
----	- ช - ม	- ม ช ล	ช ล ด ช	----	- ช - ม	- ม ช ล	ช ล ด ช
- ด - ล	- ช - ม	ช ม ร ด	- ล - ด	- ล - ด	ด ล ช ม	ช ม ร ด	- ล ด ด :)

ท่อนจบ

กลองส่ง ปะ, -- เปิงเปิง, - เปิง --							--- ล
----	--- ด	- ร - ม	- ช - ล	- ล - ล	- ล - ด	- ร - ม	- ช - ล
- ล - ล	- ล - ด	- ร - ม	- ช - ด	- ล - ล	- ล - ม	- ร - ม	- ช - ร
- ด - ล	- ม - ช	- ร - ม	ช - ร	- ด - ล	- ม - ช	- ร - ม	- ช - ด
- ล - ม	- ร - ด	- ร - ม	- ช - ล	- ล - ม	- ช - ด	- ร - ม	- ช - ล
----	- ช - ร	- ม - ด	- ล - ม	----	- ช - ร	- ม - ด	- ล - ร
----	- ช - ร	- ม - ด	- ล - ม	----	- ช - ร	- ม - ด	- ล - ร
----	- ม - ร	- ด - ล	- ช - ล	- ม - ล	- ม - ร	ม ร ด ล	- ช - ล

ลายประกอบการแสดง ฟ้อนตั้งหวาย

(: ----	- ล ด ล	- ล ด ช	- ฟ ร ฟ	- ร --	- ล ด ล	- ล ด ช	- ฟ ร ฟ
- ร --	--- ร	- ร - ฟ	- ช - ด	- ร --	--- ร	- ร - ฟ	- ช - ด
- ร --	--- ร	- ล - ด	- ล - ร	- ล - ด	- ร - ล	ด ล ช ฟ	- ด - ร
----	--- ร	- ล - ด	- ล - ร	- ล - ด	- ร - ล	ด ล ช ฟ:)	- ด - ร
--- ฟ	ช ล ด ล	--- ฟ	ช ล ด ช	-- ด ล	ช ล ด ช	ล ฟ ล ช	ฟ ร ด ร
--- ฟ	ช ล ด ล	--- ฟ	ช ล ด ช	-- ด ล	ช ล ด ช	ล ฟ ล ช	ฟ ร ด ร
----	--- ร	- ร - ฟ	- ช - ด	- ร --	--- ร	- ร - ฟ	- ช - ด
- ร - ล	- ช - ด	- ช - ล	- ร - ฟ	- ร - ล	- ด - ช	- ฟ - ช	ล ด - ร

ลายประกอบการแสดง ฟ้อนแห่ไข่มดแดง

ท่อน 1

(: - - - -	ซ ล ด ร	- - - -	ซ ล ด ร	- - - -	ซ ล ด ร	- ร ด ล	ซ ล ด ร
ม ร ด ล	ซ ล ด ร	ม ร ด ล	ด ช - ซ	- - - -	- ซ - ซ	- - - -	- ล ชั้ ด
ด ล - ร	ล ด ล ซ	ม ซ ลั้ ด	ล ม ด ร	ม ซ ด ล	- ซ ม ซ	ม ซ ลั้ ด	ล ม ด ร
- - - -	- ซ - ม	ล ม ซ ร	ม ร ด ล	- - - -	- ซ - ม	ล ม ซ ร	ม ร ด ล
ด ล - ด	ร ม - ม	ซ ม ร ด	ล ด - ด	ด ล - ด	ร ม - ม	ซ ม ร ด	ล ด - ด
- - - -	- ซ - ม	- ม ซ ล	ซ ม ซ ร	- - - -	- ซ - ม	- ม ซ ล	ซ ม ซ ร
- ด - ร	- ม - ม	ซ ม ร ด	ล ม ด ร	ม ซ ด ล	ซ ม - ซ	ด ม ร ด	ล ด - ด
- - - ด	- ล - ซ	ซ ม ร ด	ล ม ด ร	ม ซ ด ล	ซ ม - ซ	ด ม ร ด	ล ม ด ร:)
- - - -	- ล ด ร	- - - -	- ล ด ร	- - - -	ซ ล ด ร	- ร ด ล	ซ ล ด ร
ม ร ด ล	ซ ล ด ร	ม ร ด ล	ด ช - ด	- - - -	- ล ด ร	- - - -	ซ ล ด ร
- - - -	- ล ด ร	ม ร ด ล	ซ ล ด ร	ม ร ด ล	ซ ล ด ร	ม ร ด ล	ด ช - ซ
- - - ชั้	- - - ชั้	- - - ชั้	- - - ชั้				

ท่อน 2

(: - - - ลั้	- - ซ ม	- - - ลั้	- - ซ ม	- - - ลั้	- - ซ ม	- ร - ร	ม ซ - ม
- - - ลั้	- - ซ ม	- - - ลั้	- - ซ ม	- - - ลั้	- - ซ ม	- ร - ร	ม ซ - ม
- ซ ม ร	ม ด ม ร	ม ซ ม ร	ม ด ม ร	ม ซ ม ร	ม ซ ม ล	ม ซ ม ร	ม ด ม ร
- ม - ซ	ล ท ล ท	- - - ท	- - - ท	- - - ท	- - - ท	- ท - ท	- ท - ท
- ม - ซ	ล ท ล ท	- ม - ท	ล ซ ม ล	- ซ ม ร	ม ซ ม ล	ม ซ ม ร	ม ซ ม ม
- ด ม ร	ม ซ ม ร	ม ด ม ร	ม ซ ม ร	ม ซ ม ร	ม ซ ม ล	ม ซ ม ร	ม ด ร ม:)
(: - - - ล	- - ซ ม	- - - ล	- - ซ ม	- - - ล	- - ซ ม	- ร - ร	ม ซ - ม:)

กลอง

- - - ตุ้ม	- - - ตุ้ม	- - ตุ้มตุ้ม	- ตุ้ม - ตุ้ม	- เป็ง-เป็ง	เป็งเป็ง - ตุ้ม	- - - -	- - - -
------------	------------	--------------	------------------	-------------	--------------------	---------	---------

ซำ 1 รอบ

- ม - ด	- ม - ร	ม ร ด ล	- ซ - ล	- ม - ด	- ม - ร	ม ร ด ล	- ซ - ล
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

กลองส่ง

- ปะ - ปะ	- ปะ - เป็ง	- เป็งเป็ง -	เป็งเป็ง - เป็ง				
-----------	----------------	-----------------	-----------------	--	--	--	--

ท่อน 3

(: - - - ล	- - - ล	- ซ ม ล	- ซ ด ล	- ซ ม ล	- - - ร	- ด ล ร	- ด ม ร
- ด ล ร	- - - ร	- ด ล ร	- ด ม ร	ด ล ซ ล	- ล - ด	ร ม ร ม	- ล - ด

ร ม ร ม	- ล - ด	ร ม ช ม	ช ม ร ม	ช ล ช ด	----	- ล ช ด	----
- ล ช ด	- ล ช ด	ล ช ล	- ล ด ช	ล ช ล ม	- ร ด ม	- ร ด ล	- ล - ม
- ร - ช	- ร - ม	- ล - ด	- ล - ม	- ช - ร	- ด - ร	ม ช - ล	----:)

ลายประกอบการแสดง ราชันตรีจ

ท่อน 1

(: ----	--- ม	--- ช	- ร - ม	--- ช	- ร - ม	- ม - ช	- ร - ม
--- ช	- ร - ม	- ม - ร	- ด - ล	--- ร	- ด - ร	- ม - ร	- ด - ล
--- ร	- ด - ร	- ม - ร	- ด - ล	- ม - ช	- ม ร ม	- ล - ด	- ล ช ล:)

ท่อน 2

----	--- ม	(: ----	----	- ม ช ม	ร ม ช ม	----	----
- ม ช ม	ร ม ช ม	----	----	-- ด ร	- ด - ช	-- ร ม	- ช - ร
-- ด ร	- ด - ช	-- ร ม	- ช - ร	--- ด ล	--- ด	- ร - ช	- ร - ม:)

ท่อน 3

(: ----	----	- ม - ร	- ด - ล	-- ด ล	- ช - ล	- ด - ร	- ด - ม
----	- ม - ช	- ม - ล	- ช - ม	- ม ช ร	- ด - ล	- ด - ร	- ด - ม
----	----	--- ม	- ด - ร	- ม - ร	- ด - ล	- ช - ล	- ด - ร
--- ม	- ร - ด	- ร - ม	- ช - ร	- ม - ร	- ด - ล	- ด - ร	- ด - ร
--- ด ล	----	- ช - ล	- ด - ร	--- ม	- ร - ด	- ร - ม	- ด - ร
--- ม	- ล - ช	- ล - ม	- ช - ร	- ม - ร	- ด - ล	- ด - ร	- ด - ร:)
-- ด ล *							

จบที่เครื่องหมาย *

ลายประกอบการแสดง ฟ้อนโหวด(ลายห้อย)

(: --- ล	- ล ด ร	ฟ ด ฟ ร	ด ล ช ล	--- ล	- ล ด ร	ฟ ด ฟ ร	ด ล ช ล
--- ร	- ฟ ร ฟ	ช ล ด ฟ	ช ล ด ร	--- ร	- ฟ ร ฟ	ช ล ด ฟ	ช ล ด ร
--- ล	- ล ด ร	ฟ ด ฟ ร	ด ล ด ช	--- ล	- ล ด ร	ฟ ด ฟ ร	ด ล ด ช
- ฟ ร ฟ	ช ล ด ช	ล ฟ ล ช	ฟ ร ด ร	- ฟ ร ฟ	ช ล ด ช	ล ฟ ล ช	ฟ ร ด ร:)
----	--- ร	--- ร	--- ร	----	--- ล	- ล - ล	- ล - ล
----	--- ร	--- ร	--- ร	----	--- ล	- ล - ล	- ล - ล*

กลองตี จังหวะห้องที่ 2 (--- ตุ่ม) ลงเสียง ลา ห้องที่ 8 บรรทัดสุดท้าย *

----	--- ตุ่ม	----	- ปะ - เปิง	- เปิง - -	- ปะ - เปิง	----	- ปะ - เปิง
- เปิง - -	- ปะ - เปิง	----	- ปะ - เปิง	- เปิง - -	- ปะ - เปิง	- ปะปะปะ	- ปะ - ปะ
ปะปะปะปะ	ปะปะ - ปะ						

พินนำ

--- ฟ	-- ร ฟ	-- ร ฟ	-- ร ฟ	ช ฟ ร ฟ	-- ร ฟ	ช ฟ ร ฟ	ช ฟ ร ฟ
ช ฟ ร ฟ	-- ร ฟ	ช ฟ ร ฟ	ช ฟ ร ฟ	ช ฟ ร ฟ	- ล - ล	ช ล ด ล	ร ล ด ช
ล ฟ ร ฟ	- ล - ล	ช ล ด ล	ร ล ด ช	ล ฟ ร ฟ	(: - ฟ ร ด	ล ด ร ล	ร ล ด ช
- ฟ ร ฟ	- ฟ ร ด	ล ด ร ล	ร ล ด ช	- ฟ ร ฟ	-- ล ช	-- ล ฟ	-- ล ช
ฟ ร ช ฟ	-- ร ช	-- ร ฟ	-- ล ช	ฟ ร ช ฟ	-- ร ฟ	ช ฟ ร ฟ	ช ฟ ร ฟ
ช ฟ ร ฟ	-- ร ฟ	ช ฟ ร ฟ	ช ฟ ร ฟ	ช ฟ ร ฟ	- ล - ล	ช ล ด ล	ร ล ด ช
ล ฟ ร ฟ	- ล - ล	ช ล ด ล	ร ล ด ช	ล ฟ ร ฟ:)	-- ล ช	-- ล ช	-- ล ช
ฟ ร ช ฟ	-- ล ช	-- ล ฟ	-- ล ช	ฟ ร ช ฟ	-- ล ช	- ช ล ฟ	- ฟ ช ม
- ม ฟ ร	----	(: - ล - ร	- ร ด ล	ช ล ด ฟ	-- ช ล	ช ล ด ฟ	ช ล ด ฟ
ช ล ด ร	----	- ล - ร	- ร ด ล	ช ล ด ฟ	-- ช ล	ช ล ด ฟ	ช ล ด ฟ
ช ล ด ล	----	- ร ด ทด	----	- ร ด ทด	----	- ร ด ทด	- ร ด ทด
- ร ด ทด	- ร ด ทด	- ร ด ทด	ช ล ด ร	ล ด ช ล	----	- ด ช ล	----
- ด ช ล	----	- ด ช ล	- ด ช ล	- ด ช ล	--- ฟ	ช ล ช ล	ร ล ด ช
ล ช ฟ ร	- ฟ ร ฟ	ช ล ด ล	ร ล ด ล	ช ล ด ร	--- :)		

ทด หมายถึง เล่นเสียง ที่ โด ใน 1 จังหวะ

ลายประกอบการแสดง เชิ้งกะโป๋

(: - - - -	- - - ช	- ช - -	- ช - ช	- - - ด	- ด ร ม	- ม - -	ร ม ช ม
- - - -	- - - ช	- ช - -	- ช - ช	- - - ด	- ด ร ม	- ม - -	ร ม ช ม
- - - -	- ด - ด	- ม - ร	- ด - ช	- - - -	- ด - ด	- ม - ร	- ด - ล
- - - -	- ด - ด	- ม - ร	- ด - ช	- - - -	- ด - ด	- ม - ร	- ด - ล
- - - ช	- ม - ม	- ช - ม	- ร ด ร	- - - ช	- ม - ม	- ช - ม	- ร ด ร:)
(: - - - -	- ล ด ร	- ม ร ด	ร ม ด ร	- - - -	- ล ด ร	- ม ร ด	ร ม ด ร
- - - -	- ล ด ร	- ม ร ด	ร ม ด ร	- ม ร ด	ร ม ร ม	ช ม ร ด	ร ม ด ร:)
- ร - ร	- ร - ร	- ด ล ช	- ล - ด	(: - - - ล	- ด - -	- ช - ม	- ร ด ร
- ร - ร	- ร - ร	- ด ล ช	- ล - ด	- - - ล	- ด - -	- ช - ม	- ร ด ร
- - - ด	- ด ร ม	ช ล ช ม	- ร - ด	- - - -	- ท - ด	- - ท ด	- ร - ร
- - - -	- ล ด ร	- ด - ท	- ล - ช	- - - -	- ท - ด	- - ท ด	- ร - ร
- - - -	- ล ด ร	- ด - ท	- ล - ช*	- ช - ช	- ช - ช	- ด ล ช	- ล - ด:)
* - - ด ล	- ด - ด	- ล ด ร	- ด - ด	- ม ช ม	- ม - ม	- ร ด ร	ด ล - ด
- ม ช ม	- ม - ม	- ร ด ร	ด ล ด ร	- - - -	- ล ด ร	- ม ร ด	ร ม ด ร
- - - -	- ล ด ร	- ม ร ด	ร ม ด ร	- ม ร ด	ร ม ร ม	ช ม ร ด	ร ม ด ร
(: - - - -	- - - ม	- - ช ม	- - ร ม	- - ช ม	- - ร ม	ช ม ร ด	- ร - ม
- - - -	- - - ฟ	- - ช ฟ	- - ม ฟ	- - ช ฟ	- - ม ฟ	ช ฟ ม ฟ	ช ฟ ม ฟ
- - - -	- - - ช	- - ล ช	- - ม ช	- - ล ช	- - ม ช	ล ช ม ช	ล ช ม ช
- - - -	- ด - ด	- ด - ร	- ม ช ม	- - - -	- ด - ด	- ด - ร	- ม ช ม
- ม ช ม	- ร - ด	- ช - ล	- ด - ร	- ม ช ม	- ร - ด	- ช - ล	- ด - ร
- - ด ล	- ด - ด	- ล ด ร	- ด - ด	- - ด ล	- ด - ด	- ล ด ร	- ด - ด
- ม ช ม	- ม - ม	- ร ด ร	- ด ล ด	- ม ช ม	- ม - ม	- ร ด ร	ด ล ด ร
- - - -	- ล ด ร	- ม ร ด	ร ม ด ร	- - - -	- ล ด ร	- ม ร ด	ร ม ด ร
- ม ร ด	ร ม ร ม	ช ม ร ด	ร ม ด ร:)	- ล - ด	ล ด ร ม	ช ม ร ด	ร ด ล ช

เครื่องหมาย * หมายถึงข้ามไปเล่นห้องที่มีเครื่องหมาย * บรรทัดถัดไป

โน้ตลายโบราณของอีสาน

ลายภูไท

จังหวัดซ้ำ

----	- ม - ดุ	- ร - ม	- ร - ด	- ล ล ล	- ม - ดุ	- ร - ม	- ร - ด
- ล ล ล	- ม - ซ	- ร - ม	- ร - ด	- ล ล ล	- ม - ซ	- ร - ม	- ร - ด
--- ม	- ร - ด	- ร - ม	- ซ - ล	--- ม	- ร - ด	- ร - ม	- ซ - ล

ลายมโหรีอีสาน (หมากกะโหล่ง) กาศสินธุ์

จังหวัดซ้ำ

ท่อน 1

----	--- ม	-- ม ม	- ม - ล	--- ซ	ล ทุ ดุ ร	ร ร - ร ร	- ร - ซ
--- ล	ทุ ดุ ร ม	ม ม - ม ม	- ม - ล	----	- ดุ - ล	--- ซ	- ล ซ ม
----	- ร - ม	ร ดุ ร ม	- ฟ - ซ	----	- ล - ซ	--- ฟ	- ม - ร
----	- ดุ - ทุ	- ร - ด	- ทุ - ล	--- ทุ	ล ทุ ร ล	ทุ ล ซ ม	- ซ - ล

ท่อน 2

----	--- ดุ	--- ร	ม ร ซ ม	----	- ซ ม ซ	--- ดุ	- ร - ม
----	- ม - ร	--- ดุ	- ทุ - ล	--- ทุ	ล ทุ ร ล	ทุ ล ซ ม	- ซ - ล

ท่อน 3

----	- ม ซ ล	- ล ดุ ล	ซ ม ซ ล	(----	--- ล้อ	----	----
----	- ม - ซ	-- ม ซ	ล ซ ม ซ	(----	--- ล้อ	----	----
----	- ม ซ ล	- ล ดุ ล	ซ ม ซ ล	(----	--- ล้อ	----	----
----	- ม - ซ	-- ม ซ	ล ซ ม ซ	- ล - ดุ	- ล - ซ	--- ม	ร ดุ - ร
--- ดุ	ร ดุ ทุ ล	--- ดุ	ร ดุ ทุ ล	--- ดุ	ร ดุ ทุ ล	ทุ ล ซ ม	- ซ - ล

ลายโปงลาง

จังหวัดซ้ำ

----	--- ม	- ซ - ล	- ซ - ล	----	--- ร	- ดุ - ล	- ซ - ล
----	--- ดุ	- ร - ม	- ร - ม	----	--- ล	- ซ - ม	- ร - ม
----	--- ม	- ซ - ล	- ซ - ล	----	--- ร	- ดุ - ล	- ซ - ล
----	--- ซ	- ม - ล	- ซ - ม	----	--- ดุ	- ร - ซ	- ร - ม
----	--- ซ	- ม - ล	- ซ - ม	----	--- ดุ	- ร - ซ	- ร - ม
----	- ม - ร	- ดุ - ล	- ซ - ล	- ดุ - ร	- ม - ร	- ดุ - ล	- ซ - ล

ลายเตี้ยธรรมดา

จังหวะเร็ว

--- ล	- ด - ร	- ม ร ด	- ล ล ล	----	- ช ม ช	- ช ม ด	ร ม ช ม
----	- ล - ม	ช ล ด ล	ช ม ร ม	- ม ช ร	- ด ล ด	- ด - ร	- ม - ช
- ช - ด	ร ม ช ม	- ม ช ร	- ด ล ด	- ช - ด	ร ม ช ม	- ม ช ร	ด ล - ด
- ล - ม	- ม ช ร	- ด - ร	ม ช - ล				

ลายเตี้ยโขง

จังหวะเร็ว

----	- ม - ล	- ล - ช	- ม - ล	--- ช	- ด - ล	- ล - ช	- ม - ล
----	- ม - ล	- ล - ช	- ม - ล	--- ช	- ด - ล	- ล - ช	- ม - ล
----	- ช - ม	- ม - ร	- ด - ม	--- ร	- ช - ม	- ม - ร	- ด - ล
--- ด	- ร - ม	- ร - ด	- ช - ล	--- ด	- ร - ม	- ร - ด	- ช - ล

ลายเตี้ยพม่า

จังหวะเร็ว

----	- ล - ํ	- ล - ํ	- ล - ฃ	- ล - ฃ	- ํ - ล	- ฃ - ด	- ร - ม
----	- ล - ํ	- ล - ํ	- ล - ฃ	- ล - ฃ	- ํ - ล	- ฃ - ด	- ร - ม
----	-- ม ม	- ล - ฃ	- ม - ร	- ด - ร	- ล - ด	- ร - ม	- ร - ด
----	- ล - ด	----	- ร - ม	- ฃ - ล	- ฃ - ม	- ฃ - ร	- ร - ร
----	- ล - ุ	----	- ล - ํ	- ล - ฃ	- ล - ํ	- ร - ด	- ํ - ล
----	- ล - ุ	----	- ล - ํ	- ล - ฃ	- ล - ํ	- ร - ด	- ํ - ล
- ํ ล ฃ	- ล - ํ	- ร - ด	- ํ - ล				

ลายบายศรี

จังหวัดจันทบุรี

----	- ร - ม	- ช - ล	----	- ช - ม	- ร - ด	- ม - ร	----
- ช - ม	- ร - ด	- ม - ร	----	- ม - ร	- ด - ฑ	- ล - ฑ	----
----	- ล - ด	- ล - ด	---- ด	- ร - ม	- ร - ด	- ล - ด	---- ด
- ร - ม	- ช - ล	- ช - ล	----	(- ม ร ด	- ร - ม	- ฟ) - ช	----
- ด - ล	- ช - ม	- ร - ช	----	(--- ล	- ช - ม	- ร) - ด	----
- ม - ร	- ด - ล	- ฑ - ด	----	----	----	---- ด	----
- ร - ม	- ช - ม	- ร - ม	----	(- ช - ด	--- ด	- ร) - ม	--- ม
- ช - ล	- ด - ล	- ช - ช	----	(- ม ร ด	- ร - ม	- ฟ) - ช	----
- ด - ล	- ช - ม	- ร - ช	----	--- ล	- ช - ม	- ร - ด	----
- ม - ร	- ด - ล	- ฑ - ด	----	----	----	---- ด	----
- ร - ม	- ช - ล	- ด - ร	----	- ม - ร	----	- ด - ล	- ฑ - ล
- ด - ฑ	- ล - ด	- ล - ด	----	(- ม - ร	- ด - ร	- ม) - ร	----

เชิงโปงลาง (หกไซบิหน้ำท่วม)

(: --- ล	- ด - ร	- ด - ฟ	- ด - ร	---- ล	- ด - ร	- ด - ฟ	- ด - ร
--- ฟ	- ช - ล	- ช - ด	- ช - ล	--- ฟ	- ช - ล	- ช - ด	- ช - ล
--- ล	- ด - ร	- ด - ฟ	- ด - ร	--- ฑ	- ฟ - ร	- ร - ฟ	- ด - ร
--- ล	- ช - ฟ	- ร - ฟ	- ด - ร	--- ร	- ด - ล	- ช - ด	- ช - ล
--- ร	- ด - ล	- ช - ด	- ช - ล	--- ฟ	- ล - ฑ	- ฟ - ร	- ด - ร
(: --- ล	- ด - ฑ	ล ช ฟ ร	- ด - ร	--- ล	- ด - ฑ	ล ช ฟ ร	- ด - ร:)

จำโปงลาง

(: --- ล	- ด - ร	- ด - ร	--- ร	--- ช	- ฟ - ร	- ด - ร	--- ร
--- ฟ	- ช - ล	- ช - ล	--- ล	--- ร	- ด - ล	- ช - ล	--- ล
--- ล	- ด - ร	- ด - ร	--- ร	--- ฑ	- ฟ - ร	- ด - ร	--- ร
--- ด	- ล - ร	- ด - ล	--- ล	--- ฟ	- ช - ด	- ช - ล	--- ล
--- ร	- ด - ล	- ช - ล	--- ล	--- ฟ	- ช - ด	- ช - ล	--- ล
- ล - ฑ	- ฟ - ร	- ด - ร	--- ร	- ล - ฑ	- ฟ - ร	- ด - ร	--- ร:)

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล นายคงฤทธิ์ แก้วตั้งขึ้น
 วันเดือนปีเกิด 12 กรกฎาคม 2503
 สถานที่เกิด จังหวัดร้อยเอ็ด
 ที่อยู่ปัจจุบัน 202/83 ซอยจันทริมา 14 ลาดพร้าว 80 10310
 ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน ครู คศ.1
 สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนพระราม 9 กาญจนภิเษก เขตห้วยขวาง
 กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2513 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
 จาก โรงเรียนวัดบูรพาภิราม
 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2516 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 7
 จาก โรงเรียนวัดสระทอง
 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2519 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
 จาก โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย
 อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2522 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
 จาก โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย
 อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2525 ปกศ.สูง วิชาเอกดนตรีสากล
 จาก วิทยาลัยครูบุรีรัมย์

พ.ศ. 2530 การศึกษาระดับบัณฑิต วิชาเอกดุริยางคศาสตร์
 จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พ.ศ. 2556 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
 จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ